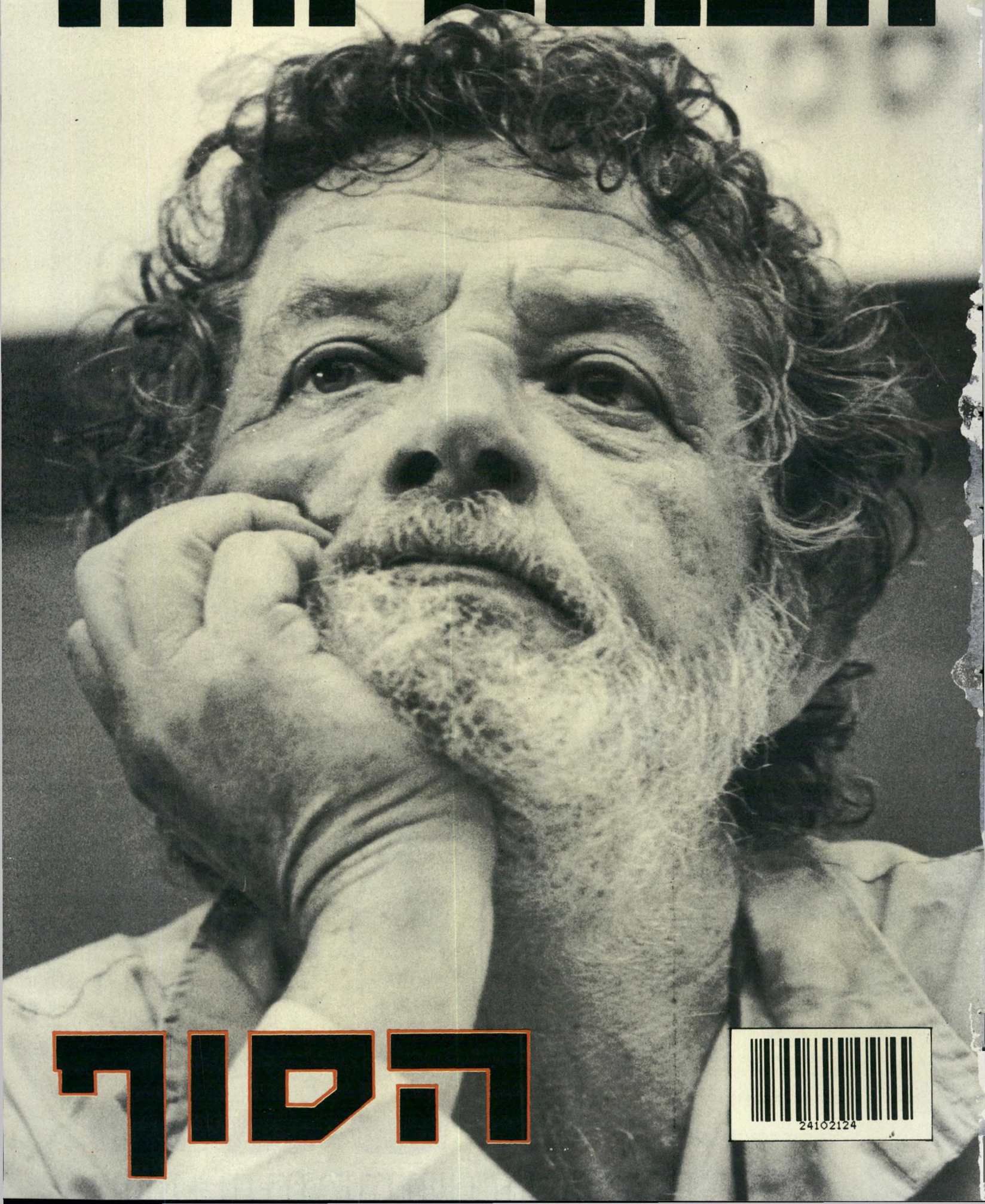
כ״ז בתשרי תש״ן, 25.10.1989 מיספר 2721 המחיר: 7.00 שקלים (כולל מע״מ), באילת: 6.10 שקלים שנה 54

העולם הזה



הסוף

24102124

אליעז. הרנסנס של היין.





ELIAZ

RENAISSANCE

רנסנס

רנסנס - בשורה לאוהבי היין. בשורה של התחדשות, של פריחה ושל תרבות. בשורה של יין טוב, של טעם וארומה.

רנסנס - סידרת יינות משובחים מענבי רמת הגולן, הידועים בטיבם בעולם כולו.

ועוד מאליעז:

פריבילג' - סידרה יוקרתית של יינות מובחרים מענבי רמת הגולן.



רנסנס – סידרת יינות משובחים מענבי רמת־הגולן.

כן ולא

רגל בפנים, רגל בחוץ. צ'ארלי ביטון לא מוותר בקלות. בדרך לסיעת־יחיד
(עמוד 32)

חתונה



צילי דסה, העולם הזה

מי לא חולמת למצוא חתן עם 35 מיליון דולר? דווקא שימעונה קוואן, יורשת עשירה, תפסה לנו את אלי פפושדו
(עמוד 30)

ביצי־זהב

הנערות במכוני־העיסוי עושות הרבה כסף. למה היכה אחיו של בעל־המכון את מלכת המעסות במכון?
(עמוד 35)

מקומית



עופר עמיר

תתחילו להתרגל לגוף של ניקול בן־שחר. היא סידרה את הצלם
(עמוד 48)



רצח כפול שבע

סברייה טורק. גופה אחת משבע. המישפחה: „נביא תעודה מהפתולוג שתוכיח כי סברייה היתה בתולה"
(עמוד 40)

בתוך הגליון

קורא יקר — דן 4
מיכתבים — את מי זה מעניין 4
תשקיף — הפרת־חוק המונית 5
במדינה — שנת החורף מתחילה 6
דן — הלוויה 7
דן — חודשים אחרונים 10
דן — האנואיסט האהוב 12
דן — תמונות מהאלבום 15
דן — מתוך המדור ב„העולם הזה" 18
דן — שיבחו בפניו 20
הנדון — NINCOMPOOPS 21
דף חדש — זמה נשמע בקפריסין? 22
קולנוע — כבירה צעירה מתמיד 24
יומן אישי — הצד השני של המטבע 25
לילות ישראל — מסורת של היעדרות 26
אנשים — נשיקות כורדיות 28
ספו ושימעונה — הפי אנד 30
צ'ארלי ביטון — קשה לו להחליט 32
מכוני־עיסוי — אווזת הזהב 35
תשבץ 36
זה וגם זה — הסתדרות בזבל 37
הורוסקופ — עקרב ורעידות־אדמה 38
סברייה טורק — מתה בתולה 40
דיעה אחרת — מרדכי הורוביץ ● יוסף ברנע ● אורי דן ● א. אכד'ב ● אורי יעקב ● דניאלה אשכנזי ● שלמה קור ● שמואל שטרן ● ליפשיץ והחברים של אופירה ● 42
מה הם אומרים — חנוך ליבנה, יואש צידון, יעקב חרותי, דודי מעיין, אברהם הפנר, נועה ארבר 46
רחל המרחלת — ביקורה של הגברת בקר 48

תצלום השער: ציון צפריר



דויד זק,

במה מילים על עבודתו של דן בן־אמוץ כבעל טור בהעולם הזה.

דן פירסם אצלנו מדי פעם כתבות, בייחוד כשהיתה לו סיבה שלא לפרסמן בעיתון אחר. אורי קיסרי, קודמי בתפקיד עורך העולם הזה (שנקרא תחילה 9 בערב), הוא שפירסם את הרשימה הראשונה של דן, כשם שפירסם כמה מן הרשימות הראשונות שלי.

ב־1970 פתח דן מדור בהעולם הזה, בשם הנהלת חשבונות, אחרי שרב עם ידיעות אחרונות שסירב לפרסם כתבה שלו נגד עורכו ד"ר הרצל רוזנבלום.

הנה הכתבה הראשונה של דן במדור, תחת הכותרת „תירוצים וכוונות":

מרוב שוונג דילגתי בשבוע שעבר על הקתי בהעולם הזה התקפה על הד"ר הרצל רוזנבלום, שאותה לא הירשו לי להדפיס במוסף הסאטירי של העיתון, אף כי נמניתי על עורכיו (ציפור הנפש).

מנרוסלם פוסם התפטרתי כשהגברת לאה בן־דור, עורכת־המישנה של העיתון, התחילה לשכתב את רשימותי הפוליטיות.

קול ישראל נפרד ממני כמשתתף קבוע בתוכניותיו, אחרי שהממשלה הצליחה לטרפד את התוכנית הסאטירית שלושה בסירה אחת.

המלוויזיה שלחה אותי הביתה, ללא מסיבת־פרידה, משום שלא הייתי מוכן לחתום על חוזה שהיה הופך אותי לפקיד שאינו רשאי להגיד מילה ללא אישורו של מר שמואל אלמוג, מנכ"ל רשות השידור.

מנכ"ל צה"ל שוחררתי בניגוד לרצוני, משום שמישהו או מישהי בממשלה החליט שפעילותי הפוליטית בשעות הפנאי אינה תואמת את דמה והצהרת־כוונות, שבלעדיהן לא ייתכן לפתוח מדור חדש בעיתונות. ובכן למה מדור חדש בהעולם הזה דווקא?

קודם כל, כיוון ששום עיתון אחר אינו מוכן להעמיד לרשותי מדור קבוע, עצמאי ובלתי מצונזר. אין כמעט עיתון בארץ שלא פרטרתי או התפטרתי ממנו על רקע של הגבלת חופש הדיבור.

את דבר השבוע עזבתי משום שד"ר עוריאל קרליבך ז"ל הציע לי חופש מוחלט במעריב. הוא גם הציע לי משכורת יותר טובה — פרט קטן, אבל גם בו אסור לזלזל.

מסערב פוטרתי כאשר הדפסתי בידיעות אחרונות פארודיה שנפסלה על־ידי מעריב, משום שהיא עסקה באחת מסופרות העיתון. מידיעות אחרונות סולקתי לאחר שפירסמתי באוי־קלט החברים שלי לא יבינו אותי. לעורך פנים אל פנים יש מספיק צרות גם בלעדי.

דער רעדאקטור פון לעצטע־ניינעס האט מיר געזאגט: „טו מיר א טוייבה אונד פאדריי מיר נישט די קאפ."

לעיתון הצפה הייתי מוכן לשלם 200 ל"י לחודש שיסכים להדפיס מדור קבוע משלי, אבל ידידי שיכנעו אותי שלעולם לא אצליח להשתוות איתם על המחיר.

מה נשאר לנו? נשאר העיתון הרציני והמכובד הארץ. אבל עורך העיתון לא מעוניין בי. זו לא שאלה של השקפה פוליטית או סיגנון כתיבה. הוא סתם לא אוהב אותי. למה בדיוק — אני לא יודע. אולי זה הזקן, אולי זו העוברה שאינני לובש חליפה ועניבה, ואולי פשוט משום שאני אוהב את מר שוקן ומחזר אחריו כגלדי זה שנים רבות. ארם כל־כך נחמד וסימפאטי. (אני באמת לא יודע מה רוצים ממנו.) אין לי מושג מה הוא מוצא באחרים שאין בי. מיקרה טראגי של אהבה נכזבת. אין מה לדבר.

העיתון היחידי שהסכים לארח אותי מדי שבוע מבלי לצנזר או לפסול את דברי הוא העולם הזה. כאן אני רשאי לכתוב אפילו נגד העיתון ונגד דיעותיו של העורך. איך אפשר לעמוד נגד פיתוי מזה? ועוד משהו: העולם הזה הוא העיתון היחידי בארץ שבו אני רשאי לכתוב נגד עיתונים אחרים, ולזה אני כבר מצפה מזמן. שמתם לב ודאי ששום עיתון בארץ אינו נוהג להתפלמס או להתקיף עיתונים אחרים. (מערב, למשל, אינו מודה בקיומו של ידיעות אחרונות. ואילו ידיעות לא שמע שחוץ ממנו קיים עוד עיתון־ערב).

„שמור לי ואשמור לך," הוא חוק ברזל שעליו מושתתים היחסים בין העיתונים.

התוצאה מקולגייאליות מיקצועית זו היא אנמייה עיתונאית. הגיע הזמן, נדמה לי, שהמעצמה החמישית המבקרת הכל, ממלכת העיתונות, המשמיעה את המילה האחרונה בשם רעת־הקהל, תהיה גם היא נתונה לביקורת עניינית ומיקצועית. בעיטות קלות ומכוונות היטב הן הדרך היחידה להפסיק את תהליך ההשמנה של ישורון הבועט.

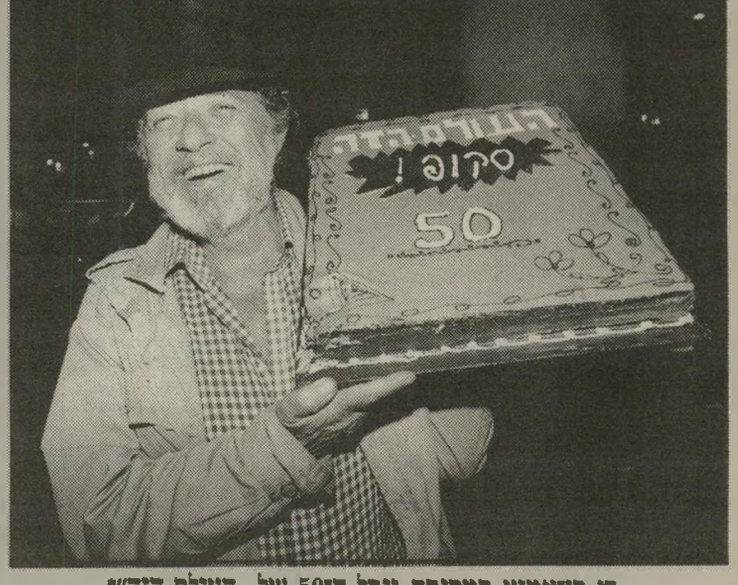
ובעת מיספר מילים על מטרות וכוונות המדור. שמו של המדור אינו מיקרי. אני מתכוון לנהל כאן חשבונות מדיניים, ציבוריים ואישיים עם רעיונות, השקפות ואנשים הראויים לכך. כמנהל־חשבונות מוסמך (הדיפלומה מתוצרת עצמית) אני מוכן לשמש פה ולנהל גם את חשבונותיהם של אנשים אחרים, שמילחמתם צודקת בעיני. את זעקות החמס שאותן אינני מתחייב להדפיס כלשונן (זה לא מדור מיכתבים) אפשר להעביר אלי באמצעות הדואר.

המדור יתבטא בתגובות והערות קצרות, שאינן נטולות מידה מסויימת של חריפות והומור, וייעסוק, נוסף לפוליטיקה, בכל הבעיות שחייבות לעניין, לדעתי, את תושבי הארץ בני המאה ה־20: תרבות, אמנות, ספרות, חברה, מוסר, אהבה, גאסטרונומיה וכל דבר הקשור בטעם וריח. בקיצור: כל מה שנתון למחלוקת.

המדור יפתח במשך הזמן את שעריו לכל מי שיש לו מה לומר, לכל מי שמסוגל להגיד את זה בקיצור ובחריפות, ולכל מי שאינו יכול להגיד את זה במקום אחר. תגובות מהוץ חייבות להיות תתומות בשמם המלא והאמיתי של כותביהן, ורק שרי־ממשלה, חברי־כנסת ועיתונאים יהיו רשאים להשתמש בשמות בדויים, אם השתתפותם ב„הנהלת־חשבונות" עלולה לסכן את פרנסתם.

יש שאלות? אני מוכן לענות על שאלות שימצאו־חן בעיני, בתנאי שיהיו לי עליהן תשובות שימצאו־חן בעיני.

שם שלי



דן בן־אמוץ במסיבת יובל ה־50 של „העולם הזה"*

*) הצפה היתי מוכן לשלם.

מדיניות הממשלה, המתנגדת להחזרת שטחים ופיתרון בעיית הפליטים. (זה היה לפני שבועיים. בינתיים הממשלה עברה לצידי, מבלי שהיא תתפטר.)

דבר הציע לי לכתוב רשימות מצחיקות אחת לשבועיים, בתנאי שלא אעסוק בפוליטיקה, ובתנאי מפורש שאתחייב לא לפרסם בעיתונים אחרים רשימות שייפסלו על־ידו.

לפרחב עומד להצטרף בקרוב לדבר (במוסף חקלאי, אני משער), כך שאין טעם אפילו לפנות אליו.

בעל המשמח אין לי כוח ורצון לשכנע את המשוכנעים בלאו־הכי.

---

* *מרים עוזה בדמות שער־סקופ של **העולם הזה**.*

מיכתבים

את מי זה מעניין

על מותה של ציירת, אמנית־השנה (העולם הזה 27.9.89).

לוחמים למען פועלים. לוחמים נגד אבטלה. לוחמים למען חופש השחורים בדרום־אפריקה. לוחמים למען פלסטינים. רק אין לוחמים למען אמנים.

אני מכיר פרופסור שקנה חווילה יפה, קנה רהיטים, קונה ספרים, קונה מלבושים, אבל היות ויש לו חבר צייר, הוא בא לקחת ממנו תמונות. לא לקנות, אלא לקחת. את הכל הוא קונה, אבל תמונות הוא רוצה בחינם.

סנדלר עובר, מורה עובר. ח"כ עובר. אבל ציירי? פסל? הם עושים תמונות, הם עושים פסלים. אבל זאת לא עבודה, כמובן, ולאמן אין צורך בשיכון, לאמן אין צורך בפרנסה. האוויר מספיק בשבילו.

אז אביבה אורי התאבדה.

את מי זה מעניין?

שלמה ג. טוברניצקי, תל־אביב

● ● ●

חופה עם שיר

על רעיון שמן הראוי לחקותו.

כשוחר־ספר, דף חדש הוא הדף הראשון שאותו אני מחפש, מדי שבוע, בהעולם הזה. ובמשך השנים העלה הדף כמה וכמה רעיונות משובחים לקידום הספר. אולי מן הראוי שהדף יאמץ את הרעיון של שר־התרבות (היהודי) של צרפת, ז'אק לאנג, שהודיע, כי לרגל שבוע הספר הצרפתי, הנערך בימים אלה, יעניק מישרדו לכל הוצאות הניישאים ברחבי צרפת בימי שבוע־הספר אנתולוגיה של שירים צרפתיים.

נחום האזרחי, תל־אביב

● ● ●

צידה לדרך

על נסיעתו האפשרית של שימעון פרס למוסקווה.

יורשה נא לי לתת כמה עצות לשר־האוצר, שימעון פרס, בטרם הוא אורז את מיזוודותיו לביקור במוסקווה.

רצוי שייקח כמה חפצים, ההולכים טוב מאוד בארצות מיזרח־אירופה שבהן ביקרתי לא מזמן, ובטוחני שדרכו תהיה סוגה בשושנים.

קודם כל: קפה, בחבילות של 100, 200 גרם: תה בחבילות קטנות: מסטיקים: מישחת־שיניים: מישחת־גילוח: סבונים: גרבי־נשים ותחתוניות: לכה לציפורניים: פודרה: שוקולדה — רצוי מתוקה — מרה יש להם: אבקת־מרק: נייר־טואלט: דולארים, בשטרות קטנים.

ואם יוכל לאחסן קצת אורך רוח ואפיים בתרמוס, זה יעזור.

משה רושקו, הוד־השרון

העולם הזה

השבועון של ישראל

העורך הראשי: אורי אבנרי
מנהל: אברהם מיטון
מנהלת מחלקת־מודיעות: רינה מיטרני

המערכת והמינהלה:
תל־אביב, רחוב גורדון 3
(ת.ד. 136, מיקוד 61001)
טלפונים: 232262/3/4־(03), 5230662־(03)
פקס. 245130־(03) FAX.
המו"ל: העולם הזה בע"מ
הדפסה: הדפוס החדש
הפצה: גד
תל־אביב, יד חרוצים 7
טלמון: 377056־(03)

המנהל הכללי: דויד גרשונוביץ

משקיף

אורית זרובבל

שוחד בחברת־בנייה

בימים אלה מתנהלת חקירה מישטרתית נגד בכירים בחברת־בנייה ממלכתית על קבלת שוחד מלקוחות.

נטען כי על הנייר נקבע מחיר אחד ללקוחות, אך למעשה שולם עבור הדירות מחיר יקר יותר, כשאת ההפרשים שילשלו בכירים בחברה לכיסם.

מדובר במיחד באיזורים מבוקשים, שהדרישה אליהם גבוהה ומי שהסכים לשלם יותר זכה בדירות.

בין חסידים למתנגדים

קרב אדיר בברית־המועצות בין החסידים והמתנגדים לחידוש היחסים הדיפלומטיים עם ישראל.

נראה שבינתיים ידם של המתנגדים על העליונה. אלה טוענים שאסור לברית־המועצות לעשות צעד כזה בלי שתקדם לכך תנועה משמעותית של ישראל בכיוון שיחות־שלום.

עיקר ההתנגדות מרוכז במישרד־החוץ הסובייטי.

ערב הסעודית הקימה שרולה לא־רישמית, שלרשותה עומדים מיליוני דולארים, כדי לחזק את ידי המתנגדים.

645

ביום השני, ה־23 באוקטובר, מסר דובר־צה"ל על 513 הרוגים פלסטיניים בשטחים הכבושים. מיספר זה כולל הרוגים מירי חיילי צה"ל בלבד.

לפי ספירת „העולם הזה" עומד מיספר ההרוגים על 645.

לעומת זאת, מוסרים מקורות פלסטיניים על 784 הרוגים פלסטיניים, לפי הפירוט הבא:

- **568 הרוגים מירי חיילי־צה"ל ומתנחלים.**
- **82 הרוגים בתוצאה משאיפת־גאז.**
- **53 הרוגים ממכות והתחשמלות.**
- **81 הרוגים מסיבות אחרות.**

השגריר לא הגיע

שגריר פולין לוותיקאן לא הגיע לבינוס קוריצ'אק.

בשבוע שעבר התקיים בכפר־המכביה הבינלאומי הרביעי של האגודה למורשת יאנוש קורצ'אק.

בשנים האחרונות שימש כשיא העולמי של האגודה קו'ישטוף קובורסקי, מי שהיה שר־הדתות של פולין, שלא נכלל בממשלה החדשה. הוא היה אמור להגיע לכינוס, אך לא הגיע.

הסתבר כי בינתיים הוא מונה כשגריר פולין בוותיקאן. המינוי הוא, כנראה, סוג של הרחקה.

אנטי־שמי או לא?

המשורר הרוסי, יהיד ישראל, אנדרי וזנסנסקי, המבקר בימים אלה בארץ, זעם על כתבה שהופיעה במוסף הספרותי של „ידיעות אחרונות", שבה יודחסו לו השקפות אנטי־שמיות.

רק בעמל רב שוכנע בידי ידידיו שלא להגיב אישית על המאמרה של המבקרת מאיה כגנסקאיה.

כגנסקאיה תקפה בשעתו בחריפות גם את ייבגני יבטושנקו, בעת ביקורו בישראל, וליצנים מקומיים הציעו לצרף אותה כמשביתת־השימחה לוועדת קבלת־הפנים לאורחים רוסיים בישראל.

הלכה חדשה בעליון?



שמגר

הבקשה להביא את פסק־הדין של שלושת שופטי בית־המישפט העליון בעניין אברהם שפירא לפני הרכב של חמישה שופטים, כסמכות־עירעור, מעוררת עניין מיוחד בגלל מישפט קודם שנגע ללשון־הרע ולחופש־העיתונות.

במישפט של חברת־החשמל נגד הארץ, קיבלו שלושת שופטי בית־המישפט העליון, כהנהגת מאיר שמגר, פסק־דין לטובת הארץ. חברת־החשמל עירערה לפני הרכב של חמישה שופטים, והרוב, בהנהגת משה לנדוי, ביטל את פסק־הדין של שמגר, שהיה במיעוט בהרכב־חמשת־השופטים. הרוב קבע הלכה חמורה ביותר נגד חופש־העיתונות.

אם ייקבע עתה שוב הרכב של חמישה שופטים, והפעם בראשות שמגר, יבולה ההחלטה שתתקבל לבוא במקום ההחלטה הקודמת של חמשת־השופטים, בדרג המישפטי הרם ביותר במדינה.

צ"ץ' למען בן־אמוץ



צ"ץ'

ארבעה ימים לפני מותו של דן בן־אמוץ שמעו בדירתו רעש מחריד של מקדחי־כבישים. הסתבר כי ממש מתחת לחלונו של דן, במזח של נמל יפו, החלו עבודות.

בני־המישפחה פנו לכל כתובת אפשרית כדי להפסיק את העבודה. לבסוף הצליח ראש־העיר, שלמה להט, להביא להפסקתה — למרות שהנמל אינו בפוף למרותו, אלא למרות רשות־הנמלים הממלכתית, ולמרות שהקבלן כבר נשבר לימים אלה.

משוררים פלסטיניים מחרימים

המשוררים הפלסטיניים בשטחים הכבושים, חברי „ועד היוצרים הישראלי־פלסטיני", החליטו שוב להחרים אורח מברית־המועצות.

בפגישה שנערכה ביום השני במועדון מ'וא בתל־אביב בין המשורר הרוסי אנדרי ווזנסנסקי לבין חברי ועד־היוצרים, ביניהם חברי המישלחת שחזרה בימים אלה ממוסקווה, לא השתתף אף אחד מחברי המישלחת הערביים, ואף לא איש אחד מבין המשוררים הפלסטיניים האחרים. הם טוענים שהרוסים מפלים אותם לרעה. שום משורר, להקת־מחול או להקת־תיאטרון רוסיים לא הופיעו מעולם בשטחים הכבושים.

לטענת האורחים הרוסיים, השטחים הכבושים אינם חלק ממדינת־ישראל, ולכן הם אינם כוללים אותם בביקוריהם. לעומת זאת, ישמחו לבוא בעתיד, אם יוזמנו, לביקורים נפרדים בשטחים הכבושים.

שרים לשינוי חקיקה

בימים אלה מתארגן לובי של שרים לחקיקה של חוק שירחיב את סמכויות הבורסה ויסגע בחופש הפעולה של חברות.

הצעד בא בעיקבות החלטת בית־המישפט העליון לפני חודש וחצי בפרשת הבשרח היישוב, שקבע כי לבורסה אין סמכויות נרחבות.

הסטודנטים משביתים לימודים

התאחדות־הסטודנטים הארצית מתכוונת להשבית את הלימודים ביום הראשון לשנת־הלימודים, היום הראשון, ה־29 באוקטובר, לאות מחאה על העלאת שכר־הלימוד בשיעור של תישעה אחוזים ריאלית.

עם זאת, השביתה לא תהיה ממושכת, אלא ליום אחד בלבד. סקר שהזמינה ההתאחדות העלה כי כמעט מחצית מציבור הסטודנטים מתנגדים להשבתה בלית־מוגבלת של הלימודים על רקע שכר־לימוד.

לסלק את אליגר

בימים אלה מתארגנת קבוצת־פעילים בתחייה הקוראת למילוקן מהתנועה של הד"ר יהודה אליגר, שעמד בראש קבוצה מפעילי התנועה, שהודיעה כי תתמוך בישראל קיסר בבחירות בהסתדרות, בניגוד להחלטת מזכירות התחייה, שעל התחייה להיות נייטרלית בבחירות בהסתדרות.

הפרת־חוק המונית



אייבי

הולכת ומתגבשת תוכנית לארגון מישלחת של מאה ישראלים, וביניהם ידועי־שם, לפגישה המונית המגנתית עם יאסר ערפאת.

הדבר ייעשה כפעולת־מחאה על מאסרו של אייבי נתן, שנידון לחצי שנת־מאסר על פגישתו עם ערפאת.

בינתיים גוברת לא רק במערך, אלא גם בחלק מן הליכוד, ההכרה שצריכים לשנות את החוק השערורייתי. אנשי־המערך אינם מעזים ליזום זאת, וגם בליכוד לא נמצא עדיין איש שיהיה לו האומץ להציע את הדבר.

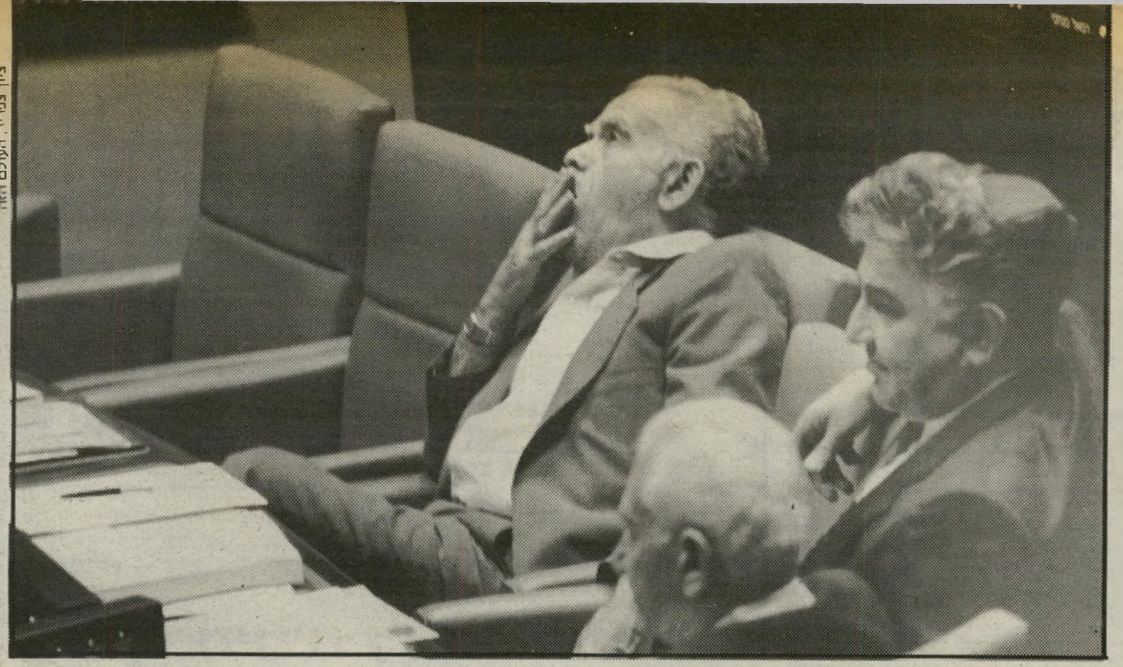
שיטת פריצות חדשה

שיטת פריצות חדשה התגלתה בחיפה.

בשבועות האחרונים נפרצו כמה דירות בבית־הדירות היוקרתי פנורמה. עד כה נרשמו כשבע פריצות, שבהן נגנבו תכשיטים, כסף זר ופרוות יקרות־ערך. הפריצות נעשו בלא שאיש הבחין בנעשה, למרות שהבניין שמור במשך כל שעות היממה.

בבדיקה של המישטרה לאחר־מעשה התגלה כי הפורצים מצאו שיטה מתוחכמת לטפס על קולטי־הברקים המותקנים על קיר הבית.

המישטרה עורכת בימים אלה בדיקה, כדי לאתר בניינים נוספים, שבהם ניתן להשתמש בשיטה זו.



שמיר מפהק עם פתיחת מושב־הכנסת
תיפוף באצבע בקצב אחיד

העם משמעות הסירוב

המאפיה הימנית מפחידה. המאפיה השמאלית אינה מפחידה. לקח פשוט.

אייבי נתן, אסיר־השלום, ביקש חופשה של שעתיים מהכלא, כדי להשתתף בהלוויית ידידו, דן בן־אמוץ, ששרים בישראל הגדירו אותו כאישיות בעלת חשיבות לאומית.

שרות בתי־הסוהר סירב. אין ספק שהסירוב לא נבע מרצון להתעלל בנתן, אלא מהפחד מפני ההתקפה הימנית שהיתה צפוייה על השרות אילו אושרה הבקשה. השרות פחד מפני „המאפיה הימנית".

פחד זה גדול עתה מן הפחד מפני „המאפיה השמאלית". ולראייה: באותו יום עצמו החליט אלוף פיקוד־המרכז, איציק מרדכי, לרחות את ביצוע עונש־המאסר של חייל־המילואים אילן ערב, שהרג בדם קר שני פלסטינים. הוא הורשע ב„גרימת־מוות ברשלנות" ונידון לשנתיים מאסר בפועל.

לנאשם זה, שהורשע בדין, ניתנה חופשה בלתי־מוגבלת בזמן, עד שיתברר עירעורו. לאייבי לא ניתנה אף חופשה של שעתיים.

בישראל של 1989 זה סביר. הריגת שני פלסטינים אינה שקולה כנגד שיחה על שלום עם מנהיג פלסטיני.

פשעים ייבוא הפשע

כאשר הפושעים הם משתפי־הפעולה הם מביאים את הפשע גם לתל־אביב.

רצח השיבעה בתל־אביב־יפו (ראה עמוד 40) גרם לזעזוע. מכיוון שהחשוד העיקרי הוא תושב השטחים הכבושים, עשוי היה הדבר להתקבל כמעשה־טרור לאומני, אלמלא היו חלק מן הנרצחים ערבים אף הם. הפעם הכרי־זה המישטרה, באופן חריג, כי אין כל חשד ל„רקע לאומני".

המישטרה ביקשה להגן על עצמה מפני ביקורת אפשרית בטענה שהיא רוצה להגביל את כניסתם של עברייני־ם מן הגדה והרצועה לשטח ישראל. הטענה הנרמזת: שרות־הבית־חון־הכללי הוא המונע זאת.

מדוע?

פרשת־הרצח מטילה בפעם הראשונה אור על עובדה הידועה לכל אדם בשטחים הכבו־שים, אך שאינה ידועה בישראל: כדי להילחם באינתיפאדה, נעזר השב"כ במידה רבה ב־פושעים פליליים, בסוחרי־סמים וברועי־זו־נות. לאנשים מסוג זה אין קושי להפוך למל־שינים ולבוגדים בעמם, תמורת היתר לעסוק בפשעיהם באין־מפריע.

בעיני הציבור בעזה וברמאללה חשוד כל סוחר־סמים כמודיע של השב"כ. הפעילות של „רעולי־הפנים" נגד סוחרי־הסמים אינה נוב־עת רק ממניעים מוסריים־דתיים, אלא בעיקר מעובדה זו.

כדי להגן על „משת"פים" אלה מפני זעם האינתיפאדה, נאלץ השב"כ לסדר להם מגו־רים בטוחים בשטח־ישראל. מכיוון שאלה הם פושעים מיקצועיים, הם ממשיכים במלאכתם בתל־אביב רבתי. המישטרה מתנגדת לייבוא־הפשע, אך אינה יכולה לעמוד מפני „נימוקי־ביטחון" מסוג זה.

הממשלה בלתי־מוסרי בעליל

„אני תומך בממשלה אך אינני מאמין בה" — זה יכול לקרות רק בישראל.

כאשר מיפלגה גדולה נמצאת בממשלה שהיא מתעבת אותה, יש בעייה. לא רק לה עצמה, אלא גם לדמוקרטיה.

ברמוקרטיה תקינה יש מיפלגה שלטת, המנהלת את המדינה על פי דרכה, ומיפלגת־אופוזיציה, המטיפה לדרך חלופית והמנסה להפיל את הממשלה. הציבור יכול להכריע בין השתיים (או יותר).

במישטר שקם בשנים האחרונות בישראל, המיפלגה המתנגדת למדיניות־הממשלה נמ־צאת בממשלה עצמה. הציבור אינו יכול להכ־ריע. הציבור מנוטרל.

הצבעה בשרותים. המצב בא לידי ביטוי כאשר מיפלגות־אופוזיציה קטנות מגי־שות הצעות להביע אי־אמון בממשלה.

מה צריכה לעשות מיפלגה גדולה, הנמ־צאת בממשלה אך המסכימה עם הצעות אי־ה־אמון?

במישטר תקין, מצב כזה כלל אינו יכול להיווצר. אך בישראל זהו מצב רגיל לגמרי.

האם יכולה מיפלגה כזאת להצביע נגד הממשלה שהיא חברה בה? הדבר לא יתכן, ולא רק מפני שהחוק אוסר זאת בפירוש. הד־בר הוא בלתי־סביר בעליל, מפני שהמיפלגה כאילו אומרת: אני לא מאמינה לממשלה שא־ני חברה בה, ושאני נושאת באחריות למע־שיה. אני נותנת יד לממשלה המביאה, לדע־תי, אסון על המדינה.

האם המצב שונה כאשר המיפלגה נמנעת מהצבעה, או כאשר „אינה משתתפת" ושו־לחת את חבריה לשרותים בעת ההצבעה?

בהחלט לא. מי שנמנע אומר: „אינני מביע אמון בממשלה, מפני שאינני מאמין בה." אם כן, איך נמצא איש כזה בממשלה, נהנה מהנ־אותיה ונושא באחריות למעשים שאין לו אמון בהם?

זוהי גישה בלתי־מוסרית בעליל. מי שמא־מין שהממשלה רעה למדינה חייב לעשות את הכל כדי להביא לנפילתה.

השבוע התלבטה מיפלגת־העבודה בסבך הזה. לבסוף הרימה ידיים והחליטה שלא להח־ליט: איש כאוות־נפשו יעשה.

גם זוהי הכרעה בלתי־מוסרית.



חופש הביטוי

הכנסת שנת החורף התחילה

„גם אם שמיר יכריז מילחמה על אמריקה. המערך לא יפרשו"

גידעון סער־סרצ'נסקי ■

בפיהוק ארוך ומתמשך של חברי־הכנסת ושל כל מי שנקלע ביום השני למישכן־הכנ־סת, נפתח מושב־החורף של הכנסת.

אחרי ארבעה חודשים של פגרה הגיעו חב־רי־הכנסת למישכן, והם לא ניראו ששים אלי־קרב. לגמרי לא.

כשליש מחברי־הבית לא טרחו אף להגיע למושב־הפתיחה החגיגי בנוכחות נשי־א־המ־דינה. הממשלה הופיעה אף בדלילות רבה יו־תר: יצחק רבין, אריאל שרון, דויד לוי, דן מרידור ורבים אחרים לא הגיעו.

הנושא שבו נפתח המושב בימים של אולי ערב משבר מדיני בקואליציה ועם ארצות־הב־ריית היה שנת הלשון העברית, הבאה לטובה.

יושב־ראש הכנסת דב שילנסקי התלונן על השתלטות הלעז, אבל חברי־הכנסת דיפר־פו ועילעלו בניירות־יהם ופיטפטו ביניהם. זה כלל לא עניין אותם. מה גם שהכנסת עצמה היא מוקד לאומי של עברית קלוקלת.

יצחק שמיר תופף באצבעו על שולחנו, בק־צב אחיד. ניתן בנקל להבחין מה רב שיממונו. תופיק טובי הציע שגם לשפה הערבית תוק־דש שנה, ודרש לחייב את ראש־הממשלה למ־סור הודעה מדינית לבית. גאולה כהן הסבירה לחברי־הכנסת שהמילה „שלום" והמילה „שלמות" גזורות מאותו השורש. אמנון רו־בינשטיין התמרמר: „ככה לא פותחים מושב של כנסת, עם כל הכבוד," ודרש אף הוא ש־ראש־הממשלה ימסור הודעה מדינית. אבל המישחק היה מכור מראש.

גם למחלוקת המדינית בין הליכוד למערך לא ייחסו חברי־הכנסת חשיבות מופרזת. רו־בם ככולם, ובכללם חברי־הכנסת של מיפל־גת־העבודה, ניבאו, שלא למיקרופונים, שאין סיכוי שהמערך יפרוש ממשלת־האחדות. „גם אם שמיר יכריז בוושינגטון על מילחמה בארצות־הברית, לא תפרוש מיפלגת־העבודה מהממשלה," גיחך אחד מחברי־המערך. וכש־התחושה היא שחגיגת ממשלת־האחדות תי־משך נראית הכנסת כמי שהפיחות במעמדה יימשך בקצב מואץ. בעירן ממשלות־האחדות, הנמשך כבר חמש שנים, הרוב הפרלמנטרי של הממשלה מובטח תמיד והכנסת הופכת למוסד־נאומים משולל כל השפעה אמיתית על המציאות הפוליטית.

שנת־החורף התחילה.

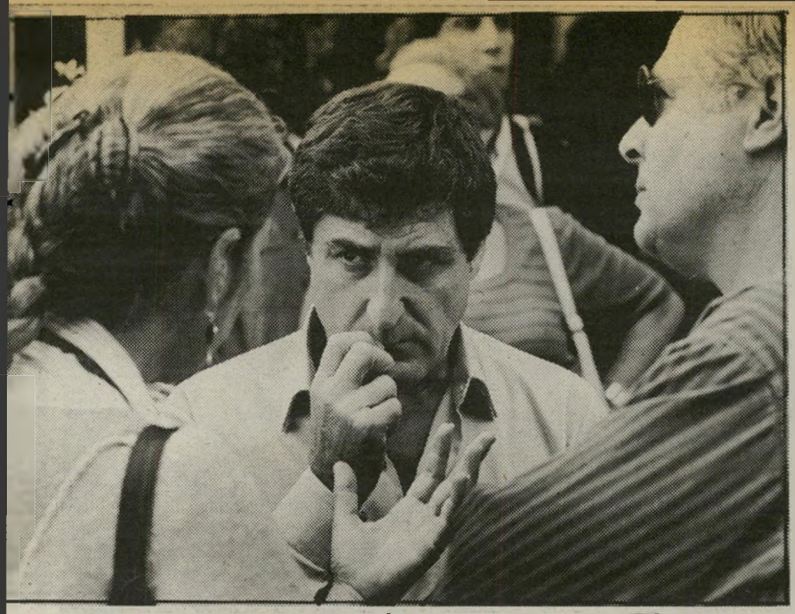
העולם הזה

לו רק ידעתי מה
השעה. אמרו לי

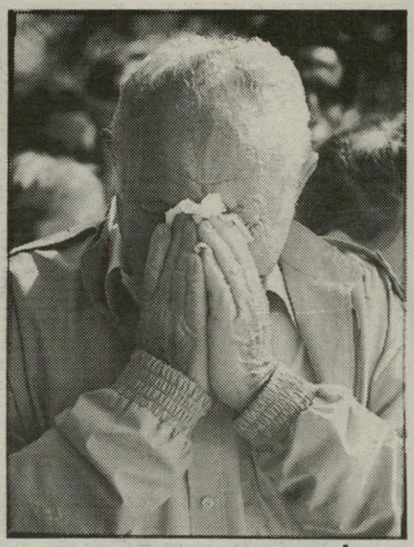
אלי דסה, העולם הזה



„כולנו קינאנו בו," אמר חיים חפר ליד הקבר



אלכס אנסקי מספר על השבועות האחרונים



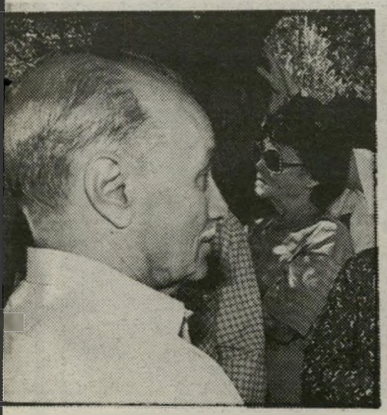
אליהו וייצר, חברו מרובנו



שושנה דמארי



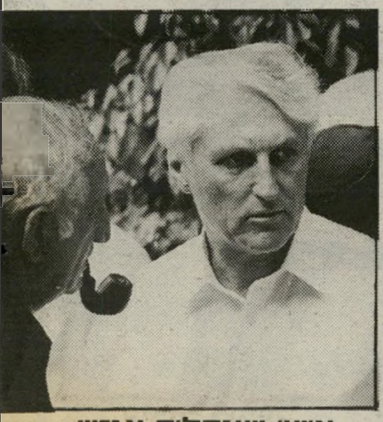
אבנר חזקיהו



ירוחם כהן



סאשה ארגוב



צ"ץ' ויענקל'ה אגמון



גילה אלמגור מוחה דימעה



דור וגעמי בן־אמוץ, האח של בתיה והחבר של נעמי



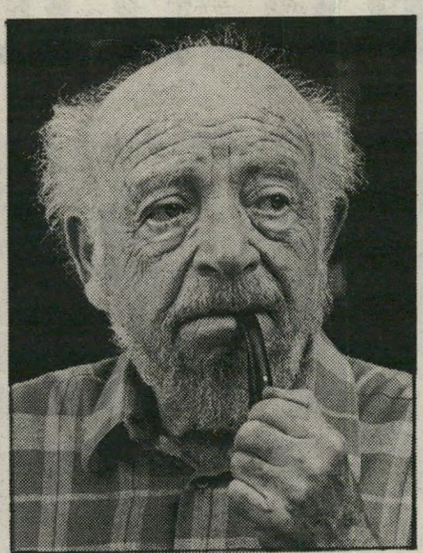
יונתן גפן ואשתו נורית



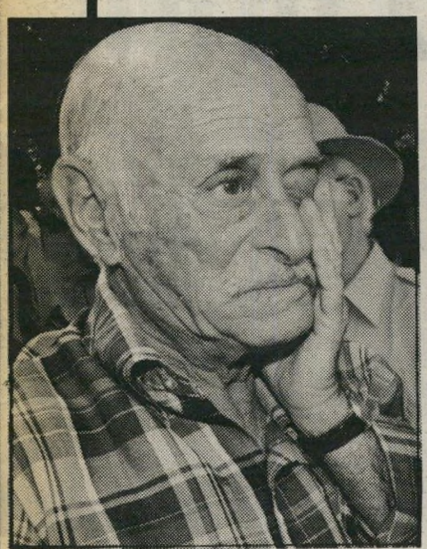
יוסי בנאי



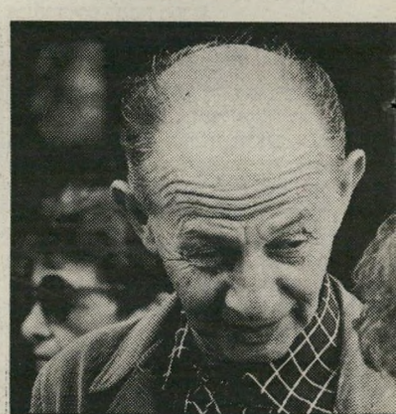
סילבי קשת



יהושע בר־יוסף



שמואל בונים



המשורר שלמה טנאי



פרידה סופית: בתיה אפולו מניחה פרח על הקבר



אילנה רובינא

צילמו: ציון צפריר ואלי דסה

במשך כל חודשי מחלתו היה דן המחליט הבילעדי. הוא החליט איזה

החודשים האחרונים

ד ן הפסיק לנשום ביום השישי, בשעה 2.43 אחרי־הצהריים. 10 דקות אחר־כך הגיע הד"ר אריה בס, רופא, שכן וחבר (בעלה של גבי אלדור) וחתם על תעודת־הפטירה.

מכיוון שהמוות היה צפוי זמן רב מראש, הוכנה מבעוד מועד תעודת־פטירה, שהיתה מונחת באחת המגירות בחדר שבו שכב. שם, באותה המגירה, היו מונחים גם שאר המיסמכים שלו. גם הד"ר בס ידע מראש שהוא שיחתום על תעודת־הפטירה.

ליד מיטתו היו בתיה אפולו, אשתו לש־עבר, שטיפלה בו במסירות במשך כל החודשים האחרונים, נעמי (בתם של דן ובתיה), החבר של נעמי, גילה רזין (כתבת חדשות לענייני־בריאות, שהיא גם אחות במיקצועה, ושטיפלה בדן כאחות בחודשים האחרונים), וזמי לרר.

מייד אחרי שחתם הרופא על תעודת־הפטירה ניגשה בתיה אל הגופה, רחצה אותה ואף ניקתה את השיניים. בחודשים האחרונים שכב דן ערום מתחת לסדין.

באותו הרגע החליט להשאירו בבית עד השעה 6 בערב. בתיה כיסתה אותו בסדין, וזמן קצר אחר־כך התחילו החברים הקרובים לה־גיע הביתה: חיים חפר, אלכס אנסקי, יוסי קריים, אמנון רנקנר, יעקב אגמון ושלמה צפריר.

דן לא השאיר לחבריו הוראות ביחס לק־בורה ולהלווייה. היה ברור שאחרי מותו לא איכפת לו מה יקרה. החברים החליטו על לווייה חילונית מכובדת, כפשרה בין לווייה דתית לבין לווייה חריגה, „כפי שדן עצמו היה מתכנן."

לכן, אחרי מותו, הוחלט להעביר את גופתו למכון הפאתולוגי. אילו היתה גופתו מגיעה למרכז־ההלוויות, היא היתה מקבלת את חסו־תה של החברה קדישא, ואז קשה היה מאוד לערוך הלווייה חילונית.

הד"ר יהודה היס, מן המכון הפאתולוגי, הסביר לחיים חפר, שאין שום בעייה להעביר את הגופה לשם, בתנאי שמודיעים תחילה למישטרה. לפי החוק כל אדם שנפטר מחוץ לבית־החולים, נפתחת חקירה על נסיבות מו־תו. לכן, אמר הד"ר היס לחפר, יש להודיע למישטרה, ואז יגיע אמבולנס של המכון ה־פאתולוגי ויקח את הגופה לשם. באותה השי־חה דיבר חפר על הרצון לקבור את דן בארון, והד"ר היס אמר שאין בעייה.

מישהו מהחברים צילצל למישטרה והודיע על מותו של דן. זמן קצר אחר־כך הגיעו לבית שני שוטרים, לוודא שיש מת, והזמינו שוטר־חוקר. הוא בא, הביע את צערו, אמר שהוא נהג לקרוא את מאמריו במשך שנים. הוא גבה עדות מגילה רזין והלך.

קצת אחרי השעה 6 בערב הגיע אמבולנס לקחת את הגופה למכון הפאתולוגי. שני בחו־רים נכנסו לקחת את הגופה. במקום התנהל ויכוח קצר. אחד הבחורים רצה לקחת את הגו־פה בתוך שמיכה, החברים התנגדו בתוקף, הוא נכנע והלך להביא אלונקה. איש מהח־



דן בן־אמוץ בביתו בנמל יפו, 1985

עלה הרעיון לעטוף את הגופה בבד לבן. מישהו הציע — גלבייה

ברים לא הסכים לעזוב את החדר בזמן שגו־פתו של דן הועברה מהמיטה שעליה שכב אל האלונקה. הכל נשארו ואף עזרו בהעברה.

אז עלה הרעיון לעטוף את הגופה בבד לבן. אחר־כך אמר מישהו שאולי כדאי להלביש אותו בגלביה לבנה. ההצעה לא התקבלה.

הד"ר היס ביקש לערוך לדן נתיחה שלא־חר־המוות. נערך דיון במישפחה. נעמי אמרה שאינה מוכנה, אם התוצאה תהיה גופה מבו־תרת. אחרי שהובטח לה שהגופה תהיה של־מה, היא הסכימה. גם בתיה הסכימה. דו"ח הנתיחה יגיע רק בעוד שלושה שבועות.

את סידורי־הקבורה ערכו חפר ואגמון. חפר פנה ביוזמתו לכמה קיבוצים בבקשה לק־בור את דן. קבורה חילונית של יהודי בישראל ניתן, כידוע, לערוך רק בקיבוץ. בשדות־ים הסכימו. אחרי שקיבל תשובה חיובית מש־דות־ים, התלבט חפר אם לספר את הדבר לדן. הוא החליט לספר לו, קיבל את הסכמתו, וה־הלווייה שתוכננה לפרטיה על־ידי חפר ואג־מון, התבצעה בקיבוץ.

כ שחזר דן מארצות־הברית, לפני חמי־שה חודשים, עלתה השאלה לאן להע־בירו. בתל־השומר נאמר לבני־המישפחה שמ־קומו אינו שם, שמקומו בבית. חיים חפר רצה לסדר לו מקום במחלקה סיעודית בבית־החו־לים איכילוב. אבל רעיון זה נקטע באיבו, משום שלכל קרוביו היה ברור שאישפוז במח־לקה כזאת רק ידכא אותו. אחר־כך היה מי שחשב להעביר אותו למחלקת־שיקום בתל־השומר, שבה מטפלים בדרך־כלל בחיילים. גם רעיון זה נפל, משום היה ברור שסיכוייו של דן להחלים הם פחות מאשר קלושים. דן רצה לשכב בבית. בתיה אפולו רצתה לטפל בו, וכך הוחלט לקחת אותו לביתו.

עם השיחרור מבית־החולים נדרשו סידו־רים כדי לאפשר את הבאתו הביתה. היתה דרושה מיטה מיוחדת, עם האפשרות להרמת הראש והרגליים. היה דרוש כיסא גלגלים. היה דרוש בלון־חמצן ואביזרים רפואיים נוספים. וחלק מהחברים הקרובים התנדבו לדאוג לדברים.

המיטה הגיעה מאירגון עזרא ומרפא בבני־ברק, בראשות הרב אלימלך פירר, כך גם בלון־החמצן. אנשי האירגון, יהודים חרדים, גם דאגו לתקן בתוך זמן קצר כל קילקול שאירע במיטה, ולמלא מחדש את בלון־החמ־צן כשהיה צורך בכך. הם הביאו לדן מיטה חשמלית משוכללת עם שלט־רחוק המאפשר לחולה עצמו לשלוט במצבים השונים של המיטה. כך יכול היה דן לתפעל את המיטה בכוחות עצמו עד לימים האחרונים ממש, כש־כבר לא היה מסוגל אף ללחוץ בעצמו על כפתורי השלט.

מצב־רוחם של בני־הבית והחברים נע לפי התגובות במצבו הפיסיולוגי של דן. בתחילה, כשהגיע הביתה מבית־החולים, היו הכל במ־תח נורא. אחרי שבועות אחדים ירד המתח, הכל התחילו לתפקד ביעילות ובאופן שיג־רתי. בכל פעם כשמצבו היה מחמיר — וזה קרה פעמים רבות בחודשים האחרונים — נכנסו כולם למתח מחדש.

■ ■ ■

ב חודש מאי נסע דן לארצות־הברית כדי להיפרד משלושת ילדיו הגדולים הגרים שם, ילדים מאשתו הראשונה, אלן. במהלך הביקור נכנס לשם התייעצות לאחד המרכזים הרפואיים בניו־יורק. שם התפתה לעבור ניתוח להשתלת צינור מיוחד בגופו, שיזליף באופן קבוע תרופות ישר למחזור־ה־דם. לדעת הרופאים בארץ היה הניתוח חסר־סיכוי. הרופאים האמריקאים האמינו שיש סי־כוי של 50% שהניתוח יצליח, ויתן לו שנתיים נוספות. הוא הימר. תוך כדי הניתוח לקה באי־רוע מוחי. כתוצאה מזה לקה בשיתוק בחצי הימני של גופו. גם אופן־הדיבור שלו נפגע בצורה משמעותית בתחילה, אך השתפר מעט אחר־כך.

הוא חזר לארץ במצב רע. הרופאים הודיעו למישפחה שנותרו לו עוד שבועיים עד ארב־עה שבועות לחיות. הוא החזיק מעמד חמישה חודשים.

דן היה תשוש, אך רכך בחיים. הוא רצה לחיות. אחד מחבריו נזכר השבוע כי בדיון ציבורי שנערך בארץ על המתת־חסד, בעיק־בות פנייתו לבג"ץ של גידעון נקש, כתב דן שכשהוא יהיה מחובר למכשירים ולעירויים, הוא דורש שלא ינתקו אותו, ושיתנו לו לסיים את חייו בקצב שלו. זה היה הקו המנחה בט־פול בו לאורך החודשים. „הוא באמת איש שרצה לחיות," אמרו.

במשך כל חודשי מחלתו היה דן המחליט הבלעדי ביחס לעצמו. היה זה הוא שהחליט איזה מן התרופות הרבות יקח, הוא שהחליט אם יאכל ומה, בתקופה שבה עוד אכל, וכך גם לגבי כל שאר הדברים הקשורים אליו.

הצוות הרפואי שסבב אותו — רופא שהיה מגיע לעיתים קרובות, אחות ששהתה איתו

תרופות יקח, מה יאכל ומחי. אך הוא לא קבע את סידרי ההלוויה

מדי לילה (ושמומנה על־ידי העיתון חדשות), וגילה רזין, ששימשה גם היא בתפקיד אחות — היו מסבירים לו מה מצבו, איזה תרופות כדאי שיקח, מה טיבה של כל תרופה ומתי צריך לקחת אותה. הוא היה מחליט כיצד לפעול.

לפני נסיעתו לארצות־הברית היה מצבו טוב יחסית. הוא יכול היה לקרוא ואף לשוחח בחופשיות עם חברים. למרות זאת הקיא הר־בה, כתוצאה מהתרופות. בכל פעם שהקיא, היו החברים עוזבים את החדר. לעיתים היו יוצאים אל המירפסת, ואחר־כך נעלמים במ־הירות, לעיתים היו עוזבים את הבית. לא כולם יכלו לעמוד במראה.

בכל פעם שהיתה לו תקופה גופנית קשה, והיה מרבה להקיא, או שהיה במצב־רוח דיכ־אוני, או שהיה מטושטש ומנמנם רוב הזמן, הפסיקו חלק מחבריו להגיע. לעיתים אמרו באופן הכי פשוט שהם וקוקים לחופש של ימים אחדים. לעיתים ניסו לתרץ את הי־עדרותם במחלות שונות ומשונות, לעיתים פשוט נעלמו. ואז, כשהיו עוברים ימים אחדים וחברים לא הגיעו, היה דן שואל מה קרה.

מישהו היה עושה סבב־טלפונים בין החב־רים ומבקש שיבואו, שיעשו, לפחות, תורנות יומית. הם היו חוזרים ומבקרים, עד ההתקפה הבאה.

בבית היו באופן קבוע בתיה אפולו, שטיפ־לה בו כל יום וכל היום, נעמי, החבר שלה, יוסי קריים, שמאז שוחרר דן מבית־החולים תל־השומר הפך לחלק אינטגרלי של המישפ־חה ושעזר בהחלטות החשובות, גילה רזין, ידיד בשם זמי לרר ושרית רוטשילד.

שרית רוטשילד, עיתונאית־לשעבר מע־תון העיר, התבקשה על־ידי חיים חפר לבוא ולסדר את הארכיון הענק של דן. היא היתה באה באופן קבוע כל בוקר, עובדת בארכיון עד לשעות־הצהריים. לעיתים קרובות עזרה גם ברברים אחרים.

כשחזר מארצות־הברית, אחרי הניתוח ה־כושל, היה כבר משותק בחצי הימני של גופו, מדבר בקושי, וגם הראייה שלו נפגעה, הוא לא יכול היה לקרוא עיתונים. אבל הוא המ־שיך להתעניין במתרחש. לכן ביקש שיקראו לו מהעיתונים. היו קוראים לו כותרות. כש־היה רוצה, היה מבקש גם את הכתבה. הוא הקשיב לכותרות העמוד הראשון, בעמוד הש־ני כבר היה מתעייף. את העמוד השלישי של העיתון בקושי יכול היה לשמוע.

בימי־שישי, כשהיה מיגוון של עיתונים, היה שומע יותר. מתעניין.

נוסף על העיתונים עמד לפני מיטתו מכ־שיר־טלוויזיה. הוא היה דלוק רוב הזמן, בר־רך־כלל בלי קול. מדי פעם היה צופה בתוכ־ניות, ואז היו מגבירים את הקול. לעיתים קרו־בות היה נרדם מול המכשיר. ליד הטלוויזיה עמד שעון. היה חשוב לו לראות מה השעה.

בשבועיים האחרונים כבר לא הפעילו את הטלוויזיה שליד מיטתו.

נוסף על כל אלה היה בחדר מכשיר קומ־פקט־דיסק, שניגן מוסיקה קלאסית ברוב שעות היום.

אחרי שהשתחרר מבית־החולים קיבל סט־רואידים. תרופה זו גורמת לתיאבון גדול, והוא אכל ואף ביקש לעיתים קרובות מאכלים מסויימים. לעיתים היו אלה ארוחות מוזמנות עד לפרטים ממיסעדות מסויימות, לעיתים הינחה את בתיה בדיוק מה לבשל לו ואיך. והיא עשתה זאת במסירות רבה, עובדת על כל מנה ביד אמן, ומגישה לו צלחת אסתטית, כמו יצירת אמנות. איציק ויינגרטן מהמיס־עדה הסמוכה בבאי בנמל־יפו, שלח לו ביוד־מתו ארוחות רבות.

אחר־כך היתה תקופה ארוכה שבה ביקש אוכל, אבל כבר לא יכול היה לאכול.

■ ■ ■

ב**ערב ראש־השנה** עשו לו החברים ארוחה גדולה, עם טלה. יוסי קריים הא־כיל אותו. זו היתה הארוחה האחרונה שלו. מאז שתה פעמיים־שלוש חצי כוס מרק.

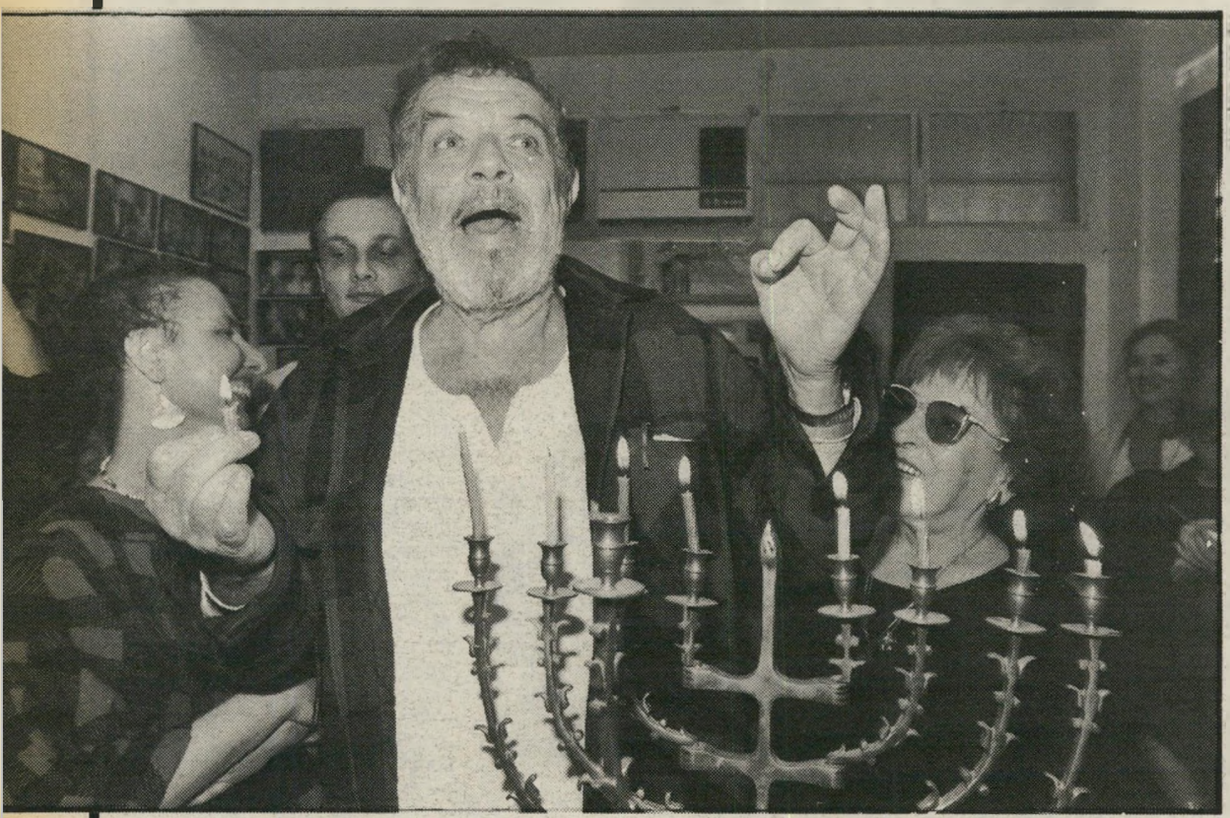
מדי פעם, במהלך החודשים, כשהיו הידר־דרויות במצב, היו הרופאים אומרים שזה ה־סוף, ושכדאי להתכונן. בכל פעם היו בני־הבית מכינים את עצמם לקראת המוות, אך הוא לא בא.

בערב ראש־השנה חלה הידרדרות נוספת במצב, והכל היו בטוחים שזה עניין של שעות. אז הגיעה לארץ נועה, בתו האמצעית מאשתו הראשונה. היא שהתה בארץ ימים אחדים, אך התגוררה בבית־מלון ולא בבית אביה. כשראה שמעה כבר פעמים רבות שאלו שעותיו האח־רונות, ושהיא בטוחה שיחזיק מעמד עוד ימים אחדים. למרות זאת קראה לכמה מחבריו הק־רובים — ביניהם אמנון דנקנר ותמר מרוז — והם ישבו ליד מיטתו.

הכבד שלו חדל לתפקד. גם הכליות חדלו לעבוד. לכל היה ברור שמרגע שהכליות מפ־סיקות לתפקד, זה עניין של כמה ימים עד לסוף.

הכליות חדלו לתפקד שבוע לפני מותו. הוא היה מטושטש. קיבל לווריד דולסטין, שהוא מורפיום סינתטי, שיש לו השפעה מהי־

לפני שישה חודשים נכשל הניתוח בארצות־הברית. הוא חזר לארץ ומאז לא התאושש. מה התרחש בששת החודשים האחרונים לחייו של דן בן־אמוץ



אלי דסה, העולם הזה

דן בחנוכה ב"כסית", דצמבר 1988, כמה ימים לפני גילוי הסרטן

חייבים את העברתו לבית־החולים. הוא הת־נגד להעברה מפני שחשש שזה יהיה כרוך בניסיונות להאריך את חייו באופן מלאכותי.

הוא החליט לגבי עצמו ער לשבועיים ה־אחרונים. אז עבר למצב של עירפול הכרה. הוא אומנם לא היה מסוגל לנהל שיחות, אבל לפעמים יכול היה להקשיב. היה חשוב לו שחברים יבואו לבקר. זה נתן לו תחושה חזקה של חיבור לחיים. הוא לא רצה שחברים יבואו וישאלו אותו מה שלומו, כי כל אחד יכול היה לראות ששלומו לא טוב. היה חשוב לו שח־ברים יספרו לו מה קורה איתם. הוא היה תשוש, בקושי הוציא הגה מפיו, אבל כשרצה משהו — כמו לשתות — ידע לבקש זאת בצורה ברורה. לעיתים היה משמיע הברות, שאיש לא יכול היה להבין אותן, גם לא היה ברור אם הוא אכן רוצה לומר משהו.

כמה חברים לא יכלו לראות אותו מקיא. מצאו תירוצים ולא הגיעו

שבוע לפני מותו ערך הרופא עם בתיה ונעמי שיחת־הכנה למוות. בתיה אמרה שהיא אותה דן, וחשב שהוזיקו אותה מפני שחששו שמגיע סופו, שאל: „מדוע באת?"

הוא סבל שישה חודשים סבל רב, אבל היו לו מעט מאוד תלונות. אנשים שבילו במחי־צתו שעות רבות בתקופה זו, אומרים שהוא היה חולה שלא אהב להטיל מעמסה על סבי־בתו. היו לו מינימום של בקשות, למרות שהיו סביבו אנשים שהיו מוכנים לעשות למענו הרבה יותר ממה שביקש.

בשבועיים האחרונים לחייו הפסיק דן לא־כול, ולא יכול היה עוד לבלוע תרופות. אז, לפני יום־הכיפורים, חיברו אותו לעירוי, שדרכו קיבל ישר לווריד נוזלים ואת הת־רופות הדרושות אך לא מזון. יומיים אחר־כך הוחלט להפסיק לתת לו את התרופות, משום שהגוף לא הגיב עליהן. גם חיבור העירוי היה החלטה של דן. באותו שלב עמדו לפניו כמה הצעות: לאשפז אותו בבית־חולים, לחבר אר־תו לעירוי מורכב, או לתת לו עירוי פשוט של נוזלים ותרופות. הוא בחר באפשרות האח־רונה, כשהבין שאינה כרוכה בסיבוכים המ־רה, אך לטווח קצר.

בלילותיו האחרונים, מבעד לטישטוש, אמר שאינו רוצה למות בלילה. ותמיד, כאשר הגיע הבוקר, היה שואל אם כבר יום. לכן, בגלל בקשה זו שלא למות בלילה, קיבל מינון נמוך של תרופות בלילות.

מאז שחדלו הכליות לתפקד, התחילו הכל את הספירה לאחור. היה ברור שזה עניין של זמן קצר. בשלב זה פעלו רק הלב והריאות. הוא היה בטישטוש, עם רגעים או שעות של עירנות.

הוא ממש סירב למות, והוא חי הרבה מעבר למה שאיפשר מצבו.

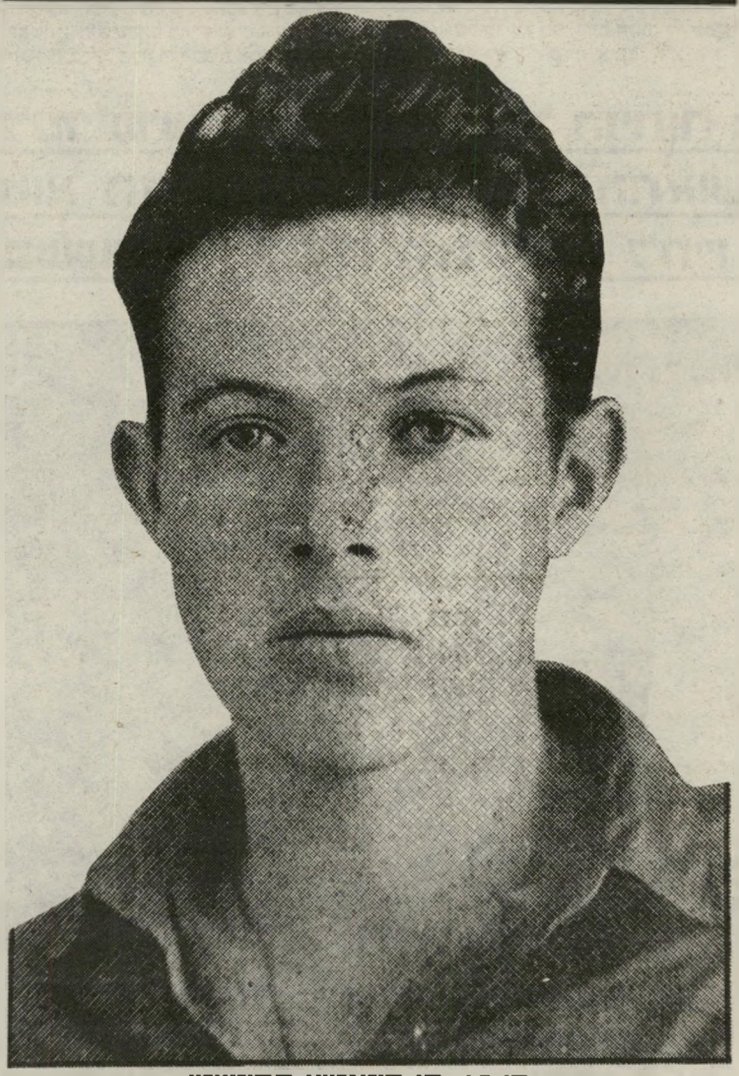
ביום השישי בבוקר הלכו נשימותיו ונח־לשו. הוא קיבל זריקת־הרגעה לווריד. שע־תיים וחצי אחר־כך היה ברור שזה הסוף. בתיה ונעמי נכנסו לחדר, ראו אותו והבינו. הן ישבו לידו וליטפו את ידו השמאלית, הבריאה, משום שהעירוי היה מחובר לידו הימנית, המ־שותקת. דן הפסיק לנשום.

צוואתו תיפתח ביום הרביעי.

הוא היה אגואיסט. הוא הפך את האגואיזם לאידיאולוגיה. בכל זאת היה

האגואיסט האהוב

אורי אבנרי



בן 15: דן בן־אמוץ בבן־שמן

לפני שבועיים רחף אותי משהו לבקר אותו בביתו.

לא הייתי בטוח אם זה לא יהיה לו למיטרד. טילפנתי לביתו. שמעתי היסוס בקולה של בתיה אפולו. אך היא שאלה אותו, והיא אמרה שאבוא לכמה רגעים. למרות זאת סירבה רחל אשתי לעלות, והמתינה למטה במכונית.

דן שכב על גבו, ערום מתחת לשמיכה. הוא שכב כשראשו מוסב מן החלון, שמתחתיו פרוש הנוף היפה של נמל־יפו. הוא לא ראה אותו. זרועותיו היו פרושות. אור השמש השקעת עיטר את ראשו. פניו היו נפולות, מיוסרות, רזות. עיניים ועצמות.

הסתכלתי בו, ובראשי עברה המחשבה: הרי זה ישוע הצלוב, תמונה של יסורים וקבלת־הדין.

זה היה המבט האחרון. כעבור דקה נתקף דן בהתקף של בחילה מתמשכת, בתיה חשה לט־פל בו. אמרתי לו שלום אחרון ויצאתי בשקט.

■ ■ ■

בששת החודשים האחרונים, מאז מסיבת־הפרידה שלו מן החיים ומן הידידים, ביקרתי אותו מדי פעם, כדי להראות איכשהו שליבי איתו.

היו במצבו הרבה עליות וירידות. אחרי שלקה באירוע מוחי ובשיתוק — אלוהים, חשבתי אז בליבי, האם לא די ביסורי הסרטן? האם כל תלאות איוב צריכות לרדת על האיש הזה? — היה קשה לו לדבר. קושי כזה בדיבור מתקשר, בתודעתנו, עם קושי במחשבה. אך מוחו של דן היה בהיר לגמרי, עד הסוף. כשניהלנו לפניו ויכוחים על נושאים פוליטיים ופילוסופיים, כדי לעניין אותו, התערב מדי פעם בצורה שהוכיחה שהוא ער לבעיות.

כשדיבר בקושי, תוך מאבק עם המילים, נראה מדי פעם כבוכה. ידענו שזהו עניין גופני בלבד, תוצאה של חוסר־שליטה בשרירים או בעצבים. בכל זאת היה קשה מאוד להתעלם מן הבכי הזה. כי גם לנו בא לבכות.

רק פעם אחת, בימים הקשים שאחרי האירוע המוחי והשיתוק החלקי, כאשר התכופפתי מעליו בבית־החולים, לחש לי: „למה אני?"

שתי מילים שאין עליהן תשובה, לעולם. הן שוללות את היגיון הקיום, את האלוהות, ואינן מותירות אלא את האכזריות הנוראה של המיקריות העיוורת.

■ ■ ■

למרות שהיה לנו כל־כך הרבה זמן להתכונן לרגע זה, היו הרגעים ליד הקבר הפתוח קשים, קשים מאוד.

כאשר הומטר העפר לתוך הקבר הפתוח בשורות־שיח, ונקישות הרגבים על הארון התערכו בצלילי האדאג'ו של תומאסו אלבינוני שהושמע ברמקול, עמדו האנשים בדומיה. כמעט כל התרבות הישראלית החיה עמדה שם, בעיניים מושפלות. מסביב לקבר. די היה בפצצה אחת שם, כדי לחסל את מרבית היצירה התרבותית בישראל.

לבסוף נוצרה תלולית של עפר. מסביבה סודרו האבנים, והיא כוסתה בזרים. איכשהו גדל הקבר, מבי־וון שהזרים ביסו שטח גדול יותר, והיה נדמה לי כאילו קבור שם ענק של שלושה מטרים.

כל אותו בוקר עברו במוחי השאלות הישנות: מי היה דן בן־אמוץ? מה היה בחיי כל אחד מאיתנו? מה היה בחיי־התרבות של הארץ הזאת?

את מחשבותי על כך העליתי במאמר שכתבתי לפני חצי שנה, ושפורסם בעמודים אלה למחרת מסיבת־הפרידה ההיא, החד־פעמית. **אחזור על הדברים להלן, עם כמה תוספות שעלו על דעתי מאז.**

■ ■ ■

הייצירה הגדולה ביותר של דן בן־אמוץ היא דן בן־אמוץ.

יותר מכל אדם אחר בארץ, האיש יצר את עצמו, פשוטו כמשמעו.

הוא לא יצר לעצמו „תדמית" חדשה, „דימוי ציבורי" חדש. הוא יצר את עצמו מחדש. **את ישותו. את מהותו. את אופיו. גם את צורתו החיצונית.**

דן בן־אמוץ, הצבר בהא־הידיעה.

דן בן־אמוץ, הטיפוס הארצישראלי המושלם. סמל דור הפלמ"ח.

דן בן־אמוץ, הגבר האמיתי, הצעיר הניצחי, הדמות האידיאלית בעיני רבים וטובים.

כמעט וניתן לומר: יצר אותו יש מאין. כי חומר־הגלם ליצירה זו היה שונה לגמרי. נער בבן־שמן. עולה חדש בלי הורים. נער עמוק. אין הוא רוצה להיות שונה משאר הנערים, לא בהופעתו, לא בדיבורו, לא בהשקפתו. הוא רוצה להיות „כמו כולם".

נער שבא מחו"ל לארץ־הגירה סובל מן השוני הטבוע בו. הוא בולט. הוא מדבר אחרת. הוא נראה אחרת. מגוחך. נחות. הוא נושא בקירבו ועל פניו את סימני־ההיכר של תרבות אחרת, אקלים אחר, חינוך אחר, נימוסים אחרים. הוא רוצה להיפטר מכל אלה, מייד.

זה נכון פי כמה וכמה לגבי נער שבא לבדו, בלי הוריו. נער המהגר יחד עם הוריו מביא עימו לפחות חלק מסביבתו הקודמת, ומשתחרר ממנה רק בהדרגה. נער שבא לבדו נתלש לגמרי מן הקרקע הקודמת, ונשתל לבדו, בלי מישענת, בקרקע חדשה. הוא עובר משבר חמור שיבעתיים.

בכל ארץ־הגירה, הדמות האידיאלית המקובלת בחברה היא דמותו של בן־המקום. האנגלו־סכסי־הלבן־הפרוטסטנטי בארצות־הברית, האוסי־מלידה באוסטרליה. הצבר בארץ־ישראל של שנות ה־30.

בן הארץ החדשה הוא תמיד דמות אידיאלית, ולמיצחו נקשרים כתרים שונים, אמיתיים ומדומים. הוא נחשב כבריא, כחסר־תסביכים, כגיבור, כזקוף־קומה, כפאר־היצירה של המולדת החדשה.

כל התכונות האלה יוחסו אף יותר לצבר. לא עוד יהודי בסוף, חיזור, סחדן, בורח מאלימות. לא עוד אינטלקטואל תלוש, הנובר בספרים. לא עוד בן־בלי־מולדת, קוסמופוליטי, מתוחכם, רדוף־תסביכים.

איש זקוף, שזוף, פשוט, מעשי, אמיץ, ישר. ומכיוון שבתת־הכרתם הביאו העולים עימם גם את האידיאליזציה של הגוי הטבטוני — אמור היה הצבר להיות גם גבה־קומה, תכול־עיניים ובהיר־שיער.

כל הנערים־העולים שבאו ארצה בשנות ה־30 רצו להיות כאלה, להידמות לטיפוס הזה. כולם רצו להיות צברים אמיתיים, יותר צברים מאשר הצברים עצמם. הם יצרו אסכולות שונות, שבמרכזן עמד פולחן הצבר החדש, יליד־הארץ, העברי שאינו עוד יהודי, האנטי־תיזה לטיפוס ה„גלותי" הבזוי. דמות המתנחל האמיץ, דמות הלוחם, איש ההגנה או אצ"ל. הקיצוניים ביותר היו „הכנענים", ששללו כל קשר לעבר היהודי. אוריאל הלפרין, יליד רומניה, הפך אורי שלח, ואחר־כך יונתן רטוש. אהרון ליפץ, יליד פולין, הפך אהרוז אמיר. בנימין קאמרשטיין, יליד רוסיה, הפך בנימין תמוז. כולם יחד יצרו את דמות העברי החדש, העברי הביולוגי, יליד־הארץ.

משה תהילימזייגר לא יצר אסבולה. הוא המחיש אותה. הוא יצר את עצמו, הדמות החיה של יליד־הארץ המושלם: דן בן־אמוץ, הצבר תכול־העיניים, שופע־הכסם, חסר־התסביכים.

■ ■ ■

מדוע יצר משה תהילימזייגר (כפי שקראו לו, למרות שהשם הנכון הוא תהילימזוגר) דווקא את הדמות המסויימת הזאת?

הוא עשה את אשר עשו בני־הארץ עצמם.

משה קאטיאגורסקי, צעיר בנהלל, יליד דגניה, הפך משה דיין. הוא היה ילד חולמני, קצת נשי, שרצה לכתוב שירים. ילד עדין, ילד רומנטי.

משה דיין לקח את חומר־הגלם הזה והפך אותו לאיש שהיכרנו: גבר

שנשא שם אירישי בעל צליל מצחיק באוזני הצברים: תהילימזייגר.

את חומר־הגלם הזה לקח דן בן־אמוץ ויצר את יצירתו: **את עצמו.**

■ ■ ■

דן בן־אמוץ לא היה האדם היחידי שיצר את עצמו בארץ־ישראל באותן השנים.

מבחינה מסויימת, כל אדם יוצר את עצמו. בגיל ההתבגרות הוא יוצר לעצמו תדמית־עצמית. אולי הוא כבר עושה זאת כשהוא ילד.

נער לוקח לעצמו מודל, ומנסה לעצב את עצמו בהתאם לכך: הוא עומד פעמים רבות לפני הראי, ובהדרגה הוא מעצב גם את צורתו החיצונית. (כל זה נכון, באותה המידה, גם לגבי נערה).

נער בעל הכרה עצמית מפותחת, עושה זאת במלוא ההכרה. מי שחסרה לו הכרה כזאת, עושה זאת באופן בלתי מודע.

זה נכון לגבי כל אדם. אבל זה נכון שבעתיים לגבי נער זר בארץ־הגירה.

נער רוצה „להשתייך". זהו צורך נפשי

תמיד מוקף אהבה. תעלומה. אולי פאראדוכס.



הנער דן: מוסייה תהילימזייגר (מימין) בבן־שמן

קשוח, חסר־רגשות, אמיץ־לב עד כדי טירוף, גיבור.

הוא שילם עבור שינוי־דמות זה מחיר יקר מאוד. משה דיין לא היה מסוגל להתקרב לבני־אדם. לא היו לו ידידים. הוא החניק את רגשותיו ער כדי כך, שלא היה מסוגל עוד להראות כל רגש שהוא. הוא לא היה מסוגל עוד לפחד, ולכן לקה בסידרה ארוכה של תאונות ופציעות, שהיו יכולות להימנע בנקל. עד גיל מאוחר מאוד לא ידע אהבה עדי־נה. אל בני־מישפחתו התייחס כאל זרים.

מי שמאמין שמחלת־הסרטן נובעת גם ממתחים פנימיים, יכול לחשוב שגם מותו, בגיל צעיר למדי, היה המחיר הסופי ששילם.

„קנא בנפחדים," כתבה בתו, יעל, שהיטיבה להכיר. הכל קינאו באיש חסר־הפחד. הם לא ידעו את המחיר של חוסר־הפחד, של הקשיחות־עד־הסוף.

זאת היתה הדוגמה לנער העולה־החדש מהעיירה ריבנו שהיה צעיר בתשע שנים ממשה דיין. הוא חולל בעצמו מהפכה דומה.

במשך הרבה מאוד שנים היה דן התגלמות הצבר שאינו יודע רגשות, הבז לרגשות. הוא החניק בתוכו כל רגש כלפי מוצאו, כלפי מישפחתו, כלפי הוריו. הוא התכחש להם לחלוטין, ער כי לא רצה לשמוע עליהם גם מפי ניצולי־שואה, שידעו מה עלה בגורלם. רק כעבור הרבה שנים התפרצו רגשות אלה החוצה. במסיבת־הפרידה שלו, כשבחר בקטע אחד של כתביו וקרא אותו באוזני מוזמניו, בחר דווקא בקטע שתיאר את פרידתו מאמו בפולין. קטע מלא חרטה. את הקטע הזה קרא יוסי בנאי ליד קיברו.

המשבר המישפחתי של דן ואשתו אלן, היחס לשלושת ילדיו, הפרכת האהבה למין מסעיד בלתי־סופק שאינו מביר יחס עמוק ורגשות עמוקים — כל אלה נבעו, לדעתי, מאותה מהפכה פנימית. זה המחיר ששילם.

כאשר כבר היה חולה אנוש, סיפרה אשתו הראשונה,אלן, לעיתונאית — משמע, לפירסום — על יחסו של דן אליה ואל ילדיו. היא טענה שגם כאשר הוסכם עם פרידתם שהוא יזמין מדי שנה את שלושת ילדיו ארצה, על חשבונו, לבילוי חורשי־הקיץ כאן, עשה זאת רק פעם אחת. למעשה נותק הקשר שלו עם ילדיו מאלן. רק אחד מהם בא ללווייה.

זה נשמע כמו משה דיין. זה היה הצד השני של המטבע של הגיבור־הצבר, שאינו יכול להרשות לעצמו רגשות, קשרי־מישפחה, אהבה עמוקה, בכי. רבים מבני הדור הזה — הדור שלי — לקו בכך, מי בהרבה ומי במעט. ודווקא הרגישים שבהם. יתכן שגם ההתמדרדות ההירואית שלו עם המוות היתה המשך לתפיסה זו.

דן בן־אמוץ, הצבר המושלם, הי־איש שרבבות רצו לחקות אותו, שילם מחיר יקר עבור יצירה עצמית זו. לעולם לא נדע במה יקר. יתכן שסופו היה חלק מן המחיר.

אפשר לחלוק על ההנחה ששילם מחיר כלשהו. לכאורה היה דן אדם מאושר, שהיה לו הכל. תמיד היה מוקף מעריצים. הוא חי בריוק כפי שרצה. הוא נהנה מכל ההנאות שביקש.

אף־פעם לא הייתי בטוח באושרו זה. ראיתי אותו שבור ממש, אחרי שאשתו עזבה אותו עם ילדיו. ראיתי אותו שבור שנית, כאשר נפרד מבתיה אפולו. עצם התשוקה להיות מוקף תמיד בהמולה של תיקשורת, בנשים, יתכן שהעידה על איושהו חסר. על פחד מפני בדידות.

אינני בטוח. אשאיר את השאלה פתוחה.

■ ■ ■

דמות יצירה־העצמית של דן בן־אמוץ היתה יותר מאשר סמל של דור. היא היתה משל לאומי.

כשם שדן בן־אמוץ יצר את עצמו, וזרק את חומר־הגלם המיובא (ישרתו הקודמת) האומה העברית החדשה בולה יצרה את עצמה, תוך שימוש בחומר בזה ופסילתו החלקית.

במידה מסויימת זה נכון לגבי כל אומה חדשה, הנוצרת בעיקבות תהליך של הגירה. האומה האמריקאית החדשה יצרה את עצמה, תוך שימוש בחומרים תרבותיים שהובאו מבריטניה. היא יצרה את המיתוס של המערב הפרוע, את החווייה החדשה של כובשי המרחבים, תוך הדחקת הפשע של רצח־עם. כך האוסטרלים. כך הניו־זילנדים. כך הקנדים. כך האומות של אמריקה הלטינית. כך הבורים בדרום־אפריקה.

האומה העברית החדשה באריץ־ישראל לא היה לה זמן להתפתחות הדרגתית, איטית, לאורך מאות בשנים.

היא נולדה באיחור רב, בשלהי התקופה הקולוניאלית, בסוף תקופת ההתפשטות של הגזע הלבן, בראשית ההתעוררות האדירה של עמי העולם השלישי.

לכן היתה לידתה של האומה העברית החדשה אקט סינתטי יותר, צמיחה ללא שורשים עמוקים, על בסיס אידיאולוגי שיטחי. כוח־המשיכה של האתמול היהודי, של ההווה היהודי כפזורה, של מוקדות השואה חיבל ביצירה האותנטית החדשה.

חייו ויצירתו של דן בן־אמוץ — שהם היינו הך — מסמלים את כל התהליך הזה של יצירה־עצמית של אומה.

■ ■ ■

עד כאן על דן בן־אמוץ כמשל, מכאן על דן בן־אמוץ האיש.

הרבה סופר ועוד יסופר על תולדות־חייו, על הנער־העולה מפולין, חניך בן־שמן, על התגייסות לחיל־הים הבריטי והצרות שהיו לו שם ביבשה, על הבריחה לפלמ"ח, על תהילימוזייגר שהפך בטעות לשעוני (זייגר הוא שעון באידיש, אך תהילימזייגר פירושו אומר־תהילים), על שעוני שהפך לבן־אמוץ, על הפעילות למען עלייה ב', על סיפוריו וספריו ומאמריו ומדוריו.

מהי תרומתו של דן בן־אמוץ לתרבות הישראלית?

(המשך בעמוד 50)

„לא ידענו"

אחרי טבח כפר־קאסם החליטה קבוצת־חברים, ובמרכזה חברי מערכת „העולם הזה", להביא לפירסום הדברים על אפה ועל חמתה של הצנזורה ה„ביטחונית" של דויד בן־גוריון. ברגע האחרון נכנעה הצנזורה, וניתן לפרסם את פרטי הטבח בעיתונות. קבוצת חברים זו הוציאה חוברת מיוחדת, ובה הדברים שכתבו כמה מהיוצרים הבולטים במדינה על הטבח.

בחוברת זו הופיעה גם כתבה של דן בן־אמוץ, שפורסמה ב־7 בדצמבר 1956 – כחמישה שבועות אחרי הטבח – ב„מעריב". הכותרת היתה „לא ידענו".

בכתבה זו היה בפעם הראשונה רמז – ולוא גם עקיף – על מוצאו האמיתי של דן בן־אמוץ. רק מעטים ידעו אז שדן אינו צבר, יליד תל־אביב, כפי שהיה רשום בתעודת־הזהות שלו.

להלן הרשימה:

מישהו השאיר על שולחננו את הרשימה הבאה ואנו רואים לעצמנו חובה קדושה לפרסמה במיסגרת התגובה שלנו. שבוע ימים חלף מאז קראנו אותה והיא עדיין רודפת אחרינו ואינה מרפה. אם אתם מחפשים הומור ושעשועים במדור הזה, אנא, פיסחו על הרשימה הבאה:

השעה 2 אחר חצות. זה שלוש שעות שלא זזתי מהכסא. אני שומע את רחש הים מחוץ לחלוני, אך הפעם הוא אינו מצליח להשכיח דבר. העיר ישנה. כולם שכחו או לא רוצים לדעת. האנשים הסתגרו בבתים הלבנים והם אינם בוכים.

פגשתי גרמני הערב. גרמני אמיתי, לא יהודי. אין לי מושג איך הוא הגיע הנה. עמד ליד מכונת אספרסו ושתה קפה. שאל אותי משהו בגרמנית והתחלנו לדבר. הוא לבש חליפה שחורה למרות שהיה חם. בידו האחת החזיק תיק ובשניה מקל טיול. שערותיו היו בהירות מאוד. בן 40 אולי. מצחו הגבוה ופניו המאורכים אמרו חכמה. כשחייך ראיתי מיד שהוא אחר, שהוא אנושי כל כך – שהוא אדם. מזר שלא שאלתי אותו מה הוא עושה כאן. הגרמנית שלי חזרה אלי פתאום, למרות שלא דיברתי את השפה הזו שנים רבות. (באתי ארצה עם עליית הנוער ב־1937.) דיברנו על תיאטרון תחילה. (לקחו אותו לראות את „מחזה רגיל".) אחר כך דיברנו על מוסיקה והוא אפילו תבין למה לא רוצים לשמוע כאן את שטראוס. דיברנו על מוסיקה ועל הרבה דברים אחרים. אינני זוכר כבר איך נסחפתי לנושא המסוכן. נדמה לי שדיברנו על המצב בעולם ועל חדשות העיתונות. ופתאום, מבלי שתהיה אפשרות להיסוג ולצאת מזה איכשהו, דיברנו על השואה ועל מה שהגרמנים עוללו לעם היהודי. (הורי לא הגיעו ארצה. האדם האחרון שראה את אבי סיפר שראה אותו חופר תעלה לצד הכביש ובעיניו דמעות. את עניין הדמעות הוא הוסיף ודאי. מעולם לא ראיתי דמעות בעיני אבי.) שאלתי את הגרמני מה היתה תגובתו ותגובת אנשים נאורים ואינטלקטואלים כמוהו לעניין מחנות ההסגר והגאזים. רציתי לדעת איך הוא ישן באותם הלילות, האם ישן עם אשתו, השיחק עם ילדיו? לא שאלתי את השאלות האלה בצורה פרובוקאטיבית. סתם רציתי לדעת. תשובתו הדהימה אותי.

„לא ידעתי," אמר, „לא ידעתי כלום."

„זה לא יתכן," אמרתי. „זה לא יתכן שלא ידעת דבר. לא קראת עיתונים? לא שמעת מחבריך, משכניך?"

„לא," אמר הגרמני. „העיתונים לא כתבו על כך. איש לא סיפר לי. תאמין לי."

לא האמנתי לו כמובן. לא רציתי להאמין שהוא ינסה להתחמק בצורה כה זולה, לא תיארתי לעצמי שהוא יעז לחזור על התירוץ הנדוש הזה. הסתכלתי ישר לתוך עיניו ופתאום ראיתי שהוא גרמני. עיניו היו רעות ומימיות ושפתיו היו צרות וחלקות. בחילה תקפה אותי. רציתי לירוק בפניו. אך במקום זה שלמתי בעד הקפה שלי וכבר עמדתי ללכת כשהוא עצר בעדי פתאום ואמר: „סלח לי שאני מעכב בעדך. רציתי לשאול אותך שאלה אחת בלבד. אתה נראה לי כאדם אינטליגנטי ורגיש מאוד. מה היתה תגובתך כששמעת על המקרה שקרה לפני חודש בכפר קאסם?"

„מה כוונתך?" שאלתי.

„כוונתי," אמר הגרמני, „להרגשתך. מה היתה הרגשתך? האם ישנת יפה בלילות? נשקת לנערתך? קראת שירה?"

„אינני מבין," אמרתי. „מה קרה בכפר קאסם?"

„אל תגיד לי שלא שמעת," אמר.

„לא שמעתי דבר," אמרתי.

„זה לא יתכן," אמר הגרמני. „לא יתכן שלא שמעת מידידיך ושכניך. האם לא קראת על כך בעיתונות?"

„לא!" צעקתי. „אני קורא יום־יום את העיתון ולא קראתי בו דבר על כפר קאסם. תאמין לי! למה אתה מתכוון? מה קרה שם שחייב הייתי לדעת אותו? דבר, לכל הרוחות!"

אך הוא לא ענה. הוא הסתכל בי פתאום בחשד. לא. זה היה יותר מחשד. זו היתה ידיעה איומה. הוא הסתכל בי כאילו שעיניי היו רעות ומימיות וכאילו שפתי היו צרות וחלקות. פיו הרעיד קמעה. הוא רצה לירוק בפני אך במקום זה הוא שילם עבור הקפה ששתה ויצא לתוך הרחוב מבלי להסב את פניו.



בשבילי הסתדרות חדשה זו לא רק סיסמה

באמצע יולי, השנה, הצגתי לפני המטה המורחב את תוכנית מפם להסתדרות חדשה.
בסיום הדיון התקבלה ההצעה שסיסמת הבחירות תהיה: "מפם – להסתדרות חדשה".
אינני יכול לחשוב על משהו ממצה יותר: הסתדרות חדשה – זה המסר שלנו, הסתדרות חדשה – זו הסיסמה שלנו.

מה בעצם אנחנו רוצים?
אנחנו חושבים שהגיע הזמן שנהיה מדינה נורמלית.
במדינה נורמלית אנשים לא נזקקים לרפואה פרטית, לחינוך אפור, לפרוטקציה, לקשרים.
במדינה נורמלית אנשים מסיימים יום עבודה ויכולים לנוח; יכולים להרשות לעצמם ארוחה סינית פעם בחודש, לצאת לחופשה מבלי לשבור חסכונות, לחיות בלי אוברדרפט תמידי שמשבש את שנת הלילה.
דווקא דרך ההסתדרות, אשר רבים חושבים שאין בה עניין – אפשר להביא לתיקונים רבים וחשובים הקשורים לכולנו. כי ההסתדרות יכולה לעבוד בשבילך גם אחרי שעות העבודה. כי הסתדרות חדשה זה אומר לחשוב אחרת: לראות מה קורה בעולם, לקחת דוגמא מחבדות מתקדמות, מטכנולוגיות מפותחות.
לזכור שיש גם תרבות, טבע, אמנות, דעת. לזכור שבכל אדם יש לב ונשמה. אני מדבר על הגינות, על יושר, על מניעת עוול, על צדק.
בתוכנית מפם להסתדרות חדשה יש הגיון, יש חזון, יש רעיון.
אני מאמין, והייתי רוצה שגם את ואתה תאמינו.

בשבילי הסתדרות חדשה זו לא רק סיסמה. זו דרך חדשה וטובה יותר. בואו ונלך בה יחד.



יאיר צבן



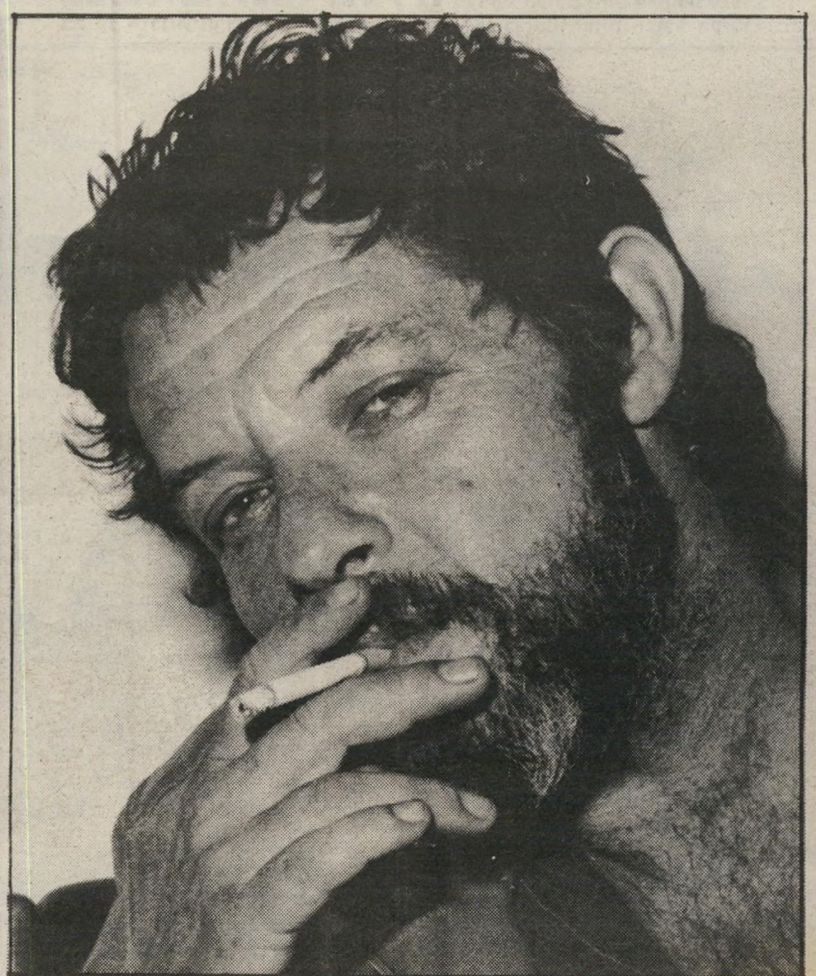




פנים של דור

תמונות מאלבום







1950: עם ברנדו

ב־1950 הופיע דן בן־אמוץ בקטע קטנטן בסרט חשמלית ושמה תשוקה. **בתמונה הוא עומד בין מרלון ברנדו הצעיר ובין שלי וינטרס. בסרט אמר שתי מילים: „היי, מיטש!"**



1958: שלושה בסירה

תמונה זו של דן בן־אמוץ על מדרגות מערכת העולם הזה. **היא פורסמה בכת־בה על תוכנית־הרדיו** שלושה בסירה אחת, **שדן בן־אמוץ היה הכוכב העיקרי בה.**





1962: נער־השעשועים

דן בחברת ש־תי שחקניות **בטיילת של קאן. יתכן שהשמאלית היא ז'ן מורו. דן עשה שם חיים ודיווח בהעולם הזה. גם התמונה משמאל צולמה שם.**



1968: עם בתיה תמונה זו הופיעה בהעולם הזה בשנת 1968, כאשר גילה דן בן־אמוץ בראשונה, בראיון עם אורי אבנרי, את האמת על מוצאו הפולני ועל עלייתו ארצה יחד עם ילדים יהודים, לפני המילחמה.



1971: מחאה במיסגרת המיבצע של העולם הזה לחשיפת שוד־העתיקות של משה דיין, אז אליל ההמונים, ערך דן בן־אמוץ חפירה ארכיאולוגית הפגנתית, שהיתה בלתי־חוקית, בתל־אל־קסילה.



1958: מסיבה בתיאטרון תיאטרון זירה העלה את המחזה הפינג'אן, על ימי הפלמ"ח. ותיקי הפלמ"ח הגיעו לתיאטרון, וביניהם דן בן־אמוץ. הצעירה היפה לידו אינה מזוהה.



1970: הפגנה דן נושא על גבו את בתו נעמי, בהפגנה מטעם תנועת העולם הזה – כוח חדש נגד הכפייה הדתית בפרשת בני שליט, מול ביתו של שר־המישפטים של אותה תקופה, יעקוב שימשון שפירא.

1970 — 1972: „הנהלת חשבונות": קטעים

על „מפורסמים"

אנא כורדי

איך אפשר לדעת שאדם, הטוען שהוא סו־פר, הוא באמת סופר? הרי הוא לא יכול להת־הלך תמיד עם הספרים שכתב מתחת לבית שחיו. עמוס עוז, חבר קבוצת חולדה, עמד בפני בעייה כזו, כאשר הגיש בקשה לדרכון במישרד־הפנים של רמלה.

הפקיד העיף מבט במכנסיו הקצרים ובסנ־דליו של עמוס, עיין בשאלון שהיה מונח לפ־ניו, הביט שוב במכנסיו הקצרים של עמוס, ולבסוף שאל בספקנות: „אדוני סופר?"

עמוס הניע ראשו בחיוב.

„ויש לאדוני איזה שהוא מיסמך או תעודה כהוכחה?" שאל הפקיד.

עמוס עוז נבוך לרגע, ולפתע נזכר שיש עימו תעודה של חבר באגודת הסופרים העב־ריים. הפקיד הציץ בתצלום המופיע בתעודה, והשווה אותו עם הארם העומד לפניו. הוא חזר ועיין בתעודה, ולבסוף הניח אותה לפניו וא־מר: „אני מצטער מאוד, אדוני. תוקפה של תעודה זו פג לפני 10 ימים."

על הסמים

מחלת־נפש

מישרד־החינוך, מישרד־הבריאות, מישרד־המישטרה והממשלה כולה מודאגים באחרונה מאוד נוכח התפשטות מינהג עישון החשיש בארץ.

המישטרה, על אף מאמציה הרציניים לב־ער נגע זה, אינה מצליחה למנוע את הברחת הסם והפצתו.

למה ששר־הבריאות לא יפיץ שמועה שמ־קור מגיפת החולירע הוא במיטען חשיש נגוע, שהגיע ארצה בחודשים האחרונים? לשמועה כזו, אם היא תופץ בתבונה, תהיינה שתי תוצ־אות חיוביות: (א) מיספר המעשנים יתמעט; (ב) מחיר החשיש ירד.

על בנק הזרע

חשבון חסום בבנק הזרע

אני לא יודע איפה הייתם אתם לפני שבו־עיים־שלושה, כאשר בניו־יורק נפתח, בראי־שונה לשימוש הקהל הרחב, בנק־זרע, אשר תמורת 70 דולר דמי־קדימה ותשלום שנתי של 20 דולר מוכן לקבל הפקדה ולשמור אותה בהקפאה עמוקה ובמצב תקין עד שנת 2030. אני, עם „ידיעות אחרונות" (שפירסם את הידיעה) ביד אחת, ועם המה־שמו ביד השניה, עמדתי שם לפני הקופאי, וביקשתי לפתוח חשבון.

„חסום או עובר ושב?" שאל הקופאי מבלי להביט בידי.

„מה ההבדל?" שאלתי במתח.

„חשבון חסום פירושו הפקדה חד־פעמית בכספת על־ידי בעל החשבון עצמו, ומשיכה חד־פעמית על־ידו או על־ידי באת־כוחו. חש־בון עובר ושב, לעומת זאת, מקנה לאדוני את הזכות להפקיד בכל הזדמנות, שהוא עובר בסביבה, או לשלוח את הפקדותיו באמצעות הדואר. סידור זה משחרר את הלקוח שלנו מאי־הנוחיות הכרוכה בהתאפקות, ועצם תה־ליך ההפקדה נותן לו, הייתי אומר, הרגשת סיפוק בלתי־מבוטלת.

„גם המשיכה מן החשבון יכולה להיערך בכל עת על־ידי באת־כוחו של בעל הפיקדון, או להישלח לכל כתובת באמצעות הדואר. סידור פראקטי זה הוסך לאדוני טיסות מיו־תרות לכל קצווי תבל, וביקורים מייגעים (הכרוכים לא אחת בביזבוז זמן ודברים) אצל נשים המבקשות לעשות שימוש בפיקדונו, או בכל חלק ממנו.

„נניח שאדוני רוצה לשלוח מתנת יום־הולדת לנערה בלונדון או בפאריס. כל מה שעליו לעשות הוא למלא המחאה בנקאית, שבה הוא מציין את הכמות בסנטי־ליטר — סי־סי, בשפת הבנק — שאותה הוא מבקש להעניק לידידתו."

„עובר ושב," אמרתי לקופאי, בקול נרגש כלשהו.

„זה יעלה לאדוני 100 דולר כדמי־קדימה, ו־30 דולר לחודש." אמר הקופאי.

„לא חשוב," אמרתי בקול רועד. „אני מס־כים לכל תשלום. העיקר, איפה אני מפקיד?"

„בנקב שלפניו, אדוני," אמר הקופאי בשל־ווה „ונא לחתום על שלושת העתקי הטופס הזה."

„רק רגע אדוני" אמרתי מתנשם. „עוד רגע אחד!"

מה אני אגיד לכם, רבותי? יצאתי מהבנק וחזרתי מהטיול הזה לניו־יורק עייף, אך מלא סיפוק.

על מין

שאלה בתורת ההגיון

מה היא ההוכחה לכך שיחסי מין נחשבים ואתה סתם נסחב אחרי ממילה למילה ומ־מישפט למישפט. אין לך דם להפסיק לקרוא. עובדה — אתה עדיין קורא את מה שאין לי לומר. אני לא יכול להכריח אותך, כמובן, ואם אתה דווקא רוצה לקרוא — תקרא. אבל תדע לך שלא ייצא לך מזה כלום. נתתי לך צ'אנס להתגבר על הסקרנות הטיפשית שלך, ולא ניצלת אותו. אתה פשוט אדם חסר־אופי, זה אבוד. אתה חשבת שאני צוחק, אבל הנה, תר־אה, גמרתי את הקטע, ולא אמרתי שום דבר, ואתה עדיין כאן מקווה לשמוע משהו. אני מצטער מאוד. אין לי מה להגיד.

על מודעות־אבל

המוות הוא עסק טוב

כבר מזמן רציתי להגיד כמה מילים על העסק הנהדר הזה ששמו מודעות־אבל.

כולנו מעקמים קצת את האף כשאנחנו שומעים על סופר, שהתעשר מעריכת אלבום לזכר הנופלים, או על פיזמונאי ששירו על חובש, מפקר, או סתם חייל שנפל, הפך לל־היט. הסלידה שלנו אולי אינה מוצדקת, אבל אפשר להבין אותה.

משונה שעד עכשיו לא שמעתי ולא קרא־תי דבר על התופעה המחליאה והנפוצה של התעשרות והפקת הנאה ממודעות־אבל. קודם כל נהנים מהעסק הזה העיתונים. מודעת־אבל ממוצעת עולה לאדם כ־120 ל"י במזומן (לפי 22 ל"י האינטש).

שום עיתון אינו נוהג לתת הנחות בשטח זה, גם אם נושא המודעה הוא חייל שזכה במותו לצל"ש. המחיר עבור מודעה של הש־תתפות בצער ההורים השכולים, אשר בנם נפל בעת מילוי תפקידו, הוא כמו המחיר עבור מודעת חתונה או בר־מיצווה. מבחינת העיתון, מסווגות כל המודעות האלה כמו־דעות „מישפחתיות".

לעומת זאת, מודעה מיסחרית עולה למ־פרסם 13 וחצי ל"י האינטש, באשראי של כח־צי שנה. הסיבות לכך, כפי שהסביר לי פירסו־מאי ותיק בשמץ לאקוניות, פשוטות: (א) מי שבא למסור מודעת־אבל, לא נוהג לעמוד על המקח. (ב) אדם המודיע על אביו שנפטר או בנו שנפל, נחשב למפרסם חד־פעמי. זאת או־מרת: אין להניח שהוא ימסור עוד מודעה כזו לעיתון, בגלל הנחה שקיבל, או השרות הא־דיב שניתן לו. ומכיוון שכך צריך להוציא מהאיש את המכסימום.

האם מישהו שאל פעם בקול רם מה זכותם של התנים, של זובחי־המתים האלה, להפקיע מחירים ולהתעשר ממודעות־אבל? האם מיש־הו שאל פעם למה בכלל מפרסמים עיתונים מודעות־אבל? תגידו. זו אינפורמציה שהעי־תון חייב לקורא? שימסור את זה כאינפור־מציה, שאחרי הכל, רק עבורה מוכן הקורא לשלם את דמי העיתון. ולמה שרק העיתונים יתעשרו ממודעות־אבל? למה שהרדיו לא יפרסם אותן תמורת תשלום? ולמה שתיאט־רון, לפני הרמת המסך או בהפסקה, לא ימסור לקהל הודעות־אבל תמורת תשלום המקובל בעיתונים? הרעיון לא פחות מזעזע מאשר פירסום מודעות־אבל ליד מודעות א.ב.ג., פר טרברנר, ונעלי מיקולינסקי.

ועכשיו כמה מילים על האנשים המוסרים מודעות־אבל לפירסום. גם הם נהנים מהעסק. רבים מהם, למרבה הזוועה, מנצלים את ההד דמנות כדי לפרסם את עיסקיהם ומיפעליהם. בצערו של חבר־כנסת אשר שיכל את בנו משתתפים בין היתר: האירגון למען המיש־פחה, מנכ"ל אוטוקרס, פירסום קורן בע"מ ובזר השטיחים של מר ארוניהו אשר.

במודעות אחרות, שפורסמו לפני שבוע, לזכר חיילים שניספו, מצאתי את המיפעלים הבאים: קופת מילווה וחיסכון לעולי עיראק, חברות ברזברין, אמניר, חוגלה, ספרה (תע־שיית נייר) ושפיר (תעשיית קרטון ונייר בע"מ).

אני לא מבין איך אנשים אינם מתביישים לנצל אסון לפירסום מיפעליהם ומוצריהם. האם המיפעל לממתקים או לגרביים מביע את צערו, או האנשים שעומדים בראשם? למה שלא יפרסמו האנשים ההגונים האלה מודעות אישיות, גם אם מס־ההכנסה לא יכיר בזה כהו־צאה לצרכי פירסום?

אך אפילו הרעיון הפשוט הזה מעורר בי סלידה. אדם הרוצה להביע את צערו והש־תתפותו באבל ישלח מיברק או יכתוב מיכתב אישי (בכתב־יד, ולא על נייר החברה) למיש־פחה השכולה. ואם הוא מרגיש את עצמו קרוב ויד למישפחה השכולה, יטריח את עצמו ויביע להם תנחומים בעל־פה. ההכרזה הר־אוותנית הזאת ברבים על השתתפות בצערו של איש־ציבור, יש בה טעם לפגם, ומידה לא מעטה של התהדרות ופירסום אישי.

מודעת־האבל היחידה שיש לה מקום, לד־עתי, בעיתונות, היא זו אשר בה מודיעה ה־מישפחה ברבים על האסון שפקד אותה. מוד־עה כזו היא בבחינת אינפורמציה המכוונת לקרובים, ידידים ומכרים כדי שאלה, המ־בקשים להביע את השתתפותם באבל המיש־פחה, יוכלו לעשות זאת בטאקט, ומבלי לנצל את ההזדמנות לפירסום אישי ולפירסום עיס־קיהם. ומודעה כזו חייבים העיתונים לפרסם, אם לא בתשלום סימלי, הרי לפחות לפי הת־ערף הנהוג לגבי מודעות מיסחריות. ניצול אסונה של מישפחה לסחיטת מחירים מופ־קעים (שאין להם כל הצדקה אובייקטיבית) — זו שפלות ופשע, שאפילו אנשי המאפייה והעולם התחתון היו מתביישים בו. העולם הזה, אגב, אינו מפרסם עקרונית מודעות־אבל.



מראיין את אמו של גיורא נוימן עבור „העולם הזה"

על בעל־טור

אל הקורא

את הקטע הזה לא כדאי לך לקרוא. אין לי מה להגיד כאן, וחבל לבזבז עליו את הזמן. אני מציע לך להתחיל את קריאת המדור הש־בוע מהקטע הבא, מפני שבקטע הראשון לא תמצא שום דבר. ממש כלום. אתה יכול לס־מוך עלי. אני יודע מה שאני מדבר, ואם אני אומר לך שאין בקטע הזה שום דבר, אתה יכול להאמין לי. אני סתם כותב מבלי שיהיה לי מה להגיד. נו, תפסיק כבר לקרוא! הלא אמר־תי לך שאין כאן שום דבר מעניין. סתם רי־בורים, בחיי. אני רואה שאין לך אופי. אתה לא יכול להתאפק. אתה מוכרח לקרוא עד הסוף על אף כל האזהרות שלי. קח את עצמך בידיים. זה עוד לא מאוחר. אתה יכול להפסיק לקרוא עכשיו, ברגע זה ממש, ולעבור לקטע השני במדור. חבל על הזמן שלך — תאמין לי, אתה ודאי חושב שבכל זאת, ברגע הא־חרון, אני אגיד משהו אבל אתה טועה. אני לא אגיד שום דבר, מפני שאין לי מה להגיד, במדינת ישראל כתענוג, ולא כעבודה שחר־רה?

תשובה: אילו יחסי־מין היו עבודה שחורה, היינו מזמן מוסרים אותה לידי הערבים.

על השלום

על סף התהום

חבר־כנסת, אשר מסיבות מובנות מבקש לשמור על עילום שמו, העביר אלי השבוע את ההצהרה הבאה. „מעולם לא עמד עם יש־ראל בסכנה חמורה כבשעה זו. השלום עלול לפרוץ כל רגע אם לא נדע לכלכל את מע־שינו בתבונה."

המלצה לסרט

אסור להחמיץ

אם אתה לא רואה יותר מסרט אחד בשבוע, אם אתה מצפה מסרט שיספק לך חומר למח־שבה לפני ולאחר שאתה נכנס למיטה, אם אתה רוצה לראות את אחת מיצירות־המופת

* *גיורא נוימן, סרבן גיוס, נכלא ועידן למעצר. כיום מעורכי היומון הכלכלי* ***גלובס***

מתוך מדורו של דן בן־אמוץ ב„העולם הזה"

של אמנות הקולנוע, אם נמאס לך ללעוס את הקש שמגישים לך בטלוויזיה — רוץ לראות את הסרט נס במ'לאנו של ויטוריו דה־סיקה, המוצג השבוע בקולנוע תכלת בתל־אביב.

אם ראית את הסרט פעם אחת — לך לראות אותו פעם שניה. אני דורש טובתך.

על הטלוויזיה
ביקורת חיובית

בתוכנית מוקד ביום החמישי שעבר רו־איינו בטלוויזיה העיתונאים יוסף חריף ממנ־ריב וחגי אשר, מדבר.

מר אבא אבן, שהינחה את התוכנית, הש־תדל לא להתערב בשיחה בין העיתונאים, ולא להפריע לשאלותיהם. בשפה עברית עשירה ואלגנטית הצליח שוב מר אבן לא להגיד שום דבר, ועל כן יבורך.

על יריות באוויר
מותר לירות במפגינים

בית־המישפט העליון קבע השבוע שה־מישטרה רשאית להשתמש בנשק חם לדיכוי מהומות. פסק־דין היסטורי זה, שאת תוצ־אותיו עוד נראה בעיתונות היומית במיסגרות שחורות, ניתן בקשר לתביעה שהוגשה נגד המישטרה בשל כך שאדם נהרג תוך כדי יריות שוטרים, שניסו לפזר הפגנה. המדובר בהפגנה שערכו מאות תושבי שפרעם, אשר חסמו בוקר אחד ב־1959 את הכביש לחיפה, כמחאה על הקשיים בתחבורה הציבורית.

המישטרה ניסתה לפנות את הכביש, וה־מפגינים רגמו את השוטרים באבנים, ומיספר שוטרים נפצעו. מפקד־המישטרה פקד לירות באוויר, וכתוצאה מכך נפצעו שני אנשים ואדם שלישי נהרג.

בפסק־דין מקיף ומפורט רחה בית־המיש־פט העליון את תביעת־הפיצויים של אלמנת ההרוג וילדיו וקבע, בין השאר, שההוראות לשוטרים להשתמש בנשק חם היו סבירות וניתנו כחוק, ואין לראות רשלנות בעובדה שאיש אחד נהרג ושניים נפצעו מיריות ה־שוטרים.

המישטרה הצליחה להוכיח, אני מתאר לעצמי, שההרוג והפצועים קפצו באוויר מרוב זעם נגד המחסור באוטובוסים, ונקלעו באש־מתם לשדה־האש של המישטרה. הרי אין לה־עלות על הדעת שאחד השוטרים הפר את הפקודה המפורשת „לירות באוויר," ואם מישהו בכל זאת נהרג, סימן שהוא קפץ בא־וויר, ומכאן שהאחריות על מותו אינה יכולה לחול על השוטרים, שמילאו רק פקודה.

על „אוכל"
בדיח קולינארי

יהודי אחד הזמין סרטן במיסעדה. הביאו לו סרטן בעל זרוע אחת.

אומר היהודי למלצר:

„תסלח לי, אבל נדמה לי שלסרטן צריכות להיות שתי זרועות."

אומר לו המלצר:

„אולי הוא איבד זרוע בקרב עם סרטן אחר."

אומר היהודי שלנו למלצר:

„אז אולי תביא לי את המנצח?"

הארובה הגסה

הדו־שיח הבא נשמע באוטובוס, שחצה את גשר הירקון בתל־אביב.

„אל תסתכלי על הארובה. זה לא יפה," אמרה נערה לחברתה, שישבה ליד החלון.

„תראו אותה!" נפגעה השניה. „אפשר לח־שוב שאת יוצאת עם רידינג."

על המיזרחים
קורבן ההתבוללות

בשיחת־היכרות, שנערכה באוניברסיטת תל־אביב בין „הפנתרים השחורים" וקבוצה של סטודנטים חברי שי"ח, סיפר סטודנט אחד ממוצא מיזרחי על הקשיים הרבים שעברו עליו עד שעלה בידו להיקלט בחברה הישר־ראלית.

„אתם לא יודעים מה שאני הקרבתי כדי להשתלב בחברה," הוא אמר בצער.

כאשר נשאל על־ידי אחדים מבין המא־



עם אלוף־הפיקוד רחבעם („גנדי") זאבי

זינים מה הוא הקריב, אמר בחור: „הקרבתי את העין שלי."

למראה התימהון שהכרזה דרמאתית זו עוררה אצל הקהל, הוסיף הבחור:

„העין במיבטא שלי."

הומור
הגדרה קולעת

שמעתם את ההגדרה של אדם היודע להס־תדר? היא לא כל־כך טרייה, אבל נדמה לי שליחה לא נס עדיין. ובכן:

אדם היודע להסתדר הוא אדם הנכנס אח־ריך לתוך דלת מסתובבת, ויוצא ממנה לפ־ניך. נוט באד, הא?

המודעה הקטנה

מאלף־אריות־לשעבר מלמד אנגלית על רגל אחת.

על נסיעות לחו"ל
הכל אותו הדבר

אני לא מבין את האנשים שלא יכולים לחיות בלי לנסוע לפחות פעם אחת בשנה לחוץ־לארץ. אני פשוט לא תופס מה הם מוצאים שם שאין לנו כאן, בארץ.

כל קדחת הנסיעות הזו, כל ההתרוצצות הזו מבירה לבירה, כל ביזבוז הכספים האווילי הזה על כרטיסי־טיסה ובתי־מלון, כל זה, אני בטוח, איננו אלא טירוף מוחלט של סנובים.

הנה אני, למשל, נוסע פעם או פעמיים בשנה לאירופה — לא לרגל עסקי. סתם כך — ואני פשוט לא מבין את ההיסטריה הזו של נסיעות לחוץ־לארץ שבה לוקים מרבית הישראלים.

תאמינו לי שכל העולם הוא אותו הדבר. בכל מקום אנשים עובדים, חוזרים הביתה, מנשקים את אשתו של השכן והילדים, אוכ־לים, נדבקים לטלוויזיה, מקללים את צפיפות התנועה, יוצאים לקולנוע פעם בשבוע, ושוב הכל חוזר על עצמו בפאריס, בלונדון, בניר־יורק, בירושלים.

קחו, למשל, את אנגליה. בגלל איזה סוכך־נסיעות שרצה לחסוך לי 700 ל"י ממחיר כר־טיס־הטיסה, חטפתי 45 יום לונדון, ועד הש־בוע לא הצלחתי להשתחרר משם בערבות. חברת־התעופה הבריטית, שתקעה לי 45 יום יחד עם איזה קבוצת־עבריינים, לא הסכימה בשום פנים לקצר את תקופת מאסרי בלונדון, על אף התנהגותי הטובה.

כל זה רק בדרך אגב. בסך־הכל התכוונתי לומר, לאור ההיכרות האינטימית שערכתי עם בירת אנגליה, שבעצם אין הבדל בין לונ־דון ותל־אביב.

חוץ מכמה פרטים קטנים, כמו מיבחר הצ־גות התיאטרון והסרטים בלונדון, צבעי בנייני האבנים, הדלתות בצ'לסי, הגנים העירוניים, הנימוס האנגלי, העמידה הנאה בתור לכל דבר, החתיכות בקינגס־רוד, החנויות, חלו־נות־הראווה, מחיר הבגדים, הרכבת התחתית, שרות האוטובוסים, הטלוויזיה האנגלית, ה־רדיו, המוסיאונים (את החתיכות בקינגס־דוד כבר הזכרתי?), השוטרים האדיבים, המוניות הנוחות והנקיות, המיסעדות הסיניות, נהר התמזה, כיכרות העיר, השווקים — חוץ מפ־רטים קטנים אלה אין שום הבדל בין לונדון ותל־אביב.

ממש תענוג לחזור ארצה. בבולדוזר לא יוציאו אותי מכאן לפחות שישה חודשים.

על גולדה
טכס הפרידה מגולדה

בשבוע שעבר, כאשר האזנתי לתאורו המ־פורט של כתב קול ישראל שנוכח בטכס הפ־רידה מגולדה מאיר בנמל־התעופה לוד, כא־שר התבוננתי באותו ערב בטכס המנופח ששודר במבט לחדשות — נתמלאתי חרדה. שרים, חברי־כנסת, אישי ציבור, מיסדר חיי־לים, פאנפארות ממלכתיות, דגלים — כל הפיצ'בקס. לרגע תקפה אותי הרגשה שנפ־רדים מראש־הממשלה בידיעה ברורה שהיא לא תחזור אלינו שוב.

„היא עולה במדרגות," אמר הקריין הנרגש ברדיו, „היא מנופפת בידה, היא מחייכת." וזו זה, חשבתי, יותר לא נראה אותה. ניכסון יח־טוף לנו את גולדה. הוא יכלא אותה בבית הלבן ולא ישחרר אותה עד שהממשלה לא תתחייב לחזור לשיחות יארינג. ואולי זה פית־רון.

על הנסיעה
סכנת נפשות

את המישפט הבא קלטתי מתוך שיחה בין שני נהגים בתחנת־הדלק של כפר־ויתקין:

„עד עכשיו הייתי נוסע בכביש חיפה כמו מלך," אמר הגבר ששתה נולדסטאר. „פתאום הורידו את המהירות ל־90 קילומטר לשעה. אני אומר לך — ממש סכנת־נפשות."

על לוח־השנה
זה קרה השבוע

קשה להאמין אבל זו עובדה: השבוע, לפני 5730 שנה בדיוק, ברא אלוהים את השמיים והארץ. אתם לא מאמינים? תפתחו את הלוח העברי ותווכחו. לא מתקבל על הדעת? צל־צלו לרבנות הראשית.

על יום הכיפורים
חידה בתורת ההגיון

ביום הכיפורים ערכתי ביקור נימוסין בבית־הכנסת המארוקאי הנמצא בקירבת מקום מגורי. המקום היה מלא מתפללים שחזרו מדי פעם בפעם בשירה נאה על פסוקיו של החזן. ספר־התורה שניצב במרכז היה מקושט בפרחים לוהטים והזקנים אשר ישבו על כיסאות פלאסטיק, שהושאלו מהמילקבאר הסמוך, הריחו קמצוצי טבק מתוך קופסות־כסף עתיקות.

בחצר שבקירבת בית־הכנסת שיחקו היל־דים במחבואים. המישחק המרגש הופרע לפ־תע על־ידי הופעתו של נער כבן 16, אשר תפש בצווארונו של ילד בן שמונה שהתחבא מתחת למדרגות אבן. הנער המבוגר סטר פע־מיים על פניו של הילד והרים עליו את קולו:

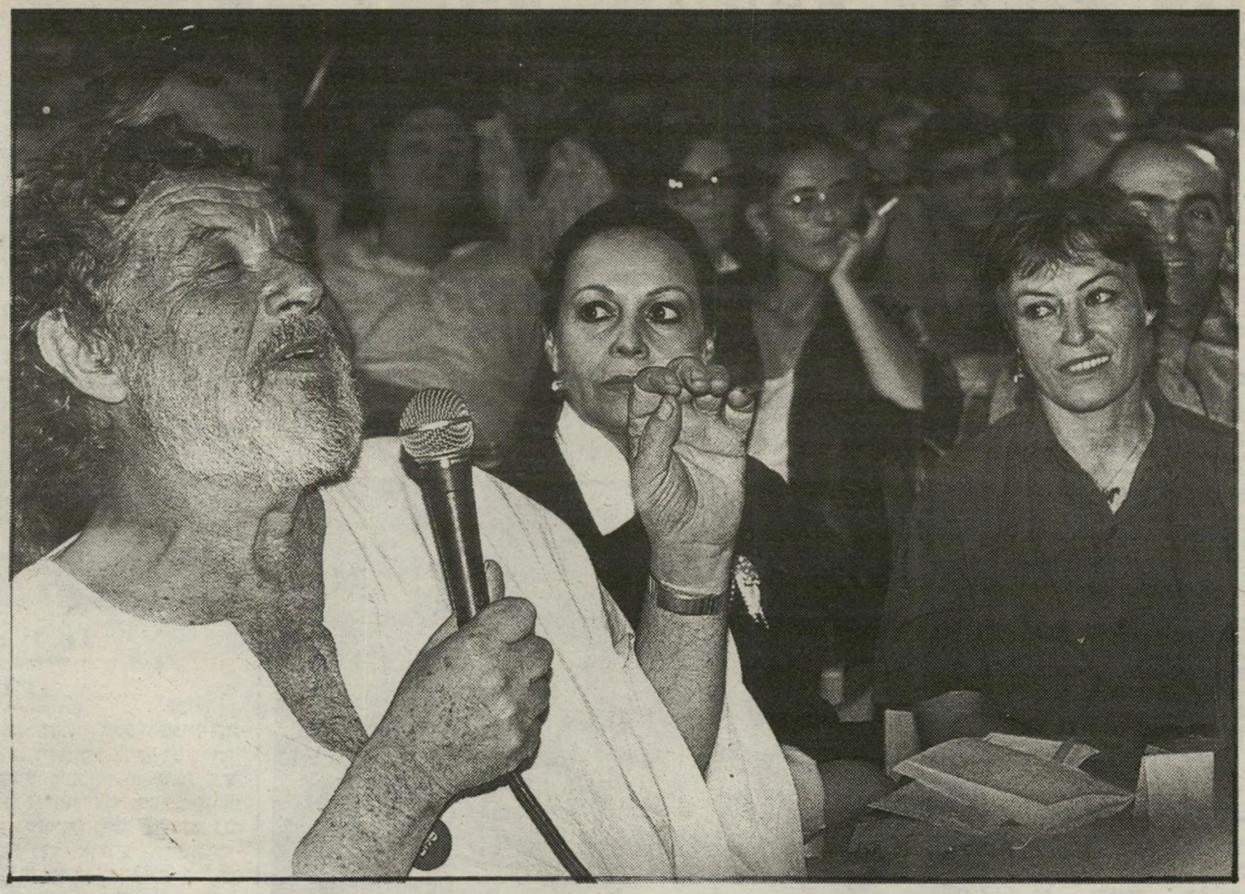
„ביום כיפור אתה משחק מחבואים, אה?" וסטירה מצלצלת. „מחבואים אתה משחק ביום כיפור?" צעק הנער ושוב סטר על פניו של הילד המיילל. הילדים שיצאו ממקומות מחבואיהם התאספו סביב הנער והחלו לבקש על נפשו של הילד שצרח ככרוכיה.

„וואללה בחיי," אמר הנער בכעס, כשהוא מניח סוף סוף לילד. „אם לא היה יום כיפור היום — הייתי הורג אותו."

על ספר טוב
מומלץ בחמישה כוכבים

לכל מי שראה פעם (כמוני) בברית־המו־עצות את עולם המחר; לכל מי שחשב שמ־וסקווה תצא תורה: למי שראה הגיון ריאל־פוליטי באימרתו המפורסמת של החכם הג־רוזי, אבי הקומוניזם הסובייטי ומציל הא־נושות — סטאלין („כאשר גודעים עץ — עפים שבבים!"); למי ששר בערגה את שירי הצבא האדום: למי שעדיין מאמין שהמישטר הקומוניסטי יצר בברית־המועצות חברה חד־שה וצודקת; למי שחתם על עצומות־השלום של הבארבארים האלה; למי שנקעה נפשו מהליקויים החמורים של המישטר הדמוקרא־טי ומחלוקת ההון הבלתי־צודקת בעולם ה־חופשי — לכל אלה, ולכל מי שרוצה לקרוא יצירה ספרותית גדולה ומזעזעת, אני מציע לקרוא את המדור הראשון של אלכסנדר סולז'ניצין.

אני לא בטוח שנכונה לכם הנאה, אבל לילות־נדודים אחדים אני יכול להבטיח לכם בשקט.



שיבחו בפניו

בגבור המחלה ולפני שנפל למישכב, ערך דן בן־אמוץ מסיבת־פרידה לחבריו. כמה פסו־קים מן הדברים שנאמרו אז:

דן בן־אמוץ, בפתיחת המסיבה:

„קשה לי להתייחס אליכם כאל קהל, כולם כאן חברים. לאור המצב (כפי שהוא משתקף גם בשיקפי הרנטגן שלי), החלטתי שלא לד־חות לרגע האחרון את הפרידה מכם ולערוך מסיבה קטנה שאליה הזמנתי (קודם כל) את מי שהפתיע אותי כאשר שכבתי (לצערי לבד) באי־בי־לוב ובהדסה, כמה נשמות טובות שנש־בעו לבקר אותי באישפוז הבא, וכמה אנשים שאותם אני אוהב, משום שהם איפשרו איכ־שהו את המשך קיומי (נכון לרגע זה), או משום שהם העשירו במשהו את החיים היפים שחייתי... זאת המסיבה האחרונה שאני עושה. ואם אתם רוצים, אני מוכן החל מהשבוע הבא להיות מוזמן למסיבות ולארוחות־ערב שאתם תערכו לכבודי, ורק תרשו לי להביא ארבעה־חמישה חברים...“

יעקב אגמון: „זאת לא מסיבת־הפתעה, הכל תוכנן לטעמו, ליהוקו והעדפותיו של דן.“

אמנון דנקנר: „אני זוכר שדן נתן לילי־רים כמוני לגיטימציה לשפת־הדיבור. עד אז היה פער ענק בין השפה שלנו לבין השפה שהשתמשו בה בעיתונים ובררדיו, ופתאום בקע מהרדיו קול של בן־אדם.“

אורי אבנרי: „דן מייצג כביכול את הא־גואיזם, את ההדוניזם, את התועלתנות. הוא הרי המציא את משה קרוי. אבל אני רוצה להגיד עוד משהו שאולי מלמד עליו יותר מכל דבר אחר: בכל שעה של מיבחן, של מיבחן אמיתי, ולא חשוב היכן הוא היה ומה היה המיבחן, אם זה כפר קאסם, אם זה שטח תשע. בכל מיבחן כזה דן היה שם, ובגלל זה אני אוהב אותו.“

שולמית הר־אבן: „דן יקירי, זו הפעם הראשונה בחייך שאתה עומד להצטרף לרוב. אנחנו יודעים שאינך עושה זאת מרצון, אבל אם כבר אתה עושה את זה, אז קח מאיתנו כתב־אמנה וייפוי־כוח להיות לנו שגריר כמ־קום האחר... אז דרך צלחה דן, תלבש את הכנפיים, תצעק עליהם, תעשה להם צרות וחכה לנו בשרה־התעופה.“

גידעון פאמט: „המוות לא זר לדן. הוא המית והוליד את עצמו, בעיתוי נפלא, כמה וכמה פעמים. המית את הילד העולה, תהילים זייגר. והוליד לזמן קצר את משה שעוני וא־חר־כך את דן בן־אמוץ הפלמ"חניק, וכשמת הפלמ"ח, נולד דן בן־אמוץ הישראלי. בדרך היו הרבה מיתות קטנות.“

מאיר שלו: „במשך שנים של גילוי לב וישבן, של וידויים שהצינעה יפה להם, הוא שמר בסוד את טיב יחסיו עם המאהבת האמיתית שלו — עם השפה העברית... את האהבה הזאת הוא היסווה בכישרון־מנאפים גדול... מתחת למסווה מסתתר אוהב אמיתי. הוא חולם בלילות, הוא מתגעגע, הוא מקנא, הוא כועס, הוא סובל, הוא הוזה. עם העברית הוא גם הגיע למרום המעלה של האוהבים האמיתיים — הוא והעברית הצחיקו זה את זה...“

עמוס עוז: „דן, אם תלך, מי יהיה הפסנ־תרן בבית־הזונות הזה? בכל מבוגר מסתתר ילד קטן. לפעמים הילד הזה מת, לפעמים אפשר להסתכל בפנים ולראות אותו מציץ מבעד לזקן הלבן ולקמטים. זה המיקרה של דן.“

יוסי בנאי: „מה אני יכול להגיד לך דן, נעשה הכל להגיע אליך כמה שיותר מהר. אני אעשה הכל לבוא מהר, דן. כולנו נבוכים, אף אחד לא היה טוב הערב. אי־אפשר להיות טוב. גם אני לא אהיה טוב.“

יאיר גרבוז: „בדרך כלל מקובלת בג־לריות תנועה אחת של הצופים: הצבעה ביד ימין על השעון ואמירה: אה, כן, צריך לבוא בהזדמנות לראות את זה. רק בתערוכות של דן התנועה שאתה רואה היא דפיקת־יד על המצח וכאן מתחלקים האנשים לשני סוגים: אלה שאומרים ‚אוי, איך לא חשבתי על זה', ואלה שאומרים: ‚אוף, רק אתמול חשבתי על זה'. אלה, השקרנים, בדרך־כלל מגייסים עדים: ‚את זוכרת?' אומר הצופה לאשתו, ‚רק אתמול אמרתי לך לא לזרוק את הברז של הגאז, כי הוא נראה בדיוק כמו פסל, והנה, תראי מה הוא עשה מזה'.“

ישראל סגל: „יום אחד אמר לי הלל־ויה (חבר) אקח אותך לראות את אלוהים. כמעט והשתגעתי. אני, בחור־ישיבה לשעבר, כבר לא מאמין, אבל מישהו מבטיח לי לראות את אלוהים ואני לא אלך? הלכנו. דן פתח את הדלת, מאחוריו היתה השכינה. שכינה קטנה ובלונדית. אתה אלוהים? צעקתי אליו. ‚אלעס איז דרעק!' הוא צעק לי, ‚נור די היילגע תוירע.' (הכל חרא חוץ מהתורה הקדושה).“

חיים חפר: „אה, יה דן יה דן. כולנו יודעים שאתה בן־אדם יקר/ כולנו יודעים שלכל קוראיך אתה ממש אוצר/ אבל איך יה דן יה דן, כל־כך הרבה זמן עבר/ ובעניין ההספד שלך אתה לא עושה שום דבר?“

חווה אלברשטיין: „בשביל אבא הוא היה חבר. בשבילנו, הילדים, כמו אח גדול. כשהוא פירסם את, תסלחו לי, ‚זיונים', הרו־רים (אתה תפגוש אותם שם, דן, הם כבר לא פה) אמרו לנו, ‚מה אתם אומרים על הדן שלכם?' כשעשה, או כתב, משהו שמצא־חן בעיניהם, הוא חזר להיות דן ‚שלנו'.“

אייל גפן: „סאמט דיבר על תרומתו של דן ללשון, אני רוצה לדבר על תרומתו של דן בלשון. אני רציתי לכתוב שיר קינה, ויצא לי שיר קינאה: אני עצוב שהתאספתי פה היום/ לכבוד ידידי רודף האמת והשלום/ שהוא גם האדם היחידי בעולם/ שיכול להוציא ממני שיר בחינם...“

אפריים קישון: „אני מקנא בך דן, תמיד רציתי להיות כמוך, אבל אי־אפשר, בגלל המיבטא. אני מת שיעשו לי מסיבה כזאת, אבל אין לי מספיק חברים.“

רבקה מיכאלי: „אל תנשקני בעיני/ כי הנשיקה לך כואבת/ אתה חביבי כל חיי/ ורק אותך אני אוהבת/ כי כשאתה בזרועותי/ אני טורפת כמו בג'ונגל...“

עמוס קינן: „זהו מעמד מצמרר, זהו מעמד מצמרר, אם אפשר לקרוא לזה מעמד. יש לי שתי הצעות: אני מוכן לשוחח איתך ולענות על כל שאלה, ואני מוכן לשיר לך שיר...“

איציק ממבוש: „דן הוא האדם היחידי שאני מוכן להתבזות בפניו. אני אוהב אותך דן. אני אוהב אותך עוד מלפני שהחיית את השפה העברית. כולכם אוהבים את דן. חוכמה גדולה, נראה אותכם אוהבים אותי. אני אוהב אותך דן, אני אוהב אותך אהבה שתלויה ברבר. לא אהבת־חינם. אהבת־חינם שווה חינם. אני אוהב אותך לא רק אהבה שתלויה ברבר, אלא אהבה שתלויה בהרבה דברים... דן המציא אותי... הלוואי שהייתי הדמות הבדיונית־דימיונית שדן המציא... מה אני בלי האור שדן מטיל עלי? אני כוכב מת...“

דן בן־אמוץ: „היה קשה, ותאמינו לי שלי קשה יותר להיפרד מכם, מאשר לכם להיפרד ממני... בזמן שנותר לי אני רוצה לעשות דברים חדשים. אולי לנסוע קצת, אולי לפסל, אולי סרט, אני לא יודע.“



הנדון:

וושינגטון וניו־יורק הם שטחים כבושים. כמו עזה ורמאללה

NINCOMPOOPS

ך הסארסה הזאת נמשכת. מיום ליום. מכותרת לכותרת. השחקנים מרימים כוסות ריקות ושותים מהן בלגימות גדולות. הם מנופפים חרבות־עץ זה מול זה. הם מחליקים על רגליהם שלהם עצמם ונופלים.

הסארסה של ההתערבות האמריקאית, העומדת בכל רגע, או־טו־טו, להביא את השינוי המיוחל.

יש מילחמות־איתנים סביב השאלה הגורלית: האם תסכים ישראל לרשימה שאינה קיימת, שתכלול שמות של פלסטינים שאינם קיימים, ושלא יזכו חלילה באישורו של אש"ף, שמוטב שלא היה קיים, כדי לנהל שיחות על פי סדר־יום שאינו קיים, ושלא יכלול אלא סדרים לעריכת בחירות בשטחים הכבושים, שבעיקבותיהן תקום הנהגה פלסטינית אותנטית שלא תעסוק בעניינים לאומיים אלא רק בתקופת־ביניים. כדי שאי־פעם בעתיד הרחוק ידובר על פיתרון שלא יתכן, ושלא יכלול בשום פנים את החזרת השטחים הכבושים תמורת שלום...

על כך מדבר שר־החוץ האמריקאי עם שר־החוץ הישראלי בטלפון, אך אינו מוכן להגיש חלילה דבר בכתב. מצפים שיצחק שמיר יביא עימו לוושינגטון תיקון כלשהו של נוסח חמש הנקודות, שבאו לתקן את 10 הנקודות, שבאו בתגובה על ארבע הנקודות...

כך תבוא פריצת־הדרך. ההתערבות המכרעת של ארצות־הברית, שהיתה חסרה עד כה. הלחץ האמריקאי הגואל.

ואם זה יימשך ככה, יש תיקווה כלשהי שבעוד שנתיים־שלוש תהיה תזוזה של מילימטר אחד או שניים. בשעה שמדי יום נהרגים בני־אדם, נקטלים ילדים, קורים אלף ואחד דברים נוראים.

פארסה בתוך טראגדיה.

■ ■ ■

א מריקה צריכה לפעול. אמריקה צריכה להכריח את ישראל לזוז לקראת השלום, שהוא חיוני כל־כך לעתידה ולביטחונה של ישראל. אמריקה צריכה להציל את ישראל מעצמה.

זהו הפיזמון החוזר. שמענו אותו מיידע־כמה פעמים. גם מפי גדולים וחכמים.

„שני הבאנדיטים צריכים לכפות את השלום על ישראל," אמר לא־אחת הפרופסור ישעיהו ליבוביץ. „הלחץ האמריקאי יביא את ישראל לניהול מדיניות נבונה," אמר נחום גולדמן המנוח. הכמיהה לשלום הכפוי, מעשה ידי אמריקה (או אמריקה־רוסיה), מאחד את כל פלגי מחנה־השלום בישראל.

זהו הפיתרון לכל. מה שנקרא בשפת־התיאטרון DEUS EX MACHINA, האל היוצא מתוך המכונה.

אבל השלום הכפוי, כמו המשיח, התמהמה ולא בא. הוא לא יבוא גם עכשיו.

יש לכך סיבה. וכל עוד הסיבה הזאת תישאר על כנה, הלחץ האמריקאי יישאר בגדר חלום.

■ ■ ■

ל כאורה, על פני הדברים, התחזית היא פשוטה וסבירה לגמרי.

לארצות־הברית אין עוד עניין בהמשך הסיכסוך הישראלי־ערבי. ברחבי העולם כולו נסוגות המעצמות הגדולות מן הסיכסוכים המקומיים, ודוחפות את הצדדים לפשרה. האינטרס הלאומי האמריקאי — אינטרס ביטחוני, כלכלי ומדיני — מחייב את סיום הסיכסוך.

אמריקה היא מעצמה כבירה. ישראל היא מדינה קטנה. הליבוד ובעלי־בריתו מהווים רק את מחצית ישראל — חצי זבוב לעומת פיל אדיר.

ישראל תלוייה כל־כולה בארצות־הברית — מבחינה כלכלית, צבאית, מדינית. אין היא יכולה להתקיים אף שנה אחת, ואולי אף לא חודש אחד, בלי עזרה אמריקאית מאסיבית בכל התחומים האלה.

על כן, די בתנועה קטנה של האצבע האמריקאית כדי להכניע את ישראל. ארצות־הברית יודעת זאת. ישראל יודעת זאת.

לכן מובן מאליו שהאמריקאים יכפו את השלום על ישראל. או לפחות יכריחו את ישראל לעשות את הצעד הראשון לקראת השלום. כל מחשב יכול לקבוע זאת בוודאות גמורה.

נכון? לא נכון.

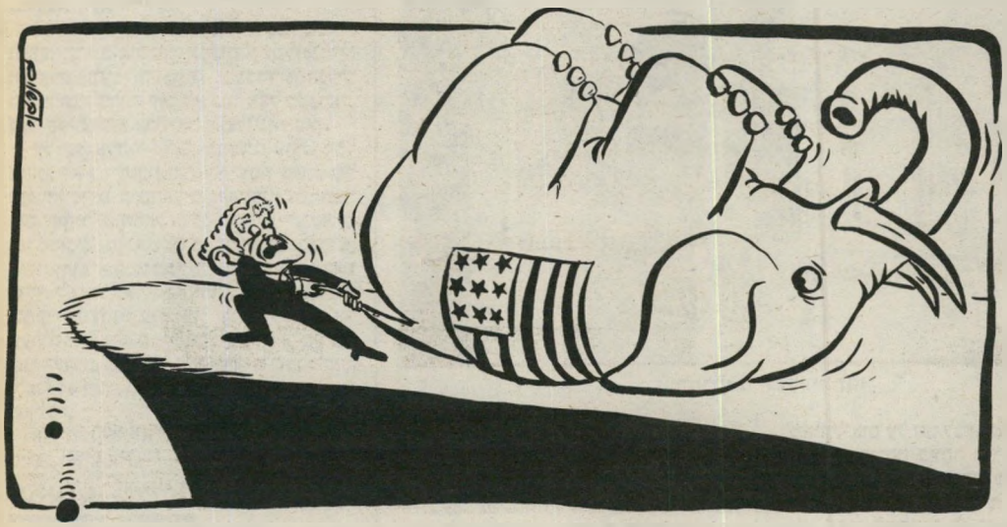
כי יש במחשב וירוס, המשבש את כל ההיגיון.

■ ■ ■

ה דברים הבאים עלולים להזכיר דברים של אנטישמים. ואכן, הם מקבילים לדברים שאמרו האנטישמים מאז שהמציאו את הפרוטוקולים של זקני־ציון.

אולם אדם פאראנואידי, הסובל משיגעון־הרדיפה, יכול להיות גם נרדף באמת. השיגעון שלו יישאר שיגעון, גם כאשר כל המאפיה תהיה בעיקבותיו.

הטירוף האנטישמי נשאר טירוף, גם כאשר הוא משתמש בתיאור של מצב שהוא די נכון.



האנטישמים טוענים שהיהודים שולטים בכל העולם. זה מוגזם מאוד. אבל אין ספק שהיהודים שולטים כיום בכמה תחומים מכריעים בארצות־הברית.

אם אנחנו רוצים להבין את הנפתולים המוזרים של המדיניות האמריקאית, עלינו לעמוד על תופעה זו. הדברים נוגעים לגורלנו, ועלינו להסיק מהם מסקנות.

■ ■ ■

א רצות־הברית אינה יכולה להפעיל לחץ על ישראל, מפני שאין היא מסוגלת לפעול על פי האינטרס הלאומי שלה בכל הנוגע לישראל.

מבחינה מעשית, ארצות־הברית היא שטח כבוש בידי ישראל.

אין זה כיבוש ישיר, גלוי, ברוטאלי ומטומטם, כמו מישטר־הכיבוש הישראלי בגדה וברצועה.

זהו כיבוש מתוחכם מאין כמוהו, שאין לו אח ורע במציאות העולמית, ואולי גם לא בתולדות העמים.

■ ■ ■

מ וקד הכיבוש הישראלי הוא הקונגרס של ארצות־הברית, שני בתי־הפרלמנט הממלאים תפקיד מרכזי במישטר האמריקאי.

בשנים האחרונות הגיעה ישראל לידי כך שהיא יכולה להפיל בבחירות כל סנאטור וכל איש־קונגרס שאינו ממלא באופן עיוור את ההוראות הבאות מישראל.

הדבר הופגן בכמה מערכות־בחירות דרמאתיות, שבהן רוכזו הכוח הכספי היהודי כדי להפיל נבחר שעורר במיוחד את זעם ישראל. הזעזוע של מיקרים אלה הגיע לכל רחבי הזירה האמריקאית. כיום לא יעלה על דעת שום פוליטיקאי אמריקאי להמרות את פי ישראל, אלא אם־כן הגיע במילא לסוף דרכו. התנגדות לישראל פירושה התאבדות פוליטית.

הלחץ על הבית הלבן, מרכז ההחלטות המדיניות, הוא כפול. ראשית, שום נשיא אינו יכול לפעול כאשר הקונגרס אינו משתף עימו פעולה. שנית, היהודים ממלאים תפקיד רב־עוצמה, גם במערכת־הבחירות לנשיאות עצמה, בשל שליטתם בכמה מדינות־מפתח.

הזרוע השלישית של השילטון היהודי היא ממלכת־התיקשורת. בגלל הכישורים והתכונות המיוחדים של הציבור היהודי, ממלאים היהודים תפקיד־מפתח במערכות העיתונים, בתחנות הטלוויזיה והרדיו, בספרות ובעולם־הקולנוע.

גם כאן הלחץ הוא כפול: הלחץ הישיר של הרבים עורכים והעיתונאים היהודיים, והאיום הכלכלי של הקהילה העיסקית היהודית. אין עיתון יומי חשוב אחד בארצות־הברית המוכן להסתכן בחרם כלכלי של קהילה זו.

אין שום אפשרות להציג בעיתון אמריקאי חשוב נקודת־השקפה העויינת את המדיניות של ממשלת־ישראל. לא יתכן, למשל, להציג באופן שיטתי את המדיניות של אש"ף במקביל לזו של ישראל. לא יתכן כמעט להציג את דעת האופוזיציה השמאלית בישראל.

אמנם, מדי פעם מפרסם עיתון אמריקאי מאמר חריג של פעיל אש"ף או של איש־שמאל ישראלי. זה דרוש כאליבי, כהוכחה לליברליות. אבל זהו קוריוז, הבטל בשישים, אם לא בשש מאות.

שילטון זה אינו טוטאלי. יכול עיתון אמריקאי לפרסם פעם בשנה מאמר חריג. יכול סנאטור להשמיע דיעות חריגות במשך כמה חודשים. יכול נשיא לקבל החלטה חריגה, ערב צאתו לגימלאות (כפי שעשה רונלד רגן, כאשר החליט ממש ערב פרישתו הסופית לפתוח בדו־שיח עם אש"ף). יכול אירוע חריג מאוד (כמו פרשת־פולארד) לפתוח לרגע־קט סדק בקיר.

אבל השילטון הישראלי במערכות הקובעות בארצות־הברית הוא כמעט מוחלט. השילטון הישראלי בניו־יורק ובוושינגטון יציב לאין שיעור משילטון ישראל בעזה וברמאללה.

■ ■ ■

א ין זה שילטון ישיר. הוא תלוי בשילטון הישראלי על המימסד היהודי בארצות־הברית.

זוהי תימסורת של גלגלי־שיניים: ממשלת־ישראל מפעילה את המימסד היהודי, והמימסד

(המשך בעמוד 36)

נתן זך

אז מה נשמע בקפריסין?

ובכן, בשעה טובה ומוצלחת — בחזרה בארץ. סתיו ישראלי. חלפו־תמו שבועיים של קוויאר, וודקה גרועה, קוניאק גרוזיני משובח ודברי־מה מבחיל ונוסף שומן המכונה שם, אם זיכרוני הקצר אינו מטעני, „קציצות קייב". מעניין אם יעקב אורלנד — יליד קייב במקורו — אכל בילדותו קציצות כאלה.

תמרחלפו גם עוד שבועיים של מסעות ארוכי־טווח על פני יבשת הענק. הפעם, ממוסקווה לאוּבֶּקיסתאן: סמרקאנד פנינת ה־מיזרח, טאשקנט. מישלחת הסופרים הישר־אלים והפלסטינים הראשונה שהוזמנה, בהי־קף כזה (11 חברים), לביקור רישמי ראשון בברית־המועצות. ולא בגרוזיה...

וחלפו — השבח לאל — עשרות פגישות עם עורכים וסופרים ופוליטיקאים וחברי ה־סובייט העליון (עכשיו „מועצת הצירים" או „מועצת העם").

הכל — מעניין בלי גבול, אינפורמטיבי, חשוב, מרחיב אופקים. אנשים אינטליגנטיים ורגישים, בעלי השקפות ומצב־רוח הנעים בין אדום לשחור. לא, לא כמו אצל סטנראל. כמו שני ציבעי הקוויאר שבמלונות כאן.

על כל אלה — אף לא מלה אחת. מכל מקום, לא במיסגרת זאת. די לומר ששמו של ועד היוצרים הישראלים והפלסטינים, הפו־רום היחיד בישראל שבו יושבים ישראלים ופלסטינים מן השטחים הכבושים בצוותא חדא (להוציא כמה בתי־כלא, כמובן), — שמו הולך לפניו. הארץ היחידה בעולם שבה לא שמעו על עמוס עוז, אבל שמעו על שיתוף־פעולה מוחר ולא תמיד נטול בעיות זה בין בני שני העמים, בני שתי המדינות: זו שכבר קמה (לפני 41 שנה, זוכרים?) וזו שעוד תקום. אינ־שאללה.

אמרתי „אף לא מלה". וכוונתי: לא פולי־טיקה. רק זוטות.

זוטא א: בדיחה

אבל לפני הבדיחה. מי מכם יודע את פי־רוש ראשי־התיבות העבריים זט"ה? למי שי־דע מומלץ להשתתף במיפעלי הפרסים של ידיעות אחרונות, מעריב וחדשות.

אבל למי שאינו יודע: הפירוש, או מוטב, פשר הקיצור הוא ז' **טובי העיר**. אינכם מא־מינים? בידקו במילון אבן־שושן. נתקלתי בזט"ה זה אגב חיפוש מלה אחרת.

מיהם ז' טובי העיר האלה? אתם יכולים תמיד למנות. אישׁ־אישׁ, עירו וטוביה. אחר־כך יתחיל כמובן הוויכוח. מי בפנים ומי בחוץ, כמו שאומרים בימים אלה. מה עם שמואל ויילוז'ני, למשל? האם ההחתמה הציבורית שהוא מארגן כנגד הסינדול מקנה לו, אוטו־מאטית, מקום בין זט"ה של תל־אביב?!

ובאותו עניין. ומה זה **זח** אתם כבר יוד־עים? עד היום ידעתי רק על **זך**, בעוונותי הרבים. עכשיו נתברר לי שזח הוא — אני מצטט שוב את אבן־שושן — „נרגן, מפזר ברוחו". ויש שם במילון אפילו ציטוט נאה ממסכת כתובות שבתלמוד: „מרוח, שפירושו מר ווח."

אתם יודעים מה, התעלמו מן ההבדל בכתיב. מוכרחים להודות: יש בזה משהו. לא הכל — אבל משהו. אם אני עצמי כבר מודה בכך.

מרוח! לא רע, מה? מר ונרגז, מר **זח** זה — ועוד בבית־המרוח.

להגנתי אומר רק זאת. יש לי סיבות ונ־סיבות מקלות. אתם חושבים שאבן־שושן יו־דע הכל?

אני יושב, איפוא, ליד שולחני הענקי, מר וזח ובעצם גם „מוזח", שהוראתו, לפי המילון, מוסר ומוזג וציטוטו „מכנסיו שמוטים מתחת לירכיו... וכובעו מוזח אל פרחתו". וכך ובמצב זה הוא כותב זוטות אלה.

סליחה על הדיגרסיה (הא לך עוד מלה לועזית, דב איתן!).

זוטא א: בדיחה...

הבדיחה הנפוצה ביותר במוסקווה בימים אלה:

מעשה בתייר אמריקאי שהגיע לבירת ברית־המועצות. מה עושים באותה בירה? יוצ־אין לקנות פרקמטיה (מלה עברית כשרה למ־הדרין), כמו שהיה עגנונן אומר.

הולך לו איפוא אותו תייר, מדוד־מדוד ושקול־שקול, לבית מימכר פרוות ומבקש לקנות פרווה לזוגתו. מסתכלת בו המוכרת במבט כחול ומזוגג ואומרת לו: פרווה, מה זאת עלתה על דעתך, מר, פרוות? אצלנו במוסקווה?? אצלנו במוסקווה אין פרוות, אף כי יש כמה פושטי עורות ונבלות. הלא הכל יודעים זאת.

יוצא לו תיירנו האמריקאי בפחי־נפש ולאן מוליכות אותו רגליו? — לבולשוי כמובן. עומד ועומד לו בתור להני באלט רשופרא. וכשמגיע על־יד־על־יד לקופה ומשמיע את מבוקשו, דומה הקופאי כמי שאחזו השבץ.

כרטיסים לבאלט המהולל שחזר עתה־זה מישראל (אגב, בישראל לא הכל יודעים כמו־בן שלא ה־בולשוי הוא זה שביקר במדינת היהודים, כי אם אחד הבולשויים, כלומר, אחת הלהקות — הזוטרות — של להקת־העל הג־דולה והמהוללת). לא, מר תייר, אומר עתה הקופאי לידידנו, כרטיסים לבולשוי יהיו רק בעוד ג' שנים.

נפנה לו תיירנו המאוכזב, מר וזח, כנאמר באבן שושן ובתלמוד, והולך — לא רחוק — למאוזוליאום על שם לנין, שבו נח לו לראווה החנוט המפורסם ביותר בהיסטוריה — עד ליום שבו יקומו כל המתים והחנוטים מקיב־רותיהם, בעגלא ובזמן קריב. אבל, ראה זה פלא, התור המשתרך לו בעצלתיים עד למ־אוזוליאום — ארוך כמו כל תורי מוסקווה גם יחד, או כמו הגלות, לחוד.

בייאושו כי־רב פונה איפוא גיבור סיפורנו, מר תייר, לידיד מוסקוואי בעל ניסיון וקובל באוזניו על מישבתו. לשם מה, בעצם, בא למוסקווה? פרוות אין, כרטיסים לבולשוי — עורבא פרח. ואשר למאוזוליאום — אין שום סיכוי לראות את מת המידבר הגדול, אפילו במצב חניטה (את כל הפרעונים החנוטים ניתן לראות ביום אחד במוזיאון הבריטי ובזה של קאהיר) בעתיד הנראה לעין התור.

משיב לו אותו ידיד רוסי כהאי לישנא: כל מה שעשית, שלא כהלכה עשית: כבר אמרו קדמונים: כשאתה ברומא — נהג כרומאי ובמוסקווה — נהג כמוסקוואי. הנה אומר לך מה תעשה: חזור שנית אל הפרוון ואמור לה לאותה ריבה זבנית: גבירתי הנאווה, רצוני לקנות, במטותא, בואלוטה (זרה. קרי: דולא־רים) שתי פרוות. האחת לך והשנייה לאשתי.

ואל קופאי הבולשוי תחזור וככה תצייץ באוזניו: ארוני היקר, אבקש את הוד־כבודו למכור לעבדו הנאמן 11 כרטיסים. 10 להוד מעלתו ו־1 בודד לעבדו המשתטח בזאת באבק רגליו. ואחר כל הדברים האלה — אל משכן־העד של לנין שלנו תלך ובידך בקבוק ויסקי סקוטי משובח. ונתת את הבקבוק בידיו של הקציץ אשר על המישמר וראה תראה את אשר יקרה אז.

שואל תיירנו האמריקאי את ידידו המוס־קווא: וזה יעזור? משיב לו הלה: נסה ותראה.

הולך איפוא המוצר האנושי הקפיטאליסטי לבית מימכר הפרוות ואומר שם את מה שנצ־טווה לומר ויוצא מן המקום כשפרוות חמודות בידיו — עין לא ראתה פרווה דומה לה. וא־חר־כך הוא הולך לבולשוי, שפירושו „הג־דול", והוא חוזר מאצל הקופה ובידו הכרטיס האחד הקטן שאותו ביקש. ממש לאותו ערב.

ועכשיו ראו אותו הולך בצעדים בטוחים אל המאוזוליאום שעל שם לנין הגדול. בידו בקבוק ויסקי והבעת אמון על פניו.

והנה הוא מגיע לשערי הקבר הפתוח ופניו נופלות. לפני הכניסה מהלך קצין. אבל מה זה קצין: שני מטר ועשרה גובהו, טקצ'נקו אמי־תי, במדים מגוהצים עד אימה, בחגורת עור מהודרת ומצוחצחת ובכובע מעוטר זהב שחור — ממש כמו בשירו של אברהם חלפי. האם לזה ולשכמותו אפשר להציע בקבוק ו'. ב'. או בלנטין עלוב? לא, גומר ידידנו אומר בליבו. כאן כבר נחוצה תשורה נכבדה יותר.

הוא סב איפוא על עיקבותיו וקונה קרטון שלם של בקבוקי ויסקי. עכשיו, אם כי גם עכשיו עדיין במעט יראה, הוא שב למקום ומציע את הקרטון בן עשרת הבקבוקים לקצין האימתני.

ומה משיב לו זה, לדעתכם?

רק מישפט אחד: „יגיד לי כבודו, כלום מבקש הוא לראות את החנוט הנעלה שלנו כאן, או שמא אביא לו את לנין למלון?"

הוא שאמרנו: מוסקווה אינה מאמינה בד־מעות.

אגב, האם ידעתם שהסרט הנקרא בשם זה מבוסס על סיפורו של איליה ארנבורג. לי עצמי נודע הדבר רק בימים אלה ממש.

ועוד אגב אחד: הרוסים נוהגים לפנות זה לזה בלשון נימוס בציון שמו הפרטי של האיש שאליו פונים וה„פאטרונים" שלו (כלומר, שם האב בתוספת סיומת אחידה). כך היו פונים אל ארנבורג בשם איליה גריגורוביץ' ואילו אל פסטרנאק בשם בוריס ליאונידוביץ'.

אז מה רעתכם על נתן נורבטוביץ' או על אורי אהרונוביץ?

לא רע, מה. מכניס קצת אווירה של בורשט רוסי.

תיקון טעות

לא, ידידי, ד"ר יורי נודלמן, לא דקת פור־תא ולא דקת פרוטה!

יצאנית במוסקווה אינה „לוקחת" 200 דר־לר ללילה, כפי שכתבת בסיפורך הנעלה, כי אם 50 דולר (500 רובל בשער השחור) בלבד. כלומר, ב־200 דולר תוכל לקבל ארבע!



ובסמרקאנד כבר הייתם?



כל הפנים של חווה: בט דייוויס בשנים 1931, 1944, 1951, 1965, 1977 ו־1987

נראה שהתעריפים הקפיטאליסטיים של רופאים בישראל, ארץ היוזמה החופשית, בילבלו עליך את דעתך.

ואם תשאל אותי מניין אני יודע את התערית, אשאל אני **אותך** מניין **אתה** יודע אותה?

כן, וגם זה. איגור ליגאצ'וב אינו השני בצמרת הסובייטית, כמו שכתבת בחוברת ה"ארומה" של העולם הזה. בן־דבבו של גורבאצ'וב הוא כיום בקושי במקום העשירי בפוליטיקה. ויש אומרים: בדרך לפנסיה.

אלא אם כן... כן, בברית־המועצות קיימת תמיד גם האפשרות השלישית.

ולוואי שתתברה.

ובכל זאת קפריסין

אבל הרי הבטחתי לכתוב הפעם על קפריסין. לכל אלה שנקעה נפשם מרוסיה ובנותיה.

ובכן, לידיעתכם, מיספר תאונות הדרכים בקפריסין הוא אחד הגבוהים בעולם. מצב הכבישים בכי־רע, הנהגים פיראי אדם וכל העיתונים מקוננים על כך ושואלים עד מתי. וגם זה: בספר זיכרונותיו של פוליטיקאי יוני־קפריסאי ותיק, שיצא לאור השבוע באתונה, ביוונית ובאנגלית כאחד, נמתחת ביקורת קשה על מנהיגי הרוב היווני באי, ובראשם הארכיבישוף מאקאריוס המנוח, על שהחמיצו את כל ההזדמנויות שניקרו בדרכם לפיתרון בעיית קפריסין, בשנים 1964־1970, כלומר, לפני הפלישה התורכית וחלוקת האי הטראומטית לשניים.

המחבר, גלאפקוס קלרידס, כותב כי המצב הנוכחי בקפריסין, מצב הנראה כחסר־פיתרון, בא לעולם באשמת „המאפיינים ההרסניים" של היוונים־הקפריסאים עצמם.

כותב קלרידס: „אילו הציעו לנו התורכים היום את הפיתרון שהיה אפשרי בשנת 1970, היינו תופסים ומאמצים אותו אל לוח ליבנו בשתי ידיים ואחר־כך חוגגים חג הודייה כביר."

„הלכנו כשראשנו בעננים וכך לא ראינו את התהום הפעורה לרגלינו," מסכם קלרידס. מזכיר לכם משהו??

כן, עיקר שכחתי. למעוניינים בלבד. מחירו של בית קטן בן שתי קומות בקפריסין נע בין 55,000 לירות קפריסאיות (בערך 110,000 דולר) ל־43,000 לירות קפריסאיות (צמודות לשטרלינג). מחירה של מכונית ב־אם־וו 520 משנת ייצור 1980, עם בירוד מפני שמש (מה זה?), הוא 3,000 לירות קפריסאיות (כ־6,000 דולר), ואילו מיפרשית עשויה עץ מתוצרת בריטניה, ובה תא עם שני דרגשים, ניתן לרכוש במחיר מציאה של 2,250 לירות קפריסאיות.

אבל אם חשקה נפשכם באחרונה — עלי־כם להזדרז. כי ה„בעלים עומד לעזוב את האי". כך מכל מקום כתוב במודעה שבעיתון המקומי בשפה האנגלית, הנקרא בשם שבעון קפריסין.

אגב, הלוואי עלינו תרבות כתיבה מקומו־נית כמו בשבועון הזה. מה קרה לכסאח? אין שם אפילו אמיר אוריין אחד לרפואה.

האם קפריסין כבר לא שייכת למיזרח התיכון?

ובעולם הגדול

האם כבר הודיעה לכם העיתונות היש־ראלית כי המוּלן רוּז' (Moulin Rouge) שאמניותיו־זמרותיו ואמניו מופרים לכולנו מציוריו של אנרי דה טולוז־לוטרק ומן הסרטים הרבים — ואולי גם מביקור אישי בפאריס — חוגג בימים אלה 100 שנה להיווסדו.

בגיל 100, „הטחנה הארומה" — זה פשר שמה הצרפתי — היא הקברט הוותיק ביותר בפאריס.

ואיך חגגה ה„טחנה" המפורסמת ביותר בעולם את יובלה?

ובכן, בסעודה חגיגית בת 900 משתתפים, עם קאוויאר (רוסי?), שאמפאניה צרפתית, יינות צמרת וכמובן — ריקודי הקאן־קאן המפורסמים אשר כאן (שם!) היתה הולדתם.

900 האורחים ברי המזל שילמו 3,500 פראנקים, או 550 דולארים טבין ותקילין, בשביל הכבוד והכיבוד.

בין הנוכחים: אלה פיצג'ראלד (ג'ז), ג'רי לואיס (קולנוע) ולורן בָּקול (קולנוע, אשתו של האמפרי הגדול — אבל לא שיחקה בקזבאנקה הגדול מכולם).

המוּלן רוּז' נפתח על ידי שארל זידלר (יהודי?) וג'וזף אוֹלר ב־6 באוקטובר 1889, ברובע מונמארטר. ב־1930 הפך הקולנוע לשיגעון הגדול והקברט הנודע הפך — אבוי! — לבית־קולנוע.

אבל הסוף טוב. בשנת 1953 חידש את פעולתו כקברט — ובגדול. נמאס מהסרטים.

היום הוא מציג שתי תוכניות ללילה, לפני אולם דחוס ב־900 מבקרים. הקהל הבינלאומי משלם בין 84 ל־102 דולר בשביל סעודת השאמפאניה והמופע.

לא נורא. אומרים לי שאלה הם גם המחירים בטברניה.

חבל על דאברין

ובעוד אני עושה ימים כלילות במוסקווה המעטירה, הלכה לה לעולמה, בגיל 81, אף זה בפאריס, אחת הידועות בשחקניות הקולנוע האמריקאי, בט דייוויס.

בישראל קראו לה בטעות בטי. השחקנית שזכתה פעמיים בפרס האוסקאר נולדה בשם רות אליזבת דייוויס. אבל כיוון שגם אמה נקראה בשם רות — סבר מי שסבר כי שתי „רותות" במישפחה אחת זה יותר מדי. לפיכך שונה שמה לבט על שם גיבורת הרומאן הנרדע (??) של בלזאק הדודנית בט (Bette).

על בט או בטי דייוויס נהוג היה לומר שהיא השחקנית המגלמת דמויות דוחות או שנואות — האהובה ביותר בעולם. כשלעצמי, לא אהבתי אותה אבל היה בה משהו שאין ולא היה בשום שחקנית־קולנוע אחרת מוכרת לי.

בהשוואה אליה, אליזבת טיילור היא בעיני

(המשך בעמוד 32)



רוצים בית בקפריסין? המציאה הזאת – על מיגרש בן 7000 מטרים מרובעים – מוצעת למכירה ב־540,000 דולר. לא כל־כך קרוב לכפר־סבא.

אנדרי ווזנסנסקי

האף

האף גדל במהלך כל חיי האדם (ממקורות רפואיים)

אֶתְמוֹל סַח לִי רוֹפְאִי:
"אוּלַי אַתָּה פַּקַח, פִּקְחִי,
אֲבָל אַפְּךָ קָפָא מִקֹּר."
אָז שָׁמַר אֶת זֶה וְגַם זָכַר,
וְאֶל תֵּצֵא לַקֹּר,
אַף!

עַל פָּנַי, עַל פָּנֶיךָ, כְּעַל פְּנֵיהֶם שֶׁל בְּנֵי הַמִּסְדָּר הַקָּאפּוּצִ'ינִי,
לְפִי חוּקִים הַמַּכְרִים הֵיטֵב לְכָל דּוֹרֵשׁ,
בְּלֹא רַחֵם כְּמוֹ שָׁעוֹן, בְּלִי הֶרֶף,
גְּדֵלִים חִדְקֵי־אַפִּים בְּחִדְוַת כּוֹבֵשׁ.

גְּדֵלִים הֵם בַּלֵּילוֹת
עַל פְּנֵי כָּל אִזְרָח, אִם רָם וְאִם נָחוּת,
עַל שָׂרִתִּים, שָׂרִים, עָנִי וְגַם עָשִׁיר
תּוֹרְעִים תְּרוּעוֹת כִּינְשׁוּפִים, לֹא כְּזִמִּיר,
מְצַנְּנִים וּבְמַצָּב לֹא־תִקִּין
כְּמוֹ אַף חֲבוּל שֶׁל מִתְאַגְרֵף אוֹ שֶׁל מַפְגִּין
אוֹ אַף אֲשֶׁר נִמְחַץ לְהוֹתוֹ בַּדְּלֶת
וְאִלֵּה שֶׁל שְׁכֵנוֹתֵינוּ הַנְּשִׁיּוֹת
אֲשֶׁר בְּחוֹר שֶׁל כָּל מְנַעוּל הֵן תּוֹחֲבוֹת
אֶת אַפֵּיהֶן כְּמוֹ מַקְדְּחוֹת חַשְׁמַלִּיּוֹת.

גּוֹגוֹל, אָדָם מִיסְטִי וּמִיסְתָּר,
אֶת תַּפְקִיד הָאַף נָחַשׁ בְּחוּשׁ נִסְתָּר.

יְדִיד טוֹב לִי וּשְׁמוֹ פִּשְׁפִּשְׁקִין — הִשְׁתַּכֵּר
וּבַחֲלוֹם אֲשֶׁר חָלַם, יָשַׁן וַיָּעַר,
רָאָה כֵּיצַד פּוֹרֵץ בְּעַד כִּיוֹר רַחֲצָה וְגַם נִבְרָשֶׁת,
בּוֹקֵעַ וּמַבְקִיעַ כָּל תִּקְרָה עַקֶּשֶׁת
וּמִשְׁפֵּד קוֹמָה אַחַר קוֹמָה כְּמוֹ הַיִתָה
פֶּסֶת נְיָר עַל חַד שְׁפּוּד־נְיָר אוֹ קַבָּלָה,
גְּבוֹהַּ וְגָבוֹהַּ עוֹד יוֹתֵר
רָאָה כֵּיצַד אַפּוֹ עוֹלֶה וּמִתְמַמֵּר
כְּמַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר.

„מַה פֵּרוּשׁ כָּל זֶה?", תָּמַהּ פִּשְׁפִּשְׁקִין בְּאָזְנֵי לַמְחֶרֶת.

„אוֹת אַזְהָרָה הוּא," אָמַרְתִּי, „יוֹם הַדִּין קָרֵב: נִרְאֶה כְּמַעַט כְּמוֹ עָמְדוּ לָבוֹא אֵלֶיךָ, אֲחָא, לִבְקֹרֶת הַסְּפָרִים."
הַחֹדֶשׁ לֹא יָצָא וּפִשְׁפִּשְׁקִין הַמִּסְכֵּן הוּבָל לְבֵית הָאֲסוּרִים.

לָמָּה, הוֹ, לָמָּה, מְנִיעַ רִאשׁוֹן שֶׁל אַפִּים,
לָמָּה מִתְאַרְכִים אַפֵּינוּ וְאִלּוּ חַיֵּינוּ מִתְקַצְּרִים,
מַדּוּעַ גּוּשֵׁי בָּשָׂר שְׁמָנִים אֵלֶּה בַּלֵּילוֹת
מוֹצְצִים אֶת לְשָׁדֵנוּ כְּמוֹ מַשְׁאֵבוֹת
אוֹ עֲרָפְּדִים?

וְעַל הָאֶסְקִימוֹסִים מְסַפְּרִים
שֶׁהֵם עוֹד מִתְנַשְּׁקִים גַּם בְּאַפָּם.

שִׁישְׁמְרוּ אֶת הָאַפָּנָה הַזֹּאת אֲצִלָּם.

מאנגלית: נתן זך

בתודה על עצתם של הפרופסורים דמיטרי סגל ומיכאל אגורסקי

מפיקים פאטנם רוכב שוב

דייוויד פאטנם מסמן את שובו לאנגליה בהפקה גרנדיוזית, כמו שהוא אוהב, ועל נושא היסטורי שמאחוריו גבורה אנושית, גם כן כמו שהוא אוהב. אחרי מרכבות האש ודמעות של שתיקה, מיתוס מאותה הקטגוריה, אבל הפעם מיל־חמת־העולם השנייה וטייסים.

יפהפיית ממפיס אינה נערה, אלא שמו של המפציץ האגדי הרא־שון שכונה גם בשם „המיבצר המ־עופף". זה היה מפציץ מדגם B־17, שטייסיו האמריקאים יצאו מבסיסם האנגלי ל־25 משימות בשטח אוייב בזמן מילחמת־העולם השנייה. ה־שנה, משנחוג יובל ה־50 להכרזה על פרוץ המילחמה, בחר פאטנם לספר את סיפור הטייסים והמפציץ האגדי.

את מלאכת הבימוי הפקיד בידי מייקל קטון ג'ונס, הבימאי שעשה את סקנדל, הסרט על פרשיית כריסטין קילר, ואילו שותפתו לה־פקה אינה אלא קתרין ויילר, בתו של הבימאי הידוע ויליאם ויילר.

בראש צוות המפציץ הקולנועי עומד מתיו מורין, בלי ספק אחד השחקנים המגוונים ביותר שיש היום לאמריקה (נשואה למאפיה). לצידו שחקן אופי, שהצטיין בתו־אים של חיבה, ג'ון ליטגו.

„מה שאני מבקש לעשות," אר־מר פאטנם, „זה לספר סיפור שיש מאחוריו הרבה יותר ממה שניכר לעין, ובכך לגעת בחייהם של אנ־שים. יפהפיית ממפיס, לגבי, זה סיפור על אנשים שצעדו לקצב תו־פים אחר ושונה והאמינו במה שע־שו. נמשכתי לתקופה שהיה בה לחץ ונחיצות לעשות משהו שיג־רום לאדם להתעלם מהאגו שלו."

תדריך חובה לראות

תל־אביב: סיפור קצר על אהבה, הבהלה לזהב, אורות הכ־רך, סכס, שקרים ווידיארטייף, מיכתב מאשה אלמונית, בגלל ה־מילחמה ההיא, הלזאפופין, היפה־פיה והיחפן, קפה בגדד, מי הפליל את רוג'ר רביט?

חיפה: סכס, שקרים ווידיאר טייף.

ירושלים: בגלל המילחמה ה־היא, סכס, שקרים ווידיארטייף, קפה בגדד, חלף עם הרוח, הלזא־פופין, מי הפליל את רוג'ר רביט?



שחקן מודין בסרט „יפהפיית ממפיס"
המיבצר המעופף של מילחמת־העולם השניה

תל־אביב

★★★★ **סיפור קצר על אהבה** (לב, פולין) — הדיבר השישי מתוך עשרת הדיברות לפי קו'יש־טוף קישלובסקי הוא סיפור על אהבה, חסר והקרבה. טומק בן ה־19 מאוהב נואשות במגדה, שכנתו שבעת החיים והניסיונות. הוא ער־קב אחריה בעזרת מישקפת, בנוסח החלון האחורי של אלפרד היצ'קוק צוות־הברית) — צ'ארלי צ'פלין מחפש זהב בצפון הרחוק. אולי המבריק בכל סרטיו, עם אלגוריות על רעב, בית מתנדנד על קצה צוק, ומחול הלחמניות המפורסם. סרט חובה בכל הזמנים.

★★★★ **הלזאפופין** (פריז, ארצות־הברית, מוצג גם ב'רושלים) — קומדיה ישנה ומטורפת משנת

הסרט שקם לתחייה מחודשת

„נישואים פיקטיביים" של הבימאי חיים בוזגלו הוא עוף מוזר בשוק הישראלי. הוא כבר הוקרן קצרות לפני שנה, אבל לא קיבל את היחס המתאים לו. הזדות ל„הצדעה" שנערכה בסינמטק תל־אביב הוא זכה לצ'אנס נוסף, המגיע לו בלי כל ספק. זוהי קומדיה מקאברית על ישראלי המתתזה לערבי, כדי להכיר את עצמו טוב יותר. כמה מעמדים מצויינים שקשה לשכוח מוכיחים אם הפארנויה של הישראלי המצוי, את הפאניקה המתמדת שלו ואת צביעותם של חוגים המתקראים בפי כל „יפי הנפש של השמאל" אבל בסופו של דבר מוכיחים פאטרנליזם מתנשא ולא רצון אמיתי לשיוויון. מישחק מעולה של שלמה בר־אבא.

כביריה לנצח



גוליטה מסינה ופרנסואה פרייה

לילות כביריה (לב, תל־אביב, איטליה) — **הרבה קמטים לא העלתה כביר־יה על פניה למרות שעברו 32 שנים מאז חגגה את ניצחונה על הבד. זה לא היה רק ניצחון האופטימיזם ללא תקנה של היצאנית הקטנה, שהחיים היכו אותה על פניה באכזריות, אבל היא, כחתול רטוב, קמה שוב על רגליה. זה היה גם ניצחון פליני, שהתעקש לחזור ולעשות סרטים על לוזרים ועל אנשים בשולי החברה, דמויות שיעלו ויבואו ביצירותיו המאוחרות יותר. כמותם, גם כביריה היא ההוכחה הטובה ביותר לכך שההיפנוזה והאמנות הן אולי ההז־דמנויות היחידות לאושר זמני של האדם שה־מציאות אינה מפנקת אותו.**

ויותר מכל זהו ניצחונה הגדול של ג'ולייטה מסינה ומיפגן אדיר של כישרונה שאינו יודע גבולות. רקדנית במקורה ואשת הבימאי עד היום היתה מסינה בעיני מבקרי קולנוע רבים ההתגלמות הנשית של היחצן הצ'פלינאי. בסרט הזה, הנשען כולו על כתפיה הזעירות, היא כובשת ומדהימה. החל מן הסצינה הראשונה שבה היא נמשית מן המים, אחרי שמאהב מפוקפק נטל את כספה ובחר להיפטר ממנה סופית, כשהיא מגדפת ומחרפת תחת לומר תודה, דרך סצינה בחדר־מיטות של כוכב ידוע (הופעת־אורח של אמדיאו נאזארי), שמסתיי־מת עם כביריה המבלה את הלילה בחדר האמ־בט בחברת גור כלבים וסצינות נדירות נוספות.

למה להתייגע?



ויליאמס ותלמידים – פוטוגני ומשעמם

ללכת שבי אחריו (גת, תל־אביב, ארצות־הברית) – **לכאורה, כל ההבטחות קיימות. פיטר ויר, מן היבוא האוסטרלי היותר־מוצלח לארצות־הברית, מצוייד בצלם אישי מיומן שעשה עבודה נפלאה בהעד, כמו ויר בעצמו ונושא שמבטיח, להלכה לפחות, שוויר ירגיש בתוכו כבתוך שלו: נון־קונפורמיזם של אידיאליסט בחברה, ומהם הסיכויים שלו?**

זה הלך לו יפה בהעד, כל כך יפה, עד שה־שחקנים שלו, קלי מקגיליס והאריסון פורד לא הצליחו להעפיל מאז ועד היום להישגים של טוהר, ניקיון ושלמות בעיצוב דמויות על הבד. אבל זה לא הולך לו כלל, עכשיו. אף שבחר לו קבוצה מרשימה ביותר של שחקנים אנונימיים לחלוטין, כדי שיגלמו את גיבוריו.

מורה לא־שיגרתי (זוכרים את מיסטר צ'יפס?), בשם ג'ק קיטינג (רובין ויליאמס), חוזר אל בית־הספר התיכון שבו למד כדי לסתור את השיטה. בסצינה מלבבת – הלחידה מסוגה ומשהוא חושף את עצמו הוא זוכה ללעגה של האשה האהובה עליו. לאט־לאט היא לומדת להכיר את משמעותה האמיתית של האהבה. סרט הממעיט במילים ומשתמש בתמונה בעוצמה רבה. השחקנים גראצינה שאפולובסקה ואולף לא־פושנקו עוזרים לקישלובסקי ונעד־רים במוסיקה נפלאה, המדגישה את אווירת העגמימות המלווה את עשרת סיפורי המוסר של הבימאי הפולני החשוב ביותר בין הבימאים הפועלים היום באירופה.

★★★★ **הבהלה לזהב** (קולנוע 2, בית ציוני אמריקה, אר־1941, שהכל קורה בה בלי התראה מוקדמת. הגיבורים עוברים מעל־לה לעלילה, שולפים בדיחות מן המותן ומלגלגים בהנאה על תע־שיית הקולנוע. מוצר יחיד במינו, שגם הבימאי הייס פוטר לא חזר עליו מעולם.

★★★★ **אורות הברך** (נור־דון, ארצות־הברית) — **כולם יגידו שזה סיפור תורכי, אבל אהבת ה־נווד הניצחי למוכרת־הפרחים הע־וורת היא אחד השיאים ביצירה של צ'ארלי צ'פלין. נוגע ללב ומצחיק עד דמעות.**

עדנה סיינרט ■

סירטי קולנוע בטלוויזיה

★★ **המערב על כף ידה** (יום רביעי, 25 באוקטובר, בשעה 22:05) – **מערבון הומוריסטי של ג'ורג' קיוקור, שבו חולפת סופיה לורן על פני מערב פרוע ומשתולל כאשר רק מחשופה, מירצה ואנתוני קווין עוזרים לה לעבור בשלום בין הכדורים המעופפים לכל עבר.**

★★★ **הקדושים התמימים** (יום שישי, 27 באוקטובר, בשעה 22:30) – **סרט ספרדי, שזכה לפרסי מישחק בפסטיבל בקאן 1984, הוא דרמה סוציאלית בנוסח הקלאסי, עשויה היטב ומשוחקת להפליא בידי פראנסיסקו ראבאל, כקדוש מפגר ואלפרדו לאנדה, כאבי מישפחת אריסים, המתעמתת עם בעלי האחוזה שעל אדמותיה הם חיים. הבימאי מאריו קאמוס אינו מחדש גדול, אבל מצטיין בצביטת לבבות.**

★★★ **גנבים כמונו** (יום רביעי, 1 בנובמבר, בשעה 22:05) – **סרט של רוברט אלטמן שלא הופץ בארץ. גירסה חדשה וציבעונית לסרט קלאסי של ניקולאס ריי הם חיים בלילה, על מעגל־הקסמים של הפשע שאין ממנו מוצא, על עבריינים שהם בעצם קורבנות ועל החברה האחראית למצבם. חביבו של אלטמן, שלי דובאל וקית קאראדין, בתפקידים הרא־שיים.**

הצד השני של המטבע

אורי אבנרי
יומן אישי

כאשר מתווכחים אצלנו על החוק הישראלי האוסר פגישות עם ראשי אש"ף, גם לשם דיון על הפסקת המילחמה והאלימות, שוכחים את הצד השני.

אבל גם בצד הפלסטיני יש התנגדות עזה למיפגשים כאלה עם האוייב הישראלי, יהיו כוונותיו כאשר יהיו.

התנגדות זו נובעת ממישקע עמוק של רגשות — גאווה לאומית פגועה, זעם, שינאה, עלבון.

במשך השנים התנהל על־כך ויכוח נרגש בתוככי אש"ף ובתוככי פת"ח. לא רק הקנאים המטורפים של אבו־ניידאל — כפיליהם של גאולה כהן ומאיר כהנא בצד השני — מתנגדים לכל שיג ושיח עם האוייב הציוני. גם בצמרת פת"ח היו וישנם רבים, המתנגדים באופן נחרץ לכל פגישה. הם עשו את המוות לידידיי סעיד אל־חמאמי ועיצאם אל־סרטאווי, עוד לפני שאנשי אבו־ניידאל רצחו אותם. הם לא שינו את דעתם עד היום.

על רקע זה קראתי בעניין רב את סיפרו של מחמוד דרוויש, זכר לעיכחה, שהוא יומן ספרותי מימי המצור על ביירות. זה עתה יצא בעברית. וכך כתוב שם:

„לפני כמה ימים מצא אותי (פלוני) באחד המישרדים ולחש באוזניי: בוא אתי.

„הבנתי את הרמז ולא שאלתי לאן פניי מועדות.

„כל דבר יכול היה לעלות על דעתי, מלבד למצוא את עצמי פנים־אל־פנים מול האיש הזה, בעל החזות הגרמנית, יושב עם המנהיג.

„הוא פנה אלי: אתה זוכר אותי? אני אורי.

„התרתחתי, אך עניתי בנימה מבודחת: מה, נכנסתם לביירות או שנפלת בשבי?

„לא זה ולא זה, הוא ענה. באתי מאל־אשרפיה לראיין את מר ערפאת.

„כעסתי עוד יותר, אך לא הגבתי. ביירות רוחשת נציגים של כל העיתונות העולמית. האם חיוני לנהל את השיחה הזאת עם העיתונאי הזה בזמן הזה? כל דבר בעיתו, ואין זאת העת לדבר הזה. אבל ערפאת רואה את נושא ההסברה בעיניים אחרות. אולי רצה להעביר מסר ישיר, אולי רצה שבגין יתפלש ביתר טירוף.

„אבר־עמאר היה רגוע עוד יותר מהמסר שרצה להעביר לדעת־הקהל הישראלית המעורערת. כאשר נשאל על־ידי העיתונאי לאן ייצא כאשר ייצא מביירות, ענה ללא היסוס: אני הולך לארצי. אני הולך לירושלים.

„המילים האלה לא עוררו בי שום התרגשות, כשם שעוררו התרגשות בישראלי, שעיניו נתמלאו דמעות של בושה. אבר־עמאר הוסיף: למה לא? מדוע לא אלך לארצי? למה יש לך זכות ללכת לארצי, ולי לא ניתנת הזכות ללכת לארצי?

„דממה נפלה, והשיחה נפסקה. הצלמת ועוזרת־העיתונאי נעצו מבטים ממושכים בפני האוייב האגדתי. אחת שאלה אותי: היכן הכאפיה המפורסמת שלו? בכל מקום, עניתי, אבל כעת הוא חבוש כובע צבאי, כי הוא חייל במילחמה. היא מביטה בו עוד ועוד. שאלתי אותה: האיש מוצא חן בעיניך? הוא רווק. אמרה: מאוד מוצא חן בעיניי.

„אבל בעיניי, הראיון הזה לא מצא חן, ולא הקלות שבה נדחף בעל־הבית עם בני־מישפחתו אל תוך עדשת־המצלמה הישראלית למען דבר אחד בלבד — שבני־מישפחתו שם יראו את תמונת כבודו כאן. אני אומר לעצמי: חייבים אנו לדעת אל מי להתגעגע — האם לארץ או לתמונתנו בחוץ־לארץ או לתמונת געגועינו לארץ שבתוך הארץ?"

יש בתיאור זה כמה הגזמות ספרותיות (רמעות, בושה וכו'). אבל בעיקרו הוא נכון. שיחתנו התנהלה בביתו של קצין פת"ח, נימר שאקור מכפר סח'נין, ויתכן שהיה מעוניין שאמנו הזקנה בכפר תראה את פניו בתצלום, כדי שתיווכח שהוא נותר בחיים. אחרי שהתחילה השיחה שלח ערפאת להביא את מחמוד דרוויש, גם הוא אזרח ישראלי מהגליל, לשעבר פעיל ברק"ח, שהצטרף לשורות הפת"ח. אני זוכר שדרוויש הופיע באמצע השיחה, והצטרף למעגל. לא ידעתי מה רגשותיו באותו מעמד. אחרי שענת סרגוסטי, שרית ישי ואני קיבלנו על עצמנו סכנה כה רבה כאשר חצינו את הקווים של חמישה צבאות (צה"ל, הפלאנגות, הצבא הלבנוני, הצבא הפלסטיני והצבא הסורי), לא עלה כלל על דעתי שבואנו יעורר זעם כה עמוק בלב המשורר הפלסטיני.

עכשיו, כשאני מסתכל מחדש בתצלומים של הפגישה, אני באמת שם לב שפניו של דרוויש רחוקות מלהיראות מאושרות.

נדמה לי שכאן מתגלה כל הסבך הריגשי. באותו יום, עוד על אדמת לבנון, שמעתי ברדיו של מכוניתי ששלושה שרים בממשלת־ישראל, ובראשם יצחק מודעי, תובעים להעמיד אותי לדין באשמת בגידה. והנה, אחד המשתתפים בפגישה, שאינו קנאי קיצוני כלל וכלל, סבר כי אסור היה לערפאת לקבל את פניי.

מאז פגשתי את דרוויש כמה פעמים, והוא נהג בי בידידות רבה. פעם נסענו ביחד במכונית ברומא — הוא, אני ועימאר שאקור, יועצו של ערפאת ואחיו של בעל־הבית שלנו בביירות. שלושתנו דיברנו עברית בחדווה, עד כי הנהג שלנו, נימר חמד, נציג אש"ף ברומא, פנה אלינו בכעס היתולי ואמר: „די, תפסיקו כבר לדבר בשפת־הסתרים שלכם!"

עושי־השלום משני הצדדים מקבלים על עצמם סכנות רבות. כל מאמץ כזה מעורר שינאה אינסטינקטיבית בשני הצדדים. אין ספק שיש גם בצד הפלסטיני רבים המתנגדים לפגישת מנהיגם עם אייבי נתן. הם רואים בזה שרות לישראל, כפי שרבים אצלנו רואים בכך שרות לאש"ף.

נא לזכור: רגשות יש בשני הצדדים!

עשו לכם חוקה

הפרופסור אוריאל רייכמן סיפר באחד העיתונים שבארצות־הברית נערך כנס מרשים של מומחים אמריקאים לענייני־חוקה, ושם קבעו מסמרות לגבי החוקה הדרושה לישראל. הפרופסורים החליטו שלראש־הממשלה בישראל צריכות להיות סמכויות ביצועיות מרחיקות־לכת, וכו' וכו'.

תמהני על שחצנותם של פרופסורים אלה, הגובלת בחוצפה. הם יודעים את הכל, ואינם יודעים דבר.

חוקה אמיתית היא בגד, התפור לפי מידותיו של הציבור הלובש אותו. אי־אפשר לקנות את הבגד הזה „מן הקולב". אחרת תהיה החוקה דומה לקאריקטורה, כמו החוקה הנהדרת של סטאלין משנת 1936, שנאמר עליה שהיא המתקדמת ביותר בעולם. ואכן, היא העניקה לכל רפובליקה סובייטית את הזכות לפרוש מברית־המועצות כאוות־נפשה. אך עד לימי מיכאיל גורבאצ'וב איש לא ניסה לממש זכות זו. אילו ניסה, היה מקבל כדור במיפרקת לפני שהיה מספיק לומר אייוואן רובינסונסקי.

אין שני בני־אדם זהים בעולם. על אחת כמה וכמה שאין שני עמים הדומים זה לזה. כל עם הוא יציר תרבותו, תולדותיו, מצבו הגיאוגראפי, ומה עוד. מכאן שאין שתי חוקות הדומות זו לזו. מה שטוב לעם אחד, יכול להיות רע מאוד לעם אחר.

הדמוקרטיה הישראלית היא יצור עדין. בעיניי היא הפלא הגדול ביותר של תחייתנו הלאומית, מלבד החייאת השפה העברית — פלא גדול אף מן ההתיישבות העובדת. היא נוצרה יש מאין, בידי אנשים שנמלטו מחמישים ואחד מישטרים רודניים — החל בצאר הרוסי והקומיסאר הסובייטי וכלה בפירר הגרמני והנציב העליון הבריטי.

הדמוקרטיה שלנו רחוקה מאוד מלהיות מושלמת. אבל גם אנחנו רחוקים מאוד מלהיות מושלמים. וגם הפרופסורים שלנו.

איני בא לטעון שאסור לשנות את צורתה. אפשר וצריך.



דרוויש (מימין) בפגישה בביירות: הבעת־פנים

עמ' הרנטסטר, העולם הזה

אני גם בעד שינוי סמכויותיו של ראש־הממשלה. אבל אני נגד שחצנותם של פרופסורים בארץ אחרת, המכירים היטב את החוקה של ארצם ואת ההיסטוריה שלה, והמתיימרים להשיא עצות לארץ קטנה ורחוקה שאין להם מושג על נסיבותיה המיוחדות.

על שני גלגלים

חוויתי הרבה מן החוויות היפות ביותר של נעוריי על אופניים.

רכבתי על אופניים מתל־אביב לחיפה, בדרך הארוכה דאז שעברה בפתח־תיקווה, כפר־סבא, חדרה ובנימינה. רכבתי מתל־אביב לירושלים, ומשם לים־המלח.

אני זוכר היטב תווייה זו. זה היה בסוכות. אחרי נסיעה מפרכת של יום וחצי בשרב ראינו לפנינו את המראה המלכב של ים כחול, שקרא לנו לטבול במימיו המרעננים. זרקנו את האופניים, התפשטנו וקפצנו לתוך המים. זה היה כמו קפיצה לכיבשן. עשרות השריטות הזעירות, שבהן לוקה אדם בטיול מסוג זה מבלי להרגיש בהן, בערו כאש.

הרבה מן החיזורים שלי באותה תקופה נעזרו באופניים. טיילנו עם בנות לבן־שמן, לרחובות. עד היום רגליי חזקות מזרועותיי.

מדוע נזכרתי בכל זה? מפני שמוסר עולמי לאיכות־הסביבה שלח לי חוברת הנושאת את הכותרת: „האופניים — כלי־תחבורה לכוכב־לכת קטן."

המכונית, כך אומרת החוברת, אינה מתאימה עוד לכדור־הארץ. „בעיר ניו־יורק עוברים שליחים על אופניים ביעף על פני מכוניות התקועות בפקקים. עובדים אירופיים רוכבים למקומות־עבודתם. זה מוכיח כי האופניים הם תוספת מעשית לתחבורה המוטורית. ואילו בעולם השלישי, האופניים הם לעיתים קרובות כלי־התחבורה היחידי שהמישפחה יכולה להרשות לעצמה."

בעולם יש כיום 800 מיליון זוגות אופניים, פי שניים יותר מאשר מכוניות. הייצור השנתי מגיע ל־100 מיליון זוגות־אופניים, פי שלושה מייצור המכוניות.

בכלל, האופניים הם תרופה להרבה מחוליי החברה. הם מונעים פקקים וזיהום־אוויר. הם חוסכים את הקרקע הדרושה לכבישים ולמיגרש־חנייה, התופסים כשליש מכל הקרקע בעיר טיפוסית. הם מביאים לחיסכון במשאבים, אשר הכלכלה המודרנית מקדישה לייבוא בנזין. הם מספקים לאדם פעילות גופנית ומונעים מחלות לב וכליות.

בקיצור, שימוש מוגבר באופניים יבריא את האדם ואת סביבתו.

בגרמניה נפוצה בשעתו האימרה שבכל אשמים „היהודים ורוכבי־האופניים". יש מדינות שבהן קיימת איבה עמוקה לכלי־התחבורה זה. בעיר ג'קארטה באינדונסיה הפקיעו השילטונות 100 אלף ריקשות־אופניים וזרקו אותן לים.

לעומת זאת יש מדינות התומכות בשימוש באופניים. למשל: סין והולנד. סוללים שבילים מיוחדים לרוכבי־אופניים, כדי שיוכלו לנוע בלי הפרעה. בסין משלמות העיריות תשלום מיוחד לעובדים, המסכימים לבוא לעבודה על אופניים, כדי להקל את הלחץ על התחבורה הציבורית. ביפאן נותנת הממשלה מענקים למי שמספקים מקומות־חנייה לאופניים ליד תחנות התחבורה הציבורית. בתחנות־רכבת יפאניות רבות יש מיגדלי־חנייה לאופניים, תוך שימוש במנופים.

ברוב הארצות המצב הפוך. הציבור כולו תורם מכיסו לבעלי המכוניות, בצורה של שימוש־חינם בכבישים יקרים וסובסידיות לבנזין. כך משלם הרוב העני עבור הנוחיות של המיעוט העשיר.

הסטאטיסטיקה מראה שיש מיתאם מדוייק בין מחיר הבנזין וריבוי השימוש במכונית הפרטית.

בסין יש מכונית פרטית אחת ל־1740 תושבים, בהודו ל־544, במצריים ל־123, ביפאן ל־4.1 ובארצות־הברית ל־1.8. (ישראל אינה מופיעה בטבלה.)

אני כולי בעד האופניים. אבל חוששני שהתעמולה לא תעזור. האדם רוצה במכונית פרטית. היא מתאימה לחוש הטריטוריאלי שלו, לתשוקתו להימצא בדלת אמותיו, להפגין כוח ומעמד חברתי.

אילו היו הצהרונים שלנו מגרילים אופניים, האם זה היה מגביר את תפוצתם?

שתיקה כהודאה

מיכאל קרפין הקדיש את תוכניתו, מבט שני, להידרדרות תרבות־הדיבור בישראל. בסיום הדברים נפרד קרפין מהצופים בפנים קודרות ואמר, כדרכו: „תודה שהייתם איתנו."

זוהי דוגמה טובה מאוד למה שנאמר בתוכנית. כי פסוק זה משובש כל־כולו. אולי זה תרגום מאידיש, אולי משפה שאינה קיימת. על כל פנים, אין זו עברית.

שוטר יכול לדרוש מעציר: „תודה שהיית איתם." אולי אפשר לומר „תודה על שהייתם איתנו."

רזומה שלא נגמר בפתיחת המרכז למחול ★ אנשי קולנוע מחליפים חוויות בהצבעה ★ ומאיר סוויסה לא מגיע

מרכז נהדר בשכונה מוזנחת

במשך שלושה ימים ושלושה לילות חגגו את פתיחת המרכז החדש למחול של נווה צדק על שם סוזן דלל. המקום עצמו מדהים ביופיו וקשה להאמין שמרכז כה מרשים בגודלו וביופיו, נמצא במרכזה של שכונה מוזנחת. המרכז, שנבנה בכספם של בני משפחת דלל המתגוררים בחו"ל, משמר בצורה יפה ואותנטית את עבר המקום.



ידידת התורם ניצה האיטלקיה היתה האלגנטית מכולן בשימלת צמר אפורה ומחרוזת פנינים. היא באה בחברת בעלה, שניהם ידידיו של התורם ז'אק דלל (משמאל), שבא בחברת בתו היפה זהבה הנשואה לישראלי זאב סוקולובסקי.

במרכז אולמות למחול, לתיאטרון ולמופעים שונים. מנהל המרכז הוא הרקדן והכוריאוגרף **יאיר ורדי**.

מדי ערב הזומנו למקום כל מיני חשובים וחשובות ולמענם הוצגו הופעות שונות של רקדנים ולהקות מחול. ההופעות החובבניות למדי של המציגים השונים התקבלו בסליחה על ידי המבקרים אינינהט עם, שהבינו שקשה לאגר בערב אחד מיספר כה רב של מיצגים וגם לשמור על רמה נאותה.

מי שגרפו מחיאות כפיים היו בעיקר להקות־המחול הצעירות, לא בגלל כישוריהן, אלא בגלל הפגנת רוח הנעורים וההתלהבות שלהן לעומת הבוגרים שהכזיבו.

השחקן **יוסי גרבר** הציג את המופיעים והקריא מתוך דף את כתיהם והצלחותיהם של המציגים, ואפשר היה לחשוב לפי הנאמר שמדובר בגדולי המחול של העולם המערבי.



גלינה חזרה רקדנית־הבאלה היתה להה השחקן גרבר רזומה שלה, שכמעט



גרושת החורם הגברת דלל היא גרושתו של המיליונר התורם ז'אק דלל. השניים שומרים על יחסים קורקטיים. המרכז נקרא על שם בתם סוזן, שנפטרה ממחלה ממארת. גם היא בלטה באלגנטיות הרבה שלה וביופיה השמור־היטב.

מסורת של היעדרות

המחזמר אחים בדם הגיע במזל טוב ל־50 הצגות, הישג לא מבוטל בהתחשב במצב הכלכלי ובמיתון שבענף. החברה כל כך שמחו שהחליטו לערוך מסיבה לכל המשתתפים. בשעת צהריים ביום שטוף שמש התקבצו 50 איש לארוחת־צהריים מאכזבת במיסעדת טאבון שבנמל יפו והעלו חוויות מהמחזמר וגם הפליגו בשיבחם של השחקנים ושל המפיק **גיורא קירשמן** בעל תיאטרון נוגה.



אשת הדיאטה שרי צוריאל, המשחקת את תפקיד האם העשירה במחזמר, מככבת במקביל במודעות־פירסומת של חברת־הרזייה ידועה. גם בארוחה היא הוכיחה מישמעת ונגסה במאכלים דלי־קלוריות.



דג שמן הזמרת עדי עציון, בהופעה תיאטרלית, מתכוננת לקראת המופע שלה „אופרה בדם קר", בשיתוף עם השחקן המצליח יובל זמיר. בארוחה היא פגשה במעבד המוסיקלי אלדד שרים, העסוק באחרונה בהכנות אחרונות לאופרה שתוצג בקרוב.

ומי לא באז שניים מגיבורי המחזמר, השחקנים **אלון אבוטבול** ו**מאיר סוויסה**, המככבים במחזמר כשני אחים המופרדים זה מזה בגלל נסיבות החיים. כנראה שאצל מאיר סוויסה זאת מסורת ואנשי ההפקה הכינו לו תעודת־הוקרה על היעדרויותיו הרבות. הוא לא הכזיב.



גאולה באידיש

השחקנית גאולה נוני, ששהתה שנים רבות באוסטריה והופיעה בגרמנית, נמצאת בארץ כבר שנה וחצי ואף הופיעה במחזמר „סלאח שבתי". לצידה זקן האחים בנאי, יעקב. השחקן יעקב בנאי הפך בשנה האחרונה לבליין של קבע בחיי הלילה. במהלך אירועי ההצדעה לקולנוע הישראלי הוצגו סרטים שבהם שיחקה.



סוכנת לא חשאית

לביאה הון (משמאל), סוכנת־שחקנים מהוותיקות בארץ, המייצגת רבים וידועים בחברת השחקן הישראלי סבי דויד בן ה־43, המתגורר ומשחק זה 20 שנה בגרמניה.

זיכרונות תל־אביב

שבוע ההצדעה לסרט הישראלי, שנערך בסינמטק בתל־אביב, היה אפוף מיפגשים מרגשים בין שחקנים, בימאים ואנשי־קולנוע שלא התראו זה שנים. חלקם פרשו מהעבודה, אחרים מתגוררים בחו"ל. האירוע המרגש ביותר היה הקרנת סירטו הראשון של המפיק **מנחם גולן**, שבא במיוחד מחו"ל להקרנה של הסרט העלילתי שלו, שבמבט לאחור נראה כמו מיסמך תיעודי של חיי הלילה של העיר העברית הראשונה.

הסרט, בכיכובם של **גילה אלמגור, חיים טופול** ואחרים, נגע גם בכמה נקודות עצובות. חלק גדול מהשחקנים ומאנשי־ההפקה כבר עברו לעולם האמת. אנשים כמו **מרקו תורג'מן, שרגא פרידמן, ניסן יתיר, פרדריקה סגל** ואחרים. עם סיום ההקרנה יצאו הכל לפואייה של הסינמטק, כדי להתכבד במשקאות ובחטיפים שהוכנו להם, אך נראה שכולם היו נרגשים באופן יוצא דופן מהסרט, שהעלה בהם זיכרונות לגבי תקופה חברתית, שהיתה ונחשבה ליפה ביותר בתולדות המדינה הצעירה, תקופה של נאיביות, אירוטיקה וחוסר־תיחכום.



לא הופיעה בארץ זה 10 שנים וזאת ה הראשונה מאז. לפני הופעתה הקריא א נגמר וקצת הצחיק את הקהל.





המפיק במנוחה

המפיק־בימאי מיכה שרפשטיין נמצא כעת בהפסקה, אך נראה שבעצם הוא כבר בהיכון לקראת הפקה של סרט חדש. הצלם סולומון (משמאל), שסרטים רבים שצילם הוצגו במיסגרת הפסטיבל.

אלדורדו

מנחם גולן, המפיק שהתאושש, לא ויתר וטס במיוחד לישראל להקרנת „אלדורדו", סירטו הראשון, שעורר נוסטאלגיה בצופים. אחרי ההקרנה פגש בסופר ואיש „גלי־צה"ל" איציק בן־נר, שהחליף עימו חוויות.

כתב: זוהר אוהליאב, צילם: אלי דסה

אנשים

על פולנים טיפשים ונשיקות כורדיות ★ ומיהו הדוגמן יפה־התואר שלא הסכים לחשוף את שמו?

■ אחת הקצינות המשרתות בכלא־איילי, שבו כלוא **אייבי נתן**, לא ידעה מה לעשות עם בנה בן ה־8, שהיה בחופשת־סוכות. הקצינה החליטה להביא אותו לבית־הכלא, כדי שישהה אם הוא אייבי נתן המפורסם. כשנענה בחיוב, שאל את אייבי אם הוא באמת שותה עם **יאסר ערפאת**. אייבי השיב בחיוב, ואז שאל הילד: „אתה מאמין שאתה תצליח לשכנע את ערפאת, הוא עצמו ינסה לשכנע את **יצחק שמיר**. אייבי הסכים, ואז אמר אחד הסוהרים, שעמד בצד, שההסכם הזה אינו הוגן, מכיוון שהילד לקח על עצמו משימה הרבה יותר קשה מזו במחיצתה. הילד שמע שהכל מדברים על אייבי נתן, והוא ביקש לשוחח איתו. הילד ניגש לאייבי, הסתכל בו ושאל אותו בתמימות פאת לעשות שלום עם ישראל?" אייבי ענה לו שהוא משתדל לעשות זאת. הילד הציע עיסקה: אם אייבי ימשיך לנסות לשכנע של אייבי.

■ אגב, כששוחח יצחק שמיר עם מקורביו על הצהרתו האנטישמית של החשמן הפולני יוזף **גלמם**, אמר מישהו שהאיש פשוט טיפש. הפליט שמיר, ליד פולין: „עוד לא פגשתי פולני שהוא לא טיפש."

■ בימים אלה מלאו 120 שנה לשכונת נחלת־שיבעה הירושלמית. לציון האירוע ערכה העירייה מסיבה גדולה, והזמינה צאצאים של מייסדי־השכונה. השכונה, שהיתה מועמדת להריסה, נשמרה. שר־התיירות **גידעון סת** שנשא דברים באירוע, הציע להסב את שם השכונה ל„נחלת־שמונה". השמיני בחבורה, לדבריו, הוא **מדי קולק**, שהציל את השכונה מהריסה.

■ קולק עצמו היה בין המברכים בטכס פתיחת אירוע־הסהרונה, שהתקיימו הפעם בירושלים. ברברי־הפתיחה שלו אמר שמאחר ואברהם אבינו היה כורדי, אז כולנו כורדים.

■ יצחק שמיר נראה מופתע ביותר מהנשיקה שזכה לה באחד מאירועי הסהרונה. הוא הגיע לשם כדי לברך את נכבדי העדה הכורדית. **צביה ליבוביץ**, אמה של השדכנית הטרנס־אטלנטית **הלנה עמרם**, שהיא ממוצא כורדי, העניקה לו נשיקה על שפתיו ולא על לחייו, כפי שמקובל במיפגשים כאלה. שמיר ואנשי־פמלייתו היו קצת נבוכים.

■ כל הארץ רעשה וגעשה כאשר נתפסו חברי להקת־פיקוד־מרכז בשימוש בסמים. עם חברי הלהקה נמנו כמה בנים של אמנים חשובים, וגם בחור בשם **שחר נחמיאס**, אחיה של הזמרת **חני נחמיאס**, מכוכבות המחזמר סלאח שבתי. מבין כל חברי־הלהקה, רק נחמיאס הצליח לשרוד ואף להתקדם. הוא מונה כמפיק־בפועל של השבועון הצבאי בסחנה.

■ המאבקים המישפטיים בין מלכת־המים והדוגמנית לשעבר, **אורלי חידה**, ובעלה־לשעבר הרופא **רון לפין**, הסתיימו, כשבית־המישפט פסק לטובת הבעל וקבע שלאורלי מותר לראות את ילדיה פעם אחת בחודש למשך שעתיים בלבד. אורלי, שכתבה טור חברתי בעיתון ישראלי היוצא לאור בלוס־אנג'לס, עברה לעסוק בשידוכים ופתחה מישרד־להיכרויות.

■ לפני יותר משנה נפרדו הפסל הבינלאומי **זיאק הלר** ואשתו טובה, בעלת גלריה בירושלים. זיאק נשאר גר בקנדה. טובה, המוכרת בבירה כאחת המארחות הטובות, ערכה ארוחת־ערב חגיגית בערב־החג. בין האורחים היה גם איש־הפנטגון לשעבר, **בארי גולד**, שסיפר למסובים על הקאריירה החדשה שלו כיועץ מיוחד לישראל בענייני־רכש של מטוסי־קרב, נושא



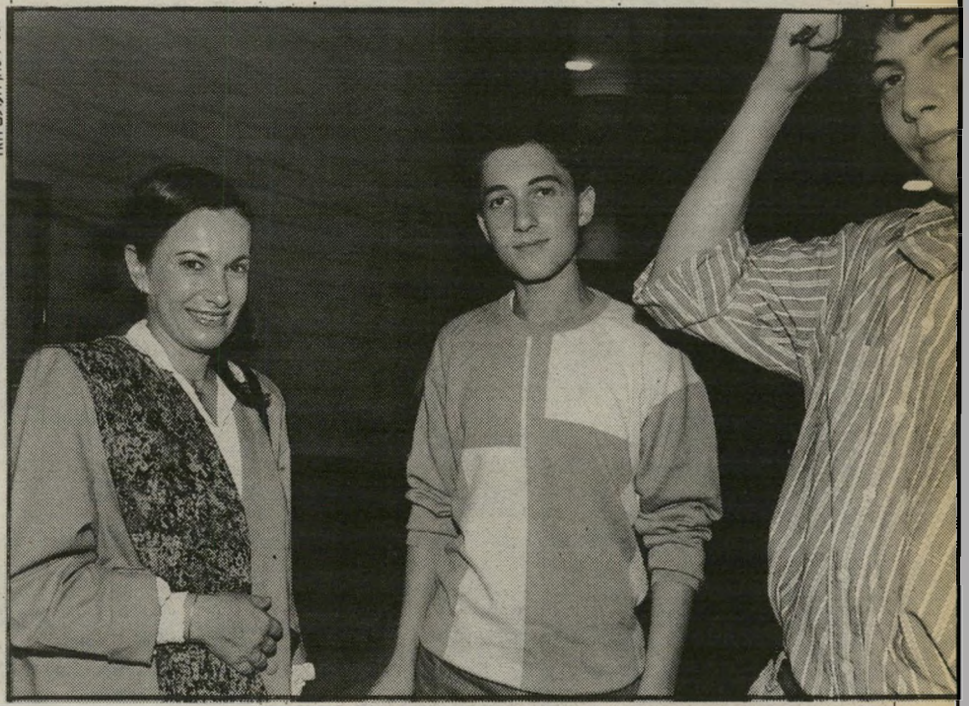
רחל אבניר, העולם הזה

גיורא אקרשטיין מעשירי ישראל, המכונה „מלך הבלטות" על הצלחתו הבינלאומית במכירה של מירצפות לארצות שונות, ישב בחברת חברים בקפה „כסית", כשניגש אליו אריה פרלוב (משמאל), אחיו של איש־הקולנוע דויד פרלוב, („יומן", בסינמטק) המוכר לבאי־הרחוב כרוכל של אביזרים שונים. הוא הציע לאקרשטיין לרכוש מחזיק־מפתחות בעל חוט קפיצי. אקרשטיין המשועשע קנה את כל מחזיקי־המפתחות שהיו בידי פרלוב, אבל זה החזיר לו חלק מהכסף וביקש להחזיר לו כמה מחזיקי־מפתחות, כדי שיוכל להמשיך לעבוד.



אלי דסה, העולם הזה

דנה וקסלר מלכת־היופי לשעבר ודוגמנית כיום, נישאה לפני שנתיים לאיציק ספקטור, בנו של היבואן אליהו ספקטור (לצידה בתמונה), שהיה אחד הבליינים המפורסמים בשנות ה־60. באירוע מישפחתי נראו השניים רוקדים יחדיו. בעלה, איציק, הוא רקדן מעולה של ריקודי שנות ה־60.



אלי דסה, העולם הזה

תיקווה מור (משמאל), תיקוות הקולנוע הישראלי בשנות ה־60, פרשה מחיי הקולנוע לפני שנים רבות והתמסרה לחיי־משפחה שקטים. מור שחורת־השיער, שכיכבה בסרט „אלדורדו" לצידם של גילה אלמגור וחיים טופול והיתה תגליתו של מנחם גולן, היא כיום אם לשני בנים בוגרים וחתיכים – החייל שי (מימין) ותלמיד־התיכון רון (משמאל).

שהיה קרוב לו בעת שרותו בפנ־
טגון.

■ במשך כמעט 20 שנה נמ־
נעו בכירי מיפלגת־העבודה מל־
פקוד את בניין מחוז תל־אביב
של המיפלגה, ברחוב ביילינסון
בתל־אביב, והעדיפו את המזכי־
רות הארצית, הנמצאת ברחוב

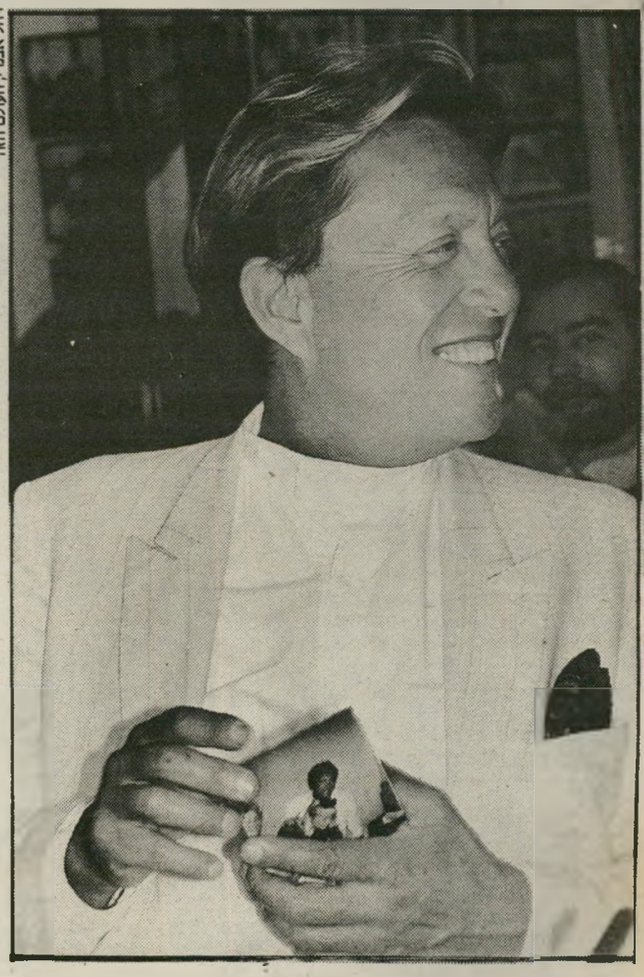


חיים אבנרי, העולם הזה

ראיסה פאסטמן צלמת אמריקאית שנולדה בב־
ירית־המועצות, באה לארץ לה־
כין ספר־תצלומים של סופרים ישראליים, כשלצד כל תצלום ראיון
קצר עם האיש. ראיסה רכשה לה שם כשהוציאה לאור ספר־
תצלומים דומה על הנושא „אמהות ובנות", ספר שבו עמדה על
היחסים המסובכים השוררים בין אמהות מפורסמות ובנותיהן.



אלי דסה, העולם הזה



שם טבת, תמונע

עינת גרץ (ראשונה מימין בשורה העליונה), דוגמנית, אוחזת את בתה הפעוטה לינור,
כשלצידה בתה ליאור (מוסתרת). הדוגמנית אירית אלטמן (שניה מימין,
בעלת צווארון גבוה) רוכנת מעל לראשיהם של בנה בן ה־5, דויד, ושרון, בתה של הדוגמנית סימונה
גוזמן (שורה שניה מלמעלה). גוזמן שהיא בהריון בחודש הרביעי, פרשה מתצוגות־אופנה כדי לנהל
את קפה „רוול". ביאטריס גייר (הבלונדית, משמאל בשורה העליונה) עם בתה ספיר. הדוגמנית
דורית ילינק (בלונדית, יושבת מימין בשורה האמצעית) מחזיקה את בנה עמית. מתחתיה בנותיה
ליאור ומאיה (בשורה התחתונה מימין). הדוגמנית תמי שחורי (שורה תחתונה) מחבקת את
בתה מעיין. מאי מור (קיצונית משמאל בשורה התחתונה) היא בתם של עמי ופינצ'י מור.

שימעון עדן מלך חיי־הלילה של ברלין, עדיין מדהים
לחניגת הבר־מיצווה של נכדו עדן דולב, שנקרא על שמו. זהו נכדו
השלישי, בן בתו, אירית דולב. עדן הציג בגאווה את תמונת נכדיו.

הירקון. **גידעון שגיא**, מזכיר
מחוז תל־אביב של המיפלגה, הח־
ליט לעשות מהפך ורתם חברי־
כנסת למערכת־הבחירות בהסת־
דרות והקים להם מטה־פעולה
בבניין שברחוב ביילינסון. כעת,
כל מי שמגיע לשם מופתע מה־
שלטים מאירי־העיניים המתנוס־
סים בבניין. חבר־הכנסת **מוטה
גור**, ראש ועדת־ההיגוי, פקד
את המקום בתדירות גבוהה, וכך
גם הפרופסור **דויד ליבאי**,
ראש מטה־ההסברה, חבר־הכנסת
מיקי בר־זוהר, ראש מטה הע־
צמאיים, חבר־הכנסת **אלי בן־
מנחם** ראש מטה־השכונות,
ועוד.

■ במשך חודשים התנוססה
כרזת־ענק של חברת־המשקאות
שוופס, המראה בחור צעיר יפה־
תואר, הרוכן מעל לאופנוע, כש־
בידו בקבוק־משקה. שום עיתון
לא גילה מי הבחור המיסתורי
הזה. היתה לכך סיבה. הצעיר,
ששמו **אסף שיבולת**, הוא בנו
של הפרופסור **שלמה שיבו־
לת**, העומד בראש הוועד למיל־
חמה באיידס. הבן החתים את
סוכנות־הדוגמנים, שבה הוא ער־
בד, על מיסמך הקובע ששמו לא
יפורסם על־ידי הסוכנות, בגלל
מעמדו של אביו. לאסף אח־
תאום, הדומה לו, שבעיקבות ה־
פירסומת רודפות אחריו צעירות
בכל מקום שאליו הוא מגיע,
מפני שהן בטוחות שהוא הדוגמן
בפירסומת.

זדר אודליאב ■

פסוקי השבוע

● **ח"כ בנימין („פו־
אד") בן־אליעזר, על
המחלוקת סביב הרכב
המישלחת הפלסטינית ל־
משא־ומתן: „דיל צריך
לעשות רק עם החזקים,
ולא עם השמרטוטים!"**

● **נעמי גל, ב„ידי־
עות אחרונות", על תמריט
פגום במיסעדת־יוקרה
ירושלמית: „מי שיודע ל־
בשל לא חייב לדעת לכ־
תוב, ומי שרעב לא בא
לקרוא!"**

היא אשתו השלישית. הוא בעלה הרביעי. אלמן עשיר ואלמנה עשירה

פפו ושימעונה –

טראגדיה בחייו. טראגדיה בחייה. הם נפגשו במיקרה בארוחת־ערב. עכשיו התחתנו בלונדון. האם יחיו שם?

זוהר אוהליאב



שימעונה (1963)
בריכת־שחייה, מיגרש טניס

ח יו שחששו שאלי פפושרו יתאבד אם יחזירו את טאבה.

כשביל „פפו", טאבה לא היתה רק עסק, אביה־סוונסטה לא היה סתם מלון. הוא היה אנדרטה חיה לאשתו, אביה, שאהבתו אליה לא ידעה גבול, וששמירת זיכרה על־ידו בחוף ים־סוף היתה סיפור רומנטי נוגע־ללב.

רומנטיקה לחוד, כסף לחוד.

טאבה הוחזרה, כפי שהיה צפוי מראש. פפו מכר, כפי שהיה צפוי מראש. השורה התחתונה, כמו שאומרים בעסקים: אלי פפושרו הפך השקעה מיזערית וקשרים טובים עם חברים במקומות הנכונים לרווח ארין. את הכסף לא מיהר להביא למדינת־ישראל. הוא גם לא מיהר לשלם עליו מיסים למדינת־ישראל, שהנחילה לו רווח עצום זה. (העולם הזה 16.8.89).

שמה של אביה הורד מן המלון. הרומנטיקה נגמרה. ועכשיו נגמר גם מעמדו של פפו כאלמן עצוב.

ב־6 באוקטובר 1989, בלונדון, נשא אלי פפושרו (אילת) את שימעונה קוואן (לונדון) לאשה. שניהם יורשים עשירים מאוד.

עשירה ובודדה

ח בריהם של שני בני־הזוג היו מופתעים במיקצת מן הידיעה. הרומאן ביניהם לא היה אמנם חדש, אך הוא לא הבטיח תוצאה כזאת.

לפני חודשיים בלבד נפרד אלי משימעונה, או להיפך, אחרי שהיו ביחד במשך שנתיים באילת ובמקומות אחרים. שימעונה אמרה אז כי ל„קרוקודייל דאנדי" שלה קשה להתרגל למנטליות הלונדונית.

בארץ מוכרת שימעונה קוואן יותר בשם־נעוריה, שימעונה שורץ. לאנשים שעברו כבר את ימי־עלומיהם, זהו שם מוכר למדי.

מוסד־הנישואין אינו עולם חדש ובלתי־מוכר, לא לה ולא לבעלה החדש. הוא בעלה הרביעי, היא אשתו השלישית. בסך־הכל: שש חתונות.

שימעונה חדרה להכרה הישראלית בראשית שנות ה־60, כשהחלה הקאריירה שלה כדוגמנית. אז היה מיספר הדוגמניות המצליחות מוגבל למדי, ושש דוגמניות־צמרת של־טו בעולם זה. שימעונה שורץ היתה אחת מהן. היא בלטה במראה האירופי האלגנטי.

אחד הגברים שהתרשמו ממנה היה נער־שעשועים תורני, בני בירק, בן למישפחת תעשיינים עשירה. הוא חיזר אחרי היפהפיה במרץ, וכעבור כמה חודשים נישאו בחתונה מפוארת (לפי המושגים של אז) במלון מהודר (לפי המושגים של אז), מלון רמת־אביב בצפון תל־אביב.

כעבור כמה חודשים בלבד סיפקו נישואין אלה שמועות עסיסיות לחובבי רכילות. דובר על מכות נאמנות וכתמים כחולים בגופה החטוב של הדוגמנית. שימעונה החליטה לסיים את יחסיה עם הבעל המכה, וירדה מן הארץ בדרך ללונדון.

לדוגמניות יפות אין קושי במציאת גברים עשירים. גם לא לשימעונה. היא נישאה לצעיר בריטי, נורמן רוזבאר, שהעניק לה את כל אשר נערה ישראלית טריה מהפרובינציה יכלה לחלום עליו: בית יפה, מכוניות יקרות, בגדים, חיי־חברה עשירים. מניישואין אלה נולדו שני בניה, אלכס ויהונתן.

אבל האידיליה הסתיימה באופן עצוב. הבעל העשיר ירד מנכסיו. אך לפני שמישהו בלונדון יכול היה לרחם על הצעירה מישראל, שנקלעה לצרות, הסתבר כי שימעונה יודעת היטב להסתדר בחיים.

היא ניהלה רומאן מרגש עם סידני קוואן, יהודי מעשירי לונדון, שאשתו היתה אחת המארחות המפורסמות בחוג הנוצץ של הבירה הבריטית.

שימעונה ונורמן התגרשו. סידני התגרש מאשתו. שימעונה וסידני התחתנו זמן קצר לאחר מכן. כעבור כמה חודשים כבר נולדה בתם קאמילה.

אם לפני כן היתה שימעונה נשואה לאדם אמיד, הרי הפעם עלתה בעוד כמה דרגות בסולם הכלכלי. בני־הזוג עברו לגור באחד הבתים ההדורים ביותר, בעל בריכת־שחייה ומיגרש־טניס, משרתים, מטפלות, נהג פרטי וכל שאר האביזרים שניתן לרכשם בכסף.

20 השנים שהפרידו בין הגילים של בני־הזוג לא הפריעו להם, וגם לא לרבים שקינאו בהם.

אולם גם אידיליה זו לא נמשכה זמן רב. ב־1986 עבר הבעל הקשיש בריקות רפואיות שיגרתיות, ואז התגלה גידול ממאיר בראשו. ההידרדרות היתה מהירה, ותוך חודשים מעטים הוא נפטר. היא נותרה בלונדון, עשירה מאוד ובודדה מאוד.

עשיר ובודד

ג ם סיפור חייו של אלי פפושרו יכול לספק חומר לסרט סוחט־דמעות.

בחור ישראלי חסר־כל הקים אימפריה כלכלית. הוא חי בעושר ובאושר עם אשתו. פפו התחיל בקאריירה של מלונאי כאחד מבעלי המלון הסלע האדום באילת. אז כבר היה נשוי ואב לשני בנים.

באילת הכיר את אביה פרבשטיין, אשתו של רב־החובל יורם נחשול. תחילה עבדה כמזכירה בבית־מלון בנהריה, לאחר־מכן הדריכה לאילת וניהלה שם את מועדון־הלילה של מלון נפטון. משם עברה לניהול הקבלה במלון הסלע האדום.

כפי שזה קורה, העבודה המשותפת עם הבוס הולידה רומאן, וזה הביא לחתונה כעבור כמה שנים. אביה נודעה לא רק כאשתו של הבוס, אלא גם כאשה דינאמית ועצמאית, חרוצה ונמרצת.

לא רק גברים, אלא גם נשים הביטו באביה בהערצה. העיתונאית שולמית קיסרי כתבה,



שימעונה ובני בירק (1965)
מכות וחבלות טריות

התחתנו בשקט בלונדון. סיום טוב משותף לשני סרטים סוחטי־דמעות

הפי אנד

אחרי שריאיינה אותה: „אחרי הפגישה עימה היתה לי הרגשה שגדלתי בסנטימטר לגובה. כך מרגישים כאשר פוגשים לעיתים רחוקות אישיות מרתקת, חזקה ויפה. היא נתנה לי יותר ביטחון כאשה. אהבתי אותה."

לבני־הזוג פפושדו לא נולדו ילדים. באותו ראיון אמרה אביה: „כאשר הייתי גדולה, בת 18, נישאתי לבעלי הראשון, ובמשך שבע שנים נאבקתי, תוך הריונות והפלות תכופים, כדי לזכות בפרי־בטן. אחרי שבע שנים הבנתי כי לא יהיה לי ילד משלי."

שני ילדיו של פפו הם מאשתו הראשונה. הבכור, יואב (25) מנהל כיום את רשת־המלר נות סונסטה בישראל, ואבנר, חייל משוחרר.

באוקטובר 1982 הזדעזעה הארץ כאשר אביה פפושדו ואחותה, שושנה מיזרחי, נרצחו על־ידי יוסי מיזרחי, בעל האחות, שהתאבר אחרי הרצח הכפול. עד היום חלוקות הדיעות לגבי נסיבות מותה של אביה. האם נרצחה בשוגג, כאשר ניסתה להגן על אחותה מפני זעם בעלה, או שנרצחה בכוונה תחילה?

כל זה קרה ברחוב־האוניברסיטה בתל־אביב, בפנטהאוז המפואר של מישפחת פפושדו.

אביה לא היתה רק מנהלת בתי־המלון ה־סלע האדום, סונסטה אילת וסונסטה טאבה, אלא גם פעילה בתנועת ר"ץ, מועמדת מטע־מה לכנסת ואף מועמדת אפשרית לתפקיד



אלי דסה, העולם הזה

פפו ושימעונה
פרידה לצורך חתונה



אלי דסה, העולם הזה

שימעונה ויואב פפושדו
שש חתונות



פפו ואביה (1981)
מוות בפנטהאוז

ראש־עיריית אילת. אביה, יקותיאל פרבש־טיין, מוותיקי חיפה, היה קבלן־בניין בעפולה. ביום הרצח עוד הספיק האב לבקר בחנות חתנו, כדי לברר איך אפשר ליישב את הסיכסוך בינו ובין אשתו.

עשירים וביחד

דן טראגדיה שפקדה את אלי פפושדו שינתה את מסלול חייו. הוא נהיה אדם מסוגר. אהבתו לאשתו המנוחה הפכה לפולחן ולמוקד־חייו. הוא לא חיפש אהבות חדשות, וידידיו האמינו כי לא יתאושש לעולם ממכה זו.

לפני שנתיים הגיעה לחופשת־מולדת שימעונה שוורץ־קוואן. אלי פגש אותה בארו־חת־ערב אצל ידידים משותפים. מה שהתחיל כפגישה מיקרית הפך רומאן סולידי.

שימעונה התחילה להגיע לארץ לעיתים תכופות יותר, ונראתה יותר ויותר במלון אביה סונסטה בטאבה, שנקרא על שם אשתו של פפו. אלי ושימעונה הפכו לזוג לכל דבר, הוזמנו כזוג לאירועים חברתיים, אך לפני חודשיים נפרדו „סופית".

אם הפתיעה הפרידה, הרי החתונה הלונדו־נית הפתיעה שיבעתיים. היו שהתלוצצו כי הפרידה כולה היתה מבויימת, כדי להימנע מן הצורך להזמין את כל הידידים לחתונה גדולה ורעשנית.

האלמן העשיר והאלמנה העשירה נישאו בשקט, בלונדון.

חמרורים

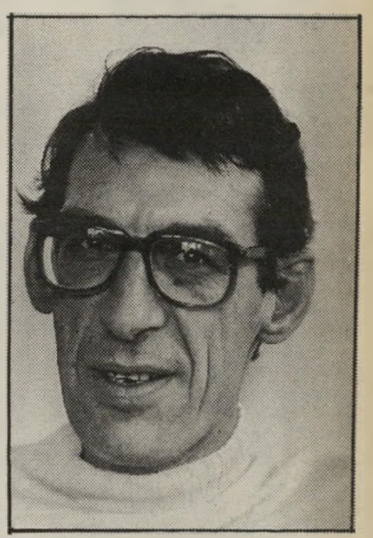
חולה ושותה

נבחר ◆ בברלין המיזרחית, על־ידי 163 חברי הוועד המרכזי של המיפלגה הקומוניס־טית, לראש־המדינה, יו"ר מועצת ההגנה הל־אומית ויו"ר־המיפלגה, **אגון קראנץ** (52), במקומו של אריך הוניקר הקשיש (77), שלי־טם של 17 מיליוני המיזרח־גרמנים ב־19 הש־נים האחרונות והאיש הנחשב אחראי להקמת החומה החוצה את ברלין זה 28 שנה. הדימיון בין הקריירה של קראנץ, בנו של חייט, מורה לפי מיקצועו ואב לשניים, המרבה בשתייה, למרות שהוא סובל גם מסכרת וגם מכבדו, לקריירה של הוניקר מדהים: שניהם היו, בראי־שית דרכם, מזכירי תנועת־הנוער הקומוניס־טית (הנוער הגרמני החופשי) ולאחר מכן ממונים על ביטחון־הפנים, לפני שנטלו את השילטון לידיהם.

● ● ●

קפטן אלוף־מישנה

נחוג ◆ יום־הולדתו ה־50 של **תנחום כהן־מינץ**, מי שהיה, בשנות ה־60, קפטן



מהנדס כהן־מינץ
89 פעמים בנבחרת

נבחרת הכדורסל הלאומית. כהן־מינץ, בן מישפחת ספורטאים (אמו, אריה, היתה, בזמ־נו, אלופת ישראל בטניס) גבה־קומה (2.04), שפרש מן הסלים בגיל 36, היה איש מכבי תל־אביב, שהופיע 89 פעמים בהרכב הנבחרת הלאומית והוא מהנדס במיקצועו, איש צבא־הקבע בדרגת אלוף־מישנה.

● ● ●

מג"ד עבר־הירדן

נחוג ◆ בירושלים, יום־הולדתו ה־70 של **לורד ג'ורג' ויידנפלד**, מחשובי המו"לים האנגליים (ויידנפלד את ניקולסון). שבהוצאתו ראו אור (באנגלית) כמה מספריהם של נשיא־המדינה, חיים הרצוג ושל ראש עיריית ירוש־לים, טדי קולק, שארחו אותו, לרגל יום־הול־דתו. ויידנפלד, יליד וינה האוסטרית (וחבר ללימודים באוניברסיטה של קורט ולדהיים), שהיה איש תנועת־הנוער הרביזיוניסטית בית"ר (ומפקד גדוד עבר־הירדן שלה), היגר, עם פלישת היטלר לאוסטריה, ללונדון, שבה עשה חיל עד כדי כך שזכה בתואר־האצולה, מה שלא פגע בזיקת־הקבע שלו למדינת ישר־אל (כולל תקופה קצרה כמזכירו האישי של נשיא־המדינה הראשון, חיים וייצמן) והמתב־טאת גם בביקורים תכופים בארץ.

---

* *לצפירה נם בן מישואיה השניים: הזמר אריאל זילבר.*

דף חדש

(המשך מעמוד 23)

אומצה מאופרת באמצעות חומצה ותכשירים אחרים.

אבל בט דייוויס היא גם השחקנית שבע־בורה מאומצת, בהרבה כישרון וכוח סבל, וב־אינטליגנציה לא־מבוטלת, הפכה מפתיה אופנתית ל־grand old lady מעוררת כבוד. ממש כמו מארלנה דיטריך.

וזה לא מעט לגמרי לא. וגם נדיר למדי. לננסי, רעייתו של הנשיא־לשעבר רונלד, זה לא קרה מעולם.

הבו איפוא כבוד לבט/בטי המנוחה. אני אזכור לה תמיד לטובה את תפקידה בסרט בכבלי אוושן, על־פי הרומאן של סאמרסט מר־הם.

בין השאר, אולי מפני שאני מאחרוני (?) חסידיו של מוהם ז"ל.

נעמה

הו, נעמה. איזה קול, איזה יופי נדיר — ואיזה חיים מקוללים, מופרכים.

בפעם האחרונה צילצלה אלי לפני כש־לושה חודשים. שלחה לי קלטת של שירי אמה וביקשה שאקשיב ואולי אכתוב משהו. "אבל שלא תספר לאמא ששלחתי," הפצירה.

הבטחתי, שמעתי ועור לא כתבתי. ובליבי אמרתי: אשרי האם אשר בת כזאת לה. וזה — **אחרי הכל!**

כשבילה, שיודע־דבר אומרים שהיתה הגי־דולה בזמרות ישראל שבכל הזמנים, היה הכל תמיד "אחרי הכל". עד לבימת לה סקאלה שבמילאנו הגיעה, בתפקיד ראשי (!), ושם כָּשלה. לא עמדה במתח.

מאז היה הכל כשבילה מידרון. מידרון אחד ארוך.

עכשיו קמה ושמה לו קץ במו ידיה. הצ־טרפה לאביבה אורי.

יהי זיכרן ברוך.

וגם זה בהולכים

לא, אלוף פיקוד הדרום, מתן וילנאי, מי ש"המתיק את עונשם" (העולם הזה, 4.10.89 של שלוש הכולירות מגיבעתי, עוד לא מת, חלילה.

הוא בסך־הכל — אני קורא בשבועון — הסתבך ב"ראייה כוללת".

כמוהו כאלוף־מישנה אפי איתם, "חוזר בתשובה ודתי קנאי" ו"מי שהיה מח"ט גיב־עתי בימי שבירת העצמות." (העולם הזה, 17.10.89).

האחרון אפילו לא הסתכן ב"ראייה כול־לת". הוא סתם נשלח על־ידי צה"ל ללמוד בחו"ל, אומרת הידיעה.

השאלה היא להיכן נשלח.

אם לקולומביה — שם הוא יכול **ללמד**, לא ללמוד.

ואם למקום אחר — מה הוא מסוגל ללמוד שם?

גמרא, פוסקים ושבירת עצמות הוא יכול ללמוד טוב יותר ומפי מורים טובים יותר בא־רץ הקודש.

חבל על הואלוטה.

וקפריסין?

כן, קפריסין תצטרך לחכות.

לפחות עד שיחזירו למנחם ברינקר את המיזוודה **שלו** ובה 14 תקליטי ויסוצקי וד־מרים אחרים **שלי**, שגנבו ממנו בלארנאקה.

עד אז — קפריסין יוק.

בינתיים לסיום: יחי נשיא המדינה האלוף (מיל') חיים־זיואן הרצוג ונשיא בית־המישפט העליון שלה, האלוף־מישנה (מיל') מאיר שמ־גר. שניהם מבני הזט"ה (זוכרים?) של עירם וארצם.

ועוד ממני הקטן: בירכת יישר כוח לאייבי נתן.

בקרוב אצלך.

„ביקשתי מהמיפלגה הלוואה לדירה."

ר' לי אמרה שלום כמו שאשה אומרת שלום לאורח שהיא מוצאת במירפסת המיטבח בהפתעת בוקר. היא מיהרה לצאת, אבל מכשיר־ההקלטה הקטן, שהיה מונח בין צ'ארלי ביטון ובינ', החזיר אותה. „כל עוד זה מסתובב," היא אומרת בקול של בוקר, „צריך להיזהר."

● **להיזהר ממה?**

צ'ארלי צוחק. „אתה לא מבין. לא ללכלך עליהם יותר מדי."

עליהם זה על אנשי המיפלגה הקומוניס־טית, וללכלך יותר מדי זה מה שצ'ארלי ביטון יגיד, אולי בעוד כמה ימים, אם שום דבר לא יצא מכל הפגישות שנועדו להבטיח לו מקום ריאלי ברשימה של החזית הדמוקרטית להס־תדרות.

צ'ארלי ביטון, יותר מ־12 שנים בכנסת, קדנציה רביעית, וכל מה שאתה זוכר ממנו זה שפעם בגין קרא לו צ'ארלס, ופעם הוא דיבר אל הקיר שבמליאה, במקום אל חברי הבית.

ביטון, בסך־הכל אדם צעיר, בן 42, בעל חינוך פורמאלי מיזערי, למד לקרוא מפות פוליטיות. בבחירות הבאות הוא לא יכלל בחזית הדמוקרטית, שמאז ומתמיד היתה שם פיקטיבי של המיפלגה הקומוניסטית.

האינתיפאדה, שהשפיעה על כל המרחב, לא פסחה על ערביי ישראל שבמיפלגה הקו־מוניסטית. ברירת המחדל של המיפלגה היא לתת ביטוי לזרמים הערביים הלאומיים או להימוג. ביטון, שמעולם לא היה נכס אלק־טוראלי, צריך לעזוב את רשימת החזית בכנ־סת.

לפני חודשיים, כאשר התראיין להעולם הזה, אמר שנמאס לו לגמרי מהפוליטיקה, והוא הולך להסתדרות. ברק"ח, כנראה, נסוגו מסעיף כלשהו בהסכם והפנתרים השחורים, אותו גוף שהיה עוד בלידתו גימיק מוצלח פלוס 10 פעילים שהתפצלו לשש קבוצות, קם לתחייה זמנית.

אם המיפלגה הקומוניסטית תשבץ את ביטון ברשימת המועמדים הריאלית להסתד־רות, הם יחזרו לתא־ההקפאה הזעזורי שלהם. אם הם לא יגיעו לסיכום מתקבל על הדעת, ביטון הולך להקים בכנסת סיעת יחיד, ועד הבחירות, אלוהים גדול, וגם התקציב שניתן לסיעות יחיד.

בשיחה המחוייכת, בבית היפה והשכור של צ'ארלי ביטון במבשרת ציון, עם הדשאים שצ'ארלי משקה בהנאה, אני מרגיש שהוא מתלבט בין שני רצונות: מצד אחד, הוא חושב לעצמו, הלוואי וכל השיחות האלה יתפוצצו, כדי שהוא יוכל להקים את סיעת היחיד שלו. צ'ארלי יודע שאין לסיעה סיכויי הישרדות, כי החוק שמעלה את אחוז־החסימה לא ישאיר גם לפנתרים ולשועלים גדולים מצ'ארלי איזו שהיא תיקווה. אבל עד הבחירות הוא בכל זאת יהיה סיעה, עם תקציב עצמאי לחלוטין ובלי המיפלגה שהצליחה לביית אותו. הוא אולי יוכל גם לעולל כמה דברים שילכדו את התיקשורת.

מצד שני, אותה קריאת מפה, המלמדת אותו שאין לו סיכוי לחזור לכנסת, מורה לו על כיוון אחר שלא ישלול ממנו את תקציב הסיעה העצמאי. הסיעות בהסתדרות, מסתבר, מקבלות תקציבי פעילות גדולים כמעט כמו אחיותיהן בכנסת ואחרי הכל זו אולי האפ־שרות הנוחה ביותר עבור צ'ארלי ביטון, שהתרגל בשנות הכהונה שלו לעבוד עם תק־ציב פרטי משלו. לוקסוס שמעט מאוד חברי־כנסת זכו לו. מאות אלפי שקלים לשנה, ללא כל צורך לקבל רשות מאיש מה לעשות ב־כסף.

פה ושם נשמעו, במשך השנים, כל מיני הערות על צ'ארלי והכסף. כמה הוא מקבל. לאן זה הולך. מכונית הוולבו (83), הבית החדש במבשרת ציון, והיעדר כל עדות תיק־שורתית לפעילות „הפנתרים השחורים" רק הוסיפו פילפל. האמת היא שביטון מקבל פחות ממה שחושבים, ויש, למרות הכל, שי־שה פעילים שמקבלים משכורת. יש להם גם שמות.

„לא קיבלנו את זה," צ'ארלי אומר על כס־פי ההקצבות, „אלא חלק מזה. משום שכל הזמן היו סיפורים שיישמעו מטומטמים. את התקציב של מה שאנחנו (חד"ש) קיבלנו הם חילקו לחמש. כאילו יש חמישה מושבים בכ־נסת, למה? אז הם אומרים שיש אירגון שנקרא שס"י (שמאל סוציאליסטי ישראלי) שצריך לסיעות יחיד.

בשיחה המחוייכת, בבית היפה והשכור של צ'ארלי ביטון במבשרת ציון, עם הדשאים שצ'ארלי משקה בהנאה, אני מרגיש שהוא מתלבט בין שני רצונות: מצד אחד, הוא חושב לעצמו, הלוואי וכל השיחות האלה יתפוצצו, כדי שהוא יוכל להקים את סיעת היחיד שלו. צ'ארלי יודע שאין לסיעה סיכויי הישרדות, כי החוק שמעלה את אחוז־החסימה לא ישאיר גם לפנתרים ולשועלים גדולים מצ'ארלי איזו שהיא תיקווה. אבל עד הבחירות הוא בכל זאת יהיה סיעה, עם תקציב עצמאי לחלוטין ובלי המיפלגה שהצליחה לביית אותו. הוא אולי יוכל גם לעולל כמה דברים שילכדו את התיקשורת.

מצד שני, אותה קריאת מפה, המלמדת אותו שאין לו סיכוי לחזור לכנסת, מורה לו על כיוון אחר שלא ישלול ממנו את תקציב הסיעה העצמאי. הסיעות בהסתדרות, מסתבר, מקבלות תקציבי פעילות גדולים כמעט כמו אחיותיהן בכנסת ואחרי הכל זו אולי האפ־שרות הנוחה ביותר עבור צ'ארלי ביטון, שהתרגל בשנות הכהונה שלו לעבוד עם תק־ציב פרטי משלו. לוקסוס שמעט מאוד חברי־כנסת זכו לו. מאות אלפי שקלים לשנה, ללא כל צורך לקבל רשות מאיש מה לעשות ב־כסף.

פה ושם נשמעו, במשך השנים, כל מיני הערות על צ'ארלי והכסף. כמה הוא מקבל. לאן זה הולך. מכונית הוולבו (83), הבית החדש במבשרת ציון, והיעדר כל עדות תיק־שורתית לפעילות „הפנתרים השחורים" רק הוסיפו פילפל. האמת היא שביטון מקבל פחות ממה שחושבים, ויש, למרות הכל, שי־שה פעילים שמקבלים משכורת. יש להם גם שמות.

„לא קיבלנו את זה," צ'ארלי אומר על כס־פי ההקצבות, „אלא חלק מזה. משום שכל הזמן היו סיפורים שיישמעו מטומטמים. את התקציב של מה שאנחנו (חד"ש) קיבלנו הם חילקו לחמש. כאילו יש חמישה מושבים בכ־נסת, למה? אז הם אומרים שיש אירגון שנקרא שס"י (שמאל סוציאליסטי ישראלי) שצריך

„כולם רמאים!"

צ'ארלי, יותר מאשר פנתר שחור, רוקד בשבועות האלה את ריקוד החתול על גג הפח הלוהט. הוא רוקד את הריקוד על גגו של בית המיפלגה הקו־מוניסטית, שמנהיגיה נכנסו איתו לטנגו הישרדות. הקומוניסטים, בעלי מניות השליטה, אבל בלי החברים, המגיעים מאוכלוסייה ערבית לאומית, מנסים לתמרן את ביטון החוצה. צ'ארלי מוכן, בתנאים שלאו עולים על דעתם.

בתחילת השבוע הם הגיעו לסיכום. הכל חוזר למצב ההתחלתי – לפני הסיכומים על הפרישה מהכנסת, לפני ההסכם על המקום ברשימה להסתדרות. נכון לרגע זה, צ'ארלי ביטון נשאר בכנסת עד סוף הקדנציה וסיעת הפנתרים תכלל ברשימה המשותפת של הקומוניסטים בבחירות בהסתדרות. ביטון ישאר גם חבר הוועד הפועל.

הקוץ, או הקאצ' בסיכום המחודש־ישן הוא שברשימה להסתדרות יש לפנתרים רק שישה חברים, וכך, חוקת ההסתדרות תמנע מהם להפוך אי־פעם לסיעה עצמאית, והם יוכלו להיות מוחלפים בכל רגע על ידי שולחיהם הקומוניסטים.

העוקץ הוא החימור. ביטון מניח שממשלת האחדות לא תתפרק ומובטחות לו שלוש שנים כסיעה עצמאית בכנסת. הקומוניסטים בטוחים שהיא קורסת, מה שיאפשר להם להיפטר ממנו. במצב כזה צ'ארלי מפסיד. הוא יהיה בחוץ, בלי הקבצה של סיעה מהכנסת ובלי הקבצה מההסתדרות.

אם צ'ארלי זוכה בחימור, הוא פורש מהחזית המשותפת עם הקומוניסטים, מקבל מעמד של סיעה בכנסת ומתחיל לחגוג. הסיכום שהושג בינו לבין רק"ח, זה הראשוני, הבטיח לו גם מעמד של סיעה בהסתדרות עם הקבצה ארבע־שנתית וגם המשך ההקבצה מהכנסת, שהובטחה לו תמורת פרישתו לטובת האשם מחמיד מאום אל־פאתם. הסיכום היה מעניק לו 25 אלף שקלים לחודש. זה לא יהיה, ועכשיו צ'ארלי אומר על החברים מרק"ח „שהם קבוצת רמאים. הם מנסים להוביל אותי באף."

● **ועכשיו מה?**

„עכשיו?" לצ'ארלי ביטון יש חן, זה בטוח. „עכשיו אני מתחיל במגעים עם כל המיפלגות, כדי שיכירו בי בתור סיעה עצמאית בכנסת."

חשבו חשבו, והציעו לי 1000 שקל. דויד לוי נתן לי 30 אלף דולר."

עניין של 320 אלף שקל

רק חודשיים עברו מאז השתפך כאן צ'ארלי ביטון במונולוג כאוב על מר גורלו בפוליטיקה. חודשיים בפוליטיקה הם הרבה זמן. צ'ארלי כבר מוכן לצאת מחדש למילחמה. שיעור למי שחשב שאת הכנסת אפשר לעזוב בקלות



צילום: עפרי העולם הזה

צ'ארלי ורלי ביטון במסיבת־הפרידה של צ'ארלי מהכנסת. רק חודש עבר מאז אמר "יציאה" – אבל זאת לא היתה יציאה מהכנסת. רק יציאה מן הסיעה.

יונתן שם־אור

לתמוך בו. ומהחמישית שלנו קיבלנו רק 60 אחוז. בקיצור, יצאנו מכוסחים לאורך כל הדרך."

הם, על סיפוריהם המטומטמים' אלה אנשי החזית הדמוקרטית לשינוי.

● **כמה זה יצא?**

צ'ארלי מתחמק ממיספרים. "60 אחוז."

● **בכל זאת.**

"320 אלף שקל בשנה. וזה רק מעכשיו, אחרי שהגדילו את זה."

זאת אומרת, שהפנתרים, שזה צ'ארלי ביטון ושמת פעיליו, מקבלים 320 אלף שקלים לשנה. אני מביט על הבית שבתוכו אני יושב, ליד צ'ארלי ורלי, אשתו השנייה. הם מגדלים חמישה ילדים בבית, ורלי, בתו של חבר המיפלגה הקומוניסטית, מרכסיסטית בעצמה, נמצאת עכשיו חופשה מעבודתה כמורה למתמטיקה כדי להיות ליד התינוקת בת ששת החודשים.

אלי, הבן בן ה־10, נכנס יחד עם חבר, ומבקש אישור ללכת. "לאן?" צ'ארלי שואל אותו. "אליו," אלי מצביע על החבר. "ומה תעשו אצלו?" "סתם." עונה הבן. "גם פה אתם עושים סתם," צ'ארלי אומר, אבל מול התגובה השותקת ומשיכת הכתפיים הוא מתרכך. כמעט מתרכך. "איך תגיעו לשם?" אלי אומר שיש לו כרטיסיה לאוטובוס, אבל צ'ארלי רוצה לדעת איך יסע החבר של אלי. "עם הכרטיסיה שלי," אלי מסביר לאבא שלו את אירגוני ההסעה. "אז הוא עליך," צ'ארלי מהנהן בראשו, ומחליט: "טוב, יאללה, תיסעו. תבלו." הוא מחייך, אבל את עשרת השקלים שהבן שלו ביקש, הוא לא נתן לו. יש שם, מסתבר, בבית של ביטון, איזה תקציב שבועי, ומי שחורג, שיסתדר לבד.

"על הבית הזה," צ'ארלי מפרט לבקשתי את עלויות החיים שלו, "אנחנו משלמים 550 דולר לחודש, ויש לי חמישה פיות שמחכים לי כמו אריות."

● **אתה חי אך ורק מהמשכורת?**

"נו, מאיפה אני אחייה? יש לי איזה עסק פרטי בצד? אין לי. זה מה שיש. אני חבר־הכנסת היחידי במדינת ישראל — ואני יכול להגיד את זה בשקט — שאין לו דירה. בת־קופה של סבידור (אז יושב ראש־הכנסת) באי־תי אליו ואמרתי לו שאני רוצה עזרה. הוא אמר לי: 'יש לי הצעה.' ואז הוא הציע לוועדת־הכנסת שבתקציב יושב־ראש הכנסת הוא יוכל לעזור לחברי־כנסת. מי התנגד?" הוא מחייך ומביט ברלי, שמבליעה צחוק.

"תופיק טובי. הוא הכשיל את זה בוועדה. אחר־כך הוא אמר לי שהוא לא ידע שזה בשבילי, וחבל שלא אמרתי לו את זה קודם לכן. בסדר. יותר מאוחר באתי למיפלגה וביקשתי שהם יעזרו לי. סיפרתי את זה לרלי, שהם מוכנים לעזור לי בהלוואה נוספת, שהייתי צריך, אתה יודע, חוץ מהסכום שמקבלים ממישרד־השיכון. שאלתי אותה כמה היא חושבת שהם הציעו לי, וכשהיא אמרה לא האמנתי. היא קלעה בול. 1000 שקל. זה מה שהם הציעו לי."

"ידעתי," רלי מצטרפת, "גם בכמה תשלומים הם ידרשו את ההחזר."

"נכון," צ'ארלי מאשר. "בשני תשלומים. 500 כל אחד. אז אמרתי להם שיקחו את זה בשבילם."

● **לא הלכת לדויד לוי?**

"לא. אחר־כך הלכתי אליו. והוא באמת עזר לי ב־30 אלף דולר."

● **אז קנית בית?**

"לפני שנתיים קניתי בית ברחוב הכלנית, שעלה לי 130 אלף דולר, אבל אחר־כך הסתבר לי שהבית מעוקל. ניהלתי מאבק מישפטי, וקיבלתי את הכסף בחזרה. אז עכשיו הכסף בבנק, ואולי בסוף אני אקנה את הבית הזה, שאנחנו גרים בו עכשיו. נראה, בינתיים שכרתי אותו לשנתיים."

● **כמה כסף אתה מחזיר לחודש?**

"800 שקלים לחודש." אני עושה חשבון. זה, ועוד 1100 לשכר דירה, זה כבר כמעט 2000. מהמשכורת של חבר־כנסת נשארים רק מעט יותר מ־1000 שקלים. אבל בשלב הזה מסתבר שגם רלי עובדת קצת, ומלמדת את ילדי מבשרת ציון מתמטיקה בשיעורים פרטיים, והתמונה הכלכלית של משפחת ביטון די מתבהרת. כמו כולם. אלא שהכולם של ביטון ב־89 שונה מאוד מה'כולם' שלו לפני 15 שנה, כאשר יצא עם פנתרי מוסררה לגנוב חלב מתנובה ולחלק אותו לתושבי השכונה.

אם צ'ארלי עוזב את הכנסת, הוא נשאר עם פנסיה מלאה, כי זה מה שמקבלים חברי־כנסת אחרי כהונה רצופה של שלוש קדנציות וצ'ארלי נמצא שם כבר יותר מ־12 שנים. אם הוא עוזב את הכנסת ועובר להסתדרות, התקציב, וסיעת הפנתרים שלו, ממשיכים להחזיק אותו בתודעה הציבורית. אחרי 12 שנים הוא מודה שאולי עשה טעות כאשר הסכים להצטרף לחזית הדמוקרטית, יחד עם רק"ח.

ברחוב הישראלי זו תעודת־הכשר מפוקפקת מאוד, ואולי ההכרה הזאת, שמתלווה לאמירות מתונות על אנשים דתיים, תדחוף את צ'ארלי להימור העצמי האחרון שהגורל היקצה לו. פרישה מהחזית, הקמת סיעה עצמאית בכנסת, והצטרפות לקואליציה צרה, אם בא־מת תקום.

מה שבטוח, כמעט בטוח, הוא שביטון יפרוש מהחזית, אבל לא יצטרף כסיעה בבחירות הבאות לשום מיפלגה.

הרבה נכסים פוליטיים הוא לא הצליח לצבור בתקופה הארוכה שלו בבית־המחוקקים, ואת מעט הכבוד, רכושו העיקרי, קשה להאמין שימיר בהסכם הצטרפות. אלא שפוליטיקה היא תגובות למציאות משתנה, וכמו שסקרלט אוהרה אמרה: "מחר יהיה יום חדש."

דרכי חיים
גט לחומרא

נמרי לא יקבל כסף מאשתו. אבל היא תקבל גט

אילנה אלון

זה שש שנים מנהלים הצייר שאול נמרי ואשתו, אורית בהרליה־נמרי, דיונים בבית־הדין הרבני בתל־אביב.

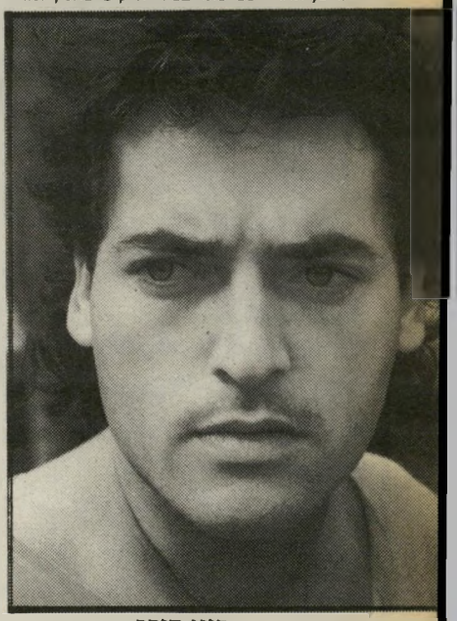
בזמנו פנו לבית־הדין מתוך הסכמה להתגרש, אחרי שנישאו בניו־יורק נישואין אזרחיים. ניתן פסק־דין לגירושין, אך הצדדים לא התגרשו. בשנה שעברה ניתנה החלטה כי למרות שלא נישאו בנישואין כדת משה וישראל, חייבים הם בגט לחומרא.

נפתח תיק חדש, הבעל השמיץ את האשה וצירף לתביעתו קטעים ממדורה של רחל המרחלת, כדי להוכיח שאשתו מנהלת רומאנים עם גברים זרים. הוא דרש את החזקת הילדה, וכן כספים כפיצוי מאשתו. האשה ביקשה רק את ביטול הנישואין.

עכשיו ניתן פסק־דין, שנמסר לעורכי־הדין אורי וצילה צפת, המייצגים את האשה, ועורכי־הדין מנשה וינון בר־שילטון, המייצגים את הבעל. הרבנים החליטו שהילדה תישאר במשמורת אמה, שאין על האשה לפצות את הבעל בכסף וכי על הצדדים להתגרש ללא ריחוי. אם יימנע הבעל גם הפעם מלתת גט, יתיר בית־הדין את הנישואין ללא גט.



נמרי ואשתו אורית
רומאנים עם גברים זרים?



רונן חודק
הורסות את המיקצוע

דרכי אדם
איש הציפורניים

יש הבונים בתים. יש הבונים גשרים. רונן בונה ציפורניים.

נעמי רון

לרונן חודק יש מיקצוע יוצא־דופן: הוא בונה ציפורניים מלאכותיות.

הצעיר הנאה (28) הוא, ככל הנראה, הגבר היחידי בארץ, המחזיק לפרנסתו בידיים של נשים, מבוקר עד ערב, ומדביק, משייף ומטפח, וגורם לנשים, גם למי שלא נגמלו עדיין מכסיסת־ציפורניים, להראות ציפורניים ארוכות, חזקות, מצופות בלאק שאינו מתקלף.

שיטת עבודתו — בניגוד להדבקת ציפורניים שלמות — היא ליצור ציפורניים מלאכותיות, שאינן נראות כך, ושגם אינן גורמות לאשה להרגיש כאילו דבר־מה זר מודבק על אצבעה.

חודק מדביק קצה של ציפורן מלאכותית אל הציפורן, מחליט עם הקליינטית על הארך הרצוי, ומצפה את הציפורן כולה — האריגינל פלוס הקצה המודבק — בשיכבת אקריליק.

ביקור בית. הבחור הוא אטרקציה במיכון־היופי שבו הוא עובד, בצפון תל־אביב. „בהתחלה זה נראה להן משונה, שגבר עושה את העבודה הזאת," הוא מספר. „בסוף הן אומרות שאני עובד בצורה עדינה יותר מאשר אשה. שמעתי מקליינטיות שבעבר הכאיבו להן, פצעו אותן תוך כדי בניית ציפורניים. אצלי אין דברים כאלה.

„יש בעייה במיקצוע הזה: נשים, שהיידע שלהן הוא חובבני, גורמות נזקים, הורסות את שם המיקצוע. חשוב לדעת מה לעשות. בין השאר — לשים את החיטוי הנכון, למניעת פיטריות. כאשר עובדים נכון, אין שום סיבה לבעיות."

הוא נראה כדוגמן, גובהו 1.78 מטר, עיניו ירוקות, מתלבש בטוב־טעם. השרות הצבאי עבר עליו בהנדסה קרבית. אחרי השיחרור נסע לחו"ל, ומכר כרזות באירופה.

אל הציפורניים הוא הגיע דרך אחותו, שעסקה בכך. יש לו קליינטיות נאמנות, הבאות אליו, יש תושבות כפר־שמריהו והרצליה־פיתוח, המזמינות אותו לביקור־בית.

שתי טבעות. חודק התחתן בגיל צעיר, התגרש כעבור שנתיים („אשה מאוד קפריזית, שמיררה לי את החיים"). לפני שנה וחצי הוא נשא אשה שניה, אורנה, בת־גילו, העובדת כעוזרת־הפקה בטלוויזיה החינוכית. לשניים הם הורים למתן בן־החודשיים. את ידו השמאלית מקשטות שתי טבעות־נישואין, אחת לכל חתונה.

קורה שקליינטית מתחילה איתו, נוגעת בידיו, נועצת מבטים מלאי־משמעות, רומזת. הוא תמיד מגיב בנתמהות. יש השואלות איך אשתו מסתדרת עם העובדה שהוא עובד עם נשים, ואומרות שהן לא היו נותנות לבעליהן לעסוק בעבודה כזאת. רונן עונה שלאשתו יש בו אימון מלא.

רוב הנשים נחמדות, הוא אומר, אבל תמיד יש מי שקשה לרצות אותן, כאלה שכל מה שתעשה בשבילן, משהו לא יהיה בסדר. בכל מיקרה, הוא מתייחס ברצינות אל המיקצוע, וחולם לפתוח בעתיד מכון־ציפורניים משלו.

להיראות צעיר בתוך 5 דקות

JUST FOR MEN הינו צבע שיער חדשני שכבש את הגבר האמריקאי הודות ל־2 יתרונות בולטים:

1. המראה הטבעי

בניגוד לחומרי צבע אחרים, JUST FOR MEN פועל בעיקר על השיער האפור ואינו משנה את הגוון המקורי של השיער. המראה שמתקבל הינו טבעי.

2. נוחות השימוש

במינימום מאמץ, בחפיפה פשוטה, בתוך 5 דקות נעלם האפור מהשיער ללא זכר. הטיפול מוסיף נפח לשיער ומעניק לו מגע משיי רך. ניתן לבחור בין 3 גוונים - חום כהה, חום בינוני וחום בהיר.

האמריקאים כבר יודעים להיראות טוב

הגבר האמריקאי גילה כבר מזמן שהטיפוח אינו שייך לנשים בלבד. הגבר האמריקאי מודע היטב ליתרונות המראה הצעיר והמטופח התורם לתדמיתו ולבטחונו העצמי בעסקים, בבית ובבילויים. ולראיה, מיליוני אמריקאים משתמשים במוצרי קוסמטיקה ובצבעי שיער.

50% מהישראלים מוכנים לנסות

מסתבר שהגבר הישראלי אינו מפגר בהרבה אחרי האמריקאי.

בסקר טלפוני* נמצא ש־50% מבעלי השיער האפור הביעו נכונות לנסות את JUST FOR MEN על שיערם. זה לא מפתיע, בעולם השייך יותר ויותר לצעירים, חש גם הישראלי שאין ברירה, ומה שלא עושה הטבע יעשה הצבע.

* סקר טלפוני שנערך ע"י מכון ברנדמן במאי '89.

להשיג בבתי המרקחת, במשביר לצרכן ובחנויות מובחרות להיגיינה וקוסמטיקה.
יבוא ושיווק: מדיליין בע"מ, ת.ד. 2096 הרצליה.

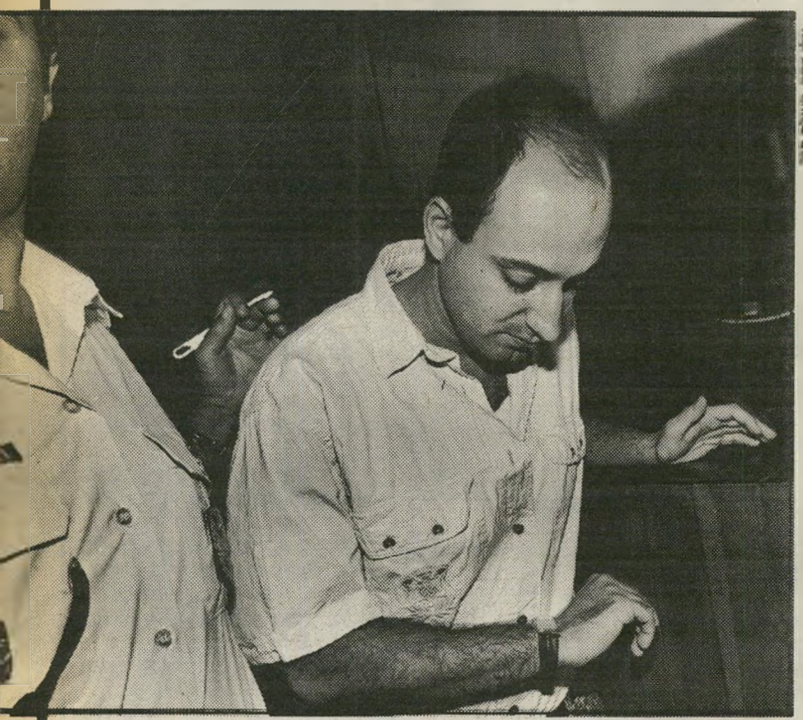


JUST FOR MEN™
חופף וצובע בתוך 5 דקות.

מכות לאווזת הזהב

מדוע הרביץ יחזקאל (משמאל) לזיווה, שעשתה הון במכון־העיסוי של אחיו? יש לו הסבר, כמובן

אילנה אלון



צילום: אבי דסק, העולם הזה

ל־פי כתב־האישום שהגישה התוב־עת, איטה נחמן, נגד עובדיה יצחק, הרי שנערת־עיסוי היא אווזה המטילה ביצי־זהב. לדבריה ניסה עובדיה בכל כוחו להבטיח שזיווה (שם בדוי, השם האמיתי נאסר לפירסום), נערת־עיסוי במכון שניהל אחיו, תמשיך לעבוד. לשם־כך נהג להכותה במקלות וברפפות של תריס, תקף אותה, הפחיד אותה ואף חטף אותה במכוניתו בלילה לפרדס, והיכה אותה במוט־ברזל.

זיווה איננה יפהפיה. היא צעירה נאה, ממו־צעת־קומה, ונראית עדינה מאוד. אבל מסי־פורי ידידיה התברר שהיא מעסה מבוקשת ביותר במכוני־המסג'ים של תל־אביב, והיא נחשבת שם כמיכרה־זהב.

לזיווה (21) שני ילדים קטנים, כל אחד מאב אחר שלא היה בעלה. היא מגדלת אותם בעיר דרומית, ונוסעת מדי יום לעבודתה במכון ברחוב בן־יהודה בתל־אביב.

היא חיה ברמת־מחייה גבוהה. יש לה מכונית פרטית, היא מגדלת את הילדים, ובכל זאת, הצליחה תוך חודשיים וחצי לחסוך די כסף כדי לקנות מיגרש שעליו תבנה וילה.

„היה לה חלום של וילה," סיפר בבית־המיש־פט יהודה יחזקאל, בעל פאב הבאר, שהיה מאהבה של זיווה. היא נתנה לו לשמור על כספה, 100 אלף ש"ח, מפני שחששה להפקידו בבנק. היא הילוותה לו 8000 ש"ח כדי לפתוח את הפאב, והשאילה לו מכונית פיאט 1987 למשך שנה ללא תשלום. „נפרדנו מפני שלא רציתי לקחת אחריות על המישפחה שלה. יש לה שני ילדים," הכריז המאהב.

★ ★ ★

גם אחרי הפרידה נמשכו הקשרים בין השניים. זיווה עברה אמנם לגור עם עוב־דיה, אבל ידידה הקודם המשיך לבקרה בלי־או פעמיים גם נשארתי ללון שם.

„למרות שזיווה ביקשה ממני לישון איתה במיטה, סירבתי כי לא הייתי מעוניין ביחסים האלה." העיד יחזקאל. עורך־הדין צבי לידס־קי, סניגורו של עובדיה, ניסה להוכיח שגם יחזקאל לא רצה לוותר על מיכרה־הזהב של זיווה, ועל־כן ניסה להפליל את עובדיה. לידסקי הסביר לבית־המישפט כי כאשר ראה יחזקאל שזיווה קונה מיגרש לווילה, מרוויחה הרבה כסף ועובדת לגור עם גבר אחר, התעוררה בו גם קינאת־גבר וגם תאוות־הבצע, ולכן ניסה להפליל את הגבר השני.

יחזקאל: „הייתי היועץ הכלכלי של זיווה. יעצתי לה לא לקנות את המיגרש, אבל היא התעקשה. באתי איתה לעורך־הדין והבאתי את הכסף שלה, שהיה אצלי, וגם החזרתי לה את הכסף שהילוותה לי עבור פתיחת הפאב. הבאתי את הכסף בהמחאה בנקאית. היא אמנם מכבדת את דעתי, אבל בעניין המיגרש היתה נחושה בדעתה, כי היה לה חלום של וילה."

לעיתים היתה מבטיחה להפסיק, אבל ממש־כה לעבור בסתר ולשקר לו. על רקע זה נולדו המריבות הקשות ביניהם.

„האם זה נכון שהיית מנהל לפעמים את המכון שבו עבד אחיך?" שאלה התובעת, וה־נאשם הודה באי־רצון. „אחי מתעסק בעסקי־עיסוי. בעיני זה נראה ממש לא בסדר, ואני מתעב את זה. אבל לפעמים עזרתי לאחי במכון, כי הוא לא יכול להיות שם כל הזמן. הייתי מחליף אותו כאשר הוא יצא לסידורים. אני לא יודע מדוע, אינני יכול להסביר זאת. אבל זה היה אחרי שנפרדתי מאשתי, לא מצאתי את עצמי ואמרתי לעצמי שאני עושה זאת רק לתקופה קצרה, ואחר־כך אחזור למי־קצוע שלי. במכון הייתי מקבל כסף מלקוחות, אבל זה היה נגד רצוני."

בתקופה שבה נהג עובדיה להחליף את אחיו במכון, עבדה שם זיווה כמעסה. „אף אחד לא יכול היה להעיף את זיווה, כי היא הכי טובה במכון, היא ממש מיכרה־זהב. אבל יום אחד, כשאחי ראה שהיחסים בינינו מתהדקים, הוא זרק את זיווה מהמכון."

עובדיה (27), ממוצע־קומה, מקריח, בסנ־טרו חריץ והוא מדבר בצורה נעימה ומנומסת.

הוא ניסה לשכנע את בית־המישפט כי מעולם לא היכה את זיווה, מלבד פעם אחת, כאשר סטר לה מכיוון ששיקרה לו ואמרה שהפסיקה לעבוד כמעסה. הוא גם הכחיש שדרש ממנה כסף, ואמר שהיא עצמה הציעה לו 1000 ש"ח, כדי שיפסיק להציק לה ולד־רוש שתעזוב את מיקצועה המכנים.

במהלך הישיבות במישפט זכה הנאשם בתמיכה בולטת מצד הוריו, שישבו כל העת באולם. אבל מפתיעה ביותר היתה תמיכתה של אשתו, שאותה עזב כדי לגור עם זיווה. האשה חזרה לתמוך בו בשעתו הקשה, וישבה באולם כדי לעודדו.

את תאוות־הבצע מייחסת התובעת מירי דיסקין גם לנאשם. לפי כתב־האישום רצה יחזקאל שזיווה תמשיך לעבוד אצלו, וכאשר סירבה דרש ממנה 20 אלף דולר כפיצוי. כאשר סירבה לשלם, לקח אותה ביולי 1989 לביתו ואיים עליה באקדח שלוף. אחרי מיקרה זה התלוננה זיווה במישטרה.

★ ★ ★

לי חזקאל מבחיש בתוקף את מה שמיי־חסת לו התביעה. לדבריו הוא מתנגד למ־כוני־עיסוי, וכל המריבות עם זיווה היו דווקא מפני שהוא ניסה לשכנע אותה לעזוב את עבודתה, המתועבת בעיניו, ואילו היא סירבה.



תובעת דיסקין

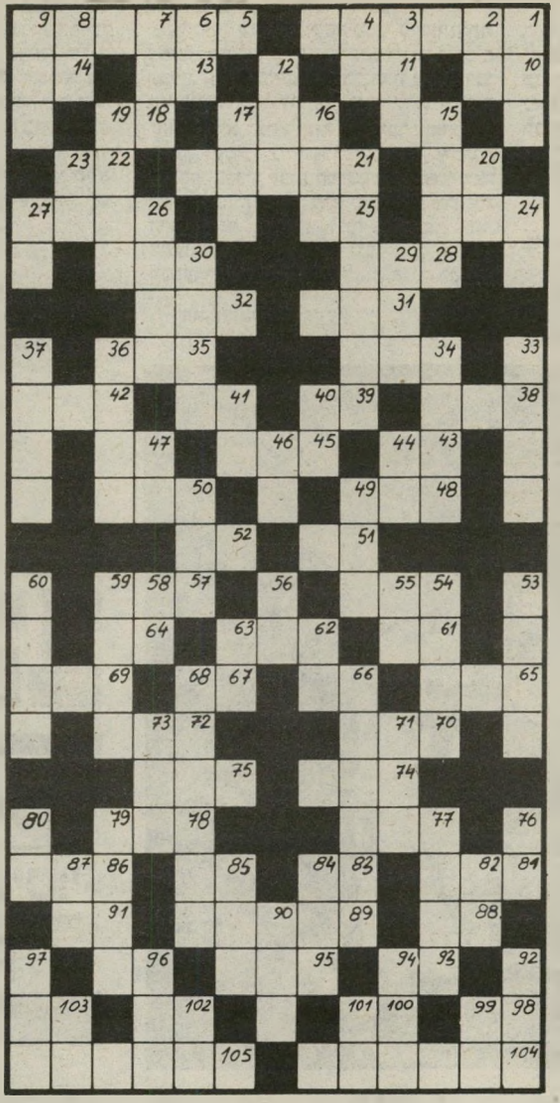
„היא היתה הכי טובה!" „היה לה חלום!"



צילום: אבי דסק, העולם הזה

סניגור לידסקי

תשבץ העולם הזה 2721



מאת

אביגיל יאי

מאוזן:

1) תהום, מצולה; 5) קיבוץ בירכתי השרון (3,3); 10) התלונן; 11) קל רעת; 13) שרף ריחני; 14) אבקת מרקחת; 15) קרדום חפירה; 16) שר־צבאה של דבורה; 18) בסולם התווים; 20) מזכיר האו"ם לשעבר (ש"מ); 21) שמו הרומי של אל היין; 22) רוח רעה; 24) ארוכה, רפואה; 25) מילת שלילה; 26) קללה; 28) בן הדור השלישי; 30) אחת האלות, רעייתו של זאוס; 31) אבי עתניאל השופר; 32) גיס; 34) "הזקן" מדינאי וסופר רומי; 35) טייסת; 38) עסיס הפה; 39) תלמידי חכמים (ר"ת); 41) נבדל לטוב; 42) שקט, מנוחה; 43) אופן, דרך; 45) יצא מגדרו; 47) תוך; 48) פינה; 50) עצם; 51) ידית של כלי מלאכה; 52) עבר; 54) מין סבך קוצים; 57) סיבה; 61) אחר השוואים; 62) ספר של אבא אבן; 64) תל עפר; 65) רעל; 66) מילת אזהרה; 67) נכבר, מאצילי העדה (ח); 69) כבד־פה; 70) הדר; 72) כלי חפירה; 74) ארץ ציה; 75) שם למזמורי תהילים הנקראים ביו"ט ובשבת; 77) חיסר; 78) רפה־כח מצמא; 81) קיר היוצא מן החוף אל הים; 83) סיום; 85) עמק באיטליה; 86) ראש עיריית באר־שבע (ש"ח); 88) אביון; 89) חיה ממישפחת הצבאים; 91) מזל; 93) כלי הקשה; 95) מצטיין נבחרת ישראל נגד מנשנגלדבך (ש"פ); 98) מילת המעטה; 100) מסכן; 102) מין; 103) פה; 104) סרט של וולט דיסני; 105) שר הממשלת האחוד הלאומי (ש"מ);

מאונך:

1) הציל, חילץ; 2) מילת הסכמה; 3) שחקן קולנוע — "האזרח קיין"; 4) שליח; 6) מכללה אמריקאית יהודה; 7) מקים ביה"ס "מיקוה ישראל" (ש"מ); 8) תשלום חובה; 9) חנית; 12) נחיצות רבה; 15) חורר; 16) ערבה שענפיה נכפפים כלפי מטה; 17) רב אשכנזי ראשי ראשון בא"י (ש"מ); 19) פיתוי; 20) נד ממקומו; 21) חקר הלשון; 23) שוכן; 24) מכשיר ענייים; 26) הנראה כמו —; 27) בת־קול; 29) שיבולים שנותרו בשדה והעניים אוספים אותן; 30) מזכיר, רשם; 33) בנו של פריאמוס מלך טרויה, הורג אכילס; 34) מקום נרחב מוקף גדר מחוץ לעיר; 36) ישוב בשומרון; 37) זמרת השנה; 40) טבעת באף בהמה; 41) פת; 44) מילת בקשה; 46) די; 47) יושב בארץ נכריה; 49) סופר גרמני — "נרקיס וגולדמונד"; 50) כרת; 53) מחשוף; 54) לולב התמר; 55) ניצול המבול; 56) אבי הבעל; 58) מידת לח קטנה; 59) אחד מארבעה אבות נזיקין; 60) מספורי להקת כוורת; 62) נטל; 63) נמצא; 66) מקום מפגש, ספריה (3,3); 68) תכשיט לצוואר; 71) קומפוזיטור גרמני — "הזמנה למחול"; 73) מרגמה; 76) בצוותא; 77) פחם בוער באש; 79) בתם של טוס וחמור; 80) צר; אויב; 82) רשע; 84) תמר פרא; 85) גורל; 87) שבט בישראל; 90) פאר, גנדרנות; 92) מלאך; 94) עוף פרא; 96) מטבע באי הבריטי; 97) מורה; 99) בית; 101) דורון; 102) לא מוכר; 103) מילת מישאלה;

(המשך מעמוד 21)

היהודי מפעיל את הקונגרס, הבית הלבן והתיקשורת ה־אמריקאיים.

לא ניכנס כאן לסיבות הגורמות לשיעבודם הטוטאלי של יהודי אר־צות־הברית לממשלת־ישראל — כל ממשלה שתהיה, כל מדיניות שתהיה. יש כאן תערובת של פחדים ורגשות־אשמה, פחד מפני האנטי־שמיות, ריגשי־אשמה על ה־מחדל הנורא בימי השואה, ריגשי־אשמה על כך שאינם עולים לארץ. רוב היהודים מאמינים שהם עושים לנו טובה אדירה, בשעה שהם תומ־כים בכוחות הדוחפים את ישראל אל אובדנה.

באופן מעשי זה נראה כך: שום עסקן יהודי בשום איר־גון יהודי בארצות־הברית אינו יכול להישאר בתפקידו אף שבוע אחד, אם הכריזה עליו הסוכנות היישראלית כעל פרסונה־נון־גראטה.

די ברמז הקטן ביותר, כדי ש־האיש ייפול לתהומות הנשייה. חסל סדר כיבודים, חסל קאריירה נוחה, חסל הזמנות לבית־הלבן ול־קונגרס, חסל הזמנות לפגישות עם ראש־ממשלת ישראל, חסל תצלו־מים בחברת גיבורי־צה"ל.

כל עסקן יהודי, בכל דרג, ימלא באופן עיוור כל הר־ראה שתבוא מירושלים. ו־כל פוליטיקאי אמריקאי ימ־לא באופן עיוור כל הוראה שתבוא מן המימסד היהודי האמריקאי. זהו כיבוש ב־תוך כיבוש.

בהשוואה לשגריר הישראלי ב־וושינגטון, המושל הצבאי בחאן־יוניס הוא חסר־אונים.

■ ■ ■

ה בה נגיד זאת בצורה גסה וחד־משמעית:

מהבחינה הישראלית, אר־צות־הברית היא באסקופה נדרסת.

כך זה היה, גם כאשר שלטו בארצות־הברית נשיאים חזקים, כמו ג'ון קנדי וריצ'ארד ניכסון. מאז פראנקלין רוזוולט, שנפטר לפני 44 שנים, היה רק נשיא אמ־ריקאי אחד שהעז אי־פעם להפעיל לחץ על ישראל. זה היה דווייט אייזנהאור, גיבור לאומי בעל פופו־לריות כה עצומה, עד שיכול היה לצפצף על ההשפעה היהודית. הוא הוציא את ישראל ב־1957 מחצי־האי סיני ושם קץ ל"מלכות־ישראל השלישית" — כמה שעות אחרי שדויד בן־גוריון הכריז עליה.

אבל איפה אייזנהאור ו־איפה ברש!

כיום בוושינגטון שוכנת חבורה של פוליטיקאים, שבהשוואה אלי־הם נראים גם הגמדים של אתמול כענקים.

יש בשפה האנגלית מושג שאין לו תרגום, ושמוצאו אינו ברור: NINCOMPOOP — מין תע־רובת של שלומיאל ושמגגה, טמבל וסמרטוט.

קשה להשלים עם העוב־דה שעסקנים מסוג ג'ֶ עזמ־דים עתה ליד הגה השילטון של המעצמה האדירה ביו־תר בעולם. אולם זוהי המצי־אות.

הנשיא בורח מכל הכרעה בכל נושא, אינו מסוגל לקבל שום הח־לטה, אינו יכול לנסח מישפט נחרץ אחד. רק אדם אופטימי מאוד יכול לקוות שאדם כזה יקבל החלטה שתביא אותו להתנגשות חזיתית עם הסנאט, בית־הנבחרים והתיק־שורת של ארצו.

שר־החוץ שלו יושב לו בכורסתו המרופדת ליד מכשיר־הטלפון, ו־מקדיש 10 דקות ביום לניהול ענייני המיזרח התיכון במכשיר זה. הוא משדל את יצחק שמיר לשנות פסיק בנקודה השלישית של ארבע הנקודות המגוחכות, ואת מובארכ להסכים להזזת נקודה בנקודה ה־שישית של "10 הנקודות". בכך יביא גאולה לעולם.

האם זהו הלחץ האמריקאי הכ־ביר, שיביא לסיום הסיכסוך בן 100 השנים, שיכריח את ישראל ואש"ף לכונן את השלום המיוחל?

סארכה בתוך סארכה ב־תוך טראגדיה.

■ ■ ■

ח שוב להגיד את הדברים בפה מלא, כדי לעורר את כוחות־השלום בישראל מחלומם המתוק.

נעים לחשוב שמישהו מבחוץ יבוא ויפתור את הבעייה. כי אז די ללכת פעם בשנה להפגנה, לחתום פעם בשלושה חודשים על עצומה, והשאר יבוא על מקומו בשלום. את השאר תעשה אמריקה האדירה, מין גולם של מהר"ל חדש.

זה לא יקרה.

לשווא זועקים ומתפללים רא־שי־המערך, כמו נביאי־הבעל ב־מרומי־הכרמל. לשווא עורכים חכ־מי השמאל ניתוחים נכונים, המו־כיחים כי ארצות־הברית חייבת להתערב ולכופף את הידיים.

הלחץ האמריקאי המיוחל לא יבוא. זוהי מישענת קנה רצוץ.

כאשר הישווה המצביא האשורי את מצריים לקנה כזה, לא התכוון רק לומר שהתמיכה המצרית היא מישענת שבירה. הוא הוסיף ואמר: "אשר ייסמך איש עליו ובא בכפו ונקבה."

"אין זו רק מישענת שבי־רה, אלא גם מישענת מסו־כנת.

התיקווה ללחץ האמריקאי מסו־כנת, מפני שהיא מרפה את ידי הכוחות אשר חובתם היא להילחם לשינוי המצב הפוליטי בישראל עצמה.

רק כאשר יבינו כוחות־השלום בישראל ששום ישועה לא תצמח מבחוץ, ששום גולם לא יביא את השלום על מגש של כסף, תגבר בהם ההכרה שעליהם לאזור עוז ולהביא בעצמם להכרעה פנימית למען השלום.

רק עם־ישראל יכול להציל את עצמו. שום כוח זר לא יעשה זאת במקומו. לא אל, לא מלך, לא גיבור. לא נשיא זר בבית הלבן ולא שר־חוץ זר ליד מכשיר־הטלפון.

אם כוחות־השלום בישראל אכן מאמינים כי הממשלה הישראלית הנוכחית מביאה את המדינה אלי חורבן, שהיא תביא עלינו סכנות ביטחוניות ומוסריות נוראות — כי אז עליהם לקום ולעשות את אשר צריך לעשות כדי לשנות את הממ־שלה. כמו הפולנים. כמו ההונגרים.

כל השאר אינו אלא חלו־מות באמריקה, בריחה מן המערכה, עריקה מן הקרב הגורלי.

מאל"ר

מרכז ארצי ליעוץ רפואי בע"מ

תל־אביב, רח' אלנבי 14 ● טל: 03־5101142 (רב־קווי) ● פקס: 03־5101153

רופאים מומחים של המרכז מציעים טיפול יחודי וחדשני במחלות:

★ כלי־דם פריפריים (לאריש, רנו, בירגר) בשיטה האירופאית – I. V. OXYVENIERUNGSTHERAPIE — SAUERSTOFFINSUFFLATION ★ ורידים מורחבים בגפיים התחתונות ★ טחורים, פיסטולות ופיסורות רקטי ★ בלוטת־הערמונית (הגדלת פרוסטטה) ★ גב, פרקים, מיגרנות ★ בעיות מין ועור.

בדיקות שד עם מכשיר ללא הקרנה!

במאל"ר מטפלים בהצלחה במקרים קשים ללא צורך בניתוחים

במאל"ר ניתן לקבל חוות־דעת נוספת (SECOND OPINION) לגבי טיב הטיפול שנעשה בכל בית־חולים ולצורך הגשת תביעות משפטיות.

ההסתדרות בזבל



מי שמכיר אותי, בטוח, למרות הכותרת החד־משמעית המתנוססת בראש העמוד, שאינני מתכוונת לשתף אתכם בהשקפותי הפוליטיות, ובהזדמנות זו, שעוד מעט מתקיימות הבחירות בהסתדרות, לנצל את המקום שניתן לי בעיתון ולנתח את מצבה הקשה של ההסתדרות, לאור מה שעובר עליה ועלינו.

(אגב, זה המישפט הכי ארוך שיצא לי בחיים).

אני, כמובן, לא אעשה את כל זה. גם מפני שיש כאלה שכבר עשו זאת לפני וממשיכים לעשות זאת גם היום, וגם מפני שאני בטוחה שדעתי על ההסתדרות לא מעניינת את הסבתא שלכם.

נכון צודקת?

ההסבר לכותרת הוא הרבה יותר פשוט: שלשום יצאנו מהבית כדי לבקר חברים, עברנו כמו כל תל־אביבי בדרכו מהבית לאיזה מקום — על־ידי פחי־הזבל. והנה, מתוך הפח, בולטת לה תמונה, כשלושה־רבעים מגודל התמונה המודפסת בעמוד זה, כמו שהיא, במיסגרת עץ מלוכלכת, עם שיירי הסיוד האחרון עליה, אבל שלמה לגמרי. לקחנו את התמונה מתוך הזבל — מה איכפת לי אם ראו אותנו — ולאור פנס הרחוב התחלנו לחקור אותה. מה אגיד לכם? פוטוגרפיע של הצלם פייגין — כך כתוב בפרוש מתחת לצילום שצולם, איפה אם לא, בוועידת ההסתדרות הכללית של פועלי ארץ ישראל, שנת תרפ"א, או בשפה יותר פשוטה 1921. בצילום: צירים ואורחים בוועידת היסוד, מיקומם ושם מיפלגתם. הכל מפורט מתחת לצילום.

אז הלכנו לחברים וחזרנו הביתה וניקינו את התמונה יפה־יפה, ואחר כך עשינו קפה והתישבנו לחקור. החקירה היתה בעצם שבעלי אומר: „הוי, הנה יצחק שוויגר, שכתב את שימלת השבת של חנה'לה," ואני אומרת: „ברצינות? איזה יופי!"

אבל חקרנו ומצאנו את האבות של שני רמטכ"לים, שני שרי־ביטחון וראש־ממשלה אחד (אבא של משה דיין ואבא של יצחק רבין); יו"ר הכנסת הראשונה (יוסף שפרינצק); שני שרי־אוצר (לוי אשכול ויגאל הורביץ); שר־חקלאות אחד (אהרון ציזלינג); ולפחות נשיא אחד (יצחק בן־צבי), כשכולם מתייצבים מול המצלמה של צ. פייגין, להנציח את עצמם, את הרגע ההיסטורי ואת התיקוות שהצירוף הזה הפיח אז ביישוב הקטן שהם הנהיגו. אפילו ילדים שנדחקים למצלמה יש בצילום הזה, ממש כאילו שכבר אז היתה טלוויזיה.

יש משהו עצוב בעובדה שתמונה של מעמד היסטורי כזה, שמישהו טרח למסגר, מתגוללת היום בזבל. ממש ההסתדרות בזבל...

אבל הכי עצוב, אני חושבת, זה שיש היום יותר ויותר אנשים שזה בדיוק מה שמשמח אותם.

גאז, בורסה, מזג־האוויר ותיקונים

שלוש משאיות צבועות באדום, שעליהן השלט „יין הילולים", עברו בתל־אביב, לכבוד יציאתו לשוק של יין ההילולים החדש של כרמל מיזרחי.

כל נוסעי המיניבוס שבו נסעתי ברחוב בן־יהודה הסתכלו החוצה למראה המכוניות הגדולות והאדומות.

ואז שאל ילד אחד, שישב ליד האמא שלו: **„אמא, מה זה הילולים?"**

„זה משהו שקשור לשביתת מחלקי הגאז," ענתה לו אמא שלו.

לך תיבנה מדינה עם אמהות כאלה.

● ● ●

בדיוק ביום שהדאו־ג'ונס, או איך שקוראים לו, ירד ב־195 נקודות והבורסה בניו־יורק כמעט התמוטטה, קניתי לעצמי שימלה מאוד יפה והייתי מאוד מאושרת. חבר אחד שלי, שהוא מבין בכסף, שאל למה אני כל־כך מאושרת ביום שהבורסה העולמית במשבר. חייכתי אליו את החיוך הכי גדול שלי ואמרתי לו שאני מצפצפת על הבורסות של כל העולם, כי אין בהן אפילו אגורה אחת שלי.

ואז החבר שלי, שמבין בכסף, הסביר לי, בהרצאה ארוכה ומלאה מילים זרות ובלתי־מובנות, שאם הבורסה בניו־יורק נופלת, זה משפיע על הבורסות בכל העולם ואם הבורסה הישראלית נופלת זה, בתהליך ארוך ובלתי־מובן לי, ישפיע גם על מצבי הכלכלי, שיילך ויורע מיום ליום. מישהו מכם צריך, אולי, חבר שמבין בכסף? כי אני לא צריכה אותו יותר, את האידיוט הזה.

● ● ●

בשבשבת אמרו ביום החמישי האחרון שבסוף־השבוע ירדו גשמים. אז ביום שישי הלכתי ברחוב בשמש הלוהטת עם מיטריה ביד. גם ביום שבת לא עזבתי את הבית בלי מיטריה. ביום ראשון חשבתי מה לעשות, אבל הגעתי למסקנה שיום ראשון זה שייך לסוף־השבוע, אז לקחתי מיטריה. כן, מתוך עיקביות, גם ביום השני, השלישי והרביעי לקחתי מיטריה ואף טיפת גשם אחת לא ירדה על תל־אביב. ביום השישי נשברתי. יצאתי מהבית בסנדלים, בחולצה ללא שרוול ובחצאית. נו? ירד גשם כמובן.

אז תגידו אתם, למי יש יותר השפעה על מזג־האוויר, לשבשבת או לי ולמיטריה שלי?

● ● ●

מחברת אל־על הודיעו לי שהתחרות ההטעם שלך מעניין אותנו" נמשכת עד סוף החודש הזה.



מרים בנימיני

מזל החודש:

עקרב

על רעידות האדמה

בשנים האחרונות, מאז כניסתם של נפטון, אוראנוס וסטורן למזל גדי, מתעצמים החששות והדאגות. מצב כזה אינו מבשר טובות ולא יתכן שהוא יעבור מבלי להותיר עיקבות. העיקבות יכולים להתבטא בפיגעי טבע למיניהם.

רעידת־אדמה קשורה תמיד לכוכבים גדולים וכבדים הממוקמים באותה עת במזלות האדמה. מזל גדי הוא מזל אדמה המסמל אבנים, סלעים, הרים, מחסור, קשיי־גורל, מכות־גורל, ואולי אף תשלום על חוסר מוסר. כל זה מתקשר לאסונות העלולים להתרגש על העולם.

בשנים האחרונות הצטמצמו הכוכבים הגדולים בקשת צרה של השמים. רעידת־האדמה שהיתה עכשיו בסן־פרנסיסקו אינה הראשונה וגם לא האחרונה בתקופה שבה ממוקמים הכוכבים בצימצום כזה. אם משווים את האסונות הגדולים שאירעו במאה הזאת, אפשר להבחין שרעידות־האדמה הולכות ומתקרבות זו לזו. רעידות האדמה הגדולות, שבהן ניספו אלפי אנשים, התרחשו ב־1906, ב־1920, ב־1960, ב־1970, ב־1976 (שבה היו שתי רעידות – בפברואר וביולי). הקורבנות ברעידת־האדמה ביולי הגיעו לחצי מיליון נפש), ב־1977, ב־1978, ב־1980 באוקטובר ובנובמבר, ב־1982, ב־1983, ב־1985 וב־1988.

מי שישים לב יבחין שלקראת סוף המאה ה־20 רעידות־האדמה קורות לעיתים יותר תכופות. כל זה קרה מאז שכוכבים גדולים הצטמצמו והתמקמו בקטע קטן ועוד לפני כניסתם למזל גדי.

בתחילת המאה ניצבו הכוכבים נפטון ואוראנוס זה מול זה. אוראנוס, האחראי על אירועים פתאומיים, היה בגדי, ממש כמו עכשיו, ונפטון היה במזל סרטן, בדיוק ממול, מצבם היה דומה למצב הנוכחי, אם כי כיום הם באותו מזל, אבל באסטרולוגיה שמים לב לציר המשותף.

למזלות סרטן וגדי יש אותו ציר וההשפעה של הצמידות יכולה להיות דומה. רעידות־אדמה אירעו בעיקר כש־הכוכבים הגדולים היו בבתולה, ובגדי או בשור, שהם מזלות האדמה. פעמים רבות בציר דגים־בתולה האסונות קרים בפברואר (מזל דגים) או בספטמבר (מזל בתולה). אגב, מבין המזלות בני מזל בתולה הם החרדים ביותר מפני רעידות־אדמה. זה יכול ללוותם בלילה בסיוטים ובחלומות־בלהה.

עד צאתם של נפטון ואוראנוס ממזל גדי הסכנות הן רבות. התאריך הרגיש יותר הוא הזמן שבו נפטון ואוראנוס יהיו בצמידות. המשמעות של הצמידות היא אובדן שליטה, ואז יכולה להתרחש רעידת־אדמה. במרס 1992 יהיו שני כוכבים אלה בצמידות מדוייקת ואז הסכנה תהיה גדולה במיוחד, לא רק בעולם, אלא גם בארץ.

לפני כן עלולים להתרחש אסונות מהסוג הזה, שכן לא דרושה דווקא

מה הקשר בין כוכבים צמודים לרעידות־אדמה, ומתי זה יקרה?

צמידות מדויקת ויש גורמים נוספים המשפיעים וגורמים לאסונות־טבע מסוג זה.

בסיפרו של חיים שבילי ז"ל, הנקרא חשבונות הגאולה, הוא מרבה לדבר על רעידות־אדמה ומתייחס לשנה הנוכחית, שנת תש"ן. הוא כותב: „...מצאתי רמז גדול וברור מן התורה, האפשרות שהתחיה תהיה משנת תש"ן והלאה, וזהו בספר ויקרא פרשת בהר סיני פרק כ"ה פסוקים 10־12 האומרים: ,וקדשתם את שנת החמישים שנה וקראתם דרור בארץ לכל יושביה יובל היא ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו,' ובפסוק שאחריו: ,בשנת היובל הזאת תשובו איש אל משפחתו.'

שנת תש"ן (1990) היא היובל לפי הלוח שלנו. הוא גם מזכיר בסיפרו שהרעיתים המקודש, המשמש בית־עלמין זה אלף שנים והפונה אל הר־הבית, גם הוא יצטרך להשתנות. הוא מביא את דברי זכריה הנביא, המתאימים לדברי יחזקאל בענין זה: „הנה יום בא לה' וחולק שללך בקרבך!... ויצא ה' ונלחם בגויים ההם ביום הלחמו ביום קרב. ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים אשר על פני ירושלים בקדם ונבקע הר הזיתים מחציו מזרחה וימה גיא גדולה מאד, ומש חצי ההר צפונה וחציו נגבה ונסתם הרי, ובא ה' אלהי כל הקדושים עמך והיה ביום ההוא יסוב כל הארץ כערבה" (זכריה י"ד).

הוא מסביר כי רעידת־אדמה תגרום להתהוות סדק גדול בקרקע אבן השתייה, שעליו בנוי המיסגד הערבי כיום, ומתוך התהום יפרוץ מעיין מים שיזרום לנחל קדרון ולמעיין השילוח וירד לים המלח, ועל שפתו יצמחו עצים נפלאים שיוציאו פירות מדי חודש בחודשו ועלי העצים ישמשו כמקור רפואה למחלות שונות.

מעיין זה יספק מים טובים ומתוקים לשתיה לתושבי ירושלים העתיקה ויש־מש גם להשקייה של מידבר יהודה ומורדות ההרים מעמק קדרון לערבת יס־המלח. הוא יחולל תמורות נפלאות בארץ ישראל, עד כדי כך שירפא את מי ים־המלח וימתיקם ודגים רבים יתחילו לשרוץ בו.

מצב־הרוח קשה, כאילו לא היה מספיק כבד במשך כל השנה, ועכשיו כבר אינכם יודעים כיצד לה־קל על עצמכם. בני־הזוג מפתיעים אתכם בחצעות שאינן לרוחכם. ה־27 וה־28 בחודש יהיו די מפתיעים. לא בטוח שתוכלו להתנגד להצעה, אבל בסופו של דבר זה יביא להתייחסות שונה ולתחייתו של קשר אחר, בריא יותר. ענייני כספים חייבים לעורר אתכם בין ה־29 ל־31.



ה־25 וה־26 ישפרו מעט את מצב־הרוח. מישהו שהגיע מרחוק יבוא או ייצור קשר. זה יחזיר את הביטחון העצמי שהיה ירוד באחרונה. הבריאות שוב תציק בין שישי לראשון. אולם ה־פעם זה יעבור בסהירות ותחזרו לעצמכם. אל תבטלו עבודה, לימודים או כל דבר חשוב. ה־29 עד ה־31 חשובים לחיים הרומנטיים שלכם. פגישות שיתקיימו עלולות לאכזב. כדאי לכם להחליף סביבה, להיפגש עם אנשים חדשים ואף עם ידידים מן העבר.

* * *

ה־25 וה־26 מביאים אתכם להחלטה פתאומית לבצע שינויים או שיפוצים בבית. לא בטוח שזה בדיוק הדבר שאתם זקוקים לו כעת. חשבו היטב את הרזרבות הכספיות שלכם. ספק אם כדאי להתחייב עכשיו לטווח ארוך. יש לכם די והותר התחייבויות כספיות. ובכל זאת, כסף יגיע השבוע – מהגרלה או ממקור אחר, אבל זה לא יהיה סכום גדול. בעבודה כדאי לנהוג בזהירות.

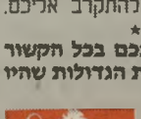


מתחיל להיות קצת יותר טוב. עכשיו כדאי שתקחו פסק זמן מכל הצרות והבעיות ותרשו לעצמכם ליהנות מהחיים. חלק מכם סובל סובול מניתוק שלא מרצון. תיסצא לכך חרופה. עכשיו הזמן להתחיל בקשר חדש. אפילו אם זה לא הקשר שאותו חיפשתם. שווה לנסות. השמרנות וההרגל פועלים נגדכם עכשיו. אתם מאוד מוצאים חן בעיני הסין השני, שימו לב לבני עקרב ולבני תאומים. הם יוכו להתקרב אליכם.



* * *

ה־25 וה־26 יעודדו אתכם בכל הקשור בכספים. אחרי ההוצאות הגדולות שהיו לכם תוכלו לאזן קצת את חשבון הבנק, ואולי אף לרכוש לכם דבר־מה חדש. מגיע לכם, אחרי שניסיתם להיכנס למישטר־צנע. ה־27 קצת מסוכן לנסיעות. אם אינכם מרוכרחים, דחו את הנסיעה או בידקו היטב את המכונית. ברומנטיקה שימו לב לאפשרויות הנפתחות לפניכם. לפתע אתם רוצים להתמסד.



* * *

השבוע חרבו בוסיטים, בפגישות עם חברים ובכלל תחכונו לשינויים שיגונו קצת את השיגרה. נסיעה שאתם מצפים לה תהיה מאוד מהנה, אל תתנו לאחרים את כל מה שיש ברשותכם. אנשים מוצלים את טוב ליבכם והגיע הזמן שגם לכם יתנו דברמה מבלי שתדרשו חיבים. בבית, זהי תקופה מתאימה לתכנן ריהוט חדש ולארגן את הדירה בצורה מושכת יותר. צבעי פסטל מתאימים. בעבודה כדאי לקבוע שיחה ב־29 בחודש.

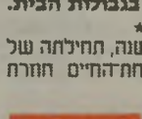


הפסד כספי פתאומי או הוצאות בלתי־צפויות גדולות עלולים להכניס אתכם לחרדה, אולם תוכלו להרגע, שכן בין ה־29 ל־31 יתברר שיש דרך לצאת מהבעייה ואף לשפר את המצב. דרושים רק סבלנות, בטחון ופעולות מחושבות היטב. הפזיזות כאן עלולה להרוס. ב־26 וב־27 תצטרכו להשגיח על הבריאות ולדאוג לא להסתבך. יש גם אפשרות להיפגע מחושר־זחירות בגבולות הבית.



* * *

יום ההולדת פסמל, בסדי שנה, תחילתה של תקופה נוחה יותר. שיפתחו־החיים חוזרת ועימה הסרץ להתחיל בדברים חדשים. רבים מחפשים עכשיו עבודה שונה או תפקיד אחר. מי שתאריך הולדתו ערין רחוק יוכל להסתין ער לזמן המתאים, ואיש לא יאשים אותו אם בינתים הוא עייף ולא מתחשק לו להיכנס לפעילות סיר תרת. בשפח הרומנטי מצפה פגישה מפתיעה ומרגשת בין ראשון לשלישי, אך עליכם להבהיר את עצמכם.



* * *

תקופה לא־קלה עוברת עליכם. אתם נאלצים להמצא במרפאות, בבתי־חולים או במקומות שבהם נמצאים קרובים או ידידים חולים. אתם עצמכם עלולים לא להרגיש טוב בין ה־29 ל־31 בחודש. תצטרכו להקפיד על שינה. התעייפתם באחרונה, לא ישתכם מספיק וזה משפיע על התרגשה ובעיקר על הבריאות. מי שחי איתכם צריך להתחשב בכם ולהבין שאינכם יכולים לתפקד כרגיל.



ה־25 וה־26 יהיו ימים מלאי ציפיה. הפחיתו מהציפיות, כך תמנעו אכזבה. בכל זאת, יהיה סמה ליהנות באותם ימים. ה־27 וה־28 בחודש יהיו חשובים לעתיד הקריירה שלכם, ולשיפור ניכר במצבכם הכספי. חשוב שתהיו עירניים ולא תחמיצו שום הזדמנות. בתחום הרומנטי אתם סובלים מניתוקים, גם אם נעשו לפי בחירתכם. פגישה סודית תהיה השבוע, בעזרת ידידים שישתדלו להקל עליכם את התקופה הזו.



* * *

ה־25 וה־26 יהיו מאוד מעייפים. לא מן החכמה להחסיר מעצמכם שעות שינה, זה יתנקם בכם. אינכם מצליחים להתרכז בעבודה או להספיק את כל מה שתיכננתם. עכשיו מאוד חשוב שתוכיחו את עצמכם כיעילים, שכן חשבים לקדם אתכם ולתת לכם תפקיד חדש. נסו להיות עירנים, כל מה שקורה דורש את התערבותכם. אתם ממהרים לוותר כשיש מישהו אחר שמעוניין.



* * *

מצב־רוח קצת יותר טוב ב־25 וב־26 בחודש. מתעניינים בכם גם ידידים וגם בני המין השני. פרשיה רומנטית חדשה עומדת להתחיל. זה יקרה דרך מקום־העבודה, ולמעשה משהו כבר התחיל, אלא שפרשה שהתחלה לפני שלושה שבועות, עלולה להסתיים לפתע. שישי ושבת לא יהיו נוחים. אתם עלולים לא להרגיש טוב ולסבול מאיצדק שונה לכם. מישהו הקשור לארץ רחוקה יניע וישפוך אור על פרשה שהתעיבה עליכם.



הצטרפו למהפכה

★ **לקוח נכבד, הקפד לערוך את קניותך רק בבתי עסק הנותנים את שוברי האירוח חינם בבתי מלון ותזכה בנוסף לקניה טובה גם באירוח חינם כיד המלך.**

★ **אם אתה בעל עסק המעונין לקדם את מכירותיו רכוש עוד היום עבור לקוחותיך את שוברי האירוח שלנו.**

בעלי עסקים הצטרפו גם אתם לרשימת בעלי החנויות המעניקים WEEKEND (סוף שבוע) חינם ומצליחים לקדם את מכירותיהם

דרושים מקדמי מכירות לשוברי־אירוח בבתי־מלון פרנסה מובטחת
פרטים בטל. 03-454203,
03-5468787,03-455924

זו מהפכה בתחום השיווק!!!

WEEKEND
סוף שבוע
חינם

סניפנו בירושלים 02-221434

שמות הלקוחות:

פסט־אור אביזרי רכב, יד חרוצים 13, תל־אביב
אלי פרטס שיווק והפצה, המסגר 23, תל־אביב
שחקים סוכנות ביטוח, הנציב 32, תל־אביב
חנות רהיטים, הרצל 64, תל־אביב
מכולת שירן, דהומיי 14, ירושלים
מסגריית תומר אבישי, מושב אורה, ירושלים
אלומיניום, כורזין 5, גבעתיים
ב.ג. חשמל, החרושת 26, אור־יהודה
אליפז הפקות, ניסנבוים 7, נתניה
אולמי נתניה, שמואל הנציב 5, נתניה
אוריון רהיטים, איזור התעשייה הישן, נתניה
סמדר ביטוחים, שמואל הנציב 2, נתניה
אביבי בע"מ, שער העמקים 2, נתניה
שחר ייצוג, שער הגיא 8, נתניה
צבי דורון, החלוצים 8, נתניה
מריאז', מספרה וסלון לכלות, הרברט סמואל, חדרה
בית הסטריאו לרכב, הנשיא 36, חדרה
עיצוב המאה עליזה, הרברט סמואל 47, חדרה
תכשיטי רוזנפלד, הנשיא 48, חדרה
רהיטי פאר, הנשיא 1, חדרה
דקור השומרון, תרנ"א פינת הנשיא, חדרה
רהיטי סימון, תרנ"א 33, חדרה
רהיטי הנשיא, הנשיא 30, חדרה
קליאוט תחנת־דלק, פרדס־חנה
רהיטי מיני קניון, מרכז המושבה, פרדס־חנה

פרסים שווק והשקעות בע"מ, טל. 03-452194, 03-454203; פקס. 03-5468787

ליל שבע הגוויות. היא שמעה קולות הקוראים לעזרה, ועלתה לדירת

היא מתה בתולה

"היא היתה בתולה. כולם צריכים לדעת את זה. מיד אחרי שאני אקבל אישור בכתב מהפתולוג, הד"ר לוי, אני מת־כוון לצלם את המיכתב הזה, שמאשר שס־ברייה היתה בתולה עד למותה, ולהפיץ אותו בכל יפו." — כך אומר אביה של סברייה, מיסלח טורק, יום לאחר שבתו, בת ה־21, הוב־אה לקבורה.

מיסלח מסתובב ביפו עם אקדח צמוד, מוכן לפעולה. "הרוצח מוכר לנו," אומר מיסלח, גופו הממוצעות. "הוא היה אכזרי, אף אחד לא התעסק איתו פה."

גדולה וחזקה

דירה גדולה ביפו יושבת מישפחת טו־רק, מישפחתה של סברייה, ומנסה להת־מודד עם הרצח. מנסה להבין איך נקלעה לדי־רתה של כרמלה יחיא.

לים. ואז נדע בדיוק אם היא הורדמה או סו־ממה."

האחות נהידה: "אולי הוא שם לה חומר הרדמה בקולה. מיסכנה."

הקולות מתערבבים. יותר מלהפליג בשב־חים על מעלותיה של סברייה חשוב להם לנקות את המישפחה ואת סברייה מהבושה שהיתה זונה. האב: "איך אפשר לנקות את הבת שלי, איך? תתארי לך שהיום פגשתי איזה איש זקן שאני מכיר שנים והוא אמר לי: טה. היא תפסה נבוט ביד ורצה את כל המד־רגות. היא רצתה לגמור על הנהג שפגע בילי־דה בת שבע. רק שוטר שהגיע הצליח לעצור אותה מלכסח את הנהג. כואת היתה." טוב־לב פה הוא עניין יחסי. המטרה הסופית היא הח־שובה. ועוול, לדעת המישפחה, יש לפתור בצורה אבסולוטית.

לחדר מצטרפת חברתה הטובה של סב־רייה, מרים. גדולת־מימדים, ענקית. לגודל מימדיה יש חשיבות כדי להמחיש עד כמה



אלי דסה, העולם הזה

מישפחת טורק*: "אנחנו ננקה את שם המישפחה"

"כבר הפעלתי את אנשי־המודיעין שלי. אני בטוח שהוא לא חזר לאיזור מגוריו.

מכל הפרסים שיש לנו עליו ועל מישפחתו עד עכשיו, ברור לי ולרשת־המודיעין הפר־טית שלי, שאם הוא יגיע לבית שלו, המיש־פחה שלו תהרוג אותו מיד.

הם ניתקו איתו קשר כבר לפני הרבה זמן. הוא הביא להם רק בושות."

במקום מגוריו אין איש מעוניין להיזכר בחשוד. כולם מתחמקים. מנדבים פרט זה או אחר ונעלמים. מן התמונה המצטיירת ניתן להבין כי החשוד עסק בסחר בסמים ובסר־טורות. על כך עוד מוכנים לסלוח לו בכפרו, אבל לא על העובדה ששיתף פעולה באופן קבוע עם כוחות־הביטחון הישראליים. לפשע הזה אין מחילה.

"יותר טוב למישטרת־ישראל להביא אותו אלינו. הוא לא יעבור את הלילה. אם האנשים פה לא יהרגו אותו, החמאס בטוח יגמור עליו." אומר אחד הגברים שעימם שוחחתי.

שלא לציטוט מוכנים לספר שכנים שונים כי החשוד היה ירוע כמי "שלא שם חשבון", כאיש אלים באופן יוצא־דופן, למרות מידות

טורקאן, האחות הצעירה: "סברייה היתה נוהגת לשבת כל לילה במיזנון אצל 'ענקל'ה', ברחוב יהודה הימית 4, באותו בית שבו גרה כרמלה יחיא. היא אהבה לגמור את הלילה בטוסט וקולה. כנראה שכשהיא ישבה שם הגיעה אורלי חכים, חברה שלה. עד לפני כמה חודשים היו סברייה ואורלי חברות מאוד טו־בות. הן רבו והפסיקו לדבר זו עם זו. סברייה נסעה לתורכיה לבקר את האח שלנו שגר שם, כשחזרה היא נפגשה עם אורלי והקשר חודש.

בליל הרצח ישבה סברייה אצל 'ענקל'ה'. בסביבות 12.30 אחרי חצות פגשה את אורלי עם החשוד ברצח. פה כולנו יודעים מי הוא. כמה זמן אחרי שאורלי עלתה איתו למעלה נשמעו צרחות. 'הצילו' ו'ענקל'ה ביקש מס־ברייה לעלות ולראות מה. העניינים, וככה היא מתה, המיסכנה. כנראה שהוא חיכה לה מאחורי הדלת, התנפל עליה מאחור וסימם אותה."

האב מיסלח: "אפילו אני לא מאמין שהוא יכול היה סתם ככה לשים לה צמר־גפן עם חומר־הרדמה, הוא לא יכול היה להרדים את סברייה, שהיתה חזקה יותר משני גברים חד־קים ביחד, אני חושב שהוריק לה חומר־הר־דמה. אני מחכה לתשובה מהמעבדה בירוש־

'לא נורא. ניקו כמה זכל.' איך אפשר? איך אני יכול לנקות את הבת שלי מזנות וסמים. גם אורלי לא היתה זונה, חארם על הבחורה. פעם היא גנבה מכונית, זה כן. אבל אורלי לא היתה זונה ולא סברייה." כל הנוכחים מסכימים וכ־אילו במקהלה חוזרים אחריו: "חארם, חארם, לא היתה זונה אורלי."

בבית טורק יושבת המישפחה באיפוק רב. מקבלים אותנו בהרבה כבוד. למרות הכעס הרב ותחושת־העוול שנעשה להם, בשל ה־פירסום באחד העיתונים היומיים, כי סברייה היתה זונה ומעורבת בסמים, הם מוכנים לש־תף פעולה. מוכנים להיעזר בכל אחד שיוכל להוציא את האמת שלהם לאור ולהוכיח כי סברייה, למרות שהעדיפה מישחקי בנים כבר מצעירותה, למרות שלא הלכה בתלם המיש־פחתי והחליטה שלא להתחתן, למרות כל אלה, היא היתה נקייה, כהגדרת המישפחה.

האחות נהידה: "היה לה לב לבן. לא לב שחור. תמיד היתה מוכנה לעזור לכל אחד." האח, ניאזה, מצטרף לאחותו ומספר כמה סי־פורים שימחישו את טוב־הלב של סברייה: "לא מזמן שמעה סברייה תאונת־דרכים למ־

* *האחות נהדייה ובנה, האחות טורקאן, האח ניאזה ולפניו האח הצעיר, האב והאם.*

היתה סברייה חזקה. "כמו שאת רואה אותי, אני גדולה מאוד. סברייה ואני הכרנו במועדון בית צ'לנוב כשהיינו בנות 10. שתינו היינו גדולות וחזקות. התחלנו לריב מי תנצח במ־כות, וככה התחילה חברות בינינו שנמשכה עד היום. סברייה היתה מגינה עלי מבחורות אחרות. פעם, במישחק־טניס, אחת אורנה, רצ־תה להרביץ לי. סברייה מיד ניגשה אליה והסבירה לה מה העניינים פה. אורנה העריפה להתחבר איתה.

"אני זוכרת שבגיל 10 היינו שתינו בבית צ'לנוב, המועדון השכונתי. בחדר אחד הת־קיים חוג איגרוף לגברים. סברייה פתחה את הדלת וקיבלה מבט בעיניים. ממש נפקחו לה העיניים, והיא אמרה לי, זה מה שאני אעשה'."

בשמים ומדליות

היא היתה בחורה מיוחדת. מדליות רבות מקשטות את חדרה. חדר מוזר. מצד אחד כספות־איגרוף ופוסטרים של ראמ־בו. מצד שני אוסף של בשמים וקוסמטיקה נשית. טורקאן, אחותה, מביאה את הצמה שנגזרה מראשה המת של סברייה, לפני שנק־

ברה. „ביקשנו את הצמה, שישאר לנו משהו למזכרת. תמיד היא היתה עם שיער ארוך, תמיד הוא היה מבריק. היא חפפה אותו כל יום, להראות לכולם שהיא אשה."

כשמת מישהו מוות לא צפוי, מתגלים לא־חר מותו הסימנים כי ידע על מותו הקרב. גם במיקרה של סברייה מתברר פתאום כי סב־רייה ידעה כי פניה למוות. שתי האחיות מספ־רות כי ביום הרביעי פתחה האם לסברייה בקפה. „אמא ראתה בקפה שמשהו רע מאוד עומד להיות. היא שפכה את הקפה ועשתה עוד אחד. היא קיבלה שוב את אותה התמונה. היא אמרה לסברייה שהיא רואה אותה יושבת באיזה מקום ועולה למעלה לעזור למישהו בצרה, וכך מתה. אמא אפילו ראתה חוט־חש־מל כרוך על הצוואר. היא ממש התחננה לפני סברייה שתיזהר. סברייה ענתה ‚כולה מותה'. כולם מתים בסוף. לא התייחסה.

תעלומה: איך הורגים בחורה צעירה, השוקלת כמאה קילו, והיא גם אלופת־ישראל באיגרוף לנשים? סברייה טורק, נרצחת אחת מתוך שבעה בליל־הגופות, שהקפיץ את מישטרת תל־אביב. המישפחה עוד תוכיח שהיא לא היתה זונה

שרית רום

„ביום החמישי באנו, כל המישפחה, לדבר איתה שתיזהר. אנחנו מאמינים בקפה וחוש־בים שצריך להתייחס ברצינות לסימנים כאלה. היה לנו ויכוח איתה. אבל היא כמו תמיד העבירה את הנושא וסגרה עניין. לפני שנפרדנו היא נישקה כל אחד מאיתנו ואמרה: ‚יותר לא נפגש. שלום'."

דבר המוות נודע למישפחה בשבת בצה־ריים, כאשר שני שוטרים הגיעו למיסעדה של האב וקראו לו לזהות את הגופה. מיד אחרי שזוהתה סברייה כאחת הנרצחות, התארגנו ביפו עשרות בחורים, חברים של האח ניאזה, לנסות ולתפוס את הרוצח.

ניאזה: „איך שנודע לנו, התחלנו, כל ה־מישפחה והחברים, לצאת עם גרזינים וסכי־נים לחפש את הערבי הזה. יש לנו קשרים ביפו. אנחנו מכירים כל אחד. אנחנו גם נמצא אותו. ואני מבטיח, כשנמצא אותו, אני בעצמי עושה ממנו קציצות. מענה אותו כל יום קצת. הדם לא נהיה מים. דם נשאר דם. אחד מה־מישפחה שלנו יקח את הנקמה שלנו, או אני או אבא שלי. אפילו שנשב מאסר־עולם."

האב מושיט את מפתחות מכוניתו ומבקש: „אני נותן את המכונית שלי לכל מי שימצא אותו. אני יודע, אני אמצא אותו, ואני אתנקם. הלכה לי הילדה. איננה. אבל רק בנקמה ברו־צח ורק אחרי שכולם ידעו שמתה בתולה ולא היתה בסמים אני ארגע."



סברייה טורק: המישפחה גזרה את הצמה למזכרת



סברייה במכון־כושר. למטה: מורידה ידיים. הגברים פחדו ממנה



ידיד אמריקאי

„אין לשים את כל הביצים בסל אחד" – אמר רבין לאחר מלחמת ששת הימים, מאוכזב ממדיניות האמברגו הצרפתי של דה־גול והעבירן כולן לסל האחד האמריקאי. ומאז, הולכת ישראל „ומאבדת גובה" בעצמאותה המדינית.

חכמי המדינה יוכלו להצביע על שגיאות רבות וקשות בשיקול הדעת המדיני האמריקאי. למשל, סיום מלחמת העולם השניה בעוד רוסיה שולטת באירופה המזרחית. שיקול מוטעה בקובה, בצ'ילי, מלחמת ויטנאם. נטישת השאה, סלילת הדרך לחומייני, ערפול הראיה בפליפינים. אך למדינה גדולה יש את היכולת „לשגות בגדול ולשלם בגדול". ואילו אנו, הקטנים, מיטיבים היינו לעשות לו שקדנו על חכמת „הלקח מנסיונם של אחרים", כיון שחלק משיקול הדעת המוטעה כלל אותנו.

כבר ראינו את בז'ז'ינסקי, ויינברגר, שולץ ואחרים. היינו עדים לטעויותיהם, להתפכחויותיהם „ללימוד הנושא" על־ידם. לאמריקאי הנוסע חופשי במרחבי היבשת כנתון קיומי, ויתור על כמה ק"מ הם ענין קטנוני. לישראלי של־דידו נסיעה ממנהטן לקוינס הם חציית המדינה, ונסיעה מניו־יורק לשיקגו הם אורכה של המדינה, יש תפישה פוליטית גיאוגרפית אחרת.

במשך כל השנים השכלנו לתפקד „עד יעבור זעם", או עד יעבור השר. אך לאחרונה נקלענו למצב בלתי אפשרי שבו אנשי מפלגה אחת לוחשים על אזנו של ה־ממשל מתי אפשר וכדאי ללחוץ על ישראל להתקפל עד לגודל של „ראש סיכה", לטובתה של ארה"ב ולטובתה של מפלגת העבודה.

לפנים, עצם נסיעה שכזו היתה נחשבת לבגידה, היום נסיעה שכזו היא ענין פרגמטי של מתי וכמה. כדי לשכלל את הריון ולהביאו לתוצאותיו המכסימליסטיות הייתי מציעה למפלגת העבודה לבוא בדברים עם אסאד שיתווך בינינו לבין האמריקאים בענין ערביי 242, תמורת מאמציו אפשר להבטיח לו את רמת הגולן, והוא בתמורה ישחרר את בני הערובה האמריקאים, כמו כן ישפיע על איראן לפרסם הודעה מתונה ולהפסיק את שריפת הבובות האמריקאיות בחוצות טהרן. מהלך זה יביא להפלת ממשלת האחדות, להפלת הליכוד השנוא, יביא לקבלת מענק אמריקאי נוסף, אשר בהעדר שותפים קואליציוניים אפשר יהיה סוף סוף להזרימו על־פי שיקול דעת חופשי לכיסוי נזקי כור, סו"ב, קופ"ח והוצאות מפלגת העבודה על תעמולת הבחירות להסתדרות.

אם יבואו בדברים עם קאדאפי, אין סוף לאפשרויות.

אגב, לראשונה מזה כעשרים שנה, תהיינה הביצים והמדינה פזורות בסלים רבים.

כיון ששני בתים לאומיים נהרסו בטכניקה זו של פנייה למעצמה זרה וגדולה ולבסוף התנגשות עימה, וכיון שחפצי חיים אנחנו, עדיין לא מאוחר לדידה של מפלגת העבודה והאחים לסגת מסגנון זה ולהעמיד את המדינה בראש מעייניה, לא להשתלח בידיד האמריקאי ולא לשסותו בחלק מאתנו. לנהוג בו כמו שנוהגים בידיד: בכבוד, בחיבה, אפילו בערצה, אך בריחוק כלשהו.

למעננו.

א. אכדיב ■

לך לעזה (סד') רבין!

רענן לוריא מדבר:



„לכל הרוחות... עכשיו שניהם טוענים שיש להם כאב ראש!"

דצמבר 87, תאונת דרכים בה נהרגו ארבעה ערבים ברצועה מציתה את לפיד האינתיפאדה. מהומות, הפגנות המוניות, רחובות בוערים, ידויי אבנים, בקבוקי תבערה, התקפות על חיילים. הדרג הצבאי מבולבל, הדרג המדיני בהלם. איש לא הזהיר, איש לא אמר כי התפרצות כזו תבוא. גם כאשר באה איש לא הבין, איש לא ידע לאן הגיעה.

התגובה הראשונית לארועים היתה קריטית באשר לכושר ההרתעה של צה"ל ובאשר להמשך הארועים והיקפם, אך היא בוששה לבוא בכמות ובעוצמה הנכונים. היו אלה ימי חג החנוכה — רבין שהה בארה"ב. שמיר נשא נאום על גבורת החשמונאים והארועים הלכו והתפשטו אל כל חלקי יהודה, שומרון וחבל עזה והציתו אל לבותיהם של המונים הפלסטינים. ילדים, נשים ופחות גברים יצאו לרחובות לשאת בעול המאבק של העם הפלסטיני בדרך לנצחון.

רבין, שתמונות הטלוויזיה בארה"ב לימדו אותו על המצב יותר ממה שחשב שהוא יודע חזר ארצה, לא לפני שסיים את שליחותו ובנאום תקיף הודיע „נשבור להם את העצמות". אבל אז כבר היה זה מאוחר מדי, מעט מדי ולא חכם. כל עצם שנשברה לעיני מצלמות הטלוויזיה, הוסיפה למדורת האינתיפאדה והתמונות שודרו לכל בית ברחבי העולם.

במשך יותר משנה, באישור שלטונות צה"ל, נפתחו כמעט מדי יום כל מהדורות החדשות ברחבי תבל בגבורת הפלסטינים מול הצבא הישראלי הכובש. עובדה שגרמה נזק חסר תקדים לתדמיתה של ישראל. חסידי העולם־כולו־נגדנו שוב הביאו דוגמאות של רצח המוני של כורדים ע"י עיראקים, של הפלסטינים ע"י ירדנים ושל הלבנונים ע"י סורים „והעולם כולו שותק". כאן עוד לא מבינים שאנחנו לא עירקים ולא סורים, לא ירדנים וגם לא סינים. אנו יהודים שחיים בבית זכוכית גדול ועיני כל העולם נשואות אלינו לרע, ורק לרע. היה גם מי שאמר שכאשר העירקים רצחו אלפי כורדים באמצעות גזים מסכי הטלוויזיה התמלאו בדם ליום אחד ואחרי שבוע העולם שכח מזה, אבל כאשר כל יום במשך יותר משנה מספקת ישראל למרקעים נקודה אחת של דם או שתיים הנזק המצטבר גדול הרבה יותר.

שנה חלפה, בחירות באו, ממשלות התחלפו והאינתיפאדה לעולם נמשכת ומעוררת ויכוח בין שתי אסכולות. אסכולת שרון „ניתן לעשות יותר ואפשר לחסל את האינתיפאדה" מול אסכולת רבין „עושים מה שאפשר, אין פיתרונות של זבנג וגמרנו". מצדדי שרון הזכירו איך חיסל את הטרור ברצועת עזה בשנות ה־70, מתנגדיו טענו כי אין המצב היום דומה לארועים באותם ימים, משום שאז היה זה גל של פעולות טרור שהתבצע ע"י מחבלים ואילו האינתיפאדה אינה טרור אלא סוג של התקוממות עממית ספונטנית המלווה בהפגנות ומהומות המוניות בהן נוטלים חלק רוב הפלסטינים בשטחים. אך ככל שחלף הזמן האינתיפאדה פשטה צורה ולבשה צורה.

מזה זמן רב שההפגנות הגדולות והמהומות ההמוניות נעלמו ואת מקומן תפשו רעולי הפנים. אנשי צבא מודים כי זוהי בעיה מס' 1 של צה"ל בשטחים. התופעה ודרכי הפעולה דומים מאד לגל הטרור שהיכה את הרצועה בשנות ה־70. אז כמו היום היו אלה מחבלים שנקטו במעשים אכזריים ורציחות והטילו אימה ופחד על התושבים הערבים, במטרה להניאם משתוף פעולה עם ישראל ומכל צעד שיתפרש כהכרה בשלטון הישראלי. מדי פעם ניסו לפגוע גם בחיילים ובאזרחים ישראלים אך בעיקר פגעו בערבים. ההבדל היחיד הוא בכך שאז הסתתרו המחבלים בפרדסים, בבארות ובבונקרים תת קרקעיים ואילו היום הם מסתובבים בחוצות הערים והכפרים לבושי מסכות, פוגעים והורגים בצורה אכזרית ומזעזעת. עד היום הרגו 115 ופצעו יותר מ־300.

גם בימים ההם לא הבין הדרג המדיני את חומרת התופעה — דיין שהיה שר בטחון גרס כי פעולות הטרור של ערבים נגד ערבים אינם מעניינו. הדרג הצבאי באותם ימים, אלוף פיקוד דרום — אריק שרון, לא טען שהפתרון הוא מדיני אלא הציע פתרונות צבאיים ודחק בדרג המדיני לקבלם. תחילה דיין הסתייג והאלימות והטרור שגברו הגיעו גם ליהודים. על משפחת עולים מאנגליה הושלך רימון, שתי תינוקות נהרגו והאם נפצעה קשה. רק אז נתן דיין אור ירוק „אתה יכול להתחיל", אמר לשרון ושרון התחיל וגמר. בפעולה חכמה, נועזת ומתוחכמת עם הרבה דמיון תוך גרימת נזק מינימלי לאוכלוסיה האזרחית, חוסל הטרור בעזה.

אבל כנראה למרות ההשוואה והדמיון מה שניתן ואפשר היה לעשות אז לא ניתן ובלתי אפשרי לעשות היום. משום שאז היינו שונים, משום שאז הכל היה נראה אחרת...

אורי יעקב ■

208

השבוע שוב נפצע קשות אזרח ישראלי מפגיעת אבן בראשו על כביש עוקף עזה. ערבי נחשד בטבח השבעה בדרום ת"א, המעם על רקע פלילי. בשטחים נרצחו חמישה תושבים בידי רעולי פנים.

מסירת „דיעה אחרת" מראה כי מאז פרוץ מאורעות האלימות הערבית ב־9.12.87 קטל הטירור הפלשתיני 208 ערבים ויהודים, נשים וגברים לפי הפירוט הבא:

- **163 ערבים נדקרו נורו ונשרפו ע"י בני עמם.**
- **45 יהודים נרצחו.**
- **1 חייל ישראלי נעדר.**



אורי דן

יהודים אחרים

חבל עזה, בגוש קטיף פגשתי בשבוע שעבר ביהודים אחרים. שונים.

את יוסי גוטסמן בן ה־32, במושב השיתופי עצמונה, גאה ובצדק בחממה אותה טיפח וה־מייצאת צמחי נוי לאירופה בלמעלה ממיליון דולר בשנה. אחדים מ־7 ילדיו של יוסי, יליד אוקראינה ויוצא חיפה, מלווים אותו בעבודתו בחממה הענקית הכוללת מיכשור מתוחכם. 44 משפחות מרובות ילדים יושבות שם בין הדיונות של עצמונה.

את מדי מייזליק יפת־העיניים המדברת בהתלהבות על ייצוא פרחים ועגבניות מגוש קטיף. עגבניות שזכו להצלחה בארה"ב, היכו את המתחרות בטעמן (וגם במחירן, עשרה דו־לר לק"ג עגבניות לצרכן לעומת ארבעה עבור המתחרות הנחותות יותר). ארבעה ילדים היא מגדלת במקביל לורדים ולעגבניות במשק המשפחתי שלהם במושב העובדים גני־טל, מושב בעל אופי דתי, שמתיישביו באים מקרב בני־עקיבא, בוגרי צה"ל, הנח"ל וישי־בות ההסדר.

את צבי הנדל, ראש המועצה האזורית חוף־עזה, בן 40, מזה 13 שנה מתיישב בגוש קטיף, אב לארבעה ילדים, הגאה ובצדק שכ־3400 איש מתגוררים שם כיום. מתוך החולות, המר־כז האזורי בנווה דקלים, טווה הנדל תכניות פיתוח לגוש קטיף, מחקלאות דרך חינוך ות־עשייה ועד תיירות.

בין המבוגרים האופטימיים הללו, בולטים במיוחד הילדים. פנים מקסימים של בנים וב־נות, רבים מהם צבע שערם ועורם בהיר־אדמ־דם, כצבע חולות הדיונות המחזירות בעוצמה את שמש המדבר. לא מעטים מהפעוטים יח־פים, והם מתהלכים שם כרגילים בכך מאז ומתמיד.

המתמודדים והבורחים

אין יהודים אחרים, כאילו נחתנו על פני הירח. בתל־אביב בירושלים במקומות שונים בארץ, אתה פוגש את הישראלי המצוי, המקטר, המודאג. מ„מה יהיה?" „אין ברירה — צריך להחזיר", „צריך לוותר" „האמרי־קאים לא יתנו" — ושאר קריאות ייאוש.

שלא תהיה טעות. יש כמובן למרבית המ־זל, גם יהודים אחרים בירושלים ובתל־אביב



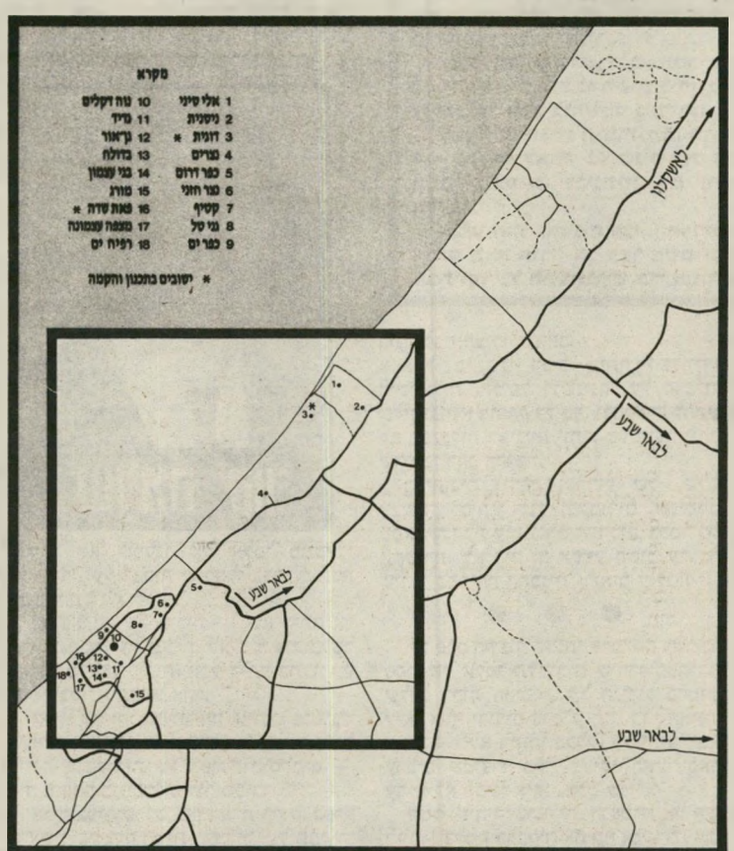
התוצר המסואר של הגוש
חיוך של ילד קטן לא ברא אף עסקן

ובכלל, המבינים שחייבים להתמודד. אבל קר־לם כמעט לא נשמע כי התקשורת והפרקלי־טים בדרך־כלל מחרישים את האזניים בקרי־אות נסיגת, ויתור כניעה ואף קריאת בזכות מגע עם הרוצחים ומפקדיהם (פרשת אייבי נתן ויאסר עראפת). לנסוגים ולבורחים יש רוב בתקשורת. לעומדים, לאלה שמוכנים להתמודד יש רוב בעם. לכן כמעט לא תראו ותשמעו אותם.

לכן התקשורת, ובראשה הטלוויזיה הישר־אלית, ישדרו ויצלמו ללא הרף את הפורעים הפלשתינאים ברצועת עזה. את „מחנות הפ־ליטים" ואת ההתנגשויות עם חיילי צה"ל. וכמה פעמים הם מראים, את החלוצים הנפ־לאים של גוש קטיף, את פניהם צרובי השמש של הילדים והמבוגרים, שנאחזו בחולות הנר־דים ועצבו אותם בערוגות שדה, ובגנים ה־פורחים של בתיהם? יהודים שמנהלים חיים נורמליים, אופטימיים בתוך התוהו ובוהו של רצועת עזה. חובשי כיפות, ברובם. אבל לא רק.

מפא"ניקים „נסיכים" ופאראדוכסים

גם המפא"ניקים הותיקים, האמי־תיים, יכולים להתגאות שבתחילת שנת



מפת חבל קטיף
מבוגרים אופטימיים, ילדים מקסימים, חלוצים של שנות ה־90'

הלימודים עלו משפחות לישוב פאת־שדה בדרום הרצועה, בסיוע „המרכז החקלאי". חיים רמון ויוסי ביילין מרבי הלהג יודעים בכלל שהם קיימים?

וליד הישוב הזה נשלמים עתה מבני הקבע של הישוב החילוני רפיח־ים: בתים נפלאים הנשקפים על החוף המושך סמוך לרפיח. בפי־נה הדרום־מערבית ביותר של גבול ישראל מצרים. אנשיו עוסקים בתחומי התיירות החי־נוך והתעשייה.

ובאותו הזמן חזר ועלה בשבוע שעבר, על אדמותיו, לאחר 41 שנה, כפר דרום: אותו ישוב שנהרס ע"י הצבא המצרי במלחמת ה־שחרור, והשוכן על הציר הראשי של חבל עזה.

הפאראדוכס הוא שכל זה מתרחש לפי החלטות ממשלה, שחלק ניכר מחבריה, כולל כמה משרי הליכוד שכבר הפכו בהסתר־לא־חצה שותפי־הנסיגה של שרי המערך. מוכנים למסור לידי הפלשתינאים, למצרים, לירדנים את חבל עזה. עוד לפני יהודה ושומרון. כולם זוכרים את הצהרות־יהם של שמעון פרס וח־בריו בנושא זה. „עזה תחילה" — למסור או־תה, ומיד!

לכן לא פלא ששר הבטחון יצחק רבין מע־כב את אישורו ומונע למעשה הקמת מבני־קבע בכפר־דרום כשם שהוא מונע התחלת או השלמת סלילת דרכים חינית ביהודה ושומ־רון.

פרס, במידה רבה של צדק, העביר מיליונים לקיבוצים, המשתייכים למלח הא־רץ הזאת. אבל לא היה שם ראש ממשלה (מן הליכוד) שיאמר לו ולרבין, מיד וכתנאי, שיש להעמיד במקביל תקציבי התיישבות ופיתוח לחבל קטיף וליהודה ושומרון, וכמובן לעיי־רות הפיתוח. כי מה למרבית „הנסיכים" ול־התיישבות — מלבד התיישבותם האישית בוולבואים, ספונים בלשכותיהם המפוארות, מתחרים על אוזנו של יצחק שמיר, הדואג מעל לכל לשלמות הכסאות?

„השומר הצעיר" היום

עיני, חובשי הכיפות והחילוניים שפ־גשתי בגוש קטיף בשבוע שעבר, הזכירו לי את החלוצים חסרי האמונה הדתית שפ־גשתי לפני שנים רבות בקיבוץ שער־הגולן בעמק הירדן, כמו בקיבוצים אחרים של „השו־מר הצעיר" של מפ"ם. באלה בגוש קטיף מצאתי את מה שאהבתי אצל הקיבוצניקים של „השומר הצעיר" — הקשר אל הקרקע ועיבודה בכל מחיר — בצד הגנה ושמירה על אזורי הספר. מי בכלל מדבר על קשיים ומכ־שולים.

עובדה שראשי מפא"י ההסטורית, מנהיגי אחרות העבודה, הכירו בכך. מי שקבע את יסודות גוש קטיף בחבל עזה היו גולדה מאיר, דיין, אלון וגלילי. הם הבינו שלישראל אסור לנטוש את חבל עזה. וכדי לשלוט בה חייבת לקום שם התיישבות יהודית, שתבתר את מרכזי האוכלוסיה הפלשתינאית.

לכן הורו ואישרו ראשיה ההיסטוריים של תנועת העבודה על גידור קרקעות מדינה בח־בל עזה ועל הקמת „אצבעות" הישובים הי־הודיים לרוחבה.



חממת צמחי נוי
יצוא לאירופה במיליון דולאר

אך מה הקשר בין גולדה, דיין, אלון וגלילי למי שמתיימרים להיות יורשיהם במערך? אי־זה מעשה רציני אחד בחייהם עשו עוזי ברעם ומיכה חריש ובני־דורם, וכמה מהמקבילים להם „בליכוד"? חיוך חם של ילד קטן. הסת־רוצץ יחף בחולות גוש קטיף עוד לא ברא אף עסקן.

המעט המחזיק את המרובה

ממהרים להטיף לבריחה מחבל עזה („לסגור אותה בגדר — וזהו") שוכחים שבמקרה כזה החבל ירדוף אחריהם. מאות אלפי פלשתינאים שאינם יכולים להתפרנס בכבוד — יהפכו מהר מאוד ל„מסתננים", ל„פראינים" ולגרוע מזה: יתנגשו עם היש־ראלים בנסיונות שוד, מיקוש ורצח בקיבוצי וישובי הדרום — אשר מזה למעלה מ־20 שנה שוחררו מהמועקה הזאת. הבריחה מן הד־רום של תושבים יהודים מפונקי־בטחון, עלו־לה להיות אז הרבה יותר חמורה מזאת שפקדה את ישובי הצפון לפני מלחמת לבנון. קיבו־צים, עיירות הפיתוח, אשקלון עצמה, יהפכו ער מהרה למטרות לירי קטיושות מרחבי הר־צועה. וצה"ל ייצא לפעולות תגמול, ופשי־טות, להפצצות אווירויות? תחת איזה ממשלה — של דן מרידור ואהוד אולמרט המאוהב בעצמו, של יוסי ביילין וחיים רמון?

כמו ביהודה ושומרון, כך בחבל עזה, הי־הודים השונים המתגוררים שם מבטיחים שלא תקום מדינה פלשתינאית, אף אם שמיר (יחד עם מישה ארנס כמובן) יתקפלו לבסוף ויסעו לוושינגטון כדי להביא את הוויתור הישראלי הבא, סבוכים ברשת המלכודת אשר טוו בעצ־מם, בחוסר־דעת. ישובי חבל קטיף מהווים כיום את הערובה היחידה שההתקפלות הממ־שלתית עדיין לא הגיעה לכיכר מוחמד החי־מישי מיסודו של שמעון פרס (זוכרים?) בלב העיר העברית, אשקלון.

כן, רצועות רצועות, בתוך אוכלוסיה פלשתינאית עויינת בחבל עזה מבטיחה שם ההתיישבות היהודית שנצטרך להתמודד עם עתיד האוכלוסיה הפלשתינאית, לא בדרך הבריחה אלא בנתיב האתגר. יש שם שטח מחייה לכולם, בהיות הרצועה צפופה פחות מאשר גוש דן רבתי פי ארבעה עד שישה.

שם, בגוש קטיף, יש עולם אחר. יהודים שונים. וכמו תמיד המעטים, גם בחייהם, תודה לאל, הבטיחו כאן את החיים לרבים. ■

דניאלה אשכנזי

איזון חוזר

מבוהלים לגמרי מחרידת המיג הסורי לשיטחנו, ה"אטריטוריאלים" חסידי "ישר־אל קטנה וצה"ל איתן", באים בטענות קשות לחיל האוויר. אין זה פלא. חיל האוויר הוא אחד מעמודי התווך בתאוריה שאין ערך לעומק אסטרטגי: לא צריך לשלוט בשטח: לא צריך לשלוט על עם אחר, רק צריך שליטה מושלמת באוויר. הסיסים יעניקו לנו זמן לגייס את כוחות היבשה, גם במקרה של "הפתעה". וויתור על שטחים מושתת על ההנחה שאין גבול ליכולת התחכום המדעי לפצות אותנו על אובדן זמן תגובה ומרחב תמרון לשם קבלת החלטות. האומנם כך? אמר פעם יעשיהו ליבוביץ שאין בינה מלאכותית ולא תהיה, כי מחשב לא מבדיל בין "האם לאכול קציצה או למות?" להבחנה ערכית דרוש שיקול דעת. כשמדובר בריני נפשות, צריך לענות על סידרה של שאלות זהוי וחיזוי, כוונות ואימות. שיקול מחושב של אדם לא פועל במהירות של מחשב. אפילו ל"כחולים" דרוש זמן מינימלי להערכות. חסידי הנסיגה מעמידים תנאים בלתי אפשריים ובלתי מציאותיים בסברה המוטעית שחיל האוויר מסוגל לפעול ביעילות גם מקוי הקו הירוק. מי שמצדד בוויתור על שטחים, מעדיף לחפש "ליקויים" בחיל האוויר ולהתעלם מן העו־ברה שהגבולות הקיימים הם המינימום שבמינימום בכדי לתפעל שקול דעת. אצל האמריקאים, המסתמכים על הטכנולוגיה לתת תשובות לכל בעיה, "יורים ואחר כך שואלים שאלות".

★ ★ ★

ישראל קיסר התרברב שהצליח לארגן סביבו את כל המפלגות הדתיות. ענה לו פרס "אפשר לעשות זאת גם בממשלה". השניים התפלמסו קלות "מי פילס למי את הדרך". פעם האמינה מפלגת העבודה בצדקת הדרך, היום תסתפק בכרכת הדרך.

★ ★ ★

לרגל הקרנת הסרט "דמעות של שתיקה" בפנום־פן, חזר העיתונאי הקמ־בודי, דית פראן לארץ מולדתו. מיליון איש נרצחו בידי פול פוט והחמר־רוז'. תמונת דית פראן על רקע ערימת הגולגלות של בני עירו אינה יחידה במינה. ערימות כאלה ישנן לאורכה ורוחבה של קמבודיה, אבל לא רק שם. תמונה כמעט זהה התנוססה מעל דפי ה"נשיונאל ג'יוגרפיק" באפריל, 1988. המקום: משולש לוויר באוגנדה (LUWERO) מעריכים ששם, שלושים דקות נסיעה משגרירויות המערב בקמ־פאלה נרצחו כחצי מיליון בני אדם על ידי חיילי מלטון אובוטה. זוועות כאלה תמיד נעשות "בשם העם" ולמען "הגדרה עצ־מית". החייל האלמוני עטור המסיכה מ"הצבא הפלסטיני העממי" ורעול הפנים מה"חמאס" יתקבלו ורואי בזרועות פתוחות ע"י אחיהם בגוש המדינות המתקרא, ולא במקרה, "הבלתי־מזדהות".

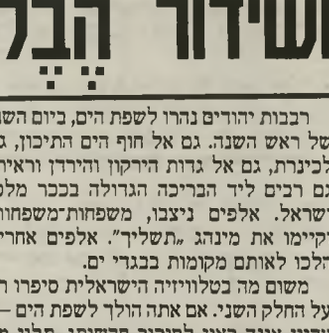
★ ★ ★

מרוב עצים לא רואים את היער. ברומה למבצע "עץ תחת עץ" אשתקד, "קרן הכר־מל" עוסקת בעיקר בשיקום **אחרי המע־שה**. כדי להציל את היערות הקיימים יש להפנות משאבים מסיבים ללוחמה אק־טיבית ו**יעילה** בשריפות עצמן. בגבורה של גדוד פרשים פולנים נגד טנקים, אנו עוד נלחמים באש הגדולה והמשתוללת, באמצעות מחבטים.

צילום קין ושידור הבל

רבבות יהודים נהרו לשפת הים, ביום השני של ראש השנה. גם אל חוף הים התיכון, גם לכינרת, גם אל גדות הירקון והירדן וראיתי גם רבים ליד הבריכה הגדולה בככר מלכי ישראל. אלפים ניצבו, משפחות־משפחות, וקיימו את מינהג "תשליך". אלפים אחרים הלכו לאותם מקומות בבגדי ים.

משום מה בטלוויזיה הישראלית סיפרו רק על החלק השני. אם אתה הולך לשפת הים — עדיין אינך ראוי לסיקור חדשותי. תלוי מה אתה עושה: אם אתה מחזיק מגבת, ידווחו עליך לציבור הרחב. אם אתה מחזיק מחזור תפילות — אינך קיים. אפילו בדברים מפי



הקריין לא שמענו על אלפי מתפללי "תשליך", על רבבות שנקהלו בבתי הכנסת לשמוע תקיעת שופר.

במוצאי א' של סוכות — לא היתה אף מלה ב"מבט" על סוכות. לא היה צילום של חצרות מלאות סוכות. אבל היתה כתבה על הפסטיבל לתיאטרון אחר.

ואולי נדייק: הטלוויזיה איננה מחרימה דיווח על מתפללים. עובדה: על עלייה לרגל למכה שבסעודיה, על תפילת מוסלמים — לזה מובטח ב"מבט" סיקור מכובד...

אגיד בפירוש. יש כאן הפרת החוק. בפרק הראשון של חוק רשות השידור, על תפקידי הרשות צויין בסעיף 3(ג) ש"הרשות תקיים את השידורים כדי לחזק את הקשר עם המורשת היהודית וערכיה ולהעמיק את ידיעתה."

● ● ●

"רואים עולם" במוצ"ש, ליל ב' של ראש השנה. מנה ראשונה: הפגנה של מאות מפגינים בלבד, אנשי "שלום עכשיו" ליד הקיבוץ הקומוניסטי יד חנה. וזאת לאחר ששר הבטחון יצחק רבין הורה מראש לא לאפשר את קיום ההפגנה. וזה היה מעשה בניגוד לחוק. ובניגוד ל"תדריך חדשות ואקטואליה" של רשות השידור, הנקרא ברשות "מיסמך נקדי" (עמ' 1).

כרגיל, בוזבזו צלם, מקליט, כתב, עורך — צוות שלם בווזבו — כדי לסקר עוד הפגנה של מאות מפגינים בלבד.

רבבות היהודים הבונים יום יום את ישובינו ביהודה שומרון ועזה — אינם זוכים לסיקור. רק המאות המתאספים, מצטלמים וחוזרים הביתה — רק הם זוכים לאור הזרקורים.

שוב פעלה הטלוויזיה הישראלית לבסס את מעמדה כטלוויזיה לא מאוזנת. שוב טרחה הטלוויזיה הישראלית ליצור פער אמינות בינה לבין הציבור הרחב.

אצל מחנכים רבים היתה הטלוויזיה הישראלית "למשל ולשנינה" על הדבקות שלה בנושא מובהק כל כך, ובהקפדה להתע־לם מפעולות רציניות יותר, מעמיקות יותר, שהיקפן רחב בהרבה.

בעיתונים נידחק האירוע של "שלום עכשיו" לסיקור קצר ובעמודים הפנימיים. מכאן שלדעת עיתונאים ועורכים, בכמה כלי תקשורת, לא היה זה אירוע חשוב עד כדי שידור בפתיחת התכנית "רואים עולם".

● ● ●

על פרס החינוך השנתי לחמישה עשר בתי ספר של אלפי תלמידים שידרו בסך הכל שלוש רקות חטופות. על הגידול בחמישה עשר אלף יהודים ביש"ע תוך כדי האינתי־פאדה — לא דיווחו בכלל. על יותר ממאה ערבים שנרצחו בידי פעילי האינתיפאדה עדיין לא הכינו איזה "מבט שני".

הטלוויזיה הישראלית, הנצמדת אל השר־ליים, מצלמת בדבקות את קין ומשדרת דברי הבל.

"מוקר" עם שר הבטחון. אין שואלים אותו את השאלה הפשוטה: כיצד זה במשך שנתיים טרם הצליחה מערכת הבטחון לאתר מיהם האנשים המסתתרים מאחורי תואר "הנהגת האינתיפאדה"? מדוע, אדוני שר הבטחון, אם הסכנה היא ב"רעולי הפנים", מדוע אינך נותן הוראה פשוטה לירות בהם במטרה להסלם?

בטלוויזיה שואלים רק שאלות משמאל: "מדוע יש כל כך הרבה נפגעים בין הערבים?" אפשר לחשוב שצה"ל קם בבוקר והולך להרוג ערבים חפים.

● ● ●

וברדיו? הרכב המרואיינים הוא לפעמים כזה שגם בתחנת רדיו של מפלגה שמאלנית לא היו מעזים להציג רצף אחיד ושקוף כל כך.

הנה לדוגמה: "קול ישראל", רשת ב', התכ־נית "הכל ריבורים", למחרת יום הכיפורים. פסיפס אשר כולו אבנים מאותו צבע. תחילה רואיין ח"כ יאיר צבן, כדי לספר איך הוא לא צם ביום הכיפורים. אח"כ ל"איזון", רואיין מר דן מלר על פטירת אימו וכל הסידורים סביב קבורתה. האיש סיפר על עריכת ההלוויה שלה שלא לפי המנהג היהודי בארצנו הקדושה, ועל כך שהמשפחה אינה יושבת "שבעה" כנהוג אצל יהודים, ועל התנגדותו לתוכן "הקדיש". המרואיין לעג לתכריכים שבהם מלבישים את הנפטר וסיפר כי בזמן הקבורה של אימו ניגנו את מארש האבל של שופן, סונטה מס' 2.

ולקינוח, לרגל כניסת אייבי נתן לבית הכלא, בירך העורך והמגיש את אייבי נתן — "שהמאסר יעבור לך מהר". אכן, חינוך מופתי לשלטון החוק, ולשוויון האזרחים בפני החוק. אכן, הקפדה על חוק רשות השידור, הדורש לחזק את הקשר עם המורשת היהודית.

נניח שהיתה תחנת רדיו של מפ"ם ור"צ. האם הם היו מרשים לעצמם שידור כל כך חד צדדי? הרי היו נזהרים כדי לא לאבד את אמון



חי"כ צבן
איך לא צם ביום הכיפורים

הציבור, כדי להעמיד פנים של שידור מאוזן והוגן.

ואולי בכל זאת משום שהעורכים והעיתו־נאים ברשות השידור יודעים "שהשתייה כרת, ואין עונש..."

הכותב משמש מישנה ליו"ר רשות־השידור

שמואל שפרן

נאמני עגל הזהב

עלייתם של נאמני הר־הבית לכותל המערבי בחג הסוכות עוררה את זעמם של החרדים. הרב רביץ אף תבע לדין תורה את גרשון שלומון מנהיג הקבוצה. בצדק, מבחינתו.

תאמרו מה שתאמרו על נאמני הר־הבית ותשיגו מה שתשיגו על מידת ה"ריאל פוליטיק" שבמעשיהם, קבוצה זו מהווה את האנטי תיזה לגישת החרדים. אם נאמני הר־הבית הם בחזקת דוחקי הקץ הרי מרבית החרדים הם בחזקת סרבני גאולה. התנגדותם לריבונות עברית על א"י לפני ביאת המשיח היא מן המפורסמות. גם לאחר השואה, כשהיה בעם היהודי קונסנזוס רציני בדבר הקמת בית לאומי בא"י היו החרדים בשלהם.

אבל הם ידעו תמיד להוציא מתוק מעז. דחיית שירות בחורי ישיבה הפכה לדחייה לאין קץ כשכמות הפטורים משירות מתרבה בקצב של כדור שלג. סחיטותיהם הקואליציוניות בנושאי חקיקה ובנושאי "כספים יחודיים" הפכו בארץ לעניין שבשיגרה. גם בשתי ממשלות האחדות בהן נדחקו לקרן זווית מבחינת חקיקה דתית, נשארו נאמנים לעגל הזהב של כספי הציבור ונשארו בקואליציה בכל מחיר.

נאמני הר־הבית שרובם שומרי מצוות, מהווים סיכון אלקטוראלי לחרדים לטווח הרחוק, והללו חשים צורך לטפל בהם כשהם עוד קטנים. המוטפול על ענייני דת עלול להישמט מידיהם.

נאמני הר־הבית תימהוניים! החרדים תמהוניים לא פחות, ואולי יותר. אם הם טוענים לאחר 41 שנים של ריבונות עברית, שמדיניות ציונית מהווה התגרות בגויים, ובינתיים הם עוסקים בנאמנות בחליבת עגל הזהב הקו־אליציוני.

נאמני ההר נאמנים עלי, החרדים רק לכסף הציבורי חשודים בעיניי. מציון אמנם תצא תורה אך דבר השם יבוא מירושלים של הנלחמים על הבית ולא מבתיהם של המסתגרים בד' אמותיהם.

מרדכי הורוביץ

ללמוד דמוקראטיה מבדש

בלי לנקוט עמדה לגופו של עניין מי צורק בסכסוך בין משה בדש ומס ההכנסה, אפשר לומר על התנהגותו של בדש בסכסוך הכמעט מיתולוגי הזה שהיא תופעה מפוארת, יוצאת דופן ומהווה עבור אזרחי ישראל שיעור משמעותי ביותר, למעשה השיעור הראשון והיחיד עד כה, בנושא מהי דמוקראטיה. מה שהפרופסורים מלמדים באוניברסיטאות, מה שגר־מה לפרופסורים כי זוהי דמוקראטיה, מה שנדמה בנידון לכמה וכמה מרבי־המדינה המרבים להתבטא בנושא — הוא ההיפך מהנכון. כדי להתחיל להבין מהי דמוקראטיה כל האנשים האלה, הטוענים שהדמוקראטיה יקרה להם כל־כך, חייבים להתעמק בצד הפסיכולוגי של המקרה משה בדש נגד נציב מס ההכנסה.

כל האנשים הקולניים הללו המתבטאים לעתים מזומנות בזכות הדמוקראטיה מפיחים בציבור איזו דאגה עמוקה, אך בלתי מחוורת כל צרכה, באשר לגורלה של הדמוקראטיה בישראל. מדבריהם מסתבר כי לדמוקראטיה הישראלית נש־קפת סכנה. הם אינם מואילים ליידע את הציבור באשר למהות הסכנה ומקורה.





בדש רבינוביץ

מאבק היחיד כנושא דגל הדסוקראטיה

לדעת מגיני הדמוקראטיה קיים בארץ משטר דמוקראטי. את תפקידם הם רואים בהגנה עליו. כדי לעשות זאת הם בעיקר מדברים ומדברים ומדברים על דמוקראטיה. יש רק שלושה תחומים שבהם הם גם עושים, וזאת בצורה די יעילה, דהיינו — הגנה על טרוריסטים ערבים, רדיפה עד חורמה של חיילי צה"ל מיחידות עילית ושינוי שיטת הבחירות. מה־פעילות בשלושת התחומים האלה נודף ריח חריף של מא־ניפולאציה פוליטית והקשר שלהם עם האידיאל הדמוקראטי קלוש ביותר.

ואולם מחדליהם של אבירי הדמוקראטיה בישראל תורמים לא פחות קווים לדמותם ממעשיהם. הדבר הבולט והמוזר הוא שאין להם ויכוחים מגוונים, פרטניים, מגובשים עם המימסד. ייתכן שהם סבורים כי פרט לשלושת התחומים דלעיל, שבהם הם רואים את עצמם מחוייבים לפעול, המשטר הישראלי הוא משטר דמוקראטי מושלם. הרושם המתקבל הוא שהם מצדדים במשטר הדמוקראטי משום שהם רואים בו משטר של מי מנו־חות אשר מעלתו הגדולה היא שהוא מאפשר להם ליהנות מהיתרונות של תנאי חיים בורגניים בשובה ונחת תוך השמעת ריטוריקה מהפכנית, בבחינת אחוז בזה וגם מזה אל תנח ידך.

אבל הדמוקראטיה רחוקה מלהיות משטר של מי מנוחות. התואר משטר פראי ראוי לה יותר. מדינת ישראל אינה יכולה לאחל לעצמה משטר דמוקראטי יותר משוכלל מזה הנהוג באנגליה — מכוורתה של הדמוקראטיה המודרנית. מ־1215, השנה שבה נאלץ המלך ג'והן להעניק לעם האנגלי את מגילת הזכויות הידועה כמאגנה קארטה ועד "המהפכה המפוארת" שהעלתה לשלטון את ויליאם השלישי ב־1688, הדמוקראטיה האנגלית התפתחה ממרד למרד וממלחמת אחים אחת לשניה. בתקופה זו גובשו ונתקבלו כל עקרונות היסוד של הדמוק־ראטיה תוך כדי אלימות ושפיכות דמים נוראה.

לעם היהודי היושב בישראל חסרה מנטאליות של העימות הנחרץ הדרושה לדמוקראטיה. ההבדל הבסיסי בין הדמוק־ראטיה האנגלית והישראלית הוא זה שהדמוקראטיה האנגלית מקודשת בדם ומבוססת על המנטאליות האותנטית של העם האנגלי בעוד שהדמוקראטיה הישראלית היא פרי רוחם הש־רירותית והאנמית של פרופסורים.

מה שקרוי "החישוקים" הוא ניסיון ראשון לפקח על מנהיגי מפלגות ולכפות עליהם קיום הבטחותיהם לבוחר. לפי שעה, זו רק סנונית אחת וספק אם היא מבשרת את האביב. בד"כ היהודים בישראל מוכנים לקבל בסבילות והכנעה כל מעשה מצד נבחריהם, כולל מעשים החורגים בעליל מהמנדט שנתן להם הבוחר. לכן דברים שלא היו אפשריים בשום מקום בעולם מתקבלים פה כמובנים מאליהם.

להזכיר רק דוגמה אחת: מזה שנה יושב במשרד האוצר שר הגוזל באופן שיטתי את כספי משלם המיסים המכובד, המר־ווית, המקיים את עצמו בכבוד מעמלו ומעביר אותם לחלוקה בין המפעלים הכלכליים הכושלים של ההסתדרות. המדובר במיליארדי דולארים, סכומי עתק שהיה בהם כדי לממן את הלביא ואת ייצורן של מערכות נוספות שהיו יכולות לתרום לביצור ביטחון המדינה. דבר כזה לא היה יכול להתרחש בשום מקום אחר בעולם. הוא היה צריך לשמש עילה להפגנה יומ־יומית רבת משתתפים בכיכר מלכי ישראל.

הסיכוי שהפרופסורים יתנערו לנהל את המאבק הדמוק־ראטי נגד שערוריה זו ונגד שערוריות רבות אחרות שהן מעבר לכל מנדט שהבוחר נתן לנבחריו, הוא אפסי. הם עסוקים מדי בהגנה על טרוריסטים ערבים. האם יבוא רווח והצלה ממקום אחר? הרווח הדמוקראטי של העימות הנחרץ שגילה משה בדש במאבקו נגד מס ההכנסה הוא הדבר הדרוש עכשיו. האם מקרב אנשי המעשה יקומו נושאי הדגל של המאבק הדמוקראטי בשערוריות המהוות חלק כה אינטגראלי בחיינו עד שהפכו לנורמה? אולי משה בדש עצמו יחזיב את מאבקו וייהפוך אותו למאבק ציבורי? ואולי יבואו אחרים? מכל מקום — מי שיבוא יתפלא להיווכח כמה אנשים ינהו אחריו.

יוסף ברנע

משהו מסריח בממלכת דנמרק...

מדינת "הסעד" הסקנדינווית מוצגת ע"י השמאל הכל־כלי כאידיאל נישאף שהוגשם. דנמרק היא מדינה שכזו. בה כל שכיר חבר איגוד מיקצועי, ששילם סכום־מה לקרן חוסר עבודה, זכאי לאחר 6 חודשי חברות באגוד, לקבל דמי אבטלה במשך 30 חודשים (שנתיים וחצי בעברית מדוברת) ובגובה של 90% משכרו הממוצע (בש־ני החודשים האחרונים לפני פיטוריו). 32% מתקציב מדינה זו לשנת 1989 מחולק כתשלום למובטלים, כתש־לום במסגרת ביטוח רפואי לחולים, כגימלאות לקשי־שים, כגימלאות מוקדמות, וכתשלומי סעד אחרים.

משרד־העבודה (למרות שמו) מקציב קרוב **לשני־שלישים** מתקציבו לכיסוי הוצאות דמי־אבטלה. לאור זאת לא יפלא כלל כי שר הכספים (האוצר) הדני הצהיר בפרלמנט לפני מספר שבועות כי "דנמרק חצתה את הקו האדום במענקי כספים לאנשים שאינם עובדים".

דנמרק מהווה המחשה ברורה למחירה של מדינת הרווחה. בכלכלה לא יכולים להיות ניסים, וחלוקה נדי־בה של כספי־המיסים מחייבת עול מיסוי גבוה וביורוק־רטיה מכבידה. לאור זאת יש להעלות שאלות יסוד לגבי תפקידה של המדינה ביחס למעורבותה בחיי החברה והכלכלה. האם צריכה המדינה להיות מעורבת ישירות בחיי החברה והכלכלה במיסוי ובפקידות, או שמא מן הראוי כי תשמש שוטר ומפקח המסדיר את מסגרת החיים הכלכליים, אך אינו פעיל בעצמו במגרש הכלכלי? דומה כי חשיבה כלכלית ביקורתית תיטה לבחון בצורה עניינית את הצדקת היקף מעורבותה של המדינה המו־דרנית בחיי החברה והכלכלה. בתחום תשלומי הסעד והתמיכה למיניהם יש מקום לשקול היותה של המדינה רשת־ביטחון, באם האירגונים הוולונטרים של החברה לא יעמדו במשימה.

גם ביחס למוסד לביטוח־לאומי יש מקום לחשיבה ביקורתית מבראשית, באשר אם להתייחס לגימלאות הקשישים, הרי ניתן להוכיח עובדתית כי ע"פ חוק מצווים האזרחים להפסיד מכספים שנילקחו מהם, כב־יכול להבטחת עתידם...

עם כל החשיבות שיש ליחס לצורך בחשיבה כלכלית־חברתית חדשה (ראה גם סיפרו של ד"ר גיורא גולדברג "הימין־החדש – חירות הפרט והסדר החברתי" בפרק הדן ב"שירותים חברתיים"), דומה כי בישראל עדיין לא קמה תנועה פוליטית (למעט "עצמאות" שנגוזה), אשר תקדם את ערכי הימין הכלכלי. הליכוד שהוקם כאלטרנטיבה למערך יוצר "השיטה", הביא למציאות של החלפת עגלון העגלה הרעועה, ולא החלפת העגלה עצמה.

חרוזל

את הצהרות הגבורה האחרונות של שמיר כבר שמעו החברים לפני מספר שנים מפיו של מישהו אחר. רק שאז, לאחר ההצהרות הגבוהות, הגיע הטרנספר מימית. היום הח־ברים כבר למדו להיזהר ממי שעושה שרירים בפה ומיד אחר כך מזמין הרפיה אמריקאית ●●● הוטלה פצצה בישראל: המערך הרכיב "נבחרת צעירה להסתדרות". בחמישייה הפו־תחת מופיעים הגימנזיסטים קיסר, מאשה, והברפלה. אנשי חברת הפירסום מנסים למכור את פצצת הנפל של המערך כאילו היו אלה הזיתים ב"פיצה פיצוצה" (ומאמינים שהעם יאכל את זה) ●●● עם נבחרת שכזו אולי כדאי להחזיר לאלתר את ירוחם משל ולארגן צילום קבוצתי כמו בימים הטובים — על הדשא בפארק הירקון. כי אם כבר צעירים אז עד הסוף. ●●● הדבר הטוב היחידי ברשימת מועמדי המ־ערך להסתדרות היא העובדה ששמעון פרס מוצב בה אחרון וסוגר אותה. הגיע הזמן שהעם יתחיל להתרגל לזה. ●●● לא ברור אם מאמציו המועטים והמתמעטים של הליכוד לזכות בבחירות להסתדרות נובעים ממנהיגותו של מועמ־דם, או שמא נזכרו שם במצודה באמרה הידועה "עוד נצחון כזה ואבדנו". ●●● דממה, פשוט דממה אצל הפועלים החרוצים האלה רן כהן, יאיר צבן וחבריהם מר"צ ומפ"ם. שום



נ.ב. באמצע דווקא.
קבלו את הדבר האמיתי ביותר שחולק בחוצות פסטיבל "הדו קיום" לתיאטרון אחר בעכו:

מי ששורף עצים
ישרוף גם בני אדם.

מילה על אינתיפאדה וזכויות של בני דודינו בימים טרופים אלה של בחירות באויר. שום יללות על יוזמת שלום ואין אף אחד שרצ להשתנקר על חיילים. ●●● העיכוב בחתימת הסכם שמיטת חובות הקיבוצים מנע מן הסתם מקיבוץ שובל לערוך חגיגות פאר לציון 43 שנים לעלייתו על הקרקע במיסגרת התיישבות 11 הנקודות בנגב. חברי הקיבוץ הסתפקו באירגון פסטיבל זמר מקומי שבו זכה השיר האהוד ביותר "שיר האינתיפאדה" — במקום הראשון. ●●● מה הן המילים של סי היימן לעומת פאר היצירה הקיבוצית, תרומתו הצנועה של קיבוץ שובל למהפכה הפלסטינית ולמוטיבציית הכוחות הלוחמים בשני הצדדים הבאה לידי ביטוי במילים: "בשכם בסימטה הכל שכחת ולגולית נהפכת / ילד בן עשר עמד מולך לבלי מוצא עם קלע ביד / שניה לא חשבת הנשק דרכת — עכשיו גם אתה קורבן / אחד גיבור של עמו, אחד צל של עצמו." ●●● רק שיר בערבית היה נוטל, כפי הנראה, משיר ההלל ללוחמי האינתיפאדה את הבכורה. יש מספר פזמונאים בכפרי הערבים בגליל שלבטח ישתתפו בפסטיבל בשובל (בשנה הבאה). ●●● עליבות היצירה המקורית הישראלית לא מתבטאת רק בשירי אינתיפאדה. בחודש האחרון שהיה משופע בפסטיבלים תחרותיים למיניהם לא היה פרס ראשון אחד שלא ניתן לנציגי פלח האוכלוסיה הפחות דמוקרטית במדינת ישראל. כך השחקן המצטיין, הסרט המצטיין, וההצגה המצטיינת — כולם פרי מלאכת מחשבת ערבית. העולה מסתבר, על כל יצירה של "הכוחות היהודים המתקדמים". ומעתה אל תגידו "הראש היהודי" אימרו "ראשו של ג'אבר" — הרבה יותר מבריק, מוצלח, מקורי ויצירתי מהמיושן ההוא. ●●● בצה"ל קוראים לזה "רבקות במשימה — אם כל נצחון". בברנז'ה קוראים לזה "נישואין פיקטיביים". הכישלון הקופתי הצ ועולה כעוף החול מעל מסכי בתי הקולנוע כל מספר חודשים ומייר צולל חזרה למחסני המפיצים. ●●● למרות שזהו הסרט הפוליטי במסוה סרט מישפחתי הטוב ביותר שנוצר לאחרונה, הקהל ממשיך להצביע ברגליים והברנג'ה ממשיכה להצביע אחרת. בקולנוע כמו בקלפי. ●●● מעניין רק אם מספר השבועות שישחק הסרט הפעם יעלה על מספר הפעמים שניסו המפיצים והפוליטיקולנועים להריץ אותו בשנה האחרונה. ●●● איך השמיר שלנו עם קו "בזק" מצליח כל פעם "לשוחח בטלפון" עם בוש/בייקר/מובארק. (מבלי שגב' רבינוביץ תעלה על הקו בטעות או שהקו ינותק לפתע פתאום ומייד אחריו היחסים הדיפלומטיים.)

החברים של אופירה ■



צילום: גיל יוחנן, העולם הזה

חנוך ליבנה:

„אני נושא את עיני לבית־המישפט העליון!"

ביום הראשון הגישה תנועת „יש גבול" עתירה לבג"ץ נגד שר־הביטחון ובו היא יוצאת נגד הוראות פתיחה באש.

שאלתי את חנוך ליבנה, דובר „יש גבול", מהו נוסח העתירה.

זוהי עתירה כללית נגד הוראות פתיחה באש, המתירות ירי במיקרים שלא נשקפת סכנת־חיים לחיילי־צה"ל, עם דגש מיוחד על ירי על רעולי־פנים ואחרים הנמצאים ברשימות־מבוקשים, שלגביהם אין שום הוכחה שהם מעורבים באמת במעשי־עבירה. יש פה אפשרות של זיהוי לא־נכון. ירי והרג במיקרה כזה הם שווי־ערך לרצח ואף לפשע־מילחמה. העתירה מוגשת בשם חייל, יואב הס, שהוא גם חבר ביש גבול ובשם יש גבול. האינטרס שלו בעתירה הוא שכאשר הוא משרת בשטחים הוא לא יצטרך לבצע פקודות בלתי־חוקיות מצד אחד, או להיות מואשם בעבירות של רצח, שהרי פקודה לבצע רצח לא הופכת את הרעיון לכשר.

● הפקודות האלה אינן חדשות. מדוע רק עכשיו?

ההרגשה היא שהן החריפו. נכנס גם עניין הירי כלפי רעולי־פנים ומבוקשים. העתירה באה לכסות את כל ההוראות החדשות והמתחדשות באינתיפאדה, על כל אי־החוקיות שבהן ועל כל גרימת המוות שהן יוצרות.

● זו הפעם הראשונה שאתם פונים לבג"ץ?

בתחום המישפטי זו הפעילות הראשונה שלנו. אנחנו תנועה נגד כיבוש. במיסגרת הזאת הביטוי שלנו הוא ביטוי פוליטי. בין שאר הכלים שעומדים לרשות אזרחים, אירגונים ותנועות־מחאה יש גם הכלי המישפטי של העתירה לבג"ץ. מצאנו עכשיו אפשרות נאותה לעשות שימוש בכלי הזה מתוך תיקווה שנצליח בו.

● ויש לעתירה סיכוי?

אני מקווה ומאמין בבתי־המישפט בישראל.

● למרות הפסיקות שניתנו באחרונה?

מבלי להסתכן בביזיון בית־המישפט, הרמה של אפלייה בין דם לדם היתה בינתיים רק בבית־המישפט המחוזי. אני נושא את עיני בתיקווה לבית־המישפט העליון. אם נזכה, יצטרכו שילטונות־הצבא להתרגל למצב חדש שיוביל אותם, ללא ספק, לפיתרון שהם פוחדים להגיד אותו. שזה לא תפקידם לעסוק באינתיפאדה.

(אורית זרובבל)

בג"ץ



צילום: גיל יוחנן, העולם הזה

יואש צידון:

„אין לנו מספיק כסף להילחם בכל החזיתות!"

תופעה מעניינת מסתמנת בבחירות הקרובות בהסתדרות. לא רק שהמיפלגות החרדיות אינן מתמודדות, אלא שגם שלוש מיפלגות הימין (מולדת, התחייה, צומת) אינן משתתפות במישחק.

בבחירות הקודמות בהסתדרות התמודדה התחייה (שכללה אז את צומת) וחסרו לה כמה מאות קולות לעבור את אחוז־החסימה ההסתדרותי. לגבי „צומת" התופעה מעניינת יותר, שכן מרבית פעיליה באו ממפלגת תנועת־העבודה והם חברי־הסתדרות.

שאלתי את חבר־הכנסת יואש צידון מצומת מדוע צומת אינה מתמודדת.

איננו יכולים ללכת לבחירות בהסתדרות לא עם הליכוד ולא עם המערך, מכיוון שאיננו מסכימים עם שניהם. אנחנו בעלי תפיסה כלכלית ליברלית־מערבית, ולרעתנו צריכה להיות רביזיה מרחיקת־לכת בחברת־העובדים. לעומת זאת איננו יכולים לקבל את הגישה הרביזיוניסטית המסורתית המתנגדת למושבים ולקיבוצים. ניהול הקיבוצים והמושבים היה גרוע וכושל, אך מבחינה עקרונית הם מרכיב חיוני במדינה.

איננו יכולים ללכת לבד, כי אנו חדשים ואין לנו יכולת כספית להילחם בכל החזיתות, לכן אנו משתדלים לעשות את עבודתנו בכנסת.

● זה לא מוזר שבל מיפלגות הימין אינן משתתפות בבחירות?

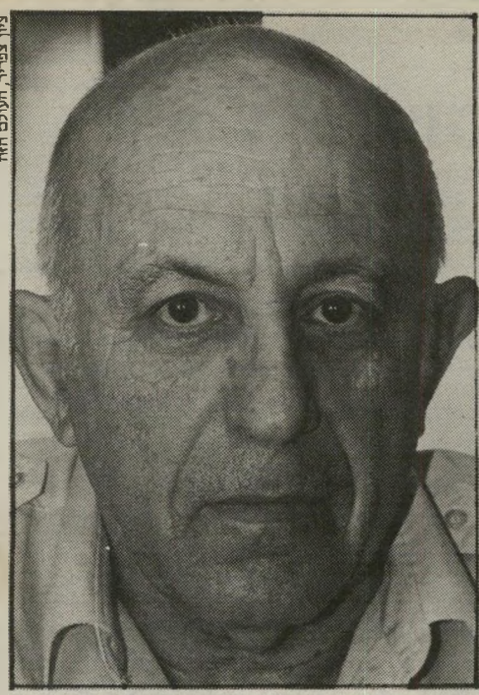
בחירות

דווקא לא. המיפלגות שמהליכוד וימינה שואבות את כוחן לאו דווקא מחברי־הסתדרות. לגבי צומת זה קצת שונה, כי מקורה מחוג „עין־זורד", האקטיביסטים במערך. אני מניח שאצלנו אחוז החברים שהם חברי־הסתדרות אינו נמוך מבמערך.

● צומת אמורה להיות מיפלגה עם עמדה במיגזון של נושאים, זה לא יפגע בדימוי הזה?

לא. אנחנו יודעים מה היקף היכולת שלנו כיום, ואין פירושו של דבר שמחר זה לא יכול להשתנות. יעדינו לגבי ההסתדרות הם כל כך רחבים ושונים מהמערך והליכוד, שפשוט אנו צריכים לאזור כוח רב כדי לעשות שם משהו. כיום אין לנו המשאבים הכספיים בשביל זה. כמו שאמא שלי אמרה פעם: „אם אין לך מה לעשות — אל תעשה את זה כאן."

(נדעון סער)



צילום: עזיז צפייר, העולם הזה

יעקב חרותי:

„שידור מכוון לשים אדם ללעג ולקלס!"

בשבוע שעבר נשמעה ההקראה הראשונה של קובלנה שהגישה תנועת מולדת נגד כתב „דבר" יוני להב והעורכת חנה זמר, על מאמר מספטמבר 1988 ובו כונתה מולדת „המיפלגה הנאצית הישראלית החדשה."

שאלתי את עורך־דין יעקב חרותי, חבר מזכירות מולדת והיועץ המישפטי של התנועה, במה הם מאשימים את „דבר".

אנחנו מאשימים אותם בזה שקראו לתנועת מולדת „המיפלגה הנאצית הישראלית החדשה." זוהי עבירה על חוק איסור לשון הרע. כאשר מכנים אותנו מיפלגה נאצית, אני חושש שזה לא יכול להסתיים מחוץ לכתלי בית־מישפט.

● אתם עותרים לבג"ץ גם בעניין אחר?

יש לנו בקשה למתן צו־על־תנאי נגד רשות־השידור בעניין של קיפוח מולדת בשידורים — זה בשפה עממית. מבחינה מעשית אנחנו חושבים שהם עוברים על חוק רשות־השידור. ראשית, אנחנו אומרים שהשידורים לא משקפים את חיי המדינה ומאבקה — זה באופן כללי ביותר. ושנית, בסעיף ארבע של חוק רשות־השידור כתוב שהרשות תבטיח כי בשידורים ינתן מקום לביטוי מתאים של השקפות ודיעות שונות, הרווחות בציבור ותשודר אינפורמציה מהימנה. הם לא עושים זאת. האינפורמציה רחוקה מלהיות מהימנה.

● אתה יכול לתת דוגמות?

לפני חודשיים, בערך, רחבעם זאבי נאם בכנסת נאום של 10 דקות בעניין האינתיפאדה. לפני שנה וחצי הוא שלח ליצחק רבין מיכתב ובו כתב: „שאני מתחייב לחסל את ההתפרעויות תוך 72 שעות." לא ציינו שהוא הקריא מתוך מיכתב ישן, שזה חלק מנאום. הייתי קורא לזה שידור מכוון, כדי לשים בן־אדם ללעג ולקלס.

● איך אתם חושבים לאכוף את דעתכם על רשות־השידור?

סעיף 33 בחוק רשות־השידור קובע שהוועד המנהל רשאי לקבוע כללים לניהול, לפיקוח וגם לביצוע יעיל של התפקידים לפי החוק. שהאינפורמציה תהיה מהימנה, הוגנת ותיתן ביטוי להשקפות שונות. לפני כמה שנים אמר בית־המישפט שאמנם כתוב „רשאי". אבל מן הראוי שהכללים הללו יערכו, יפורסמו ולא יהיו פנימיים־סודיים. זאת היתה המלצה של בית־המישפט והפעם אני מקווה שזאת תהיה הוראה ברורה.

(אורית זרובבל)

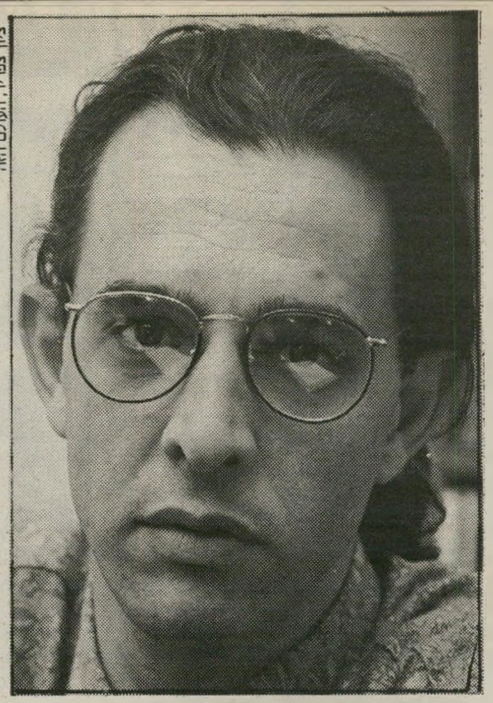
מישפט

היתה שורת־המפתח במיכתב. בשידור הראו את זאבי האומר: „שאני מתחייב לחסל את ההתפרעויות תוך 72 שעות." לא ציינו שהוא הקריא מתוך מיכתב ישן, שזה חלק מנאום. הייתי קורא לזה שידור מכוון, כדי לשים בן־אדם ללעג ולקלס.

● איך אתם חושבים לאכוף את דעתכם על רשות־השידור?

סעיף 33 בחוק רשות־השידור קובע שהוועד המנהל רשאי לקבוע כללים לניהול, לפיקוח וגם לביצוע יעיל של התפקידים לפי החוק. שהאינפורמציה תהיה מהימנה, הוגנת ותיתן ביטוי להשקפות שונות. לפני כמה שנים אמר בית־המישפט שאמנם כתוב „רשאי". אבל מן הראוי שהכללים הללו יערכו, יפורסמו ולא יהיו פנימיים־סודיים. זאת היתה המלצה של בית־המישפט והפעם אני מקווה שזאת תהיה הוראה ברורה.

(אורית זרובבל)


צילום: צפריר, העולם הזה

דודי מעיין:
„השופטים לקחו על עצמם אחריות לאומית!"

בפעם הראשונה זכתה השנה בפרס לתיאטרון אחר בפסטיבל עכו הצגה בערבית. ההצגה, „ראשו של ג'אבר", בבימויו של פואד עווד, זכתה לשבחים רבים, גם ממי שהתקשו לעקוב אחרי הטכסט בערבית.

שאלתי את דודי מעיין, מייסד ומנהל המרכז לתיאטרון עכו, מה דעתו על כך שהצגה ערבית זכתה השנה בפרס.

חודש לפני הפסטיבל היה לי ברור שהם יזכו. בלי שום קשר לתכנים האמנותיים היה ברור שבסיטואציה שנוצרה, להקה שמשתתפת בראשונה במיסגרת התחרות, חייבת לזכות.

● וכל כך למה?

משום שנוצר כזה מומנטום, שנותן לגיטימציה ליצירה ערבית הנעשית בארץ כבר הרבה מאוד זמן ואשר עד היום נעשתה בשוליים. זה שהם קיבלו את הפרס נותן להרבה מאוד יוצרים את הלגיטימציה ליצור ולא להרגיש שהיצירה בערבית היא משהו שצריך להיות נגד, להיות מתריס, משהו לא־לגיטימי, שנוסעים עד לאל־חאכוואתי (תיאטרון במיזרח־ירושלים) כדי לראות. יש פה בארץ הרבה מאוד יוצרים שיכולים ליצור במיסגרת מימסדית, המתאפשרת לכל היוצרים בארץ ללא הבדלי דת, גזע ומין. עדיין הם יכולים להגיד מה שהם רוצים בכלים אמנותיים טובים ואף לזכות בפרס.

● הזכייה הזאת היא תחילתה של לגיטימציה?

אני חושב שכן. השופטים עשו מעשה שהוא מעבר לשיקול האמנותי הצרוף. הם לקחו אחריות לאומית, בעצם זה שהם הכריעו לטובת הלהקה הזאת.

תיאטרון

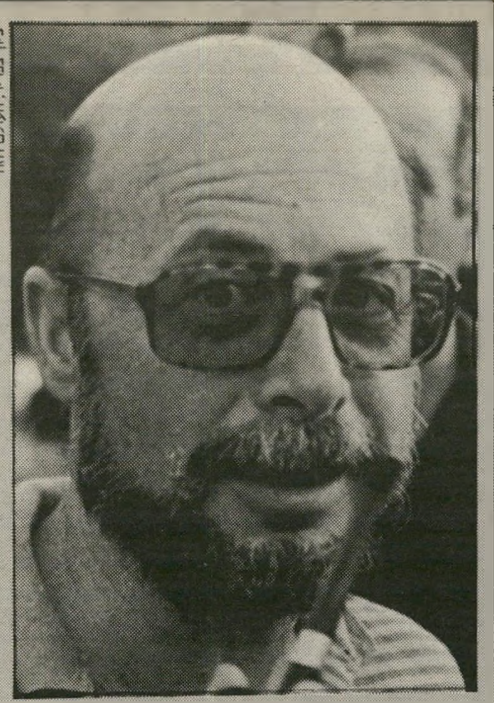
● אתה חושב שהזכייה תאפשר לתיאטרון העירבי לצאת מהמיסגרת המצומצמת שלו ולהגיע לתודעת הציבור?

הלוואי. זאת לא רק בעייה של יציאה מהמיסגרת, אלא גם בעייה של כלים נכונים, שחקנים מיקצועיים, שיש להם איכות של במה. אני חושב שבעצם זה שלא היתה עד כה לגיטימציה או שהם יצרו בשולי החיים, זה יצר זרם יצירה מאוד לא מיקצועי ומאוד רדוד. בלי שום קשר ללגיטימציה, הם צריכים עכשיו לעבור קשה, כדי להגיע לרמה אמנותית נאותה.

● השאלה היא אם קהל שוחרי התיאטרון בארץ יהיה מוכן לקבל תיאטרון ערבי?

זאת בעייה. אם ניקח אולם ונבקש מכל שוחרי התיאטרון הערבי לבוא, הם לא ימלאו יותר מארבע פעמים את צוותא.

(אורית זרובבל)


צילום: צפריר, העולם הזה

אברהם הפנר:
„אין קשר בין איכות הסרט להצלחתו!"

לרגל שבוע ההצדעה לסרט הישראלי שנערך בשבוע שעבר, התבקשו מבקרי־הקולנוע בארץ לערוך רשימה אישית של הסרטים הישראליים שכל אחד מהם אהב במיוחד. ברוב הרשימות, הופיע שמו של הסרט „לאן נעלם דניאל וקס" שעשה הבימאי והתסריטאי אברהם הפנר בשנת 1972. לא יכולתי להתאפק מלשאול את הבימאי־התסריטאי – לאן נעלם אברהם הפנר?

אני כאן, אני אפילו עושה סרטים כל 8־10 שנים.

● למה אתה, שכל המבקרים וגם הקהל אוהב את הסרט שלך, עושה כל־כך מעט, ויוצרים שעושים סירטי בורקס עושים כל שנה סרט?

כי אלה החיים. לא ידעתי? תשמע, אני אספר לך משהו. כבר שנים אני מלמד באוניברסיטה ועד שמישהו הלשין עלי ואסרו עלי לעשות כך, הייתי נוהג בסוף השנה לעשות הגרלה של הציונים. כל תלמיד היה מגריל ציון לעצמו.

● מה הפואנטה?

או. הפואנטה היא שלדעתי זה היה אחד השיעורים הכי חשובים בקולנוע. במילים אחרות, התלמידים הבינו ללא קושי שהקשר בין איכות הסרטים שהם יעשו לבין הקאריירה שהם יעשו הוא מיקרי כל־כך, שיש אפילו אפשרות שאם אתה עושה סרט טוב, אתה אפילו מצליח אחר כך.

● כל הבעייה היא בסף? אם אתה עושה סרט שהקהל והמבקרים אוהבים אין יותר סיבויים שאנשים שוב ישקיעו בסף בסרט שלך?

לא. שום קשר. הקרן לעידוד סירטי־איכות נותנת כל־כך מעט, שאתה צריך להמשיך ולחפש מימון. הנה, אני קיבלתי

קולנוע

מענק לפני שמונה שנים, ולקח לי שמונה שנים לגייס את שאר הכסף.

● כואב לך שאתה לא עושה יותר סרטים?

בעצם לא. אני כותב ספרים ואני אוהב את זה. אני מלמד ואני אוהב את זה. אבל אסור לשכוח שגם כשיש לך כסף לעשות סרט זה כל־כך מעט שההנאה מהעשייה מאוד קטנה. היום, כשאני חושב על „דניאל וקס", אני זוכר את תקופת העשייה כתקופה איומה. לוקח לבן־אדם שנים לשכוח דבר כזה ולהיכנס לסיפור מחדש. תנאי־העבודה כאן הם לא תנאים שאפשר ליהנות מהם, כך שגם אילו היה לי כסף כלי סוף, אני לא הייתי נכנס להרפתקה של סרט יותר מפעם בשלוש שנים.

● מתי הסרט הבא?

התחלתי לעבוד עליו ממש בימים אלה. (דניאלה שמי)



נועה ארבר:
„אופנה זה כמו תחזית מזג־האוויר!"

ממש בימים אלה נערכות תצוגות־אופנה בבתי־ה־אופנה הגדולים והמפורסמים בעולם. האופנאית וכת־בת־האופנה נועה ארבר היתה בשבוע שעבר בתצוגות במילאנו ובפאריס וכבר בשבוע הבא היא טסה לטוקיו לראות מה קורה שם.

פגשתי את נועה בחופשת־המולדת שלה כאן ושאלתי אותה אם לתצוגות הללו באמת יש השפעה כל־כך גדולה על הנשים בכל העולם.

דברים השתנו בשנים האחרונות. בעבר, האופנאים הגדולים היו באמת מכתיבי האופנה הבלעדיים ונשים בכל העולם הושפעו מהם, מי פחות ומי יותר. היום, האופנאים הגדולים מרגישים את הלך הרוח של האשה ברחוב ומאוד־מאוד מתחשבים בזה. כשאומרים לאנגלים שהאופנה העילית נעשית בפאריס הם מאוד נעלבים ויודעים לספר שז'אן פול גוטייה (אופנאי צרפתי) מסתובב ברחובות לונדון ומשם לוקח את השראתו.

● וכמה מתוך הדברים המוצגים בתצוגות הגדולות באמת נראים אחר כך, או כמה הם חודרים?

זה כמו בתחזית מזג־האוויר שחוזים חודשים קודם לכן. החזאי אומר מה יהיה, ואחרי כמה זמן רואים אם הוא צדק או לא. פעם הוא צודק ופעם לא.

● ואם התחזיות של אופנאי פאריס ומילאנו יתגשמו, מה נלבש בשנה הבאה?

נלבש בגדים יותר רכים, גם מבחינת הגיזרות וגם מבחינת הבד. הכל יהיה יותר נשי, יותר עגול. הצבעים יהיו פסטליים, אבל לא פסטל־תינוקות, אלא צבעים יותר עמומים.

אופנה

● מה עם הכריות האיומות הללו, שעושות אותנו לשחקני פוטבול?

הכריות קטנות בהרבה ולפעמים נעלמות לגמרי.

● מה לעשות עם הבגדים שקנינו בשנה שעברה?

לשמור. חלק מהם אפשר להמשיך ללבוש וחלק אחר צריך לשמור. כבר ידוע שהאופנה באה בגלים ומה שאת לא יכולה ללבוש עכשיו תוכלי ללבוש בעוד שנתיים. צריך לפעמים לשנות קצת, להוסיף אביזרים, לקצר או להאריך. לא לזרוק כלום.

● אנחנו, הישראליות, לבושות טוב?

באופן כללי, בהחלט כן. (דניאלה שמי)

רחל מרחלת על כל העולם

ביקור הגברת בקר

אני מתה על אשת־החברה **מיכל בקר**, כי היא מה שבראש שלה, לא מחשבנת לאף אחד, ממש כמו אלכסיס מהטלוויזיה. יש לה אוטו הכי־יפה בארץ, ויש לה גם בית משהו־משהו, ובעל מלא כסף, מפה ועד להודעה חדשה. וכל היום היא מסתובבת ועושה חיים משוגעים.

אלא מה, השכנים שלה לא חושבים כמוני. הגברת בקר גרה ברחוב אהבת־ציון, בשכונת שיכון־צמרת, בבניין מיספר 23. זה איוור שבו גרים האנשים הכי־עשירים בארץ. בבניין שלה גרים אשת־החברה **דיצה חבס**, זאת שאוהבת מאוד בגדים יפים, ועוד יותר אוהבת שכותבים שהיא אוהבת בגדים יפים. וגם גר בבניין מנכ"ל חברת־הנפט דלק, **אברהם אגמון**, ועורך־הדין **מאיר קרת**. ואם אתם זוכרים, אז לפני שבועיים הבת של בקר הרביצה לנכד של אגמון, וכשהמנכ"ל הנמרץ שאל את הילדה למה היא עשתה זאת, היא ענתה שזה מפני שהיא בקר. יש לה סיגנון לאשה הזאת, מייסדת השושלת בקר בארץ־הקודש.

ביום־כיפור הגיעה הגברת בקר לבית־הכנסת בלבוש כזה נועז, שאפילו אלוהים, שכבר ראה הרבה דברים נועזים בחיים שלו, כעס מאוד שככה עושים בבית שלו, וגרם לכך שהנשים, שהיו אצלו, הוציאו אותה ואמרו לה שלא תעז יותר לבוא לבית של אלוהים בלבוש כזה מגרה.

אבל אם אתם חושבים שרק בזה נגמרו הצרות של אשת־החברה הסוערת הזאת, אז אתם טועים. זה חודשים רבים מסרבת הגברת לשלם את המיסים שהיא חייבת לוועד־הבית, בגלל סיבות השמורות עימה. תושבי־הבניין החליטו להתאגד, ופנו לעורך־הדין מאיר קרת, השכן, שיפעיל את החוק נגדה.

בקיצור, מה אני אגיד לכם, לא חסרות לה צרות לגברת בקר, עתירת הזהבים והבגדים.

בינתיים היא גם טסה לגרמניה, כדי לבקר את הבעל החולה, המתאושש בינתיים ממחלתו, ושבקרוב יגיע ארצה. בתנאי שלא יקבל חום כאשר יקרא על מעללי רעייתו.



אי דסה, העולם הזה

מיכל בקר
ממש כמו אלכסיס מהטלוויזיה

אהבה ודמות־אב

חצי שנה לאחר שגילית לכם על הרומאן של המיליונר היהודי־גרמני **יוסי"ה בוכמן** והסטודנטית הישראלית **ברקת** בת ה־25, הם כבר מוכנים לחשיפה עיתונאית.

בוכמן בן ה־50 פלוס נחשב כאחד מעשירי־



אי דסה, העולם הזה

יוסי"ה בוכמן וברקת
חליפה משובצת בנוסח שאול

גרמניה. הוא ניהל רומאן ממושך עם **גילה לוי**. אחרי פרידתם, לפני כמה שנים, הוא גילה בחורה רוסיה יפה בשם ז'אנה. במקביל לרומאן שלו עם זו הוא הכיר בארץ את ברקת, סטודנטית למישפטים, המתגוררת עם אמה בצפון תל־אביב.

בתחילה ליחששו כולם שהיא רוצה אותו בשביל הכסף, כי מה יש לבחורה צעירה כזאת לחפש אצל גבר שיכול להיות אביה? אך מס־תבר שברקת, יתומה מאב מגיל צעיר, אוהבת גברים מבוגרים יותר, ורק טיבעי הדבר שב־חורה שגדלה במשך מרבית שנותיה ללא אב תבחר בגבר בשל, המהווה גם דמות־אב לגביה.

בתחילה הם היו נפגשים בחשאי במקומות שונים, כמו קפה דן בתל־אביב ובמלון הילטון. הם השתדלו לשמור על פרופיל נמוך, בעיקר בגלל העובדה שבוכמן עדיין היה בקשר עם ז'אנה. אך הזמן עשה את שלו, וגם הביא להחלטה שלו, וכעת הם כבר אינם מהססים מלהיראות במקומות פומביים.

אותי מרגיזה עובדה אחת: אני כבר ראיתי את בני הזוג הזה עשרות פעמים, ובמרבית הפעמים היא לבשה את אותה חליפת־המיש־בצות הגזורה בנוסח שאנל, ואולי זאת באמת חליפה שאנלית. אולי זוהי החליפה שהיא לבשה בפגישה הראשונה שלהם.

בכל אופן — אני מריחה כאן קשר רציני, אולי גם נישואין.

ריקוד מהיר

אני פשוט המומה מהקצב שבו מתרחשים האירועים בחייהם של הרקדנים. אפילו רק־דני־סטפס לא מצליחים להגיע לקצב כזה מהיר.

אתם בטח זוכרים שרק לפני שבוע סיפרתי לכם על הרקדן המהולל **יאיר ורדי**, מנהל המרכז למחול ולריקוד על־שם **סוזן דלל** בשכונת נווה־צדק. לפני שבועיים נולדה בתו **מאיה**. סטלה המולטית ויאיר היו מאושרים מהרחבת המישפחה. אך יש אנשים שצריכים לכתוב עליהם רק בעיתונים יומיים, כי שלו־שה ימים אחרי שהופיע הסיפור במדור שלי קמה סטלה, ארזה את המיזוודות ואת הפעוטה ועזבה את הארץ בחזרה לארצות־הברית, או מאיפה שהיא באה.

יאיר לא נראה נרעש מהעניין, אך מתחת לפני השטח נראו ונשמעו הדברים אחרת. בקיצור, די חם אצל בני הזוג הזה, ונראה לי שקרו שם דברים רבים יותר ממה שאני ואתם יודעים.

בכל אופן, אני מקווה שהניתוק הזה הוא זמני בלבד, כי סטלה מאוד אוהבת את יאיר ואת ישראל.



סטלה ויאיר ורדי
ניתוק זמני?

איפה ירדנה, איפה?

הזמרת **ירדנה ארזי**, שהיא הזמרת הנע־רצת ביותר על צעירי חטיבות־הביניים, היא כוכבת גדולה לא רק בתחום המוסיקאלי, אלא גם בתחום הסיכסוכים שבהם היא מעורבת, המגיעים לרמה לאומית.

אנחנו זוכרים שהיו לה פרידות טראו־מטיות מהמעצב **יובל כספין**. היא טענה שהוא עשה לה שימלה זהה לזאת של הזמרת **לאה לופטין** בתקופה שבה הן היו חברות בלהקת סקסטה, והיא לא רצתה לשלם עבו־רה. היה סקנדל גדול. כמה שנים לאחר־מכן היא הספיקה לריב עם המעצבת **פרח ראו־בן**, מפני שהיא לא באה ללוייה של אמה של פרח, שנפטרה לפני שנה. ירדנה מצאה עצמה בבעייה, כי בארץ לא נמצאת עוד תופרת אחת המסוגלת לתפור שמלות המורכבות מ־225 שכבות ו־192 סוגי־בד שונים ו־98 גוונים שונים, והכל בבגד אחד — מלבר פרח. אז היא השלימה איתה.

היא גם רבה עם המנהל האישי שלה, **גברי מזור**, האיש שעשה אותה, לדבריו, והפך אותה — שוב לדבריו — לזמרת מפורסמת. המריבה הזאת זכתה בסיקור־ענק בכמה עיתונים.

והנה עברו כמה חודשים, ואין אף שערוריה אחת הקשורה בירדנה ארזי. אז אמרתי לעצ־מי: לא יכול להיות!

שלחתי את השפיונים שלי שיבררו מה פשר השתיקה הזאת. השפיון חזר כעבור שלו־שה ימים מותש והרוס, כי היה עליו לעבור מיכשולים רבים של הנפנים ואומרי־הן וכמה עיתונאים שתולים, ועוד כמה עיתונאים־גב־רים המעריצים אותה על צורתה.

הנה הסיפור, שיעשה לכם את השבוע: הט־לוויזיה הממלכתית משדרת אחת בחודש תוכנית הקרויה אולפן זמר, המוקדשת למל־חין ידוע. עד כה הופיעו בה **עוזי חיטמן, קובי אושרת, מיקי גבריאלוב, חנן יובל**, ואולי עוד אחד או שניים ששכחתי את שמותיהם.

הפעם נבחר המלחין **יאיר קלינגר**, שכ־תב לירדנה ארזי שירים רבים, שהביאו לה הרבה פירסום וכסף, ביניהם הביחה, דרשת שלום, קו האהבה, עניי דמאר, קרוב לים ועוד.

טיבעי היה שירדנה, שחבה הרבה לק־לינגר, תופיע בתוכנית המוקדשת לו, לצידם של זמרים אחרים שכבר נתנו הסכמתם, כמו **חיים משה, מרגלית צנעני, עדנה לב**, להקת סקסטה (שהתאחדה לצורך האי־רוע) וחבורת־זמר של צעירים יוצאי להקות צבאיות.

אלא מה, גיליתי שירדנה לא תופיע בתוכ־נית. אז עשיתי דרינג־דרינג למלחין:

„שלום יאיר, מדברת המרחלת. נודע לי שירדנה לא תופיע בתוכנית המוקדשת לך. אתה יודע אולי מה הסיבה?"

„כן, אני התקשרתי איתה והיא הודיעה לי שביום שבו התוכנית מוקלטת (יום א') היא תהיה בחו"ל."

„אתה מצטער על כך?"

„בוודאי."

„אתה בטוח שהיא תהיה בחו"ל?"

„כן. למה שהיא תשקר ליי?"

ביום א' טילפנתי למישרדו של בעלה, המהנדס **נתן תומר**, כדי לברר מה קרה לירדנה. ענה לי אחיה, **אמיר פיינבאום**. שאלתי אותו אם אפשר לדבר עם ירדנה. הוא אמר לי שהיא איננה, שהיא מסתובבת בעיר והוא לא יודע היכן, אבל אפשר להשיג אותה באמצעות היחצנית שלה, **רונית ארבל**. אותה לא ניתן היה לאתר.

מלבד זאת התפרסם בכל מודעות הטל־חרום למען יערות־הכרמל שירדנה תופיע, אך היא לא הופיעה.

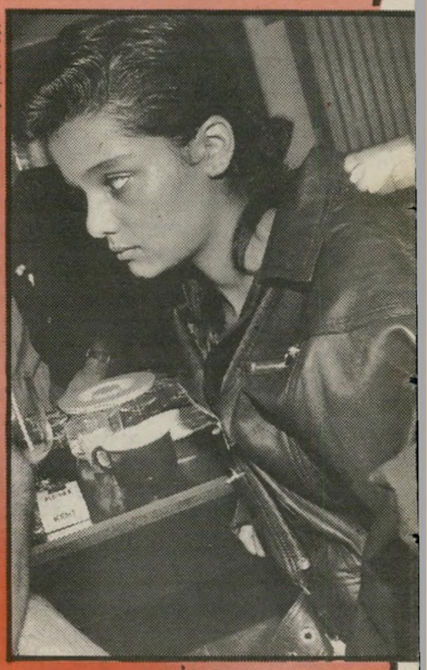
מעניין מי נותן לה את כל העצות הנפ־לאות האלה.

קטנה, אבל חכמה

הייתי במסיבה בתל־אביב. היה משעמם. ראיתי אותה יושבת ליד הבר. שאלתי את השפיונית שלי דליה איך קוראים לה.

דליה אמרה שהיא תברר לי את העניין. היא חזרה כעבור כמה דקות ואמרה לי שלי־ילדה הזאת קוראים **ניקול בן־שחר**, והיא בת 18, ושיש לה אבא ממוצא מכסיקאני ואמא ממוצא צרפתי, ושהיא עבדה כמלצרית בבית־קפה בתל־אביב ושהיא הצטלמה בעירום.

אמרתי לדליה יאללה לעבודה. צריך לה־



צילום: יגאל תגר

ניקול עם
ניסיון של —

שיג תמונה של הבחורה כמו שהיא. לא בתוך החולצה, כמו שהיא ישבה בבר.

דליה, שיש לה קשרים עם כל האנשים שיש להם בארץ מצלמות, גילתה שבתל־אביב יש בחור אחד בן 26, מאוד חמוד וגם נורא מוכשר, שקוראים לו **עופר עמיר**, והוא מצלם בחורות בבגדים, מה שקוראים צלם־אופנה. ניקול זאת היתה אצלו כדי לעשות צילומי־עירום, והוא אמר לה שהוא יראה אותן — את התמונות, לא את הציצים — לעורכי־עיתונים.

הבחורה הזאת היא רק בת 18 שנים, אבל יש לה ניסיון של אחת מבוגרת יותר. היא סידרה אותו והלכה לצלם **פיטר רוזנברג**, שהוא מומחה בשטח זה, והצלם עופר עמיר יצא פרייאר. ככה עשתה לו בושות, הקטנה הזאת.

השפיונית שלי מכירה את **שילה**, החברה האנגלית של עופר. היא באה אליהם הביתה, ולקחה את התמונה של ניקול בעלת הציצים.



צילום: יגאל תגר

ניקול בלי
— אחת מבוגרת

פאם פאטאל

את, איזו אשה! ממש פאם פאטאל! כמה מעריצים ומחזרים יש לה, ל**מירה לב** הזאת. אתם זוכרים שרק לפני שבועיים שהה כאן בארץ איש־העסקים **אליאם אברג'ל**, שבי־לה הרבה בחברתה של מירה, ועשה לה טוב על הנשמה? השבוע היא חגגה במיסעדת אל־דין את מסיבת יום־ההולדת של בתה **אליה**, שמלאה לה שנה אחת. ומי היה אורח־הכבוד?



מירה לב ושלמה צפריר
שמפניה ביום־הולדת הראשון

ידידה משכבר הימים, הצייר **שלמה צפ־ריר**, שהפתיע והביא ציור מעשה־ידיו, שהוא הכין במיוחד עבור האירוע הזה. אך גם המיל־יונר אברג'ל הפתיע. הוא שלח כמה בקבוקי־שמפניה דום פרינון, ואני חושבת שאני לא צריכה להסביר לכם כמה עולה כל בקבוק כזה.

מלבד הצייר היו בני־המישפחה, שהם בעלי מיסעדת נפולי ברחוב בן־יהודה.

מירה זהרה בשימלה ארומה ממשי טהור, פרי עיצובו של אחד ממעצבי־העילית של ישראל. הילדים, שהיו באירוע המישפחתי הזה, פנו אליו בשם הדוד שלמה, שמצידו התנדב לשחק במשך כל הערב עם הילדה, שנראתה מאוד שמחה בידיו של הבייבי־סיטר החסון הזה.

(המשך מעמוד 13)

הייתי הוסך את השאלה על סיה: מהי התרבות הישראלית אשר דן בן־אמוץ תרם לה את תרומתו?

בשנות ה־30, כאשר דן בן־אמוץ למד בבנ־שמן והתחיל ליצור את עצמו, נוצרו הניצנים הראשונים של תרבות עברית אותנטית חד־שה.

תרבות אינה רק ספרות ושירה, מוסיקה ובאלט. תרבות היא מיכלול היצירה של קיבוץ אנושי — סיגנון חייו וצורת התאר־גנותו החברתית: שפתו ודתו, לבושו ומיט־בחו, שיריו העממיים ומיסגרותיו הכלכליות והצבאיות. כל אלה מבטאים את רוחו והור־ייתו. כל אלה הם יצירתו.

החל בשנות ה־30 החל נוצר כאן בארץ דבר חדש, ישות חדשה ומהות חדשה. "היישוב העברי" (אף פעם לא קראו לו "היישוב היהודי") התחיל ליצור משק חדש, לבסס אירגונים צבאיים ולגבש סיגנון־חיים חדש.

תרבות־טרזמית זו, מין טרום־תרבות, הלכה והתחזקה בשנות ה־40, והגיעה לשיא בשנה־שנתיים שקדמו למילחמת־העצמאות וב־מילחמה עצמה. אחד הגילויים המובהקים ביותר של תרבות זו היה הפלמ"ח.

באחרונה התלקח ויכוח על גוף זה. יצא הקצף על מי שאמר כי הפלמ"ח לא היה כלל צבא, אלא רק תנועת־נוער. ותיקי־הפלמ"ח הגיבו על כך בחימה שפוכה.

תמהני על כך. על פעולת הפלמ"ח במיל־חמת־העצמאות אפשר להתווכח, וזה עניין לדיון רציונלי בין חוקרים. אך חשובה מכל תרומה צבאית היתה הישות של הפלמ"ח עצמו, החוויה הלאומית־תרבותית הגלומה בו. זאת היתה התפוצצות כוח־הנעורים של דור שלם, התפוצצות גדולה ומרהיבה, שהפל־מ"ח היה בית־הקיבול שלה מכל הבחינות.

יתכן שהתפוצצות זו לא הולידה ספרות גדולה, שירה גדולה, מוסיקה גדולה. יתכן שיצירותיה בתחומים אלה לא עמדו במיבחן הזמן. אך היא הולידה נכסים אחרים — דור שעמד במשימה היסטורית חד־פעמית, דור שהוליד שפה חדשה, סיגנון חדש, פיזמונים ולחנים וסיפורים וצ'יזבאת.

מי שלועג כיום לצ'יזבאת אינו מבין את מקומו בהתפתחות התרבותית, בתרבות־הס־רומית. הסיפורים של "השולחן העגול של המלך ארתור", סיפורי המערב הפרוע וגי־לויים רומים בעמים אחרים — כל אלה היו צ'יזבאת. והו מיתוס לאומי גולמי, המתעדן במרוצת הדורות ומשמש יסוד ליצירה התר־בותית הגדולה.

מכל יצירותיו של דן בן־אמוץ הייתי שם את הדגש דווקא על 'לקוח הכזבים. יתכן שהסיפורים שאולים ממקורות שונים, יתכן שהספר הקטן הזה רק מבטא ומגבש את רוחם של רבים, אך דווקא בכך חשיבותו.

זהו מרכז המיתוס של הדור, המי־תוס של התרבות העברית שפרשה אז בנפיים. ההזמור הוא חלק חשוב של כל תרבות. דן בן־אמוץ עזר לג־בש את ההזמור של התקופה. היה זה חלק חשוב של רוח־התקופה.

כיום קל לזלזל ברוח הזאת ולמתוח עליה ביקורת קטלנית. ביקורת בכלים של היום, מנקודת־הראות של היום. אך זוהי ביקורת עקרה. הביקורת הנכונה היא זו הרואה את היצירה במקומה ובזמנה, כחוליה בשרשרת של יצירה קולקטיבית.

■ ■ ■

דתרבות העברית. שרן בן־אמוץ שי־מש לה דובר ותועמלן, מתה אחרי מיל־חמת־העצמאות.

אפשר להתווכח על הסיבות לכך. אפשר לומר: גרמה לכך הקוסת־הדם הנוראה של מיל־חמת־העצמאות, שעל מיזבחה הועלה דור שלם. בין 6000 הרוגי המילחמה — מקרב יישוב של 600 אלף — היו מיטב היוצרים העבריים בכל התחומים. מעטים תפסו ג'זבים בעורף ושרדו. רבים אחרים התגייסו, לחמו, נפלו.

אפשר גם לטעון כי למותה של רוח־תש"ח גרמה העלייה ההמונית שבאה ארצה, וששינתה בן־לילה, באופן דראסטי, את הרכב האוכלוסיה. היישוב הקטן נדרש לקלוט תוך שנים מעטות אוכלוסיה שעלתה עליו פי שניים ושלושה במיספר. שום עם אינו יכול לבצע קליטה כזאת מבלי שתרבותו תשתנה כליל.

אפשר גם לטעון כי התרבות ההיא לא היתה חזקה די־צורכה, ששורשיה היו קצרים ועדיינים מדי.

כך או אחרת — התרבות העברית החדשה, שהחלה להיווצר בשנות ה־30 וה־40, מתה בשנות ה־50. ערבים חדשים חדרו לארץ, סיג־נון חדש, אורחות־חיים חדשים.

בניגוד לרבים אחרים, דן בן־אמוץ היה אחד המעטים שהתאימו את עצמם גם לתר־בות חדשה זו, התרבות "הישראלית" שבאה במקום התרבות "הארצישראלית".

גם בשלב זה של יצירת בן־אמוץ הייתי שם את הדגש יותר על מילון השפה העברית המרובדת, שעזר לעצב ולשמר את הסלנג (שגם הוא חלק מתרבות), מאשר על יצירות אחרות.

אינני רואה את עצמי מוסמך לדון בערכם הספרותי של ספריו. יתכן כי במיבחן הזמן, במבט לאחור, יזכו בתשומת־לב הרבה יותר גדולה מאשר בעת הופעתם, כאשר נחשבו כספרות קלה.

אולם במיכלול התרבות היש־ראלית של 40 השנים האחרונות, תופס דן בן־אמוץ את מקומו. אי־אפשר לתאר את התרבות הזאת בלעדיו, כשם שאי־אפשר לתאר אותה בלי שייקה אופיר, בלי עמוס קינן, בלי נתן זך, בלי "הגשש החיוור" — אם להזכיר רק כמה שמות בתחומים שונים.

■ ■ ■

עד כאן על דן בן־אמוץ התופעה, כמה מילים על דן בן־אמוץ האיש.

לא נמניתי עם החוג הקרוב ביותר של ידידיו. גם לא בשנתיים שבהן כתב את מדורו בהעולם הזה.

אבל היתה לי חיבה מיוחדת לדן בן־אמוץ האיש. מפני שבאשר נפגשנו, היתה לפגישה משמעות.

במהלך השנים נאמרו על דן הרבה דברים שליליים. שהוא אגואיסט בחסר. שהוא דואג רק לעצמו. שהפך את האגואיזם לתורת־חיים, עד כדי הערצת משה קרוי בתקופת האייר־ראנד שלו. (ואכן, היה זה דן שהפציר בי להיפגש עם העילוי החדש, כאשר כמעט איש לא שמע עדיין את שמו.)

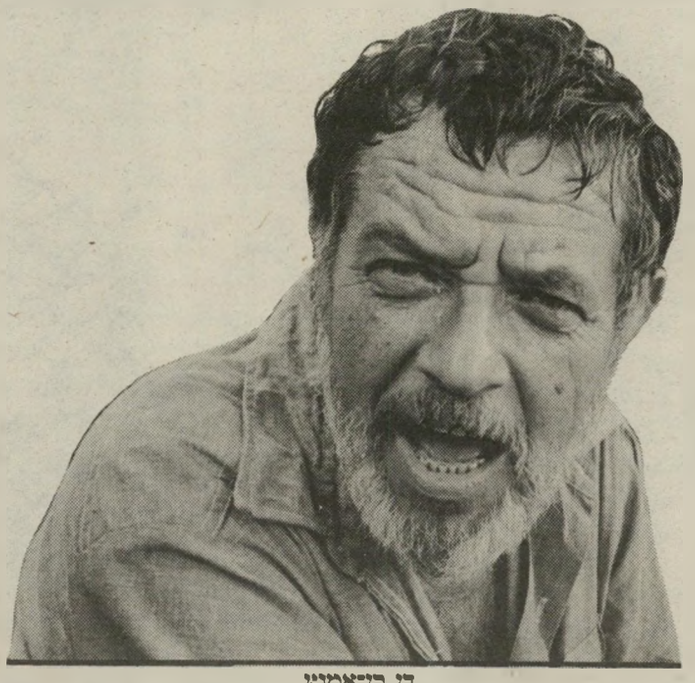
דן נהנה מן השם הזה שיצא לו, ועשה את הכל כדי לטפח אותו: זה היה חלק מן התדמית שיעצב ב־20 השנים האחרונות — דן בן אמוץ האגואיסט, הרציונליסט, הנהנתן, שלא שם זין על שום דבר.

אני ידעתי שמאחורי תדמית חי־צונית זו התחבא — ממש התחבא — דן אחר לגמרי.

נתקלתי בו אחרי הטבח של כפר־קאסם (אוקטובר 1956). היינו אז קבוצה קטנטנה, שהתקוממה נגד הפשע המחריד, ושהיה מנוי וגמור עימה להביא לפירסום הזוועה ולהרים קול־זעקה, גם במחיר של הפרת־חוק.

בין אלה היה דן בן־אמוץ. הוא הביא קורבן גדול, מבחינתו: בפעם הראשונה רמז כי תול־דות־החיים של הצבר יליד־הארץ אינן אמי־תיות. בפעם הראשונה גילה טפח של מוצאו.

מאז ועד היום, סגשתי את דן בן־אמוץ שוב ושוב, בכל מיבחן אמיתי של אידיאליזם, של מחאה מוסרית. כי מאחורי החזות החיצונית של האיש המצפצף על המוסר המקובל, דן בן־אמוץ היה אדם מוסרי.



דן בן־אמוץ
מחיר הקשיחות

הוא היה בהפגנות הגדולות נגד הפקעת האדמות הערביות בגליל ("שטח 9") באמצע שנות ה־60. הוא השתתף בפעולה נגד שוד־העתיקות של משה דיין, כאשר רק אנשים אמיצים מאוד העזו לפגוע באליל־ההמונים דאז, בין ששת־הימים ויום הכיפורים.

וכך שוב ושוב. בכל מיבחן אמי־תי. תמיד, לשעה קלה, נפלו הצ־עיפים האופנתיים של ציניות ואנו־איזם, והתגלה דן אחר, שהוא — לדעתי — דן האמיתי.

כך גם במיבחן האחרון, השונה מכולם — דן בן־אמוץ מול מחלתו, מול המוות. כמו מיבחנו של חייל קרבי בקרב נואש וחסר־תוחלת, כמו בכל מיבחן של סכנת חיים על־יונה, זהו המיבחן לאדם האמיתי, הצרוף, הגולמי.

אפשר להתווכח על פרט זה או אחר בהת־מודדותו של דן בן־אמוץ עם המוות. אבל אני מלא הערצה על עצם ההתמודדות הזאת. אי־נני מכיר אנשים שהיו מסוגלים להילחם כך. ואני חושב שהוא תרם תרומה אנושית חשובה לדה־מיסטיפיקציה של המוות. אומץ־הלב שלו יעזור לרבים בעתיד.

יתכן שאחת מאמות־המידה להערכת אדם היא טיב האנשים המתלכדים סביבו במיבחן עליון כזה. לפי אמת־מידה זו, דן זכה.

לא זה בלבד שבמיבחן זה חזרה אליו רעייתו, בתיה אפולו הנהדרת, אלא שהתגלה גם טיבה של קבוצה של ידידי־אמת.

■ ■ ■

לבאורה יש כאן פארדוכס.

אדם שהטיף כל חייו לאגואיזם, שהתנהג במשך שנים באגואיסט גמור, איך זה משך אליו כל־כך הרבה אהבה?

בחודשי חוליו ראיתי את ידידי, וגם לא־מעט אנשים שהכירוהו רק מרחוק, נוהגים בו באהבה אין־קץ. בתיה וידידיו טיפלו בו ימים ולילות, במשך חודשים. ביום מותו לא היה על גופו פצע־לחץ אחד, וזו עדות לטיפול מסור שאין כמוהו.

אם האיש היה כל־כך אגואיסטי — מניין האהבה הזאת אליו?

אין זאת אלא שרבים הרגישו שמתחת למ־עטה האגואיסטי חבוי משהו אחר, אישיות אחרת, אדם מוסתר ממש, דן פרטי הכלוא בתוך דן הציבורי. אני חשתי כך כל הזמן, במעומעם.

כאן נפסק הדמיון בין דן בן־אמוץ ובין משה דיין. שניהם ידעו להקסים. הקסם האישי של משה דיין כבש מיליונים. אך עד הסוף נשאר דיין בלי ידידים אמיתיים. גם במחלתו. גם ערב מותו. ואילו לדן, שגם הוא היה אדם בעל קסם שופע, נמצאו בשעת הצורך ידידים לרוב. ידידי־אמת.

הדוגמה של דיין יכולה להסביר חלק מן האגואיזם. דיין היה אגואיסט בחסד. הוא היה אספן כפייתי. הוא היה קמצן.

מבחינה זו, יתכן מאוד שהאגואי־זם היה תוצאה של החנקת־הרגש ב־ימי הנעורים, והביא את הדברים עד לשיאם ההגיוני: אני חסר רגש. רגש הוא חולשה. אני לא נותן דאם על אף־אחד ("לא שם זין"). מכאן הנכי־נות של דן לקלוט את התיאוריות של משה קרוי (בשלב אייין־ראנד), שהם־כו את האגואיזם למיצווה עליונה.

(אומרים לי שאמנון דנקנר שאל את דן על כך, עוד בשבועות האחרונים, ושרן השיב על כך: "אולי זה נכון.")

לדעתי נוספה על כך אצל דן נימה אחרת.

כנער בבן־שמן סבל מוסייה תהילימזייגר מהילדים הצברים, שרדפו כל עולה חדש. יל־דים־ילידים בארץ־הגירה יכולים להיות אכז־ריים מאוד כלפי מהגרים חדשים, ובארץ הי־תה תופעה זו בימים ההם אכזרית פי כמה.

דן, נער שמנמן שבא מפולין, חשש מאוד־מאוד שיתייחסו אליו כאל פרייאר. זה נשאר אצלו במשך כל החיים. זה מסביר כמה קווים בדמותו. הפחד שיתייחסו אליו כאל פרייאר אם יתן משהו תמורת שום־דבר — הפחד הזה הוביל לאגואיזם, לקמצנות, לאי־הנכונות לשלם אף עבור ספל־הקפה של חבר בבית־קפה. תורת־קרוי — תורה שאמרה שחטא הוא לתת משהו בלי תמורה — הפכה את זה לאידיאולוגיה. דן התייחס בשעתו לאידיאו־לוגיה זו בלהט רתי, והתחבט בה לא־מעט. (האם מותר להזמין אנשים לתערוכה שלו בלי תשלום?)

גישה כזאת היא, כמובן, שלילה גמורה של האהבה — שהרי האהבה היא בולה נתינה, מבלי לצפות לת־מורה.

במסיבת־הפרידה, כאשר חילק לכולנו מתנות מאוספו, התכחש דן לכל התורות הא־לה. האיש הפנימי ביותר פרץ החוצה. זה היה איש שידע לאהוב, ושמשך אליו אהבה.

האגואיזה נחל תבוסה ניצחת.

■ ■ ■

לסני כמה ימים התקבצה, די במיקרה, קבוצה של אנשים מסביב לשולחן בכסית. דיברו על דן בן־אמוץ, על מקומו בתרבות העברית. נשמעו דיעות שונות על חלק זה או אחר של יצירתו ושל אישיותו. אך מסביב לשולחן שרר קונסנזוס, שיחזיק מע־מר: שרן בן־אמוץ הוא אחד היוצרים החשובים ב־40 השנים האחרונות, שנוף הארץ בתקופה זו לא יתואר כלעדיו, שאם יילך מאיתנו הוא ישאיר אחריו חור גדול — חור בנוף התר־בותי של ישראל, חור בליבם של אנשים רבים.

אין לו תחליף. לא קם לו שני.

* בצורת חפירה בלתי־חוקית באתר ארכי־אולוגי ביקש דן בקאמוץ להפנין נגד היחס הרישמי הסלחני כלפי שוד־העתיקות של דיין.

יש לי שיק זהב



חשבון מעושר

עו"ש עם זכויות יוצאות מהכלל

כבעל "חשבון מעושר זהב" בבנק הבינלאומי, אני זכאי לפנקס "שיק זהב" – פנקס שיקים מיוחד המכיל שיקים אמינים שלא יוחזרו מסיבת חוסר כיסוי.

גם אתה יכול ליהנות מיתרונות השיטה החדשנית לניהול חשבון עובר ושב בבינלאומי – "חשבון מעושר" ו"חשבון מעושר זהב".

משיכת יתר – בבינלאומי משיכת יתר גדולה במיוחד בריבית "פריים" + 0.75% לשנה בלבד!

עד 10,000 ש"ח ב"חשבון מעושר זהב", ועד 6,000 ש"ח ב"חשבון מעושר".

ריבית זכות – בבינלאומי תקבל ריבית על יתרות זכות יומיות של עד 1,000 ש"ח.

הנחות – בבינלאומי הנחות על כרטיסי אשראי ודמי שימוש ב"טלר־פון".

ב"חשבון מעושר זהב" הטבות ייחודיות נוספות:

גם זכות להלוואה צמודת מדד לתקופה של 25 חודש בריבית קבועה של 2.5% לשנה בלבד, וגם פטור מדמי ניהול חשבון (למעט משיכת שיקים).

חשבון מעושר מיועד ללקוחות המקבלים משכורתם בחשבונם בבינלאומי, או לקוחות שלזכותם השקעות של 10,000 ש"ח ומעלה.

חשבון מעושר זהב מיועד ללקוחות שלזכותם השקעות של 50,000 ש"ח ומעלה.

פרטים נוספים בסניפים.

- משיכת היתר, ההלוואה ופנקס "שיק זהב" ינתנו כנגד בטחונות, כנהוג בבנק.
- ההטבות תינתנה בחשבון שבו מופקדות ההשקעות.
- הבנק יהיה רשאי לשנות מפעם לפעם את התנאים דלעיל, כולם או מקצתם.

הבנק הבינלאומי הראשון. יוצא מהכלל.

חדש מבית עלית

Répertoire



קשר בראל

שוקולד רפרטואר. זו כבר אופרה אחרת.

עלית מגישה בגאווה – רפרטואר. השוקולד שממיס אותך לאט לאט מתענוג,
לבחירתך ב–6 טעמים נפלאים.
שוקולד חלב, שוקולד חלב שמנת, שוקולד חלב שמנת עם אגוזים שלמים,
שוקולד לבן, שוקולד שמנת מריר, שוקולד לבן עם שברי אגוזים.
איזה רפרטואר מתענג לך?



טוב לי עם
עלית